

ПРОЕКТ
„ЦЕНТР УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ІНІЦІАТИВ –
СТВОРЕННЯ СТІЙКОЇ ПЛАТФОРМИ
ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЙ”
Програма Добросусідства „Польща – Білорусь – Україна
” ТАСІС ТКС 2004-2006

БІЗНЕС-ДОВІДНИК

для представників малого та середнього бізнесу
прикордонних територій
(Україна-Польща)

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ІНІЦІАТИВИ:
створення стійкої платформи
для розвитку прикордонних територій

ББК 65.9(4УКР)290.31я2
УДК 334.012.63(477:438)(058.7)
Б 59

Довідковий аналітичний збірник розроблений, впорядкований і укладений за ідеєю і завданням проекту „Центр українсько-польських ініціатив – створення стійкої платформи для розвитку прикордонних територій” за фінансової підтримки Європейської Комісії (Програма Добросусідства „Польща – Білорусь – Україна” ІНТЕРРЕГ III ТАСІС ТКС 2004-2006), що виконувався з вересня 2006 року по грудень 2008 року.

Головна мета підготовки та видання збірника – максимально зменшити вплив існуючих інформаційних бар’єрів, які поряд з візовим режимом і бар’єрами перетину кордону суттєво стримують розвиток взаємовигідного ділового транскордонного співробітництва України і Польщі.

Збірник не претендує на вичерпність зібраного у ньому інформаційного ресурсу. У ньому здійснені панорамне висвітлення економічних та нормативно-правових передумов організації і ведення підприємницької діяльності в Україні і Польщі з більш детальною характеристикою специфіки таких передумов для прикордонних регіонів – Закарпаття і Східної Польщі.

З огляду на постійну динаміку змін національних нормативно-правових основ ведення бізнесу, наведені у збірнику відомості слід розглядати як такі, що носять інформаційний характер. Тому ділові рішення необхідно приймати виключно на основі діючого законодавства після його детального вивчення і аналізу.

Експертна група:

Лукша Євгеній Олегович - експерт проекту, керівник сектору проектного менеджменту Асоціації розвитку малого і середнього бізнесу та інновацій «Ужгород – XXI вік»

Носа Наталя Олександрівна – президент Міжнародної асоціації інституцій регіонального розвитку «МАІРР»

Пилипенко Вадим Володимирович – координатор проекту „Центр українсько-польських ініціатив – створення стійкої платформи для розвитку прикордонних територій”

ЗМІСТ

БІЗНЕС-ДОВІДНИК УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	4-70
БІЗНЕС-ДОВІДНИК ПОЛЬСЬКОЮ МОВОЮ	71-140

ЗМІСТ УКРАЇНСЬКОЇ ЧАСТИНИ ДОВІДНИКА

ПЕРЕДМОВА	4
ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО УКРАЇНУ	5
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ	8
МІСЦЕ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ СЕРЕД ІНШИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	9
ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	11
СТРУКТУРА ЕКОНОМІКИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ	11
ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ	14
ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ.....	16
РИНОК ПРАЦІ.....	17
ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ	18
ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ: ФОРМИ ЗДІЙСНЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	20
ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ: ОПОДАТКУВАННЯ.....	25
ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО РЕСПУБЛІКУ ПОЛЬЩА	37
ЕКОНОМІКА ПОЛЬЩІ ПІСЛЯ ВСТУПУ В ЄС	39
ЛЮБЛІНСЬКЕ ВОЄВОДСТВО	41
ПІДКАРПАТСЬКЕ ВОЄВОДСТВО.....	44
ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ: ФОРМИ ЗДІЙСНЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	47
ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ: ОПОДАТКУВАННЯ	53
ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ПРИКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО: ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИКОРДОННОГО РУХУ	57
РЕЗЮМЕ.....	62
ОРГАНІЗАЦІЇ ЩО НАДАЮТЬ ПІДТРИМКУ МСБ В ПРИКОРДОННИХ РЕГІОНАХ	63
КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ	68

ПЕРЕДМОВА

Довідковий аналітичний збірник розроблений, впорядкований і укладений за ідеєю і завданням проекту „Центр українсько-польських ініціатив – створення стійкої платформи для розвитку прикордонних територій” за фінансової підтримки Європейської Комісії (Програма Добросусідства „Польща – Білорусь – Україна” ІНТЕРРЕГ III TACIS ТКС 2004-2006), що виконувався з вересня 2006 року по грудень 2008 року.

Проект реалізовувався у співпраці з партнерськими організаціями:

- Фонд розвитку транскордонного співробітництва „ФРТС” (м.Ужгород, Україна),
- Міжнародною асоціацією інституцій регіонального розвитку „МАІРР” (м.Ужгород, Україна),
- Агенцією регіонального розвитку та європейської інтеграції «АРРЕІ» (м. Львів, Україна)
- Європейським центром інтеграції та співпраці „Дім Європи” (м. Люблін, Польща).

Головна мета підготовки та видання збірника – максимально зменшити вплив існуючих інформаційних бар’єрів, які поряд з візовим режимом і бар’єрами перетину кордону суттєво стримують розвиток взаємовигідного ділового транскордонного співробітництва України і Польщі.

Збірник не претендує на вичерпність зібраного у ньому інформаційного ресурсу. У ньому здійснені панорамне висвітлення економічних та нормативно-правових передумов організації і ведення підприємницької діяльності в Україні і Польщі з більш детальною характеристикою специфіки таких передумов для прикордонних регіонів – Закарпаття і Східної Польщі.

З огляду на постійну динаміку змін національних нормативно-правових основ ведення бізнесу, наведені у збірнику відомості слід розглядати як такі, що носять інформаційний характер. Тому ділові рішення необхідно приймати виключно на основі діючого законодавства після його детального вивчення і аналізу.

Команда проекту вдячна усім партнерам і представникам ділових кіл, що брали активну участь в реалізації проекту, та висловлює сподівання, що започатковані підприємницькі ініціативи та створена проектом партнерська мережа консультативного супроводу бізнесу позитивно вплинуть на розвиток ділових взаємин країн-сусідів – Польщі та України.

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО УКРАЇНУ

ДЕРЖАВНИЙ ПРАПОР

ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ

Назва держави:

Географічне положення:

Площа території:

Столиця:

Державний устрій:

Кількість населення:

Середня густота населення:

Домінуючі національності:

Основна релігія:

Валюта країни:

Державна мова:

Часовий пояс:

Республіка Україна

Східна Європа

603,7 тис.км².

м. Київ

парламентсько-президентська унітарна республіка

46,9 млн. жителів за станом на 2006 рік

80 чол./км²

українці (73%), росіяни (23,5%), інші (3,5%)

християнство

українські гривні

українська

GMT+2

ГЕОГРАФІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ

Україна за площею та кількістю жителів, у порівнянні з іншими європейськими державами, - велика країна. Її площа - більше 600 тис. км², що становить 5,7 % території Європи. За площею Україна більша, ніж Франція (544 тис.км²), Іспанія (505 тис. км²), ФРН (357 тис.км²), Польща (313 тис.км²). Україна обмежена сушею і морем. загальна довжина її кордонів дорівнює 7590 км. Довжина сухопутного кордону - 5361 км. Протяжність морського кордону - 1959 км. Україна межує на сході з Російською

Федерацією (2063 км), на півночі з Білоруссю (975 км), на заході - з Польщею (542,5 км), Словаччиною (98 км), Угорщиною (135 км), Румунією (608 км) та республікою Молдова (1194 км).

Доступ до країн Середньої та Західної Європи забезпечений на ділянці кордону протяжністю 2590 км. Територія України переважно низинна, 95 % країни - рівнина, 5% - гориста територія (Карпати, кримські гори). Геополітичне розташування України характеризується впливом як західної, так і східної культур.

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПОДІЛ

Адміністративно Україна поділяється на 24 області, 2 міста, що мають спеціальний статус, і 1 автономну республіку. Величина областей різна і знаходиться в межах від 0,939 млн. жителів (Чернівецька область) до 5 млн. жителів (Донецька область). Крім областей, існують міста з особливим статусом і власними органами громадського управління – міста Київ та Севастополь.

Область/республіка/місто	Центр	Площа, км ²	Кількість жителів (тис.чол.)	Жителів/км ²
Вінницька	Вінниця	26500	1862	70,3
Волинська	Луцьк	20200	1072	53,1
Дніпропетровська	Дніпропетровськ	31900	3700	116,0
Донецька	Донецьк	26500	5008	189,0
Житомирська	Житомир	29900	1462	48,9
Закарпатська	Ужгород	12800	1289	100,7
Запорізька	Запоріжжя	27200	2024	74,4
Івано-Франківська	Івано-Франківськ	13900	1460	105,0
Київська (без Києва)	Київ	28400	1865	65,7
Кіровоградська	Кіровоград	24600	1184	48,1
Луганська	Луганськ	26700	2706	101,3
Львівська	Львів	21800	2800	128,4
Миколаївська	Миколаїв	24600	1184	48,1
Одеська	Одеса	33300	2567	77,1
Полтавська	Полтава	28800	1695	58,8
Рівненська	Рівне	20100	1200	59,7
Сумська	Суми	23800	1384	58,2
Тернопільська	Тернопіль	13800	1169	84,7
Харківська	Харків	31400	3170	101,0
Херсонська	Херсон	28500	1247	43,7
Хмельницька	Хмельницький	20600	1486	72,1
Черкаська	Черкаси	20900	1464	70,0
Чернівецька	Чернівці	8100	939	115,9
Чернігівська	Чернігів	30200	1320	26,6
Республіка Крим	Сімферополь	2700	2200	81,5
м. Київ		827	2600	3144,0
м. Севастополь		864	390	451,4

НАСЕЛЕННЯ

На території України станом на початок 2006 року проживало приблизно 46,9 мільйона жителів, що становить 7,3% населення Європи або 1% населення світу. За кількістю населення у Європі Україна займає п'яте місце після Німеччини, Італії, Великобританії та Франції.

Середня густина населення становить 80 жителів на 1 км². Більша частина населення (68 %) проживає у містах, яких налічується майже 500.

Домінуючою національністю є українці (73%), який переважає за кількістю в усіх областях, крім Автономної Республіки Крим. У Волинській, Черкаській, Полтавській, Вінницькій, Чернігівській та Тернопільській областях українці становлять до 95 % населення. На Україні проживає 13 мільйонів людей інших національностей, серед яких найширше представлені росіяни (11 мільйонів), євреї, білоруси, молдавани, болгар, угорці, румуни, греки, вірмени, роми, німці, словаки, вірмени та інші. Значна частина українців проживає за кордоном. На території колишнього СРСР – близько 7 мільйонів, у країнах Європи, Америки та Австралії – близько 5 мільйонів. Найбільше українська діаспора представлена у США, Канаді та Аргентині.

АВТОМОБІЛЬНІ ШЛЯХИ

Загальна довжина автомобільних шляхів в Україні становить 169 тис. км. Найважливіші автомагістралі — Київ - Житомир - Рівне - Львів - Ужгород; Київ - Полтава - Харків; Київ - Умань - Одеса; Харків - Запоріжжя - Сімферополь.

За довжиною автострад Україна поступається багатьом європейським країнам. Якість доріг та автосервісу низька, що створює проблеми в інтеграції української транспортної мережі у загальноєвропейську.

Великими транспортними вузлами є Київ, Харків, Дніпропетровськ, Донецьк, Запоріжжя, Умань, Львів. Зростає роль автомобільного транспорту у перевезеннях на далекі відстані та в міжнародному сполученні. Основні "виходи" з України - автошляхи з Ковеля, Львова, Ужгорода, Чернівців, Одеси, Ізмаїла, Маріуполя, Харкова, Сум, Глухова, Чернігова.

ЗАЛІЗНИЦЯ

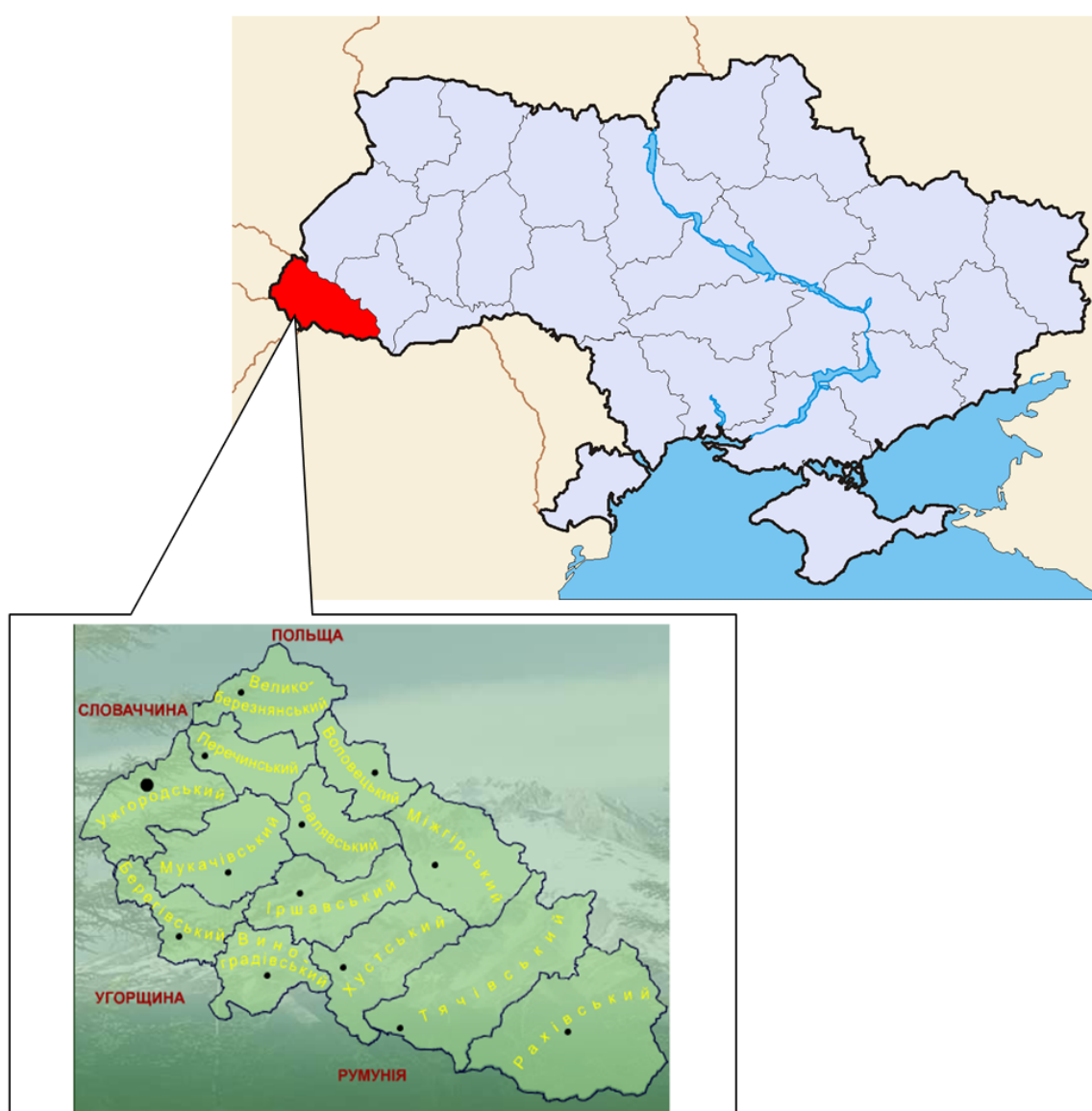
Перше місце за вантажообігом і пасажирообігом серед усіх видів транспорту в Україні займає залізничний. Він виконує важливу роль як у внутрідержавному, так і міждержавному сполученні на далекі відстані. Довжина залізниць в Україні становить 22,5 тис. км, майже 2/5 з них - електрифіковані. Середня щільність шляхів - 37 км залізничних колій на 1 тис. км² території. Найбільша щільність залізниць у Донбасі, Придніпров'ї та західній частині України.

В межах України функціонують Львівська, Південно-Західна, Одеська, Придніпровська і Донецька залізниці. Усі вони виконують значний обсяг внутрішніх та експортно-імпортних перевезень, а на Львівській залізниці сформувалися потужні залізничні вузли, що працюють на країни Центральної і Західної Європи (Львів, Ковель, Чоп). Традиційно українські залізниці виконують транзитні перевезення вантажів із Росії до чорноморських портів України та в країни Європи.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Закарпатська область розміщена на південному заході України. Вона межує з Польщею, Словаччиною, Угорщиною і Румунією, а також з Львівською та Івано-Франківською областями країни.

За територіально-адміністративним устроєм Закарпаття поділяється на 13 районів, 11 міст, з них 5 обласного значення, 19 селищ міського типу, 307 сільських рад. В області 609 населених пунктів, з яких 193 мають статус гірських. Протяжність території із заходу на схід 184 км,

із півночі на південь – 80 км. Обласний центр – м. Ужгород, розташований на відстані 788 км шосейними дорогами та 898 км залізницею від м. Києва.

Площа Закарпаття становить 12,8 тис.км² або 2,1% території України. Площа регіону у 1,7 рази менша від середньостатистичної області України, майже в 3 рази менша від найбільшої за площею Одеської області (33,3 тис. кв. км) і дещо більша від найменшої за площею Чернівецької області (8,1 тис. кв. км). Кількість населення станом на 01.01.2007 становила 1 254 614 осіб, що в 1,4 рази менше, ніж має умовна середньостатистична область України. У загальній чисельності населення України на Закарпатську область припадає 2,6%. Найбільша кількість населення проживає в Донецькій (4,6 млн. осіб), найменша – у Чернівецькій – (0,9 млн. осіб). Близько 80% території Закарпатської області займають гори, серед яких найвища точка України - гора Говерла (2061 м). Найдовша річка Закарпаття – Тиса. Довжина її в межах краю становить 223 км. Крім Тиси, в краї протікають ще три річки, що мають довжину понад 100 км (річки Уж, Латориця, Боржава). Найбільше озеро Закарпаття – озеро Синевир, утворене 10 тисяч років тому на висоті 989 м. Його площа - 7 га, глибина - 27 м, температура води - від +12° до +18°.

Основні населені пункти Закарпатської області		
Обласного значення	Районного значення	Селища-райцентри
Ужгород (118,0 тис.чол.)	Виноградovo (27,6 тис.чол.)	Міжгір'я (12,2 тис.чол.)
Мукачево (83 тис.чол.)	Свалява (18,1 тис.чол.)	Воловець (7,1 тис.чол.)
Хуст (32 тис.чол.)	Рахів (15,2 тис.чол.)	Великий Березний (7,0 тис.чол.)
Берегово (26 тис.чол.)	Тячево (11,5 тис.чол.)	
Чоп (9,0 тис.чол.)	Іршава (10,2 тис.чол.)	
	Перечин (7,4 тис.чол.)	

Характерною особливістю населення області є багатонаціональність. За даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року на території області проживають представники понад 100 національностей і народностей. Переважну більшість (80,5%) становлять українці, вагому частку займають угорці, румуни, росіяни, словаки, цигани. Закарпаття є не лише багатоетнічним, але й поліконфесійним регіоном.

Освітній рівень населення досить високий. Його забезпечує розгалужена мережа вищих, професійно-технічних та загальноосвітніх закладів. На початок 2005/2006 навчального року у 19 вищих навчальних закладах I-II та III-IV рівнів акредитації навчалося 27,1 тис. студентів, у тому числі у 5 недержавних – 1,5 тисячі. У 2005 році мережу вищих навчальних закладів в області розширено. Відкрито географічний факультет та нові спеціальності в Ужгородському національному університеті – “географія”, “землепорядкування”, “туризм” та “фізика ядра”, у Закарпатському державному університеті – “банківська справа”, “програмування для автоматизованих систем” та “міжнародний бізнес”.

МІСЦЕ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ СЕРЕД ІНШИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Закарпаття – одна з невеликих областей України. Питома вага регіону за територією – 2,1 %, населення – 2,7 %, що відповідно складає 24 і 17 місце серед 27 регіонів України. Реформування всіх сфер соціально-економічного життя у перші роки незалежності України, радикальне трансформування господарського механізму і допущені при цьому прорахунки негативно вплинули на розвиток регіонів, зумовивши виникнення депресивних територіальних суспільних систем, до яких належало і Закарпаття.

Незважаючи на складні умови, в яких опинилась область в період реформ, вона однією з перших в Україні перейшла від тривалого спаду до економічного зростання.

Це стало можливим через те, що були зроблені акценти на формування ефективного регіонального механізму господарської діяльності, спрямованого на стимулювання залучення інвестицій в економіку, використання власного природно-ресурсного потенціалу, створення конкурентного середовища через сприяння розвитку малого та середнього бізнесу. В цілому майже у всіх сферах економіки було досягнуто стабілізації. Відбулися структурні і якісні зміни, незворотним став процес утвердження ефективних форм власності. Сучасний соціально-економічний стан Закарпатської області характеризується високою динамікою показників розвитку майже усіх секторів суспільства, насамперед за темпами зростання валової доданої вартості, промислового виробництва, прямих іноземних інвестицій, надходжень до бюджетів усіх рівнів, середньомісячної заробітної плати, роздрібного товарообороту, зниження рівня безробіття.

РЕЙТИНГ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ СЕРЕД РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ПО ПОКАЗНИКАХ

Показники	2001	2002	2003	2004	2005
Територія	24	24	24	24	24
Кількість наявного населення	20	20	18	17	17
Рівень безробіття	5	5	9	11	11
Середньомісячна заробітна плата штатного працівника	17	17	17	16	16
Валова продукція сільського господарства	24	24	24	24	25
Обсяг промислового виробництва	25	25	24	*	*
Обсяг реалізованої промислової продукції	*	*	*	24	24
Темп промислового виробництва до попереднього року	1	5	1	3	16
Обсяг в розрахунку на одну особу:					
- валова додана вартість	25	25	24	23	*
- інвестиції в основний капітал	19	19	15	21	24
- прямі іноземні інвестиції на кінець року	6	5	6	6	8
- роздрібний товарооборот	9	7	5	4	7
- послуги, реалізовані населенню	26	25	25	18	20
Забезпеченість населення у розрахунку на 10 тис. осіб:					
- торговою площею в магазинах	15	16	18	17	23
- місцями в ресторанному господарстві	14	18	21	18	21
- лікарями	16	16	16	16	16
- середнім медичним персоналом	20	24	19	19	14
- лікарняними ліжками	23	23	23	23	24
- житловою площею (на одну особу)	21	20	21	21	10
Індекс людського розвитку	11	11	3	4	4

*Джерело: [Статистичний щорічник Закарпаття за 2005 рік]

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Закарпаття в системі загальнонаціонального і регіонального рівнів відноситься до регіонів з нереалізованими можливостями. Застосування позиційного підходу при аналізі зведеного рейтингу Закарпатської області відносно інших регіонів України, дає можливість зробити такий висновок:

1. Варіація показників за рейтингом регіонів України показує, що Закарпатська область займає місця з 4 по 25, що свідчить про високі потенційні можливості регіону у вирівнюванні та зростанні проблемних сфер.
2. Використання трудових ресурсів є недостатнім і не забезпечує необхідний рівень розвитку економіки.
3. За індексом людського розвитку регіон входить у п'ятірку найкращих в Україні, що засвідчує про підвищення добробуту населення, покращення умов проживання, освіти, праці.

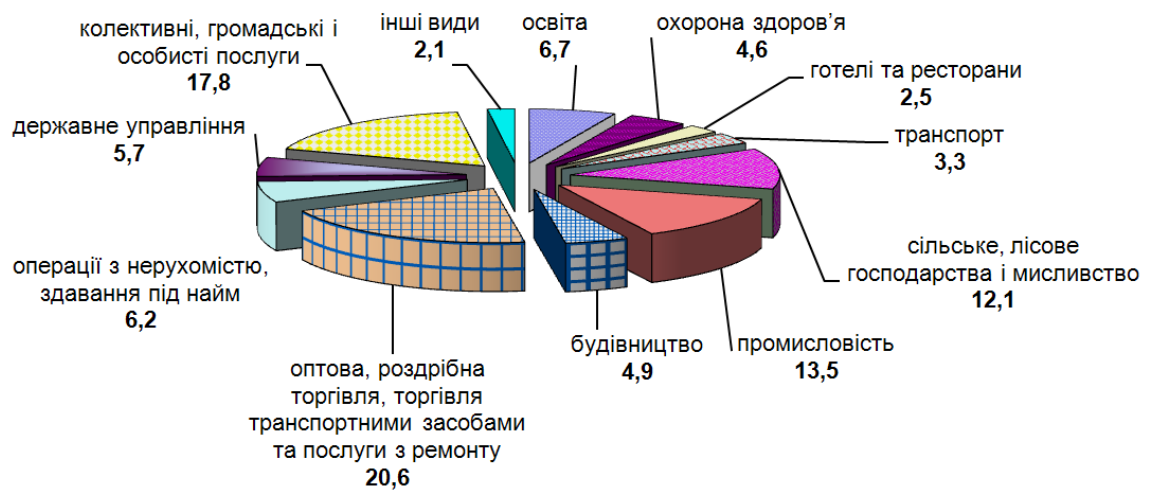
На підставі здійсненого SWOT-аналізу до основних конкурентних переваг розвитку області відносять:

- вигідне географічне положення області;
- наявність унікальних природних та рекреаційних ресурсів;
- висока культура господарювання, традиції та навички місцевого населення;
- позитивні зрушення в економіці і підприємницька активність населення;
- високий рівень людського розвитку;
- висока інвестиційна привабливість регіону, наявність досвіду співпраці з відомими транснаціональними компаніями;
- розгалужена транспортна та телекомунікаційна мережа;
- порівняно низький рівень антропогенного забруднення довкілля;
- Поряд з існуванням зазначених переваг суттєвий вплив на економічні, соціальні та екологічні процеси мають наступні обмеження:
- малоземелля, дефіцит сільськогосподарських земель;
- територіальні диспропорції в розвитку і забезпеченості ресурсами;
- складні умови проживання та господарської діяльності у гірській місцевості;
- високий ризик виникнення небезпечних природних стихійних явищ;
- дефіцит внутрішніх фінансово-кредитних ресурсів;
- залежність економіки від поставок енергоносіїв.

СТРУКТУРА ЕКОНОМІКИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Економіка області представлена різноманітними сферами економічної діяльності. У структурі валової доданої вартості майже рівну частку мають сільське господарство та промисловість (по 18%). Добре розвинені також галузі транспорту і зв'язку, торгівлі та будівництва. Однак питома вага послуг (55,2%) у валовій доданій вартості є вищою, ніж питома вага виробництва товарів (44,8%).

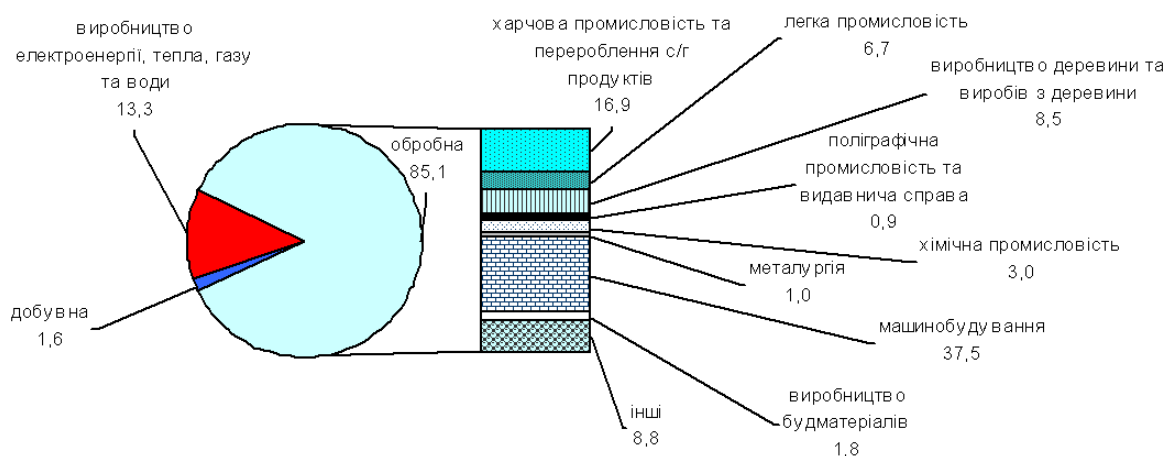
Структура підприємств та організацій області за видами економічної діяльності наведе-
на нижче.

Структура підприємств та організацій Закарпатської області за видами економічної діяльності
 (на 01.01.2006, у % до загальної кількості)

Промисловість

Основною сферою діяльності є обробна промисловість, частка якої в загальному обсязі реалізованої продукції складає більше 85 %. Провідними галузями промислового виробництва в області є машинобудування, харчова промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів, питома вага яких в загальному обсязі реалізованої продукції становила більше половини (відповідно 37,5% та 16,9%).

Структура обсягу реалізованої продукції за видами промислової діяльності у 2005 році, %

У промисловості зосереджено 21,2% основних засобів виробництва і зайнято 24,8% працюючих.

Промисловий потенціал в основному зосереджений в містах Ужгороді, Мукачеві та Ужгородському районі, частка яких у загальних обсягах реалізованої продукції склала у 2005 році

60,6%, з яких доля тільки Ужгородського району – 39,1% (пояснюється діяльністю СЕЗ “Закарпаття”, де створені нові конкурентоспроможні виробництва, зокрема завод зі складання автомобілів ЗАТ „Єврокар”).

Питома вага області у реалізації промислової продукції України незначна і становить менше одного відсотка. Однак спостерігається високу темпи приросту промислового виробництва (7,7% проти загальноукраїнського 3,1%). Специфікою переважної кількості промислових підприємств області є їх орієнтування на операції з давальницькою сировиною зі збутом готової продукції на експорт.

Частка інвестиційної продукції у обсязі промислової продукції висока і складає близько 50%, що обумовлено значним обсягом надходжень у галузь інвестицій в основний капітал (26,5% до загальних надходжень) та прямих іноземних інвестицій (81,5% до загальних надходжень). У промисловості порівняно з іншими регіонами України коефіцієнт зносу основних фондів найнижчий і склав на 2006 рік біля 42 % (в Україні – близько 49 %).

Область відноситься до енергодефіцитних областей України, задовольняючи свої потреби за рахунок власної генерації електроенергії на 5%, природному газі – на 1,5%.

Аграрний сектор

Характерною особливістю сільськогосподарського виробництва області є низька землезабезпеченість: на 1 жителя припадає 0,36 га сільськогосподарських угідь, в тому числі 0,15 га ріллі, що відповідно у 2,4 та 4,3 рази менше, ніж у середньому по країні.

Однак сільське господарство поряд з промисловістю займає провідне місце в економіці області, в ньому створюється близько 19% валової доданої вартості. На сільськогосподарських підприємствах зайнято 8,7% працюючих, в особистих підсобних господарствах – третина економічно активного населення. В аграрному секторі здійснено перерозподіл власності на землю і майно на користь селянських особистих господарств, де виробляється майже 95% валової продукції сільського господарства.

У структурі сільськогосподарського виробництва тваринництво складає 43,4%, рослинництво – 56,6%. Закарпаття – один з регіонів, що володіє унікальними умовами для розвитку садівництва та виноградарства, можливостями виробництва високоякісної продукції виноробства. Вина та коньяки Закарпаття увійшли в каталоги кращих вин і коньяків держави, неодноразово отримували золоті медалі на міжнародних виставках-ярмарках.

Важливою частиною агропромислового комплексу області є харчова промисловість і переробка сільськогосподарських продуктів. Вона об'єднує 13 окремих підгалузей, а це 345 підприємств. Пріоритетними видами галузі є розлив мінеральної води, виноробство, виробництво безалкогольних напоїв, хлібопекарна та консервна промисловість.

Будівельний комплекс області тільки формується. Відчувається відсутність потужних будівельних організацій, що володіють сучасним парком будівельної техніки та кваліфікованим інженерним персоналом. Будівельна галузь розвивається передусім за рахунок дрібних будівельно-монтажних, ремонтно-будівельних підприємств, що здатні виконувати невеликі замовлення переважно приватного характеру (в області діє більше 600 будівельних організацій).

Сфера торгівлі відіграє провідну роль в економіці області. Мережа підприємств торгівлі та ресторанного господарства щороку зростає і в основному забезпечує потреби населення області у послугах торгівлі. розвивається і якість послуг торгівлі, зокрема роздрібної. Протягом 2004-2006 років на ринку закарпатської області з'явилися майже усі загальноукраїнські мережі роздрібної торгівлі, такі як „Велика кишеня”, „Сільпо”, „Дастор”, „Вопак”, „Фуршет”, „Ельдорадо”, „Фокстрот”, „Мегамакс”. Перебуваючи у жорсткій конкуренції за покупця підвищують якість тор-

гівлі і регіональні та місцеві торговельні організації, такі як „Барва“, „Амбар“ та інші. Очікується активний вхід на ринок торгівлі Закарпаття міжнародних торгових мереж.

Підприємництво. Специфіка економіки Закарпатської області в тому, що майже у всіх сферах діяльності переважають малі та середні підприємства, які, швидко пристосувавшись до нових ринкових умов, сприяли структурній перебудові економіки, формуванню конкурентного середовища, зробили вагомий внесок у вирішенні проблем зайнятості.

Найбільш вагому роль малий та середній бізнес відіграє у таких сферах діяльності як готелі та ресторани, торгівля, транспорт, будівництво, сільське господарство, харчова промисловість та перероблення сільськогосподарської продукції.

Динамічні перетворення. За показниками динамічного розвитку область є лідером. Так, за даними аналітичного центру “Інститут Реформ”, найбільш динамічними регіонами України протягом 2003 і 2004 рр. були Кіровоградська і Закарпатська області.

Динамічний розвиток регіональної економіки Закарпаття проявлявся насамперед у вищих за середньо українські показники скорочення безробітних, зростання депозитів населення, а також приросту промислового виробництва. Область два роки поспіль перебувала на верхівці динамічного рейтингу, який розраховується на основі індексів 13 показників. За даними експертів, динамізму регіональної економіки сприяли надані державою преференції щодо залучення інвестицій через закони України „Про спеціальний режим інвестиційної діяльності в Закарпатській області” та «Про спеціальну економічну зону «Закарпаття», які дозволили зміцнити економічний потенціал області, про що свідчать показники збільшення частки області на 1-2 відсоткових пункти в економіці України по виробництву валової доданої вартості, промислової та сільськогосподарської продукції. Закарпаття випередило всі області Західного регіону України по надходженню прямих іноземних інвестицій на одну особу, які були спрямовані на створення нових виробництв, реконструкцію і модернізацію діючих. В області працюють такі всесвітньовідомі компанії як «Фішер», «Філіпс», «Флекстронікс», «Шкода», «Фольксваген», «Ауді», «Лекс», «Хенкель», «Ядзакі», «Гроклін», «Джейбіл Сюркіт» та інші. Однак, протягом 2006-2008 років динамічний розвиток Закарпаття дещо уповільнився як результат дії сукупності об’єктивних факторів, таких як брак кваліфікованих кадрів, зростання рівня заробітної плати (що пригальмувало появу нових підприємств, орієнтованих на дешеву робочу силу), мораторій на діяльність спеціальних економічних зон та територій пріоритетного розвитку, зміна кон’юнктури світового ринку тощо.

ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Просторово-економічний потенціал закарпатської області формують такі сфери життя, котрі торкаються кожного мешканця та гостя краю: зв’язок та транспортна інфраструктура, інші комунікації, житлово-комунальне господарство.

Транспортний комплекс області є складовою частиною транзитного потенціалу України. Регіон має добре розгалужену транспортну мережу, яка охоплює залізничний, автомобільний, повітряний і трубопровідний транспорт. Територією області проходять 2 автодороги державного значення, зокрема, магістральна – Київ-Чоп довжиною 132,9 км і регіональна – Мукачєво-Рогатин довжиною 207,5 км, та міжнародний транспортний коридор №5 (Критський) — Лісабон-Трієста-Любляна-Будапешт-Київ-Волгоград. В області діє 18 контрольно-пропускних пунктів та пунктів спрощеного переходу через державний кордон, у тому числі 8 автомобільних пунктів, 6 – для залізничного транспорту, 1- у міжнародному аеропорті “Ужгород”. Протягом останніх років значні інвестиції спрямовувались на реконструкцію головних автомобільних магістралей,

зокрема автодороги Чоп-Київ. Однак якість інших автомобільних доріг, зокрема місцевого значення, є низькою. Найгіршою є ситуація у гірських регіонах.

Низький рівень якості послуг спостерігається у якості громадського транспорту, зокрема автомобільного. Парк транспортних засобів переважно зношений, а робота приватного сектору в галузі перевезень достатньо не врегульована.

Галузь зв'язку є однією із найбільш стабільних та динамічних галузей економіки в області, яка забезпечує значні темпи росту послуг, підвищення їх якості та впровадження нових технологій, що дозволило поліпшити забезпечення комунікаційних потреб населення – зросла якість телефонного зв'язку, набули розвитку мобільний зв'язок, діє розгалужена мережа Інтернет-провайдерів та Інтернет-клубів. Ринок послуг зв'язку в області забезпечується в основному підрозділами ВАТ «Укртелеком», ЗАТ «Утел» та операторами мобільного зв'язку «МТС» та «Київстар».

У структурі видів зв'язку переважають послуги мобільного зв'язку – 54,1%. Мобільний зв'язок можна використовувати у всіх районах області.

Житлово-комунальне господарство, яке є основою життєдіяльності населення, на сьогодні залишається однією з найменш сучасно оснащених сфер діяльності, характеризується дефіцитом фінансових ресурсів та незадовільним технічним станом обладнання. Знос основних фондів підприємств галузі становить 53-57 %.

Для Закарпаття характерна значна внутрішньорегіональна диференціація за рівнем розвитку, що впливає на розміщення і територіальну структуру господарства регіону. Територіальні диспропорції пов'язані, насамперед, із наявністю слаборозвинених проблемних гірських територій та малих міст, а також значною різницею у рівні розвитку адміністративних районів області.

Різниця у рівнях розвитку адміністративних районів області проявляється насамперед у рівні ділової активності. За цим показником провідні позиції займають міста Ужгород, Мукачево, Виноградівський, Мукачівський, Рахівський, Тячівський та Ужгородський райони, де найбільша кількість суб'єктів господарювання. Найменша їх кількість знаходиться у Великоберезнянському, Воловецькому, Перечинському районах.

Іноземні інвестиції також спрямовуються, як правило, у більш економічно розвинені регіони. Більше третини їх приходить на м.Ужгород, близько половини розміщено у містах Мукачево, Берегово, Виноградівському та Ужгородському районах.

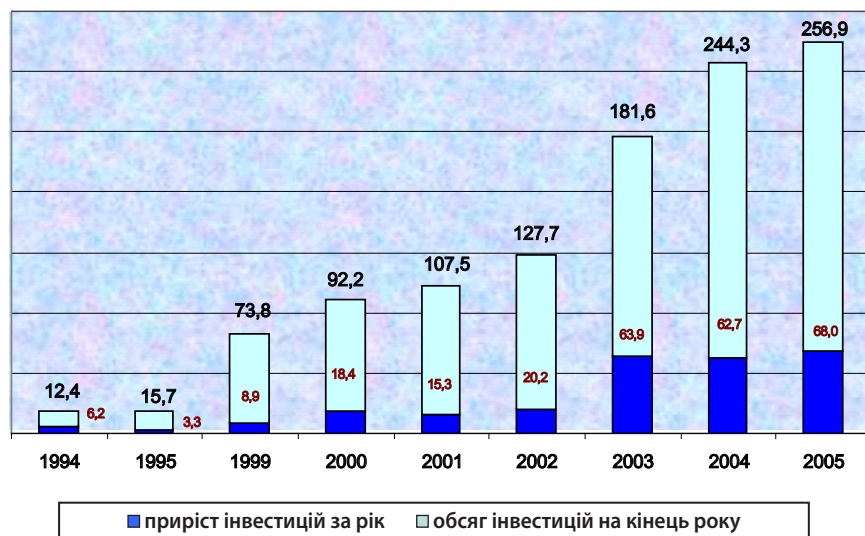
Свідченням наявних територіальних диспропорцій в регіоні є також висока частка зареєстрованого безробіття, насамперед у гірських районах – Воловецькому, Великоберезнянському, Міжгірському, Рахівському і Свалявському. Найвищим рівень безробіття станом на 01.01.2006 р. був у Воловецькому районі – 12,5%, найнижчим – в Ужгородському районі – 1,1 %.

Диспропорція у розвитку інфраструктури негативно впливає на конкурентоспроможність територій, знижує рівень інвестиційної привабливості.

Окремим проблемним зрізом територіального розвитку регіону є малі міста. В області налічується 9 малих міст: Берегово, Виноградово, Іршава, Перечин, Рахів, Свалява, Тячево, Хуст, Чоп, у яких проживає 156,9 тис. чоловік, що становить 12,6% населення області. Проблеми розвитку малих міст Закарпатської області пов'язані з низьким рівнем забезпеченості місцевих бюджетів власними доходами; недостатнім розвитком соціальної інфраструктури, сфери обслуговування, житлово-комунального, готельного, дорожнього і транспортного господарства; обмеженістю вибору професій та місць прикладання праці, що ускладнює ситуацію на ринку праці; працевлаштуванням неконкурентоспроможних на ринку праці груп населення (інвалідів, непрацюючої молоді, осіб передпенсійного віку); низьким рівнем технічного оновлення та інноваційної діяльності; створенням сприятливого клімату для залучення інвестицій в економіку.

ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Високої динаміки було досягнуто у залученні прямих іноземних інвестицій та у зовнішньоекономічній діяльності. Пік приросту іноземних інвестицій у економіку краю спостерігався у 2003-2004 роках, передусім завдяки запровадженню законодавства про Спеціальну економічну зону „Закарпаття” та наданню податкових пільг при інвестуванні на території області. У 2005 році пільги були скасовані, що зумовило спад приросту інвестування у краї.

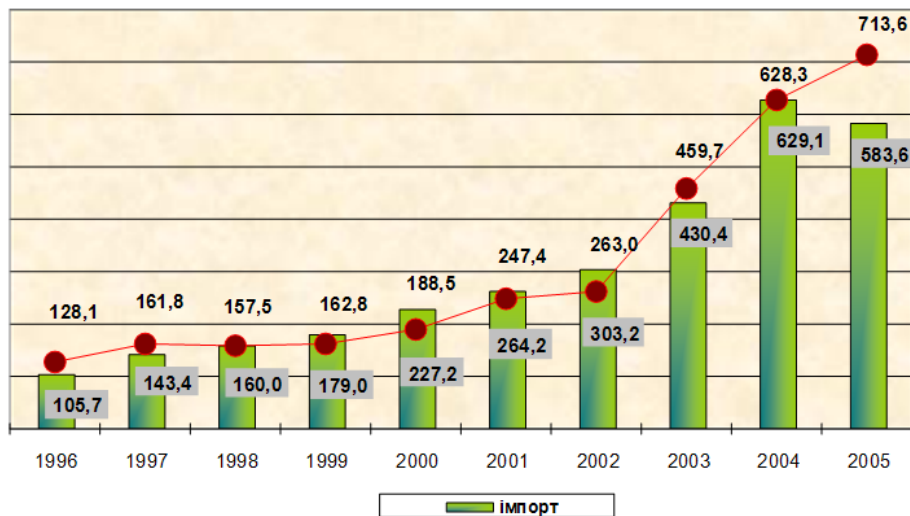
Динаміка обсягів залучення та приросту іноземних інвестицій, млн.дол.США

Станом на 01.01.2006 р. прямі іноземні інвестиції в економіку Закарпаття склали 261,3 млн. дол. США. (1,6% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій по Україні. У розрахунку на одну особу прямі іноземні інвестиції в області склали 210,0 дол. США, що дозволило Закарпатській області посісти 8 місце серед регіонів України за цим показником.

Прямі іноземні інвестиції в економіку області вклали інвестори з 45 країн світу, при цьому на п'ять з них припадає третина загального обсягу інвестицій. Основними країнами-інвесторами є Сполучені Штати Америки – 41,1 млн. дол. США, Японія – 31,3 млн. дол. США, Німеччина – 29,6 млн. дол. США, Угорщина – 27,2 млн. дол. США, Австрія – 26,1 млн. дол. США. Найбільшою інвестицією з Польщі є створення у м.Ужгороді підприємства з виробництва автомобільних сидінь «Гроклін Карпати».

У промисловості найбільше прямих іноземних інвестицій припадає на машинобудування – (30,4%), виробництво деревини та виробів з неї (20,3%), харчову промисловість та переробку сільськогосподарських продуктів (17,7%), легку промисловість (10,8%).

Зовнішньоекономічні зв'язки Закарпатської області достатньо розвинені, область здійснює зовнішньоекономічну діяльність з 93 країнами світу. Однак, за обсягами зовнішньоторгових операцій вони незначні. Так, вартість експорту товарів у 2005 р. складала 552,3 млн. дол. США, або 1,6% від загального експорту України. Імпорт товарів становив лише 686,4 млн. дол. США (1,9%).

Обсяги зовнішньої торгівлі товарами та послугами, млн.дол.США

Майже весь обсяг експорту припадає на європейські країни і складає 94,2%. Торговими партнерами Закарпатської області є Угорщина, Австрія, Німеччина та Словаччина, взаємовідносини між якими складають 71,7% загального показника експорту. Частка експорту до країн СНД становить 4,3%.

Вагому частку в обсязі експорту та імпорту займає давальницька сировина та продукція, виготовлена з неї. За 2005 рік підприємства області одержали давальницької сировини на 305,4 млн. дол. США, що склало 44,5% загального обсягу імпорту в області. Експорт готової продукції, яка виготовлена областю з іноземної давальницької сировини, становив 362,1 млн. дол. США, або 65,6% загального обсягу експорту.

Досить високі темпи зростання порівняно з іншими регіонами України протягом останніх років були обсяги надходжень до бюджетів усіх рівнів, роздрібного товарообороту, реальної заробітної плати та створення нових робочих місць.

Зростання у 2005 році доходів населення на 36,2 % сприяло їх капіталізації. Депозити фізичних осіб збільшувались значно вищими темпами (на 78,4% до 676,0 млн. грн.), ніж юридичних (на 46,3% до 281,0 млн. грн.) – майже у 2,5 рази більше.

РИНОК ПРАЦІ

Населення Закарпатської області на 1 січня 2006 р. складало 1245,5 тис. осіб (2,6% населення України), з них 461,8 тис. – у міських поселеннях, 783,7 тис. – у сільській місцевості. Близько 250,0 тис. осіб проживало у населених пунктах, яким надано статус гірських.

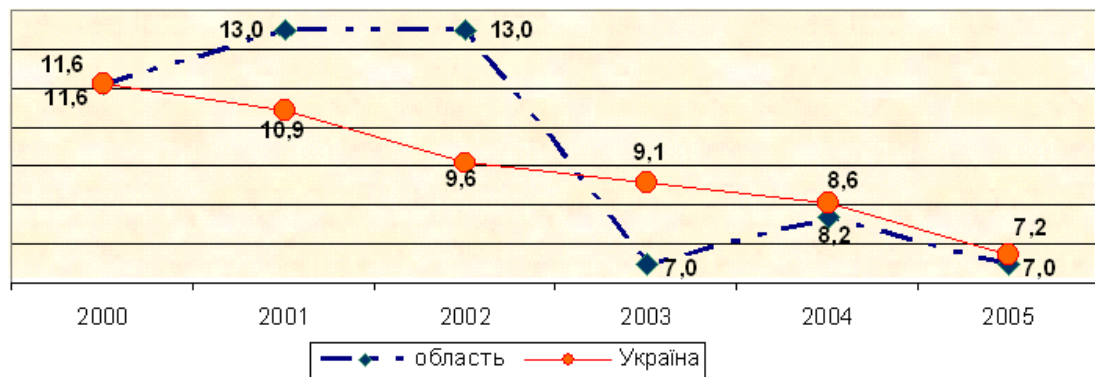
Незважаючи на скорочення населення Закарпатської області в останні роки, в регіоні спостерігалися кращі демографічні показники, ніж в середньому по Україні.

Найвищими є показники приросту населення у місті Ужгород, а також Тячівському, Рахівському, Виноградівському районах.

Зміни в режимі відтворення населення зумовили стрімке зростання кількості осіб пенсійного віку, кількість яких досягла понад 290 тис. на початок 2005 р.

Економічно активне населення у 2005 році становило 592,3 тис. чол., тобто майже половину (48,0%) населення області.

У 2005 році **рівень безробіття** населення у віці від 15 до 70 років (за методологією МОП) становив 7,0 відсотка проти 7,2 в Україні.

Найвищий рівень безробіття спостерігався у гірських районах – Воловецькому (13,5%), Великоберезнянському і Міжгірському (по 8,1%), Рахівському (7,5%), Перечинському районі (7,1%).

Протягом останніх років у результаті активної політики щодо створення робочих місць спостерігалось поступове скорочення кількості безробітних, що перебувають на обліку в державній службі зайнятості, та збільшення попиту на робочу силу.

Зокрема, у 2006 році стала відчутною диспропорція на ринку праці між рівнинними та гірськими районами області. Так, у великих містах області (Ужгороді та Мукачеві, Хусті, Виноградіві, Берегові), де в основному зосереджений крупний інвестиційний капітал та основні підприємства провідних галузей, відчувається дефіцит робочих рук, у той час як у гірських районах області, де рівень безробіття найвищий, спостерігається проблема низької кваліфікації потенційних працівників при відсутності цільових державних програм перекваліфікації. Такий стан справ спонукає інвесторів або вступати в жорстку конкурентну боротьбу на ринку праці, або вкладати значні кошти у трудові ресурси у випадку розміщення підприємств у гірських регіонах.

Ретроспективний аналіз тенденцій міграційного руху населення Закарпатської області свідчить про підвищення його інтенсивності. Передусім це проявляється у зростанні кількості трудових мігрантів, що виїжджають з області. У 2005 р. переважав виїзд населення у країни далекого зарубіжжя – Італія, Португалія. Значною за обсягом була і міжрегіональна міграція. Надзвичайно розвинена також сезонна міграція: працездатне населення виїжджає на сезонні заробітки переважно в Росію і країни близького зарубіжжя.

Найбільше від'ємне сальдо міграції, згідно з офіційними даними, було характерне для Тячівського, Іршавського, Рахівського та Хустського районів.

Основним позитивним результатом трудової міграції є сприяння соціально-економічній стабільності як в Україні, так і в області шляхом додаткового надходження значних фінансових ресурсів, які інвестуються в економіку Закарпатської області (переважно шляхом започаткування власного малого бізнесу) або витрачаються на утримання власних сімей, внаслідок чого збільшується обсяг внутрішнього ринку. **Однак негативним результатом трудової міграції** слід визнати нестабільність (сезонність) на ринку праці, що зумовлюється сезонним відтоком значної кількості робочої сили (віддають перевагу низько кваліфікованій, але порівняно добре оплачуваній за українськими нормами праці за кордоном), відсутність „прив'язаності” до робочого місця, а відтак високі показники плинності кадрів на підприємствах області, низька кваліфікація робітників.

ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Рекреаційні ресурси Закарпаття становлять 5,2% об'ємного и 5,1% вартісного потенціалу природних ресурсів рекреації України. Їх комплекс налічує 75 розвіданих типів мінеральних вод з добовим дебітом близько 3,3 тис. куб. м., з яких 38 було занесено до Кадастру мінеральних вод України. Ці мінеральні води є унікальними у своєму роді і відповідають водам типу Єсентуки, Боржомі, а за своїм хімічним складом і лікувальними властивостями не поступаються відомим водам Кавказу, Чехії, Польщі і Франції.

Рельєф, географічне розташування, ліси, мінеральна вода, помірно-континентальний клімат, багатовікові традиції і самобутня культура багатонаціонального населення краю в комплексі утворюють унікальний рекреаційний і соціальний потенціал області, на основі якого вже існує і має багатообіцяючі перспективи розвитку санаторно-оздоровчий комплекс світового рівня Закарпаття за своїми фізико-географічними, кліматичними, природно-ресурсними та соціально-економічними умовами відноситься до територій, найбільш сприятливих для розвитку рекреації. Визначальними чинниками при цьому виступають – наявність гірської системи Східних (Українських) Карпат, комфортні кліматичні умови Закарпатської низовини, унікальні й різноманітні бальнеологічні ресурси, багатство флори і фауни, розвинута мережа транспортно-сполучення, велика кількість історичних пам'яток культури та архітектури. В регіоні розвинені майже всі види рекреаційної діяльності: від санаторно-курортного лікування до відпочинку і різних видів туризму, що здійснюються практично протягом усього року.

Туристично-рекреаційна діяльність є одним із пріоритетних напрямів розвитку економіки області.

За останнє десятиріччя кількість санаторно-курортних та оздоровчих закладів Закарпатської області збільшилась на 17,2% виключно за рахунок нових закладів відпочинку, кількість яких зросла в 1,7 рази – з 24 у 1995 р. до 44 у 2005 р. При цьому відбулось значне скорочення кількості санаторіїв-профілакторіїв – з 14 у 1995 р. до 8 у 2005 р. Таке скорочення носить позитивний аспект, оскільки ліквідовувались переважно ті заклади, котрі за рівнем послуг не могли конкурувати у ринкових умовах. Натомість існуючі заклади лікувального спрямування є найбільш потужними закладами туристично-рекреаційної галузі. Покращивши умови проживання, власну матеріально-технічну та лікувальну базу, санаторії Закарпаття відчують значний попит на послуги високого та середнього цінового рівня, і значною мірою забезпечують обслуговування зростаючого туристичного потоку.

Кількість іноземних туристів, які відвідують область, щороку зростала і у 2005 році порівняно з 2000 роком збільшилась у 2,5 рази.

Збільшення обсягів міжнародного туризму позитивно впливає на розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури, сприяє збереженню та модернізації мережі об'єктів готельної сфери. Швидкими темпами протягом останніх років здійснювалось будівництво невеликих туристично-рекреаційних об'єктів (кемпінгів, міні-готелів, баз відпочинку, пансіонатів тощо).

На даний час найбільшу інвестиційну привабливість становлять перспективні туристично-рекреаційні території, які придатні для створення гірськолижних курортів. Серед них території полонини Драгобрат та гори Близниця Рахівського, Боржавського масиву Міжгірського, полонини Руна Перечинського, гори Красія Великоберезнянського та Синяк Мукачівського районів.

ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ: ФОРМИ ЗДІЙСНЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Визначення підприємницької діяльності. У відповідності до ст. 42 Господарського кодексу України ***Підприємництво*** - це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. Законодавче визначення поняття підприємництва має не тільки важливе теоретичне, але і практичне значення, оскільки ряд положень господарського законодавства застосовані лише до такого роду діяльності. Особливого значення це набуває при застосуванні імперативних норм, у тому числі тих, що регламентують санкції за порушення законодавства про підприємництво.

Особливості здійснення окремих видів підприємництва встановлюються законодавчими актами. Перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, а також перелік видів діяльності, підприємництво в яких забороняється, встановлюються виключно законом.

Здійснення підприємницької діяльності забороняється органам державної влади та органам місцевого самоврядування. Підприємницька діяльність посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування обмежується законом у випадках, передбачених частиною другою статті 64 Конституції України.

Суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством.

Суб'єктами господарювання є:

- господарські організації - юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно Господарського кодексу України, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;
- громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

Створення та діяльність юридичних осіб - суб'єктів господарювання будь-якої організаційно-правової форми неможливе без установчих документів.

Установчими документами суб'єкта господарювання є рішення про його утворення або засновницький договір, а у випадках, передбачених законом, статут (положення) суб'єкта господарювання. В установчих документах повинні бути зазначені найменування суб'єкта господарювання, мета і предмет господарської діяльності, склад і компетенція його органів управління, порядок прийняття ними рішень, порядок формування майна, розподілу прибутків та збитків, умови його реорганізації та ліквідації, якщо інше не передбачено законом.

У засновницькому договорі засновники зобов'язуються утворити суб'єкт господарювання, визначають порядок спільної діяльності щодо його утворення, умови передачі йому свого майна, порядок розподілу прибутків і збитків, управління діяльністю суб'єкта господарювання та участі в ньому засновників, порядок вибуття та входження нових засновників, інші умови діяльності суб'єкта господарювання, які передбачені законом, а також порядок його реорганізації та ліквідації відповідно до закону. Статут суб'єкта господарювання повинен містити відомості про його найменування, мету і предмет діяльності, розмір і порядок утворення статутного та інших фондів, порядок розподілу прибутків і збитків, про органи управління і контролю,

їх компетенцію, про умови реорганізації та ліквідації суб'єкта господарювання, а також інші відомості, пов'язані з особливостями організаційної форми суб'єкта господарювання, передбачені законодавством. Статут може містити й інші відомості, що не суперечать законодавству.

Статут (положення) затверджується власником майна (засновником) суб'єкта господарювання чи його представниками, органами або іншими суб'єктами відповідно до закону.

Перелік організаційно-правових форм суб'єктів господарювання, які діють в Україні

Підприємства	• Приватне підприємство • Державне підприємство • Казенне підприємство • Комунальне підприємство • Дочірнє підприємство • Іноземне підприємство • Підприємство об'єднань громадян та релігійних організацій • Споживчі кооперативи • Фермерське господарство
Господарські товариства	• Акціонерне товариство • Товариство з обмеженою відповідальністю • Товариство з додатковою відповідальністю • Командитне підприємство • Повне підприємство
Кооперативи	• Виробничий кооператив • Обслуговуючий кооператив • Споживчий кооператив • Сільськогосподарський виробничий кооператив • Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив • Кооперативний банк
Об'єднання підприємств (юридичних осіб)	• Асоціація • Корпорація • Консорціум • Концерн • Холдингова компанія • Інші об'єднання юридичних осіб
Відокремлені підрозділи без статусу юридичної особи	• Філія (відокремлені підрозділи) • Представництва
Інші організаційно - правові форми	• Підприємець – фізична особа • Товарна біржа • Фондова біржа • Кредитний союз • Споживчі товариства • Інші організаційно-правові форми
Об'єднання громадян, профспілки, благодійні та інші організації	

Підприємство в статутному фонді якого не менш як десять відсотків становить іноземна інвестиція, визнається **підприємством з іноземними інвестиціями**. Підприємство набуває статусу підприємства з іноземними інвестиціями з дня зарахування іноземної інвестиції на його

баланс. Іноземною інвестицією є цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту. Іноземні інвестиції можуть вкладатися в об'єкти, інвестування в які не заборонено законами України.

Підприємства з іноземними інвестиціями мають право бути засновниками дочірніх підприємств, створювати філії і представництва на території України і за її межами з дотриманням вимог законодавства України та законодавства відповідних держав.

Установчі документи підприємства з іноземними інвестиціями повинні містити дані, що передбаченні чинним законодавством України у відповідності до організаційно-правової форми підприємства.

Іноземні інвестори мають право здійснювати підприємницьку діяльність у таких формах:

- часткова участь в підприємстві, які створюються спільно з українськими юридичними і фізичними особами, або придбання частки діючих підприємств (акції підприємств або частки в статутному капіталі);
- створення підприємства яке повністю належить іноземному інвестору; створення філій чи інших відокремлених підрозділів інших юридичних осіб; придбання у власність діюче підприємство;
- в інших формах передбачених законодавством України, в тому числі без створення юридичної особи на основі укладених угод із суб'єктами господарської діяльності.

Як показує практика в Україні, найбільш поширеними формами організаційно-правової форми здійснення господарської діяльності, в тому числі за участю іноземних інвесторів є :

- Приватний підприємець ;
- Приватне підприємство;
- Дочірнє підприємство;
- Товариство з обмеженою відповідальністю;
- Філія, представництво.

Приватний підприємець – фізична особа, - громадянин України, іноземний громадянин, який здійснює підприємницьку діяльність в Україні. Громадянин визнається суб'єктом господарювання у разі здійснення ним підприємницької діяльності за умови державної реєстрації його як підприємця без статусу юридичної особи.

Дана форма підприємництва для іноземних громадян не має широкого масштабу в Україні.

Приватне підприємство - визнається підприємство, що діє на основі приватної власності одного або кількох громадян, іноземців, осіб без громадянства та його (їх) праці чи з використанням найманої праці. Приватним є також підприємство, що діє на основі приватної власності суб'єкта господарювання - юридичної особи.

Дочірнє підприємство - підприємство, єдиним засновником і власником якого є інше підприємство

Дана форма господарювання являється найбільш вдалою для іноземного інвестора, який намагається повністю контролювати господарську діяльність створеного на території України підприємства. В силу залежності дочірнього підприємства тільки від єдиного засновника (іноземного інвестора), прийняття важливих рішень здійснюються в найкоротші терміни та в найбільш вигідним для інвестора напрямленні.

Однак, нерідко у іноземного інвестора виникає необхідність здійснювати господарську діяльність на території України в партнерстві з українськими юридичними чи фізичними особами. В такому разі найбільш вдалою та поширеною формою підприємництва є створення господарського товариства.

Товариство з обмеженою відповідальністю - є господарське товариство, статутний фонд якого поділений на частки визначених установчими документами розмірів і яке несе відповідальність за своїми зобов'язаннями власним майном, а в разі його недостатності учасники цього товариства несуть додаткову солідарну відповідальність у визначеному установчими документами однаково кратному розмірі до вкладу кожного з учасників.

Філією - є відокремлений підрозділ юридичної особи, що розташований поза її місцезнаходженням та здійснює всі або частину її функцій.

Представництвом - є відокремлений підрозділ юридичної особи, що розташований поза її місцезнаходженням та здійснює представництво і захист інтересів юридичної особи.

Філії та представництва не є юридичними особами. Вони наділяються майном юридичної особи, що їх створила, і діють на підставі затвердженого нею положення. Діяльність філій, представництв та інших відокремлених підрозділів підприємств, утворених за законодавством інших держав, здійснюється на території України відповідно до законодавства України.

Законодавчі норми, що регулюють підприємницьку діяльність.

Основу правової системи, яка регулює господарську діяльність в Україні, складають закони та нормативно-правові державні акти, основні з яких наведено нижче:

Назва нормативного документа	Дата прийняття	Номер
КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ	1996.06.28	№254к/96-ВР
Господарський кодекс України	2003.01.16	№ 436-IV
Цивільний кодекс України	2003.01.16	№ 435-IV
Кодекс законів про працю України	1971.12.10	
Земельний кодекс України	2001.10.25	№2768-III
Митний кодекс України	2002.07.11	№92-IV
Кодекс України про адміністративні правопорушення	1984.12.07	№8073-X
Закон України «Про господарські товариства»	1991.09.19	№ 1576-XII
Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців»	2003.05.15	№755-IV
Закон України «Про охорону праці»	1992.10.14	№ 2694-XII
Закон України «Про систему оподаткування»	1991.06.25	№ 1251-XII
Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств»	1994.12.28	№334/94-ВР
Закон України «Про податок на додану вартість»	1997.04.03	№168/97-ВР
Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність»	1991.04.16	№959-XII
Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»	2000.06.01	№1775-III
Закон України «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності»	1996.03.23	№98/96-ВР
Закон України «Про відпустки»	1996.11.15	№504/96-ВР
Закон України «Про оплату праці»	1995.03.24	№108/95-ВР
Закон України «Про Єдиний митний тариф»	1992.02.05	№2097-XII

Назва нормативного документа	Дата прийняття	Номер
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	1999.07.16	№996-XIV
Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»	1992.05.14	№2343-XII
Закон України «Про державну податкову службу в Україні»	1990.12.04	№509-XII
Закон України «Про податок з доходів фізичних осіб»	2003.05.22	№889-IV
Закон України «Про режим іноземного інвестування»	1996.03.19	№93/96-BP
Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства»	1994.02.04	№3929-XII
Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»	2003.09.11	1160-IV
Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»	2005.09.06	2806-IV
Закон України «Про державну підтримку малого підприємництва»	2000.10.19	2063-III
Наказом ДПАУ «Про затвердження Порядку обліку платників податків, зборів (обов'язкових платежів)»	1998.02.19	№ 80
Наказом ДПАУ «Про затвердження Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість»	2000.03.01	№79
Постанова ПФУ «Про затвердження Інструкції про порядок обчислення і сплати страхувальниками та застрахованими особами внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування до Пенсійного фонду України»	2003.12.19	№21-1
Постанова НБУ «Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах»	2003.11.12	№492
Наказ МВС «Про затвердження Інструкції про порядок видачі міністерствам та іншим центральним органам виконавчої влади, підприємствам, установам, організаціям, господарським об'єднанням та громадянам дозволів на право відкриття та функціонування штемпельно-граверних майстерень, виготовлення печаток і штампів, а також порядок видачі дозволів на оформлення замовлень на виготовлення печаток і штампів, та затвердження Умов і правил провадження діяльності з відкриття та функціонування штемпельно-граверних майстерень, виготовлення печаток і штампів [МВС] [3557]»	1999.01.11	№17
Наказ МЗЕСТУ «Про затвердження Інструкції про порядок реєстрації представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні»	1996.01.18	№30
Декрет КМ України «Про місцеві податки і збори»	1993.05.20	№56-93
Декрет КМ України «Про державне мито»	1993.01.21	№7-93
Указ Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва»	1998.07.03	№727/98
Постанова КМ України «Про Українську класифікацію товарів зовнішньоекономічної діяльності»	1998.08.31	№ 1354.

Державна підтримка підприємництва. Правові й організаційні основи реалізації державної регуляторної політики в сфері господарської діяльності визначені в Законі України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003р. Державна підтримка підприємництва спрямована на реалізацію встановленого Конституцією України права громадян на підприємницьку діяльність за допомогою різноманітних форм і методів стимулювання і розвитку суб'єктів підприємництва всіх організаційно-правових форм і форм власності незалежно від предмета і цілей їхньої діяльності.

Держава гарантує усім підприємцям, незалежно від обраних ними організаційних форм підприємницької діяльності, рівні права та рівні можливості для залучення і використання матеріально-технічних, фінансових, трудових, інформаційних, природних та інших ресурсів.

Держава гарантує недоторканність майна і забезпечує захист майнових прав підприємця.

Збитки, завдані підприємцю внаслідок порушення громадянами чи юридичними особами, органами державної влади чи органами місцевого самоврядування його майнових прав, відшкодовуються підприємцю відповідно до Господарського Кодексу та інших законів. Захист підприємців від порушення їх майнових прав органами державної влади та органами місцевого самоврядування має конституційну основу. Відповідно до **статей 55, 56 Конституції України**:

- Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.
- Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.
- Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.
- Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Суб'єкти підприємницької діяльності в свою чергу зобов'язані не завдавати шкоди довіл-лю, не порушувати права та законні інтереси громадян і їх об'єднань, інших суб'єктів господарювання, установ, організацій, права місцевого самоврядування і держави.

ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ: ОПОДАТКУВАННЯ

Основними нормативними документами, що регулюють оподаткування в Україні, є:

- Конституція України;
- Закон України "Про систему оподаткування",
- Закон України "Про податок на додану вартість"
- Закон України „Про податок з доходів фізичних осіб”
- Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств",
- Указ Президента "Про спрощену систему оподаткування" та ін.

Сукупність податків і зборів (обов'язкових платежів), що сплачуються до бюджетів і державних цільових фондів України, складають систему оподаткування.

Система оподаткування

В Законі України від 18 лютого 1997 року № 77/97-ВР "Про внесення змін до Закону України "Про систему оподаткування"" відокремлені **загальнодержавні та місцеві** податки та збори.

Основні загальнодержавні податки:

- податок на додану вартість – **базова ставка 20 %**;

- акцизний збір – в залежності від виду товару (**максимальна ставка 300%**);
- податок на прибуток підприємств – с **01 січня 2004 року ставка 25%**;
- податок на доходи фізичних осіб – с **01 січня 2007 року єдина базова ставка 15 %**; (детально – в наступному розділі)
- мито (**в залежності від конкретного товару та країни походження**);
- плата (податок) на землю;

Загальнодержавні обов'язкові збори, пов'язані із виплатою заробітної плати:

- збір на обов'язкове соціальне страхування;
- збір на обов'язкове державне пенсійне страхування;

Вид збору	Нарахування (сплачують роботодавці)	Утримання (сплачуються з коштів оплати праці робітника)
Внески до Пенсійного фонду	33,2 % від суми фактичних витрат на оплату праці працівників	0,5 % від суми оплати праці або з частини заробітної плати, що не перевищує розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб; 2 % від частини суми оплати праці в розмірі понад прожитковий мінімум для працездатних осіб
Внески на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності	1,5 % від суми витрат на оплату праці найманих працівників	0,5 % від суми оплати праці найманих працівників, заробітна плата яких нижча прожиткового мінімуму, встановленого для працездатної особи; 1,0 % від суми оплати праці найманих працівників, заробітна плата яких вища прожиткового мінімуму, встановленого для працездатної особи
Внески на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття	1,3 % від суми фактичних витрат на оплату праці найманих працівників	0,5 % від суми оплати праці найманих працівників
Внески на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності	Страхові тарифи встановлюються відповідно до класів професійного ризику виробництва та окремих галузей економіки (від 0,84% до 13,8%)	

Інші загальнодержавні податки і збори:

- державне мито;
- податок на нерухоме майно (нерухомість);
- рентні платежі;
- податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів;
- податок на промисел;
- збір за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок державного бюджету;
- збір за спеціальне використання природних ресурсів;
- збір за забруднення навколишнього природного середовища;
- плата за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності;
- фіксований сільськогосподарський податок;
- збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства;

- єдиний збір, що справляється у пунктах пропуску через державний кордон України;
- збір за використання радіочастотного ресурсу України;
- збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію.

Загальнодержавні податки, збори та обов'язкові платежі відповідно до статті 14 Закону України від 18 лютого 1997 року № 77/97-ВР "Про внесення змін до Закону України "Про систему оподаткування"" встановлюються Верховною Радою України та стягуються в обов'язковому порядку на всій території України незалежно від того, до якого бюджету вони зараховуються.

Уряд, місцеві органи влади не мають права скасовувати ці податки, збори та обов'язкові платежі або запроваджувати інші, встановлювати ставки оподаткування чи надавати пільги за виключенням тих, що передбачені чинним законодавством України.

Даючи загальну характеристику податкової системи України, слід відмітити, що бюджетоутворюючими податками є лише п'ять їх видів. Велика кількість «дрібних» податків додають скоріше зайвого клопоту з їх адміністрування. Тому на сьогодні розглядаються пропозиції спростити податкову систему України. Так само розглядаються пропозиції об'єднати велику кількість державних соціальних зборів, пов'язаних із виплатою заробітної плати, об'єднати у єдиний соціальний податок.

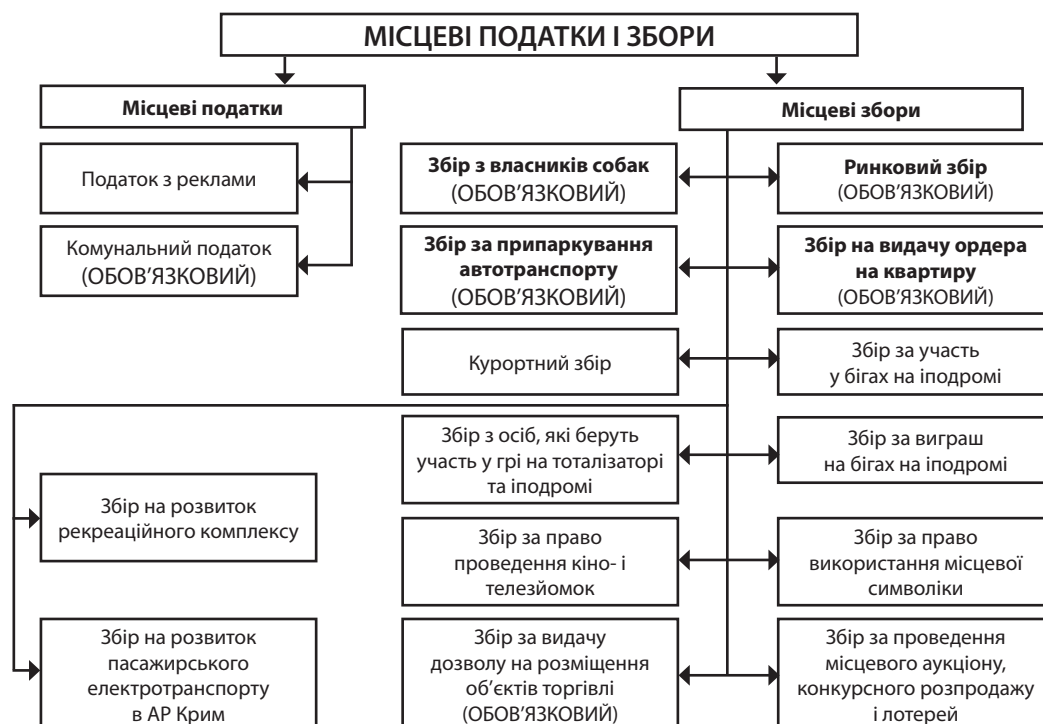
Місцеві податки і збори

Система місцевих податків і зборів є складовою частиною податкової системи України й оцінюється як самостійне джерело доходів місцевих бюджетів.

На сьогодні Законом України від 25.06.91 р. № 1251-XII «Про систему оподаткування» (зі змінами та доповненнями, за текстом – Закон № 1251-XII) визначено, що в Україні поряд із загальнодержавними податками справляються місцеві податки і збори (обов'язкові платежі), перелік яких наведено в ст. 15 цього Закону.

Перелік місцевих податків і зборів визначається на державному рівні, тому органи місцевого самоврядування не мають права запроваджувати на своїй території власні податки і збори.

Наглядно цей перелік можна відобразити такою схемою.

Місцеві податки та збори, механізм їх справляння та порядок їх сплати встановлюються сільськими, селищними, міськими радами народних депутатів відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, встановлених законодавством України про місцеві податки та збори. Це не стосується лише збору за проїзд по території прикордонних областей автотранспорту, що прямує за кордон. Цей збір встановлюється обласними радами народних депутатів.

Комунальний податок, збір за припаркування автотранспорту, ринковий збір, збір за видачу ордеру на квартиру, збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг, а також збір з власників собак відповідно до статті 15 Закону України від 18 лютого 1997 року № 77/97-ВР "Про внесення змін до Закону України «Про систему оподаткування»" за наявності об'єктів оподаткування або умов, з якими пов'язано запровадження цих податків і зборів, є обов'язковими для встановлення сільськими, селищними, міськими радами народних депутатів.

Податок на додану вартість (ПДВ)

Регулюється Законом України "Про податок на додану вартість" №168/97-ВР від 03 квітня 1997 року із змінами і доповненнями.

Платником податку є будь-яка особа, яка:

1. здійснює або планує здійснювати господарську діяльність та реєструється за своїм добровільним рішенням як платник цього податку;
2. підлягає обов'язковій реєстрації як платник цього податку *(коли загальна сума від здійснення операцій з поставки товарів (послуг) протягом останніх дванадцяти календарних місяців сукупно перевищує 300000 гривень без урахування податку на додану вартість)*.
3. імпортує товари (супутні послуги) в обсягах, що підлягають оподаткуванню цим податком згідно з нормами Закону.

Об'єктом оподаткування є операції платників податку з:

- поставки товарів та послуг на митній території України;
- ввезення товарів (супутніх послуг) у митному режимі імпорту або реімпорту (далі - імпорту).

База оподаткування ПДВ операції з поставки товарів (послуг) визначається виходячи з їх договірної (контрактної) вартості, визначеної за вільними цінами, але не нижче за звичайні ціни, з урахуванням акцизного збору, ввізного мита, інших загальнодержавних податків та зборів (обов'язкових платежів). До складу договірної (контрактної) вартості включаються будь-які суми коштів, вартість матеріальних і нематеріальних активів, що передаються платнику податку безпосередньо покупцем у зв'язку з отриманням оплати (компенсації) вартості товарів (послуг).

У разі якщо звичайна ціна на товари (послуги) перевищує договірну ціну на такі товари (послуги) більше ніж на 20 відсотків, база оподаткування операції з поставки таких товарів (послуг) визначається за звичайними цінами. Закон містить детальне роз'яснення, у який спосіб визначаються звичайні ціни на товари (послуги).

Ставки податку. Об'єкти оподаткування, за винятком операцій, що згідно ст. 5 Закону звільнені від оподаткування, та операцій, до яких застосовується нульова ставка згідно з цим Законом, оподатковуються за ставкою 20 відсотків.

Податок становить 20 відсотків бази оподаткування, визначеної статтею 4 цього Закону, та додається до ціни товарів (робіт, послуг).

При експорті товарів та супутніх такому експорту послуг ставка податку становить "0" відсотків до бази оподаткування.

Податковий кредит визначається виходячи із договірної (контрактної) вартості товарів (послуг), та складається із сум податків, нарахованих (сплачених) платником податку у зв'язку з придбанням або виготовленням товарів (у тому числі при їх імпорті) та послуг з метою їх подальшого використання в оподатковуваних операціях у межах господарської діяльності платника податку.

Іншими словами, до податкового кредиту включаються суми податку на додану вартість, що сплачена платником у ціні товарів і послуг, придбаних у постачальників при умові надання постачальниками податкової накладної – спеціального документу, який засвідчує факт наявності суми ПДВ у ціні поставленого товару. При імпорті ПДВ сплачується під час митного оформлення товарів, при цьому підставою для оформлення податкового кредиту є відповідна митна декларація з відміткою про сплату ПДВ на митниці оформлення. Необхідною умовою податкового кредиту є також використання платником придбаних товарів і послуг у своїй господарській діяльності.

Суми податку, що сплачуються у податковому періоді, визначаються як різниця між податковими зобов'язаннями платника (визначеними виходячи з бази оподаткування податкового періоду) та податкового кредиту цього податкового періоду (тобто сум бюджетного відшкодування, на які має право платник згідно закону).

Сальдо, визначене у описаний вище спосіб, не завжди дає позитивний результат, тобто зобов'язання платника по сплаті податку в бюджет. Негативне сальдо по ПДВ зазвичай виникає у експортоорієнтованих підприємств, котрі постачають продукцію на експорт за ставкою 0%, а закуповують комплектуючі, сировину та отримують послуги на території України, сплачуючи 20% ПДВ у ціні придбаного товару та отримуючи при цьому право на податковий кредит. Однак слід відмітити також, що не мають права на отримання бюджетного відшкодування особи, які:

- були зареєстровані як платник ПДВ менш ніж за 12 календарних місяців до подання заяви на бюджетне відшкодування та/або мали обсяги оподатковуваних операцій за останні 12 календарних місяців менші, ніж заявлена сума бюджетного відшкодування (крім нарахування податкового кредиту внаслідок придбання або спорудження (будівництва) основних фондів;
- не провадили діяльність протягом останніх дванадцяти календарних місяців;
- особи, які є платниками єдиного податку за спрощеною системою оподаткування, обліку та звітності, що передбачають сплату цього податку у спосіб, відмінний від встановленого цим Законом, або звільнення від такої сплати.

Слід окремо наголосити, що ПДВ в Україні є одним із найбільш складних для адміністрування податків. Складність його обліку, величезна кількість нормативних документів, що регулюють його сплату, звична практика затримки бюджетного відшкодування – чинники, що ставлять ПДВ на чільне місце у дискусіях про доцільність існування цього податку в Україні взагалі.

Податок на прибуток підприємств

Регулюється Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств» №334/94-ВР від 28 грудня 1994 року із змінами і доповненнями.

Об'єктом оподаткування є прибуток, який визначається шляхом зменшення суми скоригованого валового доходу платника податку, отриманого протягом звітного періоду, на суму валових витрат та на суму амортизаційних відрахувань такого платника.

При цьому Закон №334/94-ВР детально визначає, які суми формують валові доходи підприємства (стаття 4), які витрати підприємства можуть бути включені до валових витрат (стаття 5 Закону) та в якому порядку визначаються суми амортизаційних відрахувань (ст. 8 і 9 Закону №334/94-ВР).

Платниками податку є:

- резиденти - суб'єкти господарської діяльності, бюджетні, громадські та інші підприємства, установи та організації, які здійснюють діяльність, спрямовану на отримання прибутку як на території України, так і за її межами;
- нерезиденти - фізичні чи юридичні особи, створені у будь-якій організаційно-правовій формі, які отримують доходи з джерелом їх походження з України, за винятком установ та організацій, що мають дипломатичний статус або імунітет згідно з міжнародними договорами України або законом;
- філії, відділення та інші відокремлені підрозділи платників податку, що не мають статусу юридичної особи, розташовані на території іншої, ніж такий платник податку, територіальної громади.

Ставки податку. Прибуток платників податку, включаючи підприємства, засновані на власності окремої фізичної особи, оподатковується за ставкою 25 відсотків до об'єкта оподаткування.

Податок на доходи фізичних осіб

Порядок та умови оподаткування доходів фізичних осіб в Україні (у тому числі нерезидентів) регулюється Законом України „Про податок з доходів фізичних осіб” № 889- IV від 22.05.2003 р. із змінами та доповненнями до нього.

Платниками податку є фізичні особи - громадянин України, фізична особа без громадянства або громадянин іноземної держави.

В Україні закріплені дві категорії платників податку:

- резидент, який отримує як доходи з джерелом їх походження з території України, так і іноземні доходи;
- нерезидент, який отримує доходи з джерелом їх походження з території України.

Дохід з джерелом його походження з України — це будь-який дохід, одержаний платником податку або нарахований на його користь від здійснення будь-яких видів діяльності на території України, у тому числі, але не виключно, у вигляді:

- процентів за борговими вимогами чи зобов'язаннями, випущеними (емітованими) резидентом;
- дивідендів, нарахованих резидентом — емітентом корпоративних прав;
- доходів у вигляді інвестиційного прибутку від здійснення операцій з цінними паперами та корпоративними правами, випущеними в інших, ніж цінні папери, формах;
- доходів у вигляді роялті, іншої плати за використання прав інтелектуальної (у тому числі промислової) власності, отриманих від резидента;
- доходів у вигляді заробітної плати, нарахованих (виплачених, наданих) внаслідок здійснення платником податку трудової діяльності на території України;
- доходів від надання в оренду (лізинг): нерухомості, розташованої на території України; рухомого майна, якщо орендодавець є резидентом України, або якщо користування таким майном здійснюється на території України, незалежно від того, чи є орендодавець резидентом чи нерезидентом;
- доходів від продажу нерухомого майна, розташованого на території України;
- доходів від продажу рухомого майна, якщо факт зміни власника (продажу об'єкта рухомого майна) підлягає державній реєстрації та/або нотаріальному посвідченню згідно із законом України, або якщо місце вручення такого рухомого майна набувачеві знаходиться на території України;

- доходів від здійснення підприємницької діяльності, а також незалежної професійної діяльності на території України;
- доходів, що виплачуються (надаються) резидентами у вигляді виграшів і призів, у тому числі у лотерею (крім державної); благодійної допомоги, подарунків;
- доходів у вигляді активів, що передаються у спадщину, якщо такі активи або джерело їх виплати знаходяться на території України;
- інших доходів як виплати чи винагороди за цивільно-правовими договорами, одержуваних резидентом або нерезидентом, якщо джерело виплати (нарахування) таких доходів знаходиться на території України, незалежно від резидентського статусу особи, що їх виплачує (нараховує).

Законодавство встановлює три види ставок податку для фізичних осіб:

- базова ставка – 15 % (до 1.01.2007 р. – 13 %) від об'єкта оподаткування;
- зменшена ставка – 5 %;
- подвійна ставка – 30 % (до 1.01.2007 р. – 26 %).

Базова ставка податку використовується для оподаткування усіх видів доходів платників податку за виключенням тих видів доходу, для яких встановлено зменшену або подвійну ставку податку.

Ставка податку становить 5% від об'єкта оподаткування, нарахованого податковим агентом як:

- процент на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок (у тому числі картковий рахунок);
- процентний або дисконтний дохід за іменним ощадним (депозитним) сертифікатом;
- процент на вклад (внесок) до кредитної спілки, створеної відповідно до закону;
- інвестиційний дохід, який виплачується компанії, що управляє активами інституту спільного інвестування, відповідно до закону;
- дохід за іпотечним сертифікатом участі, іпотечним сертифікатом з фіксованою дохідністю, відповідно до закону;

Подвійна ставка податку використовується у разі отримання платником податку таких видів доходів, як виграш чи приз (крім у державну лотерею у грошовому виразі) на користь резидентів або нерезидентів, та від будь-яких інших доходів, нарахованих на користь нерезидентів — фізичних осіб.

Існує ще й ставка податку у розмірі 0%. Оподаткуванню у розмірі 0%, при отриманні спадку іншим членом подружжя, підлягає:

- об'єкти нерухомого майна;
- об'єкти рухомого майна, а саме: предмети антикваріату чи витвори мистецтва, природне коштовне каміння чи дорогоцінний метал, прикраси з використанням коштовного каміння чи дорогоцінних металів, транспортний засіб та приладдя до нього;
- суми страхових виплат за страховими договорами, що заключні спадкодавцем, а також суми, що зберігаються не пенсійному рахунку спадкодавця, згідно з договором недержавного пенсійного страхування;
- кошти, а саме готівкові кошти чи кошти, що зберігаються на рахунках спадкодавця, відкритих в банках та не банкових фінансових установах, в тому числі і депозитні сертифікати.

Нарахування та сплата податку. Нарахування, утримання і перерахування до бюджету податку з доходів фізичних осіб здійснюється підприємствами, установами, організаціями усіх форм власності і фізичними особами – суб'єктами підприємницької діяльності, що проводять виплати доходів (названі у законодавстві податковими агентами).

Пільгове оподаткування фізичних осіб. Особливістю законодавчого регулювання пільг Законом України «Про податок з доходів фізичних осіб» є їх розповсюдженість по багатьом статтям закону. Слід відмітити, що одна з провідних змін у механізмі оподаткування доходів фізичних осіб – це скасування з 1 січня 2004 року неоподаткованого мінімуму доходів громадян і запровадження податкової соціальної пільги. Виділяється група осіб, що не є платниками податку – це нерезиденти, що мають дипломатичні привілеї, імунітет і отримують доходи безпосередньо від здійснення ними дипломатичної чи прирівняної до неї діяльності з джерелом їх походження на території України.

Подібно виділені доходи, що не включаються у склад загального місячного чи річного оподаткованого доходу. Законом закріплені і деякі пільги щодо ставки податку. Платник податку має право на зменшення суми місячного оподатковуваного доходу, у разі:

- отримання доходу з джерел походження в Україні;
- отримання доходу від одного роботодавця;
- отримання доходу у вигляді заробітної плати.

Законодавством встановлюються певні соціальні пільги, розміри яких є різними для різних категорій населення. Соціальна пільга у розмірі однієї мінімальної заробітної плати встановлюється для будь-якого платника податків.

Крім того, законодавством передбачено перелік видів доходів, які не оподатковуються, а також уведено поняття податкового кредиту: платник податку – фізична особа може отримати грошову компенсацію з державного бюджету на суму деяких витрат, понесених протягом податкового року.

Оподаткування доходів фізичних осіб-нерезидентів. Пункт 9.11 ст. 9 Закону № 889-IV є спеціальним розділом, який регулює оподаткування доходів нерезидентів. Згідно з цим пунктом доходи з джерелом їх походження з України, що нараховуються (виплачуються, надаються) на користь нерезидентів, підлягають оподаткуванню за правилами, встановленими для резидентів, з урахуванням особливостей, визначених окремими нормами цього Закону. На цю норму слід звернути особливу увагу, оскільки вищезазначені особливості окремих норм цього Закону щодо нерезидентів включають і ставки оподаткування, спеціально встановлені для оподаткування доходів нерезидентів.

У таблиці подано види доходів іноземців (нерезидентів) та відповідні ставки податку.

Вид доходу	Ставка податку з 01.01.2007 р.	Правова норма
Заробітна плата	15 %	Пункт 7.1 ст. 7 Закону № 889-IV
Доходи нерезидентів з джерелом їх походження з України, прирівняні в цілях оподаткування до заробітної плати, а саме нерезидентів, які:	15 %	Те саме
працюють на об'єктах, розташованих на території України, у тому числі в представництвах нерезидентів – юридичних осіб, незалежно від джерел виплати таких доходів	15 %	--/--

є членами керівних органів резидента – юридичної особи чи фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності або їх представництв за кордоном та отримують заробітну плату, інші виплати й винагороди за рахунок такого резидента	15 %	--/--
є суб'єктами підприємницької діяльності або здійснюють незалежну професійну діяльність на території України, незалежно від джерел виплати таких доходів	15 % або встановлена ставка єдиного чи фіксованого податку	--/-- Розділ четвертий Декрету Кабінету Міністрів України № 13-92, Указ № 727/98
Доходи у вигляді:		Підпункт 9.11.3 п. 9.11 ст. 9 Закону № 889-IV
процентів	5 % (до 2010 р. не оподатковуються)	Пункт 7.2 ст. 7 Закону № 889-IV
дивідендів та роялті	15 %	Пункт 7.1 ст. 7 Закону № 889-IV
Інші доходи, в т. ч. одержані від продажу нерухомого або рухомого майна, отримання подарунка та/або спадщини, цивільно-правових договорів, оренди, виграшів, інвестиційних доходів тощо	30 %	Пункт 7.3 ст. 7 Закону № 889-IV

Відповідно до Закону «Про Державний реєстр фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів» від 22.12.94р. № 320/94-ВР (зі змінами та доповненнями) ідентифікаційний номер з Державного реєстру фізичних осіб – платників податків є обов'язковим для використання підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності, включаючи установи Нацбанку України, комерційні банки та інші фінансово-кредитні установи в разі:

- виплати доходів, з яких утримуються податки та інші обов'язкові платежі згідно з чинним законодавством України;
- укладання цивільно-правових угод, предметом яких є об'єкти оподаткування та щодо яких виникають обов'язки сплати платежів;
- відкриття рахунків в установах банків.

Таким чином, нерезидент (іноземець), який має наміри щодо одержання доходу чи відкриття рахунків в установах банків в Україні, повинен одержати **ідентифікаційний номер** з Державного реєстру.

При цьому, якщо доходи виплачуються нерезиденту резидентом України (фізичною або юридичною особою України), то такий резидент вважається податковим агентом такого нерезидента стосовно таких доходів. Це означає, що обов'язок нарахувати і сплатити податок лежить саме на підприємстві, котре виплачує нерезиденту (іноземцю) дохід. Це не означає, що податок сплачується за рахунок роботодавця (резидента України, що виплачує на користь іноземця дохід), - податок сплачується за рахунок і з коштів нерезидента із сум отриманих ним доходів. Тобто, у разі укладання цивільно-правових договорів (контрактів) з нерезидентами не дозволяється внесення до них податкових застережень, згідно з якими особи, що виплачують доходи, беруть на себе зобов'язання щодо сплати податків (п. 21.2 ст. 21 Закону № 889-IV).

Згідно зі ст. 21 зазначеного Закону якщо міжнародним договором, який ратифіковано Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж передбачені цим Законом, застосовуються норми такого міжнародного договору стосовно суб'єктів, які підпадають під його дію. Між Україною та Словаччиною такий договір укладено 23 січня 1996 року, який вступив у дію з 22 листопада 1996 року.

При цьому обов'язковою умовою застосування положень міжнародних договорів про усунення подвійного оподаткування є виконання вимог постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку звільнення (зменшення) від оподаткування доходів із джерелом їх походження з України згідно з міжнародними договорами України про уникнення подвійного оподаткування» від 06.05.2001 р. № 470. Зокрема, обов'язковою умовою для застосування положень міжнародного договору є подання нерезидентом особі, яка виплачує йому доходи, довідки про його статус резидента іноземної держави.

Спрощена система оподаткування

З 1999 року на території України було введено спрощену систему оподаткування, обліку і звітності для деяких суб'єктів малого підприємництва (Указ Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» від 03.07.98 р. № 727/98 в редакції Указу від 28.06.99 р. № 746/99.) Застосування такої системи є найбільш розповсюдженим способом оподаткування суб'єктів малого підприємництва. Таким суб'єктам дається право вибору між оподаткуванням по загальній чи спрощеній системі.

Спрощена система оподаткування (єдиний податок) може застосовуватися:

- фізичними особами, які здійснюють підприємницьку діяльність без створення юридичної особи. При цьому кількість найманих працівників не повинна перевищувати 10 осіб, а обсяг виручки від реалізації продукції (послуг) на рік не повинен перевищувати 500 тисяч гривень. Перелік видів діяльності, здійснення яких дозволяється із застосуванням спрощеної системи оподаткування, приймається місцевим органом влади, і діє на території своєї підвідомчості.
- юридичними особами – суб'єктами підприємницької діяльності усіх організаційно-правових форм, середньорічна чисельність працівників у яких не перевищує 50 осіб, а обсяг виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) не перевищує 1 млн. гривень на рік. При цьому існують обмеження для платників єдиного податку, які стосуються суб'єктів та видів діяльності.

Певні категорії осіб не можуть бути платниками єдиного податку. До них відносяться:

- суб'єкти підприємницької діяльності, яким для роботи, згідно з Законом України «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності» необхідне придбання спеціального патенту;
- довірчі товариства, страхові компанії, банки, інші фінансово-кредитні та небанківські фінансові установи;
- суб'єкти підприємницької діяльності, у статутному фонді яких частки, що належать юридичним особам — учасникам та засновникам даних суб'єктів, які не є суб'єктами малого підприємництва, перевищують 25 відсотків;
- фізичні особи — суб'єкти підприємницької діяльності, які займаються підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи і здійснюють торгівлю лікєрогорілками та тютюновими виробами, пально-мастильними матеріалами;
- спільну діяльність, тобто діяльність на підставі договору про спільну діяльність, що передбачає об'єднання коштів або майна учасників для досягнення спільної господарської мети.

Суб'єкт підприємницької діяльності – юридична особа, яка використовує спрощену систему оподаткування, обліку і звітності, самостійно обирає одну з таких ставок єдиного податку:

- ставка в розмірі 6 % від суми виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) без урахування акцизного збору. При цьому підприємство є платником податку на додану вартість згідно Закону України «Про податок на додану вартість»;
- ставка в розмірі 10 % від суми виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), за виключенням акцизного збору. При цьому підприємство не є платником податку на додану вартість (ПДВ включений до складу єдиного податку).

Однак не завжди спрощена система оподаткування є більш вигідною, ніж загальна. У будь-якому випадку, вибір способу оподаткування повністю залежить від прийнятого суб'єктом господарювання рішення.

Переваги й недоліки загальної системи оподаткування. Загальна система оподаткування є найбільш гнучкою серед існуючих. Якщо Ви обрали загальну систему оподаткування – будьте готовим до сплати всіх податків та зборів, що передбачені чинним законодавством, у разі наявності умов, що зумовлюють необхідність їх сплати. Однак загальна система оподаткування максимально враховує економічні показники діяльності підприємства – в більшості випадків у платників податків з невисокими показниками доходу не виникає великих податкових зобов'язань. Підприємства, що мають збитки у звітному періоді, часто взагалі не сплачують основні податки (для порівняння: якби такі підприємства сплачували єдиний податок за спрощеною системою, то зобов'язання наставали б незалежно від наявності чи відсутності збитків, а прямо залежали б від обсягу виручки).

Основними недоліками загальної системи оподаткування є:

- надмірність сукупної маси податкових платежів (прибутковий податок, ПДВ, податок на прибуток підприємств і організацій, інші податки та збори, передбачені чинним законодавством);
- значна кількість баз для оподаткування (дохід, виторг, торгівельна націнка, прибуток, фонд заробітної плати тощо);
- велика трудомісткість податкового обліку. Необхідно готувати велику кількість форм звітності, терміни і місце подання яких не збігаються. Проблема загострюється ще й недостатньою автоматизацією облікової роботи на підприємствах, що призводить до випадкових помилок та, як наслідок, накладання штрафів за порушення податкової дисципліни.
- наявність авансових платежів з низки податків. Для заняття підприємницькою діяльністю платник зобов'язаний сплатити суму податку, виходячи з очікуваного доходу або вартості патенту і лише після одержання патенту вправі здійснювати господарську діяльність. Ще не приступивши до роботи, підприємство вже має зобов'язання перед державою, що є для багатьох потенційних підприємців нездоланим бар'єром для організації свого бізнесу.

До спрощеного способу оподаткування можливо віднести, крім єдиного податку, **фіксований податок, фіксований сільськогосподарський податок, податок на промисел.**

Фіксований сільськогосподарський податок

Фіксований сільськогосподарський податок - це альтернативна система оподаткування, її планувалось використовувати до 1.01.2004 року, але термін дії було продовжено до 31.12.2009 року. Законом України «Про фіксований сільськогосподарський податок» чітко визначено об'єкт оподаткування. Об'єктом оподаткування є площа сільськогосподарських угідь, переданих сільськогосподарському товаровиробнику у власність або наданих йому у користування, в

тому числі на умовах оренди, а також земель водного фонду, які використовуються рибницькими, рибальськими та риболовецькими господарствами для розведення, вирощування та вилову риби у внутрішніх водоймах (озерах, ставках та водосховищах).

Фіксований податок

Фіксований податок - один з видів спрощеного оподаткування доходів фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності. Фіксований податок був уведений в дію Декретом КМУ «Про прибутковий податок з громадян». З 1.01.2004р. вступив в силу Закон України «Про податок з доходів фізичних осіб» від 22.05.2003, у якому було збережено право сплачувати фіксований податок, тобто розділ IV Декрету продовжує діяти до моменту введення в дію спеціального закону з питань оподаткування фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності. Таким чином, правила сплати фіксованого податку у зв'язку з прийняттям Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» практично не змінилися.

Звертаємо Вашу увагу на те, що платниками фіксованого податку можуть бути лише фізичні особи – приватні підприємці. Законодавством визначені певні умови, за яких фізична особа – приватний підприємець може перейти на спрощену систему оподаткування за фіксованим податком. До них відносяться:

- Кількість осіб, які знаходяться у трудових відносинах з приватним підприємцем, включаючи членів його сім'ї, не повинна перевищувати 5 чоловік;
- Валовий дохід від здійснення підприємницької діяльності за останні 12 місяців, що передують місяцю придбання патенту, не повинні перевищувати 7000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (119 000 грн.);
- Підприємницька діяльність повинна бути пов'язана з продажем товарів та наданням супутніх з таким продажем послуг на ринку та зі сплатою ринкового збору.

Платникам фіксованого податку забороняється торгівля лікєро-горілчаними та тютюновими виробами. У разі обрання способу оподаткування доходів по фіксованому податку приватний підприємець повинен отримати патент - для цього необхідно сплатити фіксований збір, розмір якого встановлюють місцеві ради, а також скласти і подати до податкових органів заяву на отримання патенту.

Податок на промисел

Правові засади справляння податку на промисел регулюються Декретом Кабінету Міністрів України "Про податок на промисел".

Платниками податку на промисел є громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства незалежно від того, чи мають постійне місце проживання в Україні, якщо вони не зареєстровані як суб'єкти підприємництва і здійснюють несистематичний, не більше чотирьох разів протягом календарного року, продаж вироблених, перероблених та куплених продукції, речей, товарів. Об'єктом оподаткування є сумарна вартість товарів за ринковими цінами, що зазначається громадянином у декларації, поданій до державної податкової інспекції по району (місту) за місцем проживання, а громадянином, який не має постійного місця проживання в Україні, — за місцем продажу товарів.

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО РЕСПУБЛІКУ ПОЛЬЩА

ДЕРЖАВНИЙ ПРАПОР

ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ

Назва держави:
Географічне положення:
Площа території:
Столиця:
Державний устрій:
Кількість населення:
Середня густина населення:
Домінуючі національності:
Основна релігія:
Валюта країни:
Державна мова:
Часовий пояс:

Республіка Польща
Центральна Європа
312,7 тис.км² .
м. Варшава
парламентська республіка
36,6 млн. жителів за станом на 2006 рік
123 чол./км²
поляки (87,5%), інші (12.5)
католицизм
польські злоті
польська
GMT+3

ГЕОГРАФІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ

Країна розташована на схід від Німеччини і на північний схід від Чехії. На півдні Польща межує зі Словаччиною, на півночі має берегову лінію Балтійського моря. Вона також має короткий кордон із Литвою на північному сході, а на сході межує з Білоруссю та Україною. Сумарна довжина кордонів Польщі становить 3 504 кілометри. Кордони з Білоруссю(418 км), Калінінградською областю Росії (210 км) та Україною (535 км) становлять зовнішній кордон Європейського Союзу, сумарна довжина якого на території Польщі складає 1 163 кілометри.

Кордони Польщі зі Словаччиною (539 км), Чеською Республікою (790 км), Німеччиною (467 км) та Литвою (104 км) є внутрішніми кордонами Європейського Союзу; разом – 1 902 кілометрів.

Польща має континентальний клімат, із холодною зимою та теплим літом. Країна лежить у центрально-європейському часовому поясі.

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Польща - це парламентська республіка. Традиція її офіційної назви - Річпосполита Польща - сягає початку XVI століття. Державним гербом є зображення білого орла - символу, якому вже понад сім століть - розташованого на червоному полі. Національні кольори Польщі - білий та червоний.

Найвищим законодавчим органом державної влади Польщі є двопалатний Парламент, що складається з Сейму та Сенату, які вибираються на 4-річний строк повноважень. У Сеймі 460 депутатів, а в Сенаті - 100 senatorів. На чолі держави - Президент, якого обирають на всезагальних виборах терміном на 5 років. Верховним виконавчим органом державної влади є Рада Міністрів (Уряд), на чолі якого знаходиться Голова уряду (прем'єр - міністр).

Польща відноситься до країн середньої величини; її поверхня становить 312 683 км², що ставить її на 9 місце в Європі і 66 у світі. Польща трохи більша за, наприклад, Великобританію чи Італію. Вона займає 3% поверхні Європи. Польща - в більшій частині низинна країна; середня висота території становить близько 173 м над рівнем моря. В багатьох регіонах Польщі місцевість хвиляста, з мальовничими передгірськими і гірськими пасмами.

У розташованих на півдні Польщі горах найвищий пік - Риси - сягає відмітки 2499 метрів. Гірські і передгірські регіони відвідує багато туристів. Чудові види, різноманітні траси для туристичних прогулянок і маршрутів, довершені умови для занять зимовими видами спорту, численні пансіонати, туристичні бази і готелі, а також канатні дороги і підйомники - все це варте того, щоб приїхати сюди в будь - яку пору року. Інші, настільки ж привабливі ландшафти можна знайти в північній "країні тисячі озер", поєднаних одне з одним каналами.

Рослинність Польщі не належить до скупих, хоча й не настільки багата, якою була в минулому, коли великі пущі й ліси з різноманітними деревами покривали 3/4 території країни. Сьогодні лісистість Польщі не перевищує 28% поверхні. Серед лісних комплексів, що збереглися в незмінному стані, необхідно назвати єдину такого типу в Європі Біловезьку пущу (приблизно 58 тис. га в межах Польщі). Під охороною закону знаходяться заповідники, національні і краєзнавчі парки - виключно цінні за своїми природними якостями, багаті різними видами рослин і тварин.

Польща багата на корисні копалини. Головною сировиною є: кам'яне вугілля, що знаходиться на півдні країни, яке до речі за якість є одним з найкращих в Європі, буре вугілля, руди кольорових металів, особливо цинку і свинцю, руди міді, нікелю, кобальту, а також сірка, кам'яна і калієва сіль. Польща - це також один з найбільших у світі виробників срібла, що у наш час є не мало важливим. Найбільш розвинутими галузями польської економіки є електро-машинобудівельна, харчова, легка (особливо текстильна), хімічна, електронна, а також паливно-енергетична промисловість. Що ж стосується сільськогосподарського виробництва, то його основою є малі і середні приватні селянські господарства. Польща є однією з небагатьох країн, де найбільша поверхня землі відведена для вирощування жита, картоплі, кормових рослин, цукрових буряків, рапсу, а також овочів і фруктів. Також добре розвивається у цій країні свинарство, скотарство і птахівництво. За європейськими стандартами Польща - це країна з середньою густотою населення. В межах цієї держави проживає близько 36,6 мільйонів людей, і з цієї точки зору Польща займає 7 місце в Європі та 25 у світі. За кордоном, у різних країнах світу, в тому числі в Сполучених Штатах Америки, Росії, Німеччині, Казахстані, Чехії, Словаччині, Франції, Канаді, Україні проживає понад десять мільйонів поляків і осіб польського походження.

Національні меншини (білоруське, литовське, німецьке, українське, єврейське) складають невелику частину загального населення країни. Більшість населення проживає в містах. Найбільші з них - це Варшава, Лодзь, Краків, Вроцлав, Познань, Гданськ, Щецин, Бидгощ, Катовіце та Люблін.

ЕКОНОМІКА ПОЛЬЩІ ПІСЛЯ ВСТУПУ В ЄС

Широко розповсюджені в Польщі побоювання, пов'язані із вступом країни в ЄС, не виправдалися, за винятком деякого підвищення цін після інтеграції. Однак валютна політика дозволила зберегти стабільність цін в 2004-2006 р. У той же час мали місце позитивні явища, які не прогнозувалися. Всупереч песимістичним очікуванням, темпи росту експорту випередили темпи росту імпорту. Помітно виріс польський експорт продовольчих товарів у країни ЄС. Несподіваним виявилось й те, що суспільна підтримка членства Польщі в ЄС постійно й істотно росла, починаючи з моменту інтеграції.

Інтеграція Польщі в ЄС була поступовим і тривалим процесом, що дотепер ще не завершений. Необхідно відзначити, що досягнення польської економіки з 2004 по 2007 р. були значною мірою визначені характером інституціональних і нормативно-правових реформ, здійснених ще до вступу Польщі в ЄС.

Адаптація до законодавства ЄС дозволила Польщі провести глибокі перетворення в сфері регулювання економіки й обмежити втручання держави в приватний сектор. Реформи фінансових ринків, корпоративного й антимонопольного законодавства, фінансової звітності й прав на інтелектуальну власність сприяли поліпшенню ділового клімату й економічному росту. Польща також виграла від доступу до структурних фондів ЄС, які дозволяють удосконалити суспільну інфраструктуру.

У різних дослідженнях, проведених перед вступом Польщі в ЄС, прогнозувався додатковий ріст ВВП на 1,3%-2,1% щорічно. Оцінки Центру соціальних і економічних досліджень (CASE) показали, що лібералізація торгівлі й зниження технічних бар'єрів у перспективі дозволять підвищити показник росту ВВП Польщі до 3,4%. Передбачалося, що реальна заробітна плата некваліфікованих робітників у країні підвищиться на 1,7%.

Але вже у перші два роки членства Польщі в ЄС у країні спостерігався стійкий економічний ріст у середньому щорічно на 4,2%, і ця тенденція продовжилася в 2006 р. По цьому показнику Польща посідала восьме місце серед країн ЄС, відстаючи від інших нових членів Союзу, зокрема, Балтійських держав і Словаччини.

Всупереч песимістичним очікуванням, темпи росту експорту випередили ріст імпорту, і протягом останніх шести років дефіцит зовнішньої торгівлі постійно скорочувався. У 2005-2006 р. торговельний баланс Польщі із країнами ЄС був позитивним, тобто поточний торговельний дефіцит пояснюється торговельним оборотом із країнами - не членами ЄС. Уведення загальних митних тарифів для торгівлі із країнами за межами ЄС привело до зниження середніх тарифів з 8,9% до 4,1%. В результаті імпорт із країн, що розвиваються (в основному Китаю) швидко зріс. Обсяг експорту в треті країни (головним чином у Росію й Україну) також досяг рекордних рівнів завдяки більш доступним Польщі експортним субсидіям на продовольчі товари. Лібералізація торгівлі цими товарами привела до росту польського експорту в ЄС.

Прямі іноземні інвестиції. Як і прогнозувалося, зі вступом до ЄС відбулося вражаюче збільшення припливу прямих іноземних інвестицій, у порівнянні з 2003 р. Так, у 2004 р. В економіку країни в цілому було інвестовано 10,29 млрд. євро, тобто майже стільки ж, скільки в 2000 р., коли була укладена більшість приватизаційних угод.

Дотепер Польща була основним одержувачем прямих іноземних інвестицій серед нових членів ЄС, і це зрозуміло, якщо взяти до уваги масштаб польської економіки. Однак за відносними показниками, сукупні іноземні інвестиції в Польщу були менш значимими: вони склали лише 31% ВВП, що ставить Польщу на рівень відстаючих (нижче - тільки Словенія й Румунія).

Основними інвесторами в економіку Польщі були країни ЄС (у форматі до його розширення), на яких доводилося більше 83% загального обсягу прямих іноземних інвестицій наприкінці 2005 р. Лідируючі позиції займали Нідерланди, Німеччина й Франція, спільно забезпечую-

чи майже 61% сукупного припливу прямих іноземних інвестицій в Польщу. Останнім часом ростуть інвестиції в Польщу і з країн, що вступили в ЄС, хоча такі інвестиції залишаються на досить низькому рівні – всього 2% від сукупного обсягу інвестицій. Також різко зросли польські інвестиції за кордоном, збільшившись більш ніж удвічі в 2004 р. (до 636 млн. євро), у порівнянні з попереднім роком, і до 2493 млн. євро в 2005 р.

Трудова міграція. Як і прогнозувалося, після вступу Польщі в ЄС зросла зовнішня мобільність трудових ресурсів, що мала вектор спрямування в основному в напрямку трьох країн ЄС, які відкрили свої ринки праці: Великобританія, Ірландія й Німеччина. У 2004 р. близько 250 000 поляків перебували за кордоном як мінімум два місяці, і більшість із них працювало. Це на 20% більше, ніж у 2003 р., причому частка молоді (молодше 35 років) серед мігрантів зросла з 51% в 2000 р. до 61% в 2004 р.

Однак мігранти дуже часто одержують просту роботу, що не відповідає їхньої кваліфікації. Побоювання, що масова міграція із країн Центральної й Східної Європи в ЄС зробить негативний вплив на ринки праці країн Євросоюзу, виявилися необґрунтованими. За даними Всесвітнього банку, можливості Великобританії, Ірландії й Німеччини прийняти потік мігрантів далеко не вичерпані. Приплив іноземних робітників скоріше доповнив трудові ресурси цих країн, а не замінив їх, і зниження рівня оплати праці в цих країнах не відбулося.

З іншого боку у Польщі відзначається нестача кваліфікованих працівників у декількох секторах, особливо в галузі охорони здоров'я. Крім того, зросли вимоги підвищення заробітної плати, особливо в сільському господарстві й будівництві. У результаті Польща пом'якшила свою імміграційну політику відносно країн - не членів ЄС (що відбулося у 2006 році).

Освоєння фондів ЄС. У 2004 р. Польща була чистим бенефіціаром бюджетних коштів ЄС. Чисті дотації досягли 1,7 млрд. євро й склали 0,75% валового національного доходу (ВНД). Передбачається, що дотації ЄС у Польщу досягнуть 3,25% ВНД в 2008 р. Серед нових фінансових інструментів, доступних Польщі після вступу в ЄС, найбільш велика частка фондів спрямована на розвиток сільського господарства й сільських регіонів, а також дотації на підтримку структурних реформ, що становлять 27% і 23% відповідно.

Поліпшення ставлення суспільства до вступу в ЄС. Частка населення, що позитивно оцінює членство Польщі в ЄС, з часу вступу постійно зростала. Через два роки після інтеграції 54% респондентів уважали, що членство в ЄС принесло країні більше вигод, ніж втрат. Це на 15 процентних пунктів вище, ніж через три місяці після інтеграції, і на 8 процентних пунктів вище, ніж після першого року членства країни в ЄС.

ЛЮБЛІНСЬКЕ ВОЄВОДСТВО

КОРОТКИЙ ОПИС ТА ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

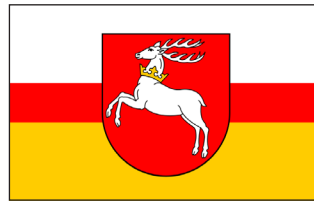
Воєводство розташоване у центральній-східній частині Польщі, межуючи на сході з Україною та Білоруссю. Люблінське воєводство є одним із найбільших польських регіонів (займає третє місце за площею). Воно охоплює територію 25,1 тис. км², що становить 8% загальної поверхні країни. Цей кордон є водночас кордоном Європейського Союзу. Люблінське воєводство межує з підкарпатським, свентокшиським, мазовецьким і підляським воєводствами. У Люблінському воєводстві проживає близько 2,2 млн. чоловік, що становить понад 5% загальної кількості мешканців країни. Поділ мешканців у цьому воєводстві майже однаковий - у містах мешкає 1,05 млн. чоловік, а в сільській місцевості 1,1 млн. чоловік.

ГЕРБ ВОЄВОДСТВА

ПРАПОР ВОЄВОДСТВА

Адміністративний центр воєводства
Уряд воєводства
Lubelski Urząd Wojewódzki

Воєвода
Губернатор
Площа
Населення
Щільність населення
Міське населення

місто Люблін
Lublin, ul. Spokojna 4
20-914 Lublin,
tel.: (0-81) 532-45-43, fax 532-85-40
Wojciech Żukowski
Jarosław Zdrojkowski
25 155 км²
2 185 000 мешканців (на 1 січня 2006 р.)
87 мешк./км²
47%

Підприємницьке середовище. Упродовж останніх років економіка Люблінського воєводства перебуває у систематичному розвитку. Змінюється її структура; сьогодні переважають малі та середні підприємства, котрі імпонують динамікою розвитку та діють головним чином у галузі торгівлі та надання послуг. Окрім цієї галузі, домінують: переробка сільськогосподарської продукції, машинобудування, автомобілебудування, енергетична промисловість, меблева промисловість.

З огляду на сільськогосподарський характер регіону, переробка сільськогосподарської продукції традиційно є основною галуззю люблінської промисловості. Найважливішими галу-

зями харчової промисловості є виробництво цукру, молока, м'яса, пива, мукомельне виробництво, виробництво тютюну, спирту, цукру, вирощування трав, фруктів та овочів.

Зручне розташування воєводства сприяє співпраці з державами Європи. Воно приваблює багатьох закордонних інвесторів, які знаходять тут прихильність і вигідні умови ведення економічної діяльності. Висока професійна кваліфікація мешканців Люблінського воєводства, низькі кошти ведення економічної діяльності, полегшений доступ до інших ринків збуту, а також вигідні умови для експорту є важливими критеріями вибору місця для інвесторів. Картину доповнюють привабливі території під інвестиції та позитивний досвід інших інвесторів.

Природні ресурси, що зустрічаються в регіоні, включають кам'яне вугілля, природний газ, крейду та фосфорити. На люблінському ринку функціонують фірми, діяльність котрих високо оцінюється у загальнопольських конкурсах і рейтингах. Це далекі від посередності, творчі та порядні фірми, які часто поєднують багаті традиції з сучасністю. АТ «Міжнародний люблінський ярмарок» організовує найбільші у Східній Польщі галузеві ярмарки та виставки. Володіння сучасними приміщеннями та широкою гамою контактів створює можливості для обміну досвідом і технологіями, популяризації продуктів та фірм.

Розвитку регіону служать також заохочення і пільги, ініційовані місцевою владою, зокрема:

- пільги зі сплати податку на нерухомість для підприємців, які створюють нові робочі місця і в яких стан середнього річного працевлаштування зростає принаймні на 10% відносно середнього річного працевлаштування у попередньому році (Ухвала №827/XXXV/2005 Ради міста Любліна від 17 листопада 2005 р.)
- цільові дотації на ремонтно-реставраційні та будівельні роботи при історичних будинках (Ухвала №791/XXXIII/2005 Ради міста Любліна від 8 вересня 2005 р.)
- Програма регіональної допомоги для підприємств, які інвестують у Зоні економічної активізації «Люблін–Задембе» (Ухвала №321/XIII/2003 Ради міста Любліна від 18 грудня 2003 р. та Ухвала №364/XVI/2004 Ради міста Любліна від 4 березня 2004 р.)
- пільги зі сплати податку на нерухомість, зайняту на ведення економічної діяльності у формі шкільних їдалень, буфетів та кіосків, які належать закладам, що діють на підставі закону про систему освіти (Ухвала №827/XXXV/2005 Ради міста Любліна від 17 листопада 2005 р.).
- пільги зі сплати податку на нерухомість, зайняту на ведення економічної діяльності у сфері обслуговування багатоповерхових паркінгів і багатоповерхових гаражів (Ухвала №827/XXXV/2005 Ради міста Любліна від 17 листопада 2005 р.).
- гранти на працевлаштування безробітних.

Приоритети розвитку Люблінського воєводства. Характерно, що кожна країна, так само як і її регіон, прагне до вдосконалення, підвищення рівня життя та загального розвитку у напрямку економіки, суспільно-політичного врівноваження та соціальної допомоги; відповідно до цих потреб випрацьовуючи певні моделі, системні підходи та стратегії всебічного розвитку. А отже і послуговується визначеними для себе приоритетами, якими для Люблінського воєводства є:

- охорона здоров'я та соціальний захист;
- ліквідація проблеми працевлаштування;
- розвиток інфраструктури;
- підвищення рівня освіти;
- збереження довкілля та природних ресурсів;
- глибока аналітика суспільних проблем;

- транскордонне співробітництво;
- залучення до співпраці інвесторів.

Виходячи із вище вказаних пріоритетів варто зазначити, що у Люблінського воєводства є усі умови для перспективної співпраці. Крім цього вигідне географічне положення дозволяє втілювати у життя програми обміну досвідом з прикордонними територіями, зміцнювати існуючі та знаходити нові зв'язки для подальшого співробітництва.

У Люблінському воєводстві існують дуже сприятливі умови для сільськогосподарського виробництва. Тут зустрічаються дуже високоякісні ґрунти, витворені на жовтоземах чорноземі, підзолисті ґрунти, буроземи, а також урожайні карбонатні ґрунти. Регіон є також важливим постачальником молока, меду та трав. Люблінське воєводство є найбільшим у Польщі виробником м'яких фруктів. Добре розвинуте також свилярство, скотарство та конярство (знаменитий кінний завод у Янові Підляському). Це воєводство добре розвиває промисловість (харчову промисловість, хімічну промисловість, виробництво транспортних засобів, машин і пристроїв, видобування кам'яного вугілля), а також мале і середнє підприємництво, яке зосереджується передусім у столиці регіону та в міських центрах. Цей сектор економіки займає домінуючу позицію в таких секціях, як торгівля і ремонтні роботи, обслуговування нерухомості та фірм, будівництво, а також готельно – ресторанну діяльність. Люблінське воєводство має багату мережу шкіл та навчальних центрів усіх рівнів. У Любліні містяться 5 вищих навчальних закладів: Університет Марії Кюрі-Склодовської, Люблінський католицький університет Іоана Павла II, Люблінська політехніка, Медична академія та Аграрна академія. У столиці регіону функціонує також Європейський коле́гіум польських і українських університетів. Люблінське воєводство як терен співіснування і взаємопроникнення різних культур і релігій, а також місце важливих історичних подій, займає важливе місце у культурі Польщі та Європи. На території Люблінщини розташовані, зокрема, численні архітектурні пам'ятки: замки, палаци, маєтки і храми. Серед особливо цінних можна назвати, зокрема, Каплицю св. Трійці у Люблінському Замку, яка внесена до списку світової культурної спадщини ЮНЕСКО, монастир домініканів у Любліні чи резиденцію Замойських у Козлувці. Великим зацікавленням туристів, які гостять на Люблінщині, користуються також Казімеж Дольний над Віслою – місце фольклорних та кінофестивалів, Пулави – давній маєток роду Чарториських, Наленчув, добре відомий як оздоровчий центр, а також надзвичайно багатий своєю природою регіон Розточа.

ПІДКАРПАТСЬКЕ ВОЄВОДСТВО

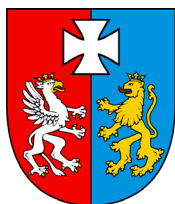

КОРОТКИЙ ОПИС ТА ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Підкарпатське воєводство розташоване на південному сході і створене порівняно недавно – у 1999 році після адміністративної реформи. Столиця воєводства – місто Жешув (колишнє українське Ряшів). Його площа дорівнює 17 844 км².

Із півдня воєводство межує зі Словаччиною і Україною, зі сходу - з Україною. Від заходу на північ воно сусидить з Малопольським, Свентокшиським і Любельським воєводствами. Землі Підкарпатського воєводства були протягом століть територією, де зустрічалися нації, культури і релігії. Відтак регіон може похвалитися неповторним різнобарв'ям культурної спадщини.

ГЕРБ ВОЄВОДСТВА

Адміністративний центр воєводства
Уряд воєводства

Lubelski Urząd Wojewódzki

Воєвода

Губернатор

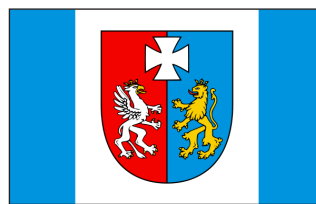
Площа

Населення

Щільність населення

Міське населення

ПРАПОР ВОЄВОДСТВА

місто Жешув (Rzeszów)

м.Жешув, вул. Грюнвальдська 15

Mirosław Karapyta

Zygmunt Cholewiński

17 844 км²

2 120 237 мешканців (на 1 січня 2006 р.)

118 мешк./км²

40,44 %

Підкарпатське воєводство – це один із найтаємничіших закутків Польщі. Нагородою для досвідчених мандрівників стане незаймана природа: гірські пейзажі приголомшують, бурхливі річки вражають темпераментом, а пущі дивують.

Тут високі і дикі вершини Бещад і Низького Бескиду на півдні, і мальовничі схили Перемиського, Динівського, Стжижовського, Ченжковського узгір'їв і Розточчя у центральній частині, і розлогі рівнини на півночі. Ці терени ділять найбільші річки регіону – Сян і Віслок.

Майже половина території воєводства - ліси. І майже всі охоронювані. Тут знаходяться Бещадський і Магурський Національні парки, 10 ландшафтних парків, 16 територій з цінними ландшафтами, 70 заповідників. У воєводстві чимало джерел мінеральної води. Чисте повітря

й винятковий мікроклімат приваблюють туристів: хоч загубитися в горах, хоч спокійно оздоровлюватися в санаторіях (Івонічу, Риманові, Поляньчику і Гориньцу-Здруй).

Бещадський національний парк, створений у 1973 році, охороняє зразки східно-карпатської природи у польській частині Західних Бещадів. У 1999 році його площу було збільшено до 29201,62 га. Це третій за розмірами національний парк у Польщі й водночас найбільший гірський національний парк країни. Найвищою вершиною польської частини Бещадів є Тарніца (1346 метрів над рівнем моря).

Територія Магурського національного парку становить 19439 га. Парк займає центральну частину Низького Бескиду, одного з двох регіонів мезозойської ери, що створюють макрорегіон Центральних Бескидів. Парк тягнеться майже на 100 км від Тилицького перевалу (688 м над рівнем моря) на заході до Лупковського перевалу (640 метрів над рівнем моря) на сході пасмом у 30-40 км завширшки, по обидва боки польсько-словацького кордону.

Завдяки незабрудненому довкіллю воєводство є дуже привабливим туристичним районом. Воєводство має швидше сільськогосподарський характер, хоча деякі галузі промисловості у воєводстві розвиваються. Від кінця XIX століття на території сьогоденішнього Підкарпатського воєводства експлуатувалися нафтові родовища. Найпривабливішою частиною воєводства є розташовані в його південній частині горбисті простори. Дикі гори Бещади - невисокі, але дуже розлогі і поза сумнівом живописні, оскільки покриті густими лісами і обширними луками. У 1973 році для того, щоб захистити рідкі різновиди диких звірів, які водяться на території воєводства, таких як вовки, рисі, ведмеді і кабани, тут був заснований Бещадський національний парк. Це також місце призначення для тих, хто шукає спокою і контакту з дикою природою. Любителі водних видів спорту можуть добре провести час на озері Соліна (утворене дамбою на річці Сян). Тут ви знайдете розташовані по всьому воєводству старовинні православні церкви і синагоги, оскільки перед Другою Світовою війною в цих місцях проживали українці, лемки, бойки і єврейські меншини. У Підкарпатському воєводстві Ви також можете побачити прекрасні замки і палаци, у тому числі замок Баранів Сандомерськи, споруджений по образу краківського королівського палацу Вавель, замок ренесансу Красичин і замок Ланьцут у стилі барокко.

Економічний потенціал. Контакти регіону із закордоном розвиваються систематично. Економічна співпраця Підкарпатського воєводства, зокрема торгівля зі Словаччиною, Угорщиною, Чехією, Румунією і Словенією, реалізується на засадах, що діють у CEFTA (Міжнародній організації торгівлі й промисловості). На структуру закордонної торгівлі Підкарпатського воєводства має також вплив близькість ринків України і Росії. В експорті головними торговельними партнерами Підкарпатського воєводства є Україна, Німеччина, Росія, США, Франція, Італія, Данія, Словаччина та Австрія. Імпорт найбільше надходить з Німеччини, Італії, США, Бельгії, Голландії, Угорщини, Франції, Словаччини і Великої Британії.

Підкарпатське воєводство пропонує вітчизняним і закордонним інвесторам стабільність політичної і економічної ситуації, доступ до ринків Центральної і Східної Європи, низькі кошти виробництва й дистрибуції, невеликі інвестиційні витрати, потрібні для започаткування економічної діяльності, а також податкові пільги у спеціальних економічних зонах.

Транскордонна співпраця. Підкарпатське воєводство розвиває міжрегіональну співпрацю з Львівською областю. У березні 2000 року підписано Угоду про співпрацю. Цей важливий для обох сторін документ народився завдяки розумінню того, що добросусідські відносини, економічна, наукова й культурна співпраця мають для кожного з жителів регіону величезне значення. Формою реалізації економічної співпраці є, зокрема, організовані економічні місії, завданням яких є передача досвіду Підкарпатського воєводства у побудові ринкової економіки.

Щораз кращі результати демонструє співпраця у рамках Карпатського Єврорегіону. До нього входять Пряшівський і Кошицький краї Словаччини; Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська і Чернівецька області України; території Угорщини Саболч-Сотмар-Берег (м.Ніредьхаза), Гойду-Бігар (м.Дебрецен), Боршод-Обоуй-Земплайн (м.Мішкольц), Гевеш (м.Егер) і Яш-Нодькун-Солнок (м.Солнок); Сату Маре, Марамуреш, Біхор, Сауляй, Ботошані і Сучава (Румунія).

ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ: форми здійснення підприємницької діяльності

Суб'єкти господарювання на польському ринку

Польське право передбачає такі законні форми здійснення підприємницької діяльності:

- Підприємництво фізичних осіб (приватні підприємці) – підлягають реєстрації відповідно до свого роду і виду діяльності;
- Прості товариства – реєструються згідно вимог Цивільного кодексу;
- Комерційні підприємства фізичних або юридичних осіб – підлягають реєстрації згідно польського Кодексу комерційних підприємств;
- Кооперативи, утворені фізичними або юридичними особами;
- Державні підприємства.

Підприємницька діяльність може також здійснюватися різними громадськими об'єднаннями, фондами і профспілками.

Надамо детальнішу характеристику організаційно-правових форм.

Приватні підприємці й організації, що не володіють правами юридичної особи

Приватні підприємці. Відповідно до Закону від 19.11.1999 року про господарську діяльність, суб'єктом, що здійснює господарську діяльність, може бути фізична особа, а також організація, що не володіє правами юридичної особи. Зазначена особа/організація зобов'язані стати на облік (пройти державну реєстрацію) у порядку, викладеному нижче.

Положення даного закону не застосовуються до виробничої діяльності в сільському господарстві в галузі землеробства, тваринництва, городництва, садівництва, лісівництва, річково-го рибальства, а також найму сільськогосподарських приміщень і землі для їх установки, продажу домашньої їжі й надання сільськогосподарськими підприємствами інших послуг, пов'язаних із проживанням туристів.

Підприємець вправі почати господарську діяльність із моменту внесення відповідного запису до Реєстру підприємців. Ведення реєстрів здійснюють районні суди, які розташовані в адміністративних центрах воєводств і здійснюють свої повноваження в межах території воєводства («реєстраційні суди»). Органи Казначейства й гміни здійснюють допоміжну діяльність по веденню реєстру, що полягає на забезпеченні зацікавлених осіб інформацією про Європейську Класифікацію Діяльності (ЕКД), формулярами заяв, необхідних Законом, інформацією про вартість і порядок сплати мита і зборів, передбачених Законом, а також компетенції реєстраційних судів.

Реєстрація здійснюється на підставі поданої заяви на судовому бланку KRS-W(nr), що повинне містити:

- найменування підприємця/організації і його місце проживання (розташування);
- місце здійснення діяльності;
- дата початку здійснення діяльності.

До заяви необхідно прикласти інформацію за встановленою формою про предмет діяльності (KRS-WM) і про структуру відділень фірми (KRS-WA).

У випадку зміни після реєстрації яких-небудь із перерахованих даних, підприємець/організація зобов'язані у встановленій формі повідомити про ці зміни орган, що реєструє.

Просте товариство. Дана організаційно-правова форма регламентується Цивільним кодексом Польщі і являє собою форму організації діяльності, дуже схожу на діяльність у рамках

договору про спільну діяльність (простого товариства) у розумінні українського права. Розходження полягає, насамперед, у тім, що створена в такий спосіб структура в Польщі може мати самостійне найменування, бути стороною в угодах, мати відповідні права й обов'язки, відповідати за невиконання зобов'язань. Однак ця структура не є юридичною особою й реєструється в порядку, аналогічному порядку реєстрації приватних підприємств.

Відповідно до кодексу, учасники в писемній формі укладають договір про здійснення спільної діяльності для досягнення загальних господарських цілей, і вносять установлені договором грошові й/або майнові внески. Кожний з учасників договору має право представляти дану структуру, брати участь на рівні з іншими учасниками у умовах у її прибутках і збитках. По зобов'язаннях простого товариства учасники несуть солідарну відповідальність, а кожний учасник відповідає всім своїм майном, солідарно з іншими учасниками товариства. Договором можуть бути встановлені інші умови розмежування прав і обов'язків сторін.

Комерційні підприємства зі статусом юридичної особи.

Кодекс комерційних підприємств від 15 вересня 2000 року впорядковує дві групи підприємств:

- товариства приватні (повне товариство, командитне товариство партнерське (професійне) товариство і командитно-акціонерне товариство),
- корпорації, або товариства капіталу (акціонерне товариство і товариство з обмеженою відповідальністю).

Товариства приватні можуть від свого ім'я набувати права, у тому числі право власності й інших речових прав, нести обов'язки, виступати позивачем і відповідачем у суді. До таких відносяться:

Повне товариство. Ця організаційно-правова форма регламентується Кодексом господарських товариств і дуже нагадує форму простого товариства. Господарський кодекс Польщі встановлює норму, відповідно до якої відмінності між простим товариством і повним товариством полягає в «розмірі здійснюваної діяльності» (для товариства другого типу він повинен бути більшим). Отже, відповідно до польського законодавства, просте товариство зобов'язане перетворитися в повне товариство, якщо його виторг нетто в рік становив як мінімум 800.000 євро протягом останніх двох років.

Крім того, правове регулювання діяльності зареєстрованого в торговельному реєстрі товариства здійснюється вже не на підставі норм Цивільного кодексу, а відповідної глави Кодексу комерційних підприємств.

Договір про діяльність товариства повинен бути укладений у письмовій формі. Найменування такого товариства повинне містити прізвища всіх його учасників або прізвище і як мінімум першу літеру імені одного або декількох учасників, з обов'язковою вказівкою форми товариства. Учасники вносять у товариство грошові й/або майнові внески, причому кожний учасник має право на рівну участь у прибутках і збитках товариства, незалежно від розміру й виду його внеску, якщо установчим договором не передбачене інше. Кожний з учасників має право представляти товариство перед третіми особами. По зобов'язаннях товариства кожний учасник відповідає всім своїм майном, солідарно з іншими учасниками товариства. На сьогоднішній день у Польщі діє дуже невелика кількість таких товариств.

Партнерське (професійне) товариство являє собою вид приватного товариства, котре утворюється шляхом об'єднання учасників (партнерів) за професійною ознакою з метою здійснення самостійної діяльності в товаристві, що здійснює підприємницьку діяльність під власним найменуванням. Партнерами в такому товаристві можуть бути тільки фізичні особи, що мають право здійснювати самостійну діяльність, у тому числі адвокати, аптекарі, архітектори, ау-

дитори, страхові брокери, податкові консультанти, бухгалтери, лікарі, стоматологи, ветеринари, нотаріуси, юрисконсультанти, патентні повірені, експерти з оцінки майна, перекладачі. Партнер такого товариства не несе відповідальності по зобов'язаннях товариства, що виникли в результаті самостійної діяльності інших партнерів, так само як і по зобов'язаннях товариства, що стали наслідком дій або бездіяльності працівників товариства, які діяли на підставі трудового договору або іншої правової підстави під керівництвом інших партнерів. Статутом товариства може бути передбачено, що один або кілька партнерів відповідають по зобов'язаннях також як учасники повного товариства. Кожний з партнерів вправі представляти товариство одноосібно.

Командитне товариство. Командитним називається товариство, в якому перед кредиторами по зобов'язаннях цього товариства як мінімум один з його учасників відповідає без обмежень (усім своїм майном), а відповідальність як мінімум одного з учасників є обмеженою.

Укладання договору про створення й діяльність товариства вимагає письмової форми з обов'язковим нотаріальним посвідченням. Товариство вважається створеним з моменту внесення його до судового реєстру. Внесенню до реєстру додатково підлягають дані із вказівкою на предмет внеску кожного командитора, а також позначений грошовий розмір відповідальності кожного командитиста перед кредиторами (командитна сума). Командитори відповідають по зобов'язаннях товариства тільки в межах командитної суми. Представляти товариство командитори можуть тільки на підставі спеціально наданих повноважень. Порядок участі в прибутках і збитках товариства визначається договором про створення й діяльність товариства.

Командитно-акціонерне товариство – це товариство, метою якого є здійснення господарської діяльності під власним найменуванням, причому як мінімум один із засновників (комплементарій) несе необмежену відповідальність по зобов'язаннях товариства перед кредиторами, і як мінімум один із засновників є акціонером. Найменування такого товариства повинне містити вказівку на один або декількох комплементаріїв і визначення «командитно-акціонерне товариство». З питань, прямо не врегульованих законодавством про командитно-акціонерні товариства варто керуватися:

- відносно правового положення комплементаріїв, а також у відносинах між ними без участі акціонерів або третіх осіб, а також участі таких засновників у діяльності товариства, за винятком внесення вкладів у статутний фонд, - положеннями про командитні товариства;
- по всіх інших питаннях - відповідно до законодавства про акціонерні товариства, особливо положеннями про статутний капітал, внески акціонерів, акції, Наглядову Раду й Загальні Збори.

Мінімальний розмір статутного фонду командитно-акціонерного товариства – 50.000 злотих.

До **товариств капіталу (або корпорацій)** відносять акціонерне товариство й товариство з обмеженою відповідальністю.

З моменту підписання договору про заснування господарського товариства й до внесення його до реєстру існує також проміжна ланка, т.зв. «засновуване господарське товариство». Засновувані господарські товариства вправі від свого імені набувати права, у тому числі право власності й інші майнові права, нести обов'язки, виступати позивачем і відповідачем у суді. До правовідносин за участю засновуваного господарського товариства застосовується законодавство про відповідний вид товариства. Найменування засновуваного господарського товариства повинне додатково містити визначення «засновуване». З моменту внесення до реєстру засновуване акціонерне товариство або засновуване товариство з обмеженою відповідальністю набуває повної правоздатності і стає відповідно акціонерним товариством або товариством з обмеженою відповідальністю. Відповідальність по зобов'язаннях засновуваного господарського товариства несуть особи (юридичні й фізичні), що здійснювали діяльність від її імені.

Товариство з обмеженою відповідальністю - може бути створено одним або декількома засновниками, за тим виключенням, що засновником ТОВ не може бути інше ТОВ, що складається тільки з одного учасника. До найменування товариства немає особливих вимог, за винятком обов'язкової вказівки на організаційно-правову форму («sp. z o.o.»).

Засновники ТОВ не відповідають по зобов'язаннях товариства й тільки виконують обов'язки, передбачені його Статутом.

Статутний капітал (фонд) товариства складається із часток учасників, які мають рівну або нерівну номінальну вартість. Статут товариства визначає, чи може учасник мати тільки одну або більшу кількість часток. У тому випадку, якщо учасник може мати більше однієї частки, всі частки повинні бути рівними й неподільними. Мінімальний розмір статутного фонду в ТОВ - 50.000 злотих. Номінальна вартість частки не може бути меншою 500 злотих. Частка не може бути придбана за вартістю нижче номінальної. У товаристві з одним учасником він самотійно і одноосібно здійснює всі повноваження загальних зборів.

Правління товариства веде всі його справи й представляє у відносинах із третіми особами. Правління може бути одноосібним або колегіальним. У правлінні можуть бути як обрані особи із числа учасників товариства, так і треті особи (не засновники). Члени правління призначаються й звільняються від посади рішенням зборів учасників, якщо інше не передбачено Статутом.

По мотивованій одноголосній заяві учасників товариства, що володіють більш ніж 50% статутного капіталу, учасник може бути виключений із товариства за рішенням суду.

Акціонерне товариство (АТ) може бути створене як одним, так і декількома особами. АТ не може бути утворене товариством з обмеженою відповідальністю з одним учасником. Найменування товариства повинно містити вказівку на організаційно-правову форму «spółka akcyjna».

Мінімальний розмір статутного фонду АТ становить 500 000 злотих; номінальна вартість однієї акції не може бути менше 1 злотих. Статутний фонд може бути сформований як у грошовій, так і в негрошовій формі. Акції, придбані за рахунок внесення негрошових внесків повинні бути повністю оплачені не пізніше року з моменту реєстрації товариства. Акції, що здобуваються за гроші повинні бути оплачені не менше ніж на 50% їхньої номінальної вартості до моменту реєстрації.

Акції АТ є неподільними; можуть бути іменними або на пред'явника. За бажанням акціонера може бути зроблений обмін іменних акцій на акції на подавця. Акції можуть відчужуватися акціонерами, однак окремими угодами можуть бути встановлені тимчасові обмеження на відчуження акцій.

Відділення й представництва іноземних підприємств

Порядок створення на території Польщі відділень і представництв інофірм регулює Закон про господарську діяльність від 19.11.1999 р.

Іноземний підприємець, що створив відділення, вправі з його допомогою здійснювати винятково діяльність, що не виходить за предмет його власної діяльності. Іноземний підприємець зобов'язаний призначити у відділенні особу, уповноважену представляти його інтереси на території Республіки Польща.

Відділення вправі здійснювати господарську діяльність із моменту внесення до реєстру підприємств. Для цього іноземний підприємець повинен:

- представити прізвище й адресу в Польщі особи, уповноваженого представляти інтереси іноземного підприємця у відділенні;
- прикласти нотаріально засвідчений зразок підпису уповноваженої особи;
- прикласти підтвердження компетентного польського закордонного представництва, про те, що польські підприємці мають можливість здійснювати господарську діяль-

ність у державі іноземного суб'єкта на рівних умовах з місцевими підприємцями;

- установчий акт (статут, договір) іноземної юридичної особи із завіреним перекладом на польську мову; якщо іноземний підприємець відкрив в Польщі більше одного відділення, досить надати один екземпляр зазначених документів (у реєстраційних документах інших відділень необхідно додатково вказати, у якому відділенні перебувають зазначені документи, а також у якому суді й під яким номером зареєстровано в реєстрі це відділення;
- виписка з торговельного реєстру (або її еквівалент – в Україні це свідоцтво про реєстрацію) із завіреним перекладом на польську мову; якщо відділення відкривається іноземним товариством не із країн Євросоюзу - прикласти доказ формування статутного фонду або його частини, якщо право держави реєстрації (наприклад України) допускає часткове внесення внесків.

Міністерство економіки, на підставі висновку міністра, що контролює діяльність іноземних підприємств, вправі ухвалити рішення щодо заборони діяльності відділення у випадку:

- порушення польського законодавства або умов діяльності відділення;
- ліквідації іноземного підприємця або втрати права займатися господарською діяльністю або розпоряджатися своїм майном;
- діяльність іноземного підприємця загрожує безпеці й обороноздатності держави, охороні державної таємниці або іншому важливому публічному інтересу.

Представництво вправі здійснювати винятково діяльність по рекламі й маркетингу товарів (робіт, послуг) іноземного підприємця. Відкриття представництва передбачає внесення до Реєстру представництв іноземних підприємств, (ведення Реєстру здійснює Міністерство економіки).

До заяви про відкриття представництва додаються:

- установчі документи (статут, договір) іноземного підприємця;
- виписка з торговельного реєстру або її еквівалент;
- рішення іноземного підприємця про створення представництва на території Республіки Польща;
- підтвердження формування статутного фонду, або його частини, якщо право держави реєстрації допускає часткове внесення внесків;
- документ, що підтверджує право іноземного підприємця на приміщення (нерухомість), у якому буде здійснюватися діяльність представництва.

Документи, складені іноземною мовою, представляються із завіреним перекладом на польську мову.

На підтвердження внесення представництва до реєстру видається відповідне Свідоцтво, що містить дані про представництво, номер і дату внесення запису до реєстру.

Витрати, пов'язані з реєстрацією підприємства

Витрати, пов'язані із внесенням підприємств (їхньою реєстрацією) у Національному судовому реєстрі були визначені в розпорядженні Міністра юстиції від 17 грудня 1996 р. щодо визначення розміру реєстраційних оплат в цивільних справах (Ж. 3. ДЗ. № 154, поз. 756), а вартість оголошення в "Судово -Економічному віснику" визначає розпорядження Міністра юстиції від 15 квітня 1996 р. (Ж.3. ДЗ. № 45, поз. 204) «Щодо питань організації, способу поширення, а також підстави для установлення вартості номерів "Судово-економічного вісника" і розміру оплати за розміщення в ньому оголошення».

Ці витрати приблизно можуть становити :

- на реєстрацію суб'єкта, що не є фізичною особою, у реєстрі підприємців 1 000 злотих,
- публікація оголошення - 500 злотих,
- заява на внесення змін у запис відносно суб'єкта, зареєстрованого в реєстрі підприємців, що не є фізичною особою 400 злотих,
- публікація будь-яких змін у Судовому економічному віснику - 250 злотих,
- у випадку одночасної реєстрації або внесення змін у Національному судовому реєстрі, на декількох бланках тим же заявником стягується як за один запис, а якщо для цього типу справ передбачаються різні розміри оплати - стягується найвища із усіх сум,
- заява юридичної особи про усунення суб'єкта з реєстру підприємців і з Національного судового реєстру - 300 злотих.

Витрати, пов'язані із внесенням (реєстрацією) представництва до реєстру представництв закордонних підприємців

Заява про внесення представництва закордонного підприємця до реєстру представництв іноземних підприємців, який веде компетентний міністр із питань економіки, підлягає сплаті державного мита в розмірі: 5 злотих від заявки й 0,5 злотих за кожен додаток.

За запис (реєстрацію) представництва закордонного підприємця до реєстру стягується державне мито в розмірі 6 000 злотих. За видачу посвідчень про реєстрацію представництва закордонного підприємця в реєстрі стягується держмито в розмірі 11 злотих.

Інші витрати

Крім вищезгаданих витрат, підприємці вносять і інші оплати, пов'язані з функціонуванням суб'єктів господарювання, наприклад - податки, держмита, нотаріальні оплати, а також послуги юрисконсультів і адвокатів. При заснуванні фінансових товариств засновники несуть, крім названих, витрати, пов'язані із внесенням статутного капіталу. Розмір статутного капіталу:

- Для товариства з обмеженою відповідальністю - мін. 50 000 злотих, із застереженням, що номінальна вартість паю не може бути менше 50 злотих,
- Для акціонерного товариства - мін. 500 000 злотих, із застереженням, що номінальна вартість акції не може бути менше, ніж 0,01 злотих.

Іноземці в Польщі — право на перебування і працевлаштування

Правові аспекти, пов'язані із принципами й умовами в'їзду іноземців на територію Республіки Польща, проїзду по її території, перебування і виїзду регулює Закон про іноземців від 13 червня 2003 року. Іноземцем є кожний, хто не має польського громадянства. Такий громадянин для легального перебування на території Республіки Польща, повинен одержати дозвіл на проживання. Його можна одержати при виконанні наступних умов:

- така особа повинна мати дійсний паспортний документ і візу (хіба що із цією країною підписаний міжнародний договір про безвізовий рух) що дає йому право на легальний перетин кордону, а також
- засоби, необхідні для оплати витрат, пов'язаних з в'їздом, проїздом, перебуванням і виїздом з території РП і дозвіл на в'їзд до іншої держави або на повернення в країну походження, якщо такий дозвіл необхідний; факт володіння фінансовими засобами може бути підтверджений пред'явленням запрошення.

Закон від 20 квітня 2004 року про сприяння зайнятості запровадив у Польщі нові правила щодо працевлаштування іноземців. Іноземець повинен отримати дозвіл на працевлаштуван-

ня, який видає воєвода, відповідний до місця знаходження роботодавця. Умовою для видачі іноземцеві дозволу на працевлаштування є попереднє отримання іноземцем відповідної візи або дозволу на тимчасове перебування на території Республіки Польща. Внесенню клопотання про дозвіл повинно передувати подання заяви про вільне робоче місце в відповідному для місця знаходження роботодавця районному центрі зайнятості. Центри зайнятості мають у своєму розпорядженні спеціальні бланки „Zgłoszenie wolnego miejsca pracy” („Заява про вільне робоче місце”). Дозвіл видається на строк, зазначений у візі або строк дозволу на тимчасове проживання на території Республіки Польща.

До клопотання про дозвіл на працевлаштування (заповненому в 2 екземплярах) слід додати наступні документи (згідно з інформацією з воєводського центру зайнятості -Wojewódzki Urząd Pracy):

1. виписку з Національного судового реєстру, що підтверджує, реєстрацію в реєстрі підприємців, або свідчення про занесення в облік господарської діяльності,
2. посвідчення про присвоєння статистичного ідентифікаційного номера REGON роботодавця,
3. посвідчення про присвоєння номера податкової ідентифікації NIP роботодавця,
4. договір найму приміщення,
5. додаток про стан зайнятості,
6. квитанцію про сплату,
7. копію паспортного документа іноземця,
8. документ, що засвідчує професійні кваліфікації іноземця,
9. заява роботодавця, з інформацією про:
 - ✓ зайнятість протягом останніх 6 місяців,
 - ✓ про те, що роботодавець не перебуває на стадії оголошення банкрутства або ліквідації,
 - ✓ дотримання діючих правових норм в часі працевлаштування,
 - ✓ не порушення іноземцем діючих у Польщі правил, особливо в сфері громадського порядку,
10. підтвердження тимчасової прописки іноземця при одержанні дозволу.

ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ: оподаткування

Юридичну основу накладання податкових обов'язків становить чинна від 17 жовтня 1997 року Конституція Республіки Польща від 2 квітня 1997 року (Вісник законів № 78, поз. 483).

Згідно статті 6 закону від 29 серпня 1997 року – Податкове положення (Вісн. зак. №137, поз. 926 зі зм.), податки – це публічно-правові, безвідплатні, примусові та беззворотні грошові сплати до скарбниці держави, воєводства, повіту або гміни, що регулюються податковим законодавством.

Починаючи від ранніх 90-тих років XX ст., польська податкова система проходить поетапне реформування. Його метою є створення такої системи, яка б заохочувала до інвестування у Польщі, а відтак полегшувала створення нових робочих місць. На реформу податкової системи було накладено процес адаптації польського права до права Європейського Союзу. У результаті - це принесло гармонізацію податкового права з євросоюзним. Квaziподатки (неподаткові внески, перш за все внески у фонд соціальної безпеки), також є елементами польської податкової системи. Податки в Польщі поділяють на прямі й непрямі.

Польська податкова система складається з 12 видів податків:

Прямі податки стосуються персонального доходу, прибутків чи майна. Головні прямі податки:

- податок на доходи фізичних осіб;
- податок на доходи юридичних осіб;
- податок зі спадщини та дарування;
- сільськогосподарський податок;
- податок на лісове господарство;
- податок на нерухомість;
- транспортний податок;
- податок з власників собак.
- податок зі спадщини та дарування,

Сільськогосподарський податок, податки на лісове господарство і на нерухомість, транспортний податок та податок з власників собак є місцевими податками, які складають доходи гмін.

Непрямі податки включаються до ціни товарів або послуг. Їх платниками є продавці, але фактично податковий тягар лежить на споживачах. У межах цієї категорії можна назвати:

- податок на товари та послуги (ГДИ);
- акцизний збір;
- податок з ігор.

Коротка характеристика основних видів податків

Податок на доходи юридичних осіб. З 2004 року ставка цього податку становить 19%.

Податок на додану вартість. Повний перелік товарів, що підпадають під пільгову ставку податку міститься в Додатку 3 і Додатку №4 до закону про ПДВ. Експорт товарів підпадає під нульову ставку ПДВ (за винятком послуг, що вироблені в Польщі). Підприємства зобов'язані зареєструватися в якості суб'єктів ПДВ, якщо їх річних товарообіг перевищує 10 тис. євро.

Оподаткуванню підлягають:

- оплачувані поставки й оплачуване надання послуг,
- експорт і імпорт товарів,
- покупка товарів за винагороду в рамках Євросоюзу,
- поставка товарів у рамках Євросоюзу.

Основна ставка становить 22%. Крім основної ставки є пільгова ставка 7%, яка застосовується до товарів і послуг, перерахованих у додатку № 3 до закону (наприклад, зернові, городина, м'ясо, риба, хлібобулочні вироби, дитяче взуття, книжки, позначені символами ISBN, товари, призначені для протипожежного захисту, готельні послуги). Зменшену до розміру 3% ставку податку застосовують стосовно товарів і послуг, перерахованих у додатку № 6 до закону - стосовно яких Польщі був даний перехідний період. Ця ставки застосовується до 30 квітня 2008р.

Звільнення від податку на товари й послуги надається:

- платникам податків, у яких вартість обкладених податком продажів не перевищила в попередньому податковому році суми, вираженої в злотих, еквівалентної 10 000 євро. До вартості продажу не включається сума податку,
- платникам податків, які починають діяльність, що підлягає оподаткуванню податком на товари й послуги протягом податкового року, якщо передбачувана вартість, обкла-

дених податком продажів не перевищить, пропорційно до періоду здійснення продажів, суми вираженої у злотах, еквівалентної 10 000 євро.

Акциз. Сплачується на основі закону "Про акцизні збори" від 23 січня 2004 року. Цей податок застосовується до 60 товарних груп, які включають легкові авто, мисливську зброю, паливні матеріали, спирт, тютюнову продукцію, хутра, парфуми і т.д. Повний перелік товарів, що підпадають під акцизний податок, міститься в додатках 1 та 2 до закону.

Податок на дивіденди. Введено на основі закону „Про податок на доходи юридичних осіб” від 15 лютого 1992 року. Цей податок розповсюджується на осіб, що є акціонерами підприємств. Ставка податку становить 19%, якщо не підпадає під конвенцію про подвійне оподаткування.

Податок на доходи фізичних осіб. Встановлено законом „Про податок з фізичних осіб” від 26 липня 1991 року і законом „Про акордне начислення податку на деякі види доходу фізичних осіб” від 20 листопада 1998 року. Оподаткуванню належать доходи фізичних осіб незалежно від джерела надходження. Податок розраховується за прогресивною шкалою:

Основа оподаткування (зл.)	Податок (зл.)
Менше 37024	19%- 530,08
37024 до 74048	6504,48 + 30% доходу більше 37024
Більше 74048	17611,68 + 40% доходу більше 74048

Підприємці-фізичні особи мають право обрати фіксований податок в розмірі 19%. Закон "Про податки з фізичних осіб" передбачає більше ніж 100 видів діяльності, що звільнені від податку на доходи, або передбачають певні пільги.

Місцеві податки

Існуюча система місцевих податків та зборів, що керується на рівні гмін, включає в себе податок на нерухомість, сільськогосподарський, лісовий, транспортний податки, податок з власників собак, збір за місце на ринку, місцевий та адміністративний збори. Дохід від зазначених податків та зборів складає власний дохід гмін, до якого також входять прибутки від податків з фізичних осіб, що здійснюють економічну діяльність, які сплачуються у формі «податкової картки», податків зі спадщини та дарування, і марочний збір, що керується податковими інспекціями.

Податок на нерухомість. Цей податок підпадає під дію Акта про місцеві податки та збори. Законодавча основа оцінки суми податку також включає резолюції ради гміни. Податок на нерухомість зобов'язані сплачувати: фізичні, юридичні особи та підприємства без статусу юридичної особи. Відповідно до зазначеного Акта об'єктом оподаткування є одиниця майна, приватна власність або безстрокове право на нерухомість, а також майно чи приватна власність об'єктів будівництва, які безроздільно не пов'язані із землею. База оподаткування житлової одиниці - її корисна площа (у квадратних метрах); для будівлі це вартість, яка становить основу для розрахунку амортизації фіксованих доходів економічної особи; для землі — її площа. Суми ставок податку у сфері статутної компетенції встановлюються для окремого податкового року радою гміни шляхом прийняття резолюції. Змінилися також спосіб оцінки податку та кінцеві терміни сплати. Для фізичних осіб оцінка провадиться рішенням відповідних податкових органів, для юридичних — шляхом самооцінки.

У 2005 році максимальні ставки становили:

Тип нерухомості	Річна ставка за 1 кв. м. (зл.)
Жила нерухомість	0,54
Торгівельна нерухомість	17,98
Інша нерухомість	6,01
Земельні ділянки під торгівлі об'єкти	0,66
Інші земельні ділянки	0,32

Сільськогосподарський податок. Був запроваджений 1 січня 1985 року положеннями Акта про сільськогосподарський податок. Він базується на доходах та замінює оподаткування обороту й доходу сільського господарства. Об'єктами оподаткування можуть бути фізичні та юридичні особи, а також особи без статусу юридичних осіб, які на 1 січня даного податкового року є власниками чи користувачами об'єктів сільського господарства. Об'єкт цього податку - землі сільського господарства, що охоплюють територію сільськогосподарських угідь, територію озер та площа під будівлями, яка має відношення до утримання господарства. Базою сільськогосподарського податку є сільськогосподарська площа, визначена у перевідних гектарах. Перевідний гектар - це одиниця виробництва, яка відображає здатність сільського господарства до створення прибутків. Перерахування дійсної площі сільського господарства у перевідні гектари здійснюється за допомогою «масштабу», визначеного у статуті. Значення «масштабу» залежить від тину сільськогосподарської землі, її класу та розміщення землі сільського господарства в одному з чотирьох податкових районів. Ставка податку встановлюється для окремого податкового року відповідно до площі в 1 перевідний гектар у формі фінансового еквіваленту 250 кг жита на перші три квартали попереднього податкового року.

Податок на лісове господарство. Регулюється відповідно до Акта про ліси. Платниками цього податку виступають фізичні та юридичні особи, а також організації без статусу юридичної особи, які є користувачами лісів, що належать Державній скарбниці або гміні. База оподаткування — кількість гектарів лісу, визначена у перевідних гектарах. Вона також залежить від площі головних порід дерев і від їх класифікації за якістю. Ставка податку на площу 1 перевідного гектару на один рік визначена як еквівалент 0,200 м³ деревини хвойних порід дерев.

Податок з власників собак. Регулюється Актом про місцеві податки та збори та резолюціями відповідних рад гміни, які випускаються на підставі Акта і встановлюють суму податку та податкових звільнень. Податковий обов'язок поширюється на фізичних осіб - власників собак.

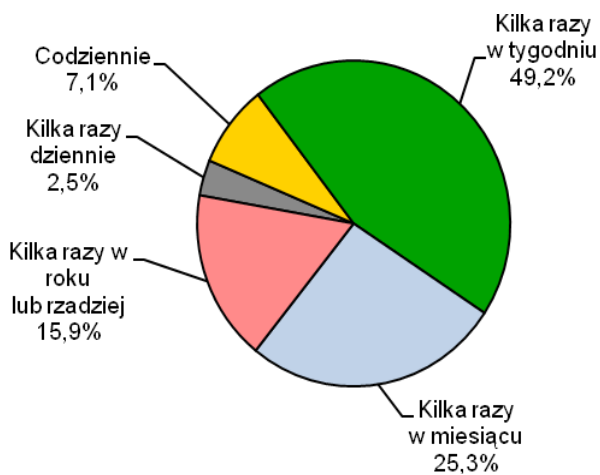
Транспортний податок. Регулюється Актом про місцеві податки та збори. Податковий обов'язок лягає на фізичних і юридичних осіб, а також на організації без статусу юридичної особи, які є власниками транспортних засобів, за винятком передбачених пільг.

Податок зі спадщини та дарування. Регулюється Актом про спадщину та дарування. Об'єктами оподаткування є також ті об'єкти, що розташовані за кордоном, чи права власності, які реалізуються за кордоном, якщо на момент передачі спадщини чи укладання контракту особа, котра отримує, є громадянином Польщі або має постійне місце проживання у Польщі. Базою оподаткування є вартість отриманих речей чи прав власності після утримання позик та зобов'язань (чиста вартість, яка встановлюється відповідно до стану справ та прав власності на день отримання) та ринкові ціни на день створення податкового зобов'язання. Сума встановлюється залежно від податкової групи, до якої належить особа-набувач. Віднесення до однієї з трьох податкових груп відбувається відповідно до особистих відносин між особою-набувачем та особою, від якої отримуються речі та права власності. Під час встановлення суми податку застосовуються звільнені від оподаткування суми й податкова шкала, що діють на день створення податкового зобов'язання.

ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ПРИКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО: ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИКОРДОННОГО РУХУ (за матеріалами дослідження уряду статистики м.Жешув, Польща)

Структура перетинів польсько-українського кордону за показником частоти перетинання

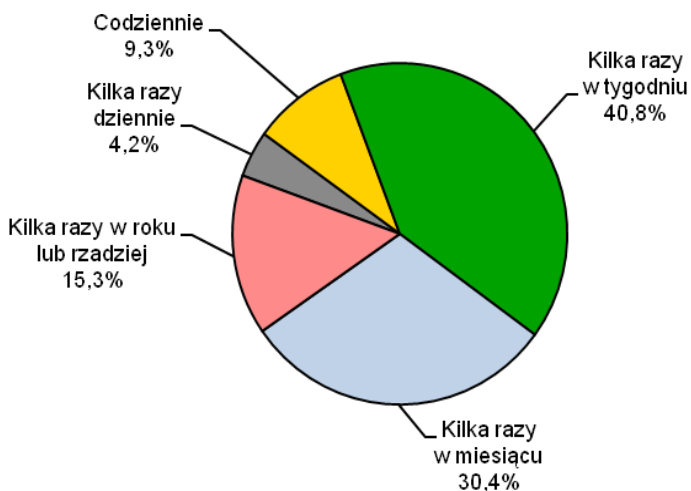
Іноземці

Іноземці

Кілька разів на тиждень 49,2%
Кілька разів на місяць 25,3%
Кілька разів на рік або ще рідше 15,9%
Кілька разів на день 2,5%
Щоденно 7,1%

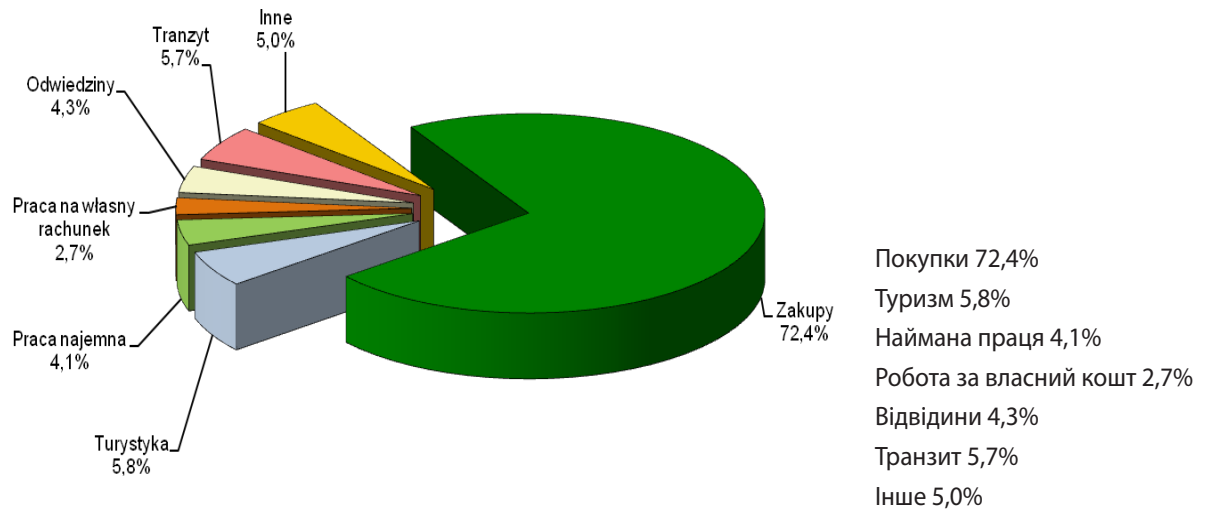
Поляки

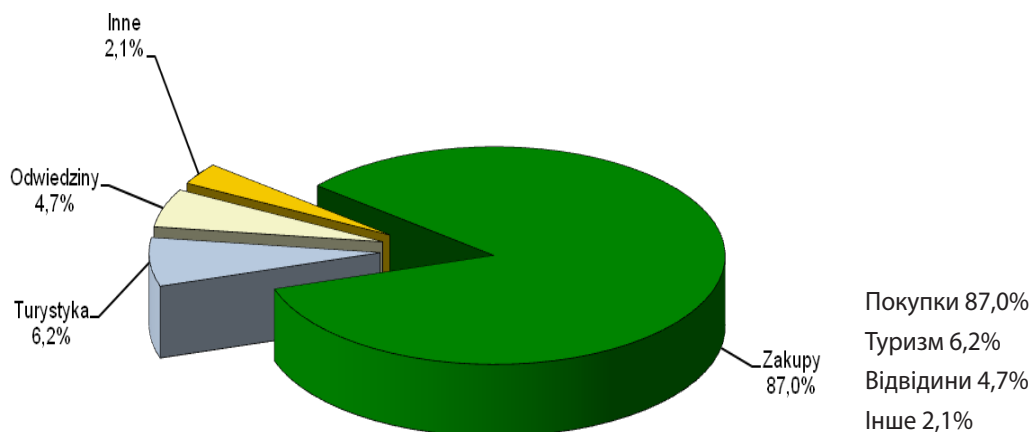
Поляки

Кілька разів на тиждень 40,8%
Кілька разів на місяць 30,4%
Кілька разів на рік або ще рідше 15,3%
Кілька разів на день 4,2%
Щоденно 9,3%

**Структура іноземців, які перетинають
польсько-український кордон, за показником мети перебування у Польщі**

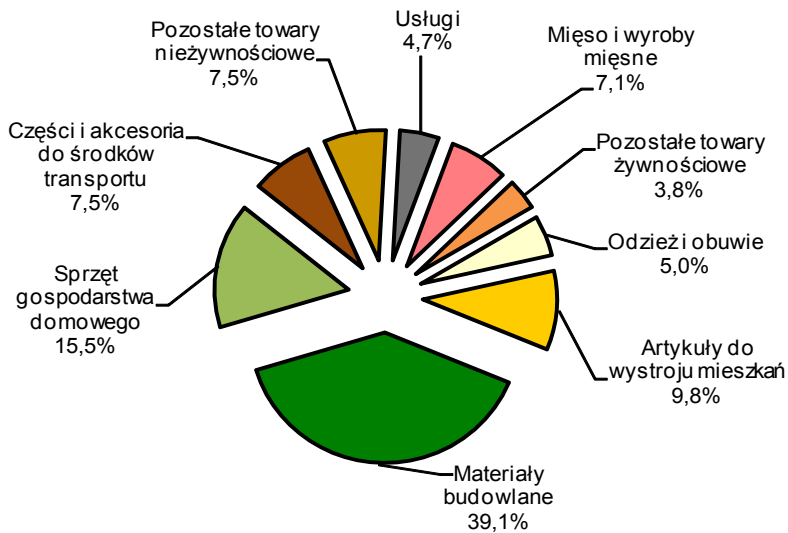

**Структура поляків, які перетинають
польсько-український кордон, за показником мети перебування за кордоном**

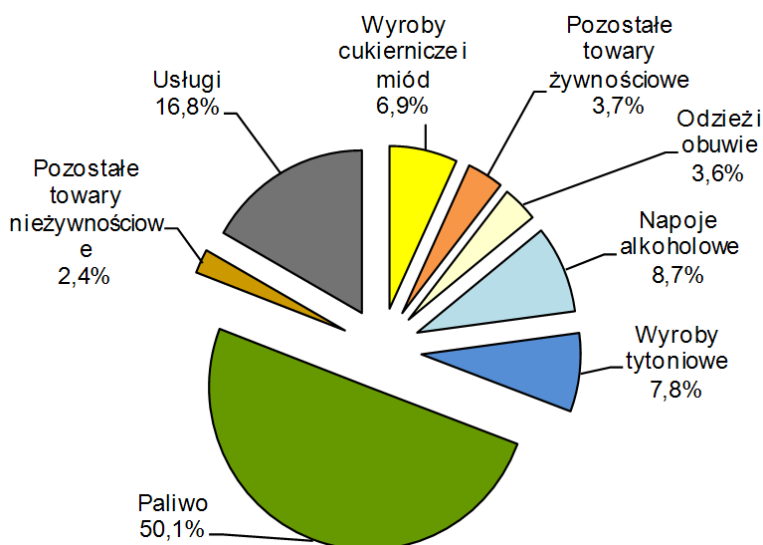
Структура витрат осіб, які перетинають польсько-український кордон

Іноземців у Польщі

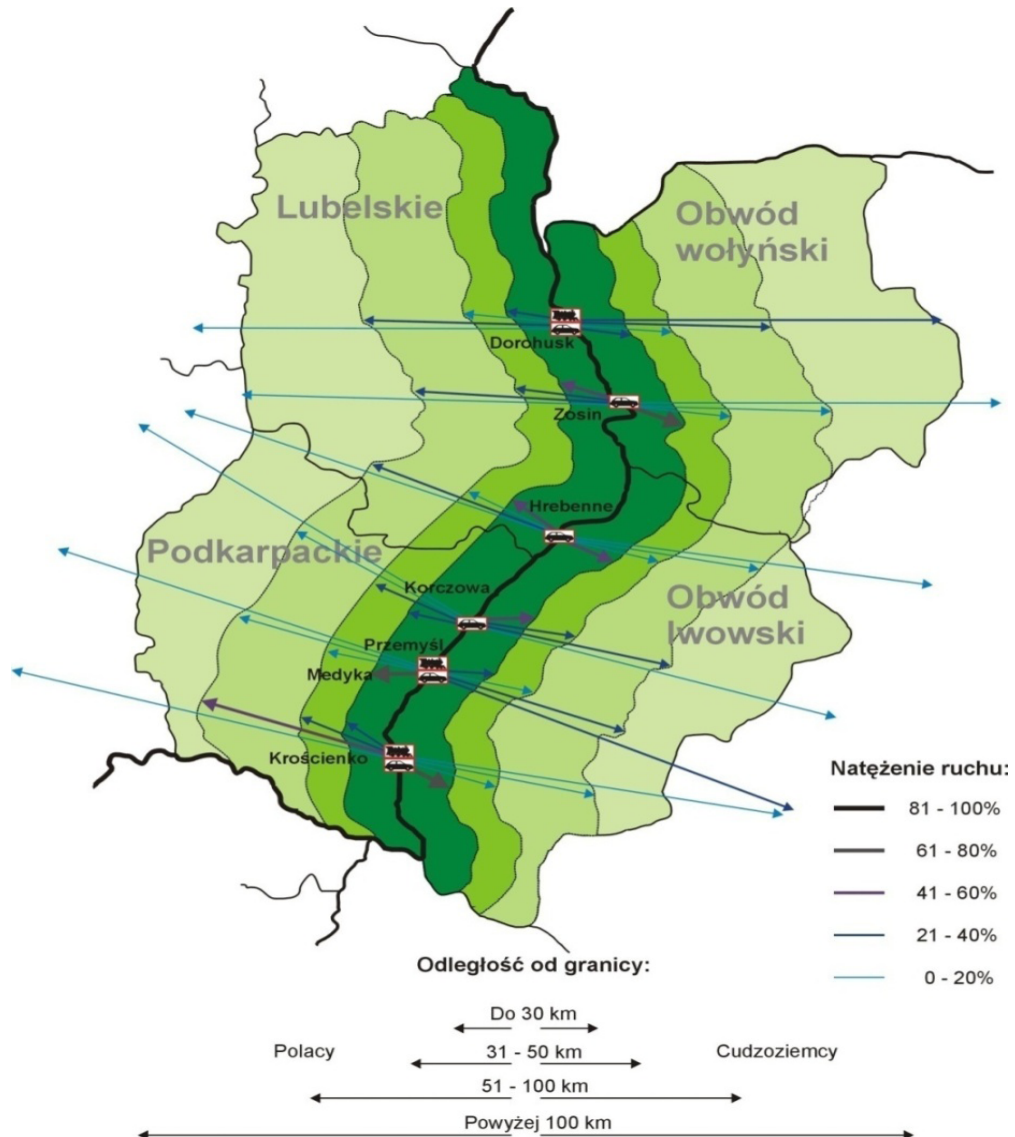
Послуги 4,7%
М'ясо і м'ясні вироби 7,1%
Інші продовольчі товари 3,8%
Одяг та взуття 5,0%
Товари для оздоблення інтер'єрів 9,8%
Будівельні матеріали 39,1%
Побутова техніка 15,5%
Запчастини та аксесуари для транспортних засобів 7,5%
Інші непродовольчі товари 7,5%

Поляків за кордоном

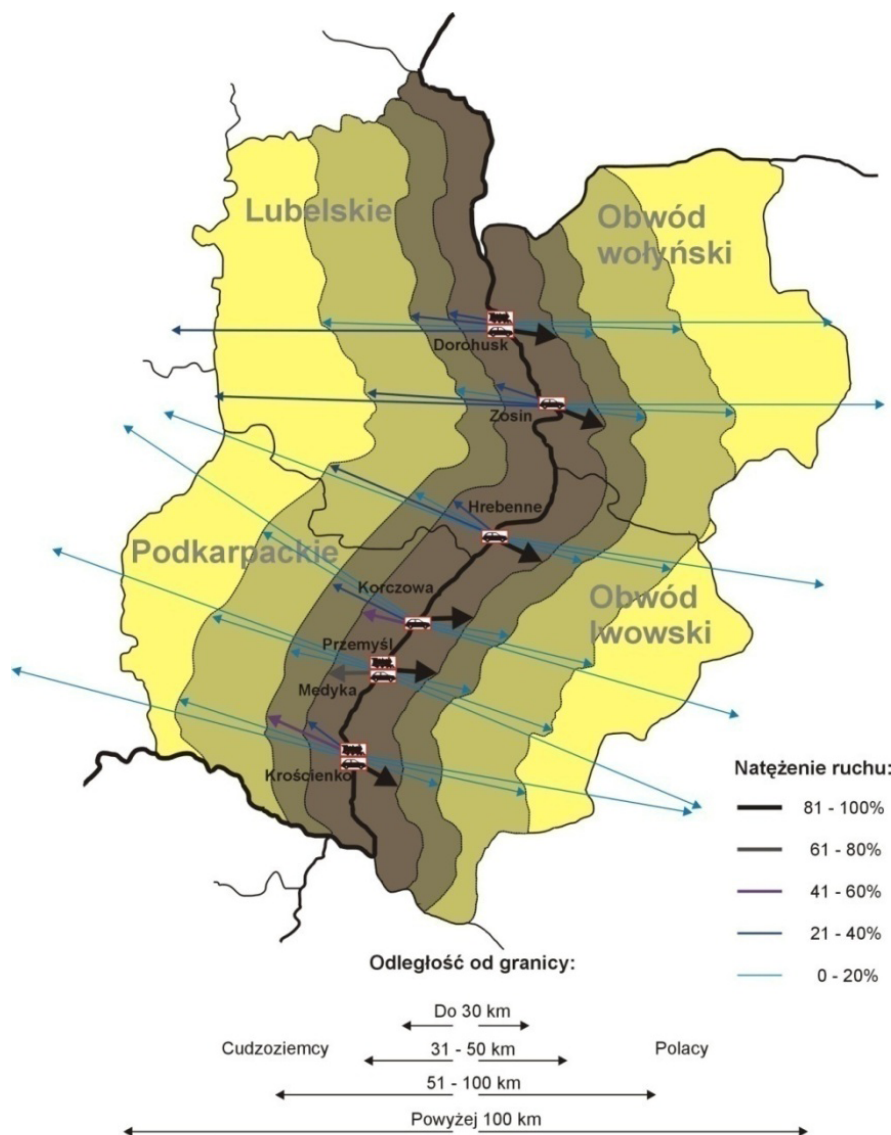
Кондитерські вироби і мед 6,9%
Інші продовольчі товари 3,7%
Одяг та взуття 3,6%
Алкогольні напої 8,7%
Тютюнові вироби 7,8%
Паливо 50,1%
Інші непродовольчі товари 2,4%
Послуги 16,8%

**Делімітація зон впливу кордону за показником відстані
між кордоном та місцем проживання поляків або іноземців,
які перетинають польсько-український кордон**

Більшість іноземців і поляків, які перетинають польсько-український кордон, проживала на відстані до 30 км від кордону. Незначна кількість опитуваних, як поляків, так і іноземців, проживала на відстані понад 100 км від кордону.

Делімітація зон впливу кордону за показником відстані між кордоном та місцем здійснення покупок поляками або іноземцями, які перетинають польсько-український кордон

Як поляки, так і іноземці, які перетинають польсько-український кордон, найчастіше здійснювали покупки на відстані до 30 км від кордону, і лише незначний відсоток іноземців і поляків, охоплених дослідженням, здійснювали покупки на відстані понад 100 км.

РЕЗЮМЕ

- Максимальна інтенсивність явищ, пов'язаних з прикордонним рухом, має місце в 50-ти кілометровій зоні вздовж кордону:
 - ✓ відсоток осіб, які витрачають кошти у цій зоні (понад 70% іноземців та понад 90% поляків),
 - ✓ мешканці населених пунктів, розташованих у цій зоні, становили переважну більшість серед осіб, які перетинають кордон (понад 66% поляків та майже 60% іноземців).
- Відношення суми витрат українців у Польщі до польського експорту в Україні склало біля 13% середнього квартального обсягу експорту з Польщі в Україну у 2007 р.
- Відношення суми витрат поляків в Україні по відношенню до імпорту в Польщу з України склало біля 15% середнього квартального обсягу імпорту в Польщу з України у 2007 р.
- Розвиток прикордонного руху і прикордонної торгівлі веде за собою розвиток підприємництва і є важливим елементом, що позитивно впливає на кон'юнктуру у прикордонних регіонах.
- Специфікація найважливіших екзогенних чинників, які впливають на економіку та розвиток регіонів;
- Співробітництво між країнами в області:
 - ✓ визначення сфер досліджень, що враховують найважливіші суспільно-економічні явища, які мають місце у прикордонних регіонах, беручи до уваги специфіку даного регіону (підприємництво, ринок праці, прикордонна торгівля, охорона довкілля, умови життя, міграція, туризм тощо),
 - ✓ стандартизації методів та форм моніторингу і досліджень;
- Проведення спільних досліджень у транскордонних регіонах;
- Створення єдиної інформаційної структури транскордонних регіонів – метаінформація, бази даних, методологічні звіти;
- Здійснення заходів, що мають на меті створення сучасної аналітичної бази дослідження транскордонних регіонів;
- Внесення ініціатив, підготовка та реалізація проектів з використанням фінансових засобів Європейського Союзу.

ОРГАНІЗАЦІЇ ЩО НАДАЮТЬ ПІДТРИМКУ МСБ В ПРИКОРДОННИХ РЕГІОНАХ

Центр українсько-польського транскордонного співробітництва

Дмитро Мірошніков – голова правління

88018, м. Ужгород, вул. Швабська, 71а, 8

тел./факс: +380 312 673593 e-mail: upcenter@ukr.net <http://www.UPCenter.org>

Починаючи з вересня 2006 року на території Закарпатської, Львівської областей (Україна) та Люблінського воєводства (Польща) в рамках програми Добросусідства Польща-Білорусь-Україна INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006 реалізовано проект „Центр українсько-польських ініціатив – створення стійкої платформи для розвитку прикордонних територій”. В процесі реалізації проекту, у квітні 2007 року було створено Ужгородську міську громадську організацію “Центр українсько-польського транскордонного співробітництва”, для забезпечення сприятливих умов розвитку українсько-польських контактів на регіональному та міжнародному рівні, а також підтримку інституційної стабільності та стійкості напружуваних двосторонньої співпраці. Основним завданням Центру є активізація українсько-польських відносин шляхом створення інституційної основи для забезпечення і підтримки партнерства.

Напрямки діяльності Центру:

- Абонентське інформування - надання цільової інформації для представників органів влади та самоуправління, науковому сектору, представникам МСБ, громадським організаціям та ін.
- Тренерська діяльність - підготовка професійних кадрів у галузі розвитку транскордонного співробітництва прикордонних територій
- Залучення альтернативних джерел фінансування з метою соціально-економічного розвитку прикордонних територій України.

Реалізовані проекти:

- Разом з Фондом розвитку транскордонного співробітництва (Ужгород), Центр залучено до реалізації проекту «Новий рівень добросусідських відносин – розвиток польсько-української стратегії транскордонної співпраці» (Програма Добросусідства INTERREG IIIA/TACIS 2004-2006). У ході реалізації проекту було розроблено спільну Польсько-українську стратегію транскордонного співробітництва на 2007-2015 роки.
- Проект інформаційно-методичної підтримки для ужгородських загальних шкіл «Крок за кроком у Європу» за фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження». Головна мета проекту – підвищення ролі обізнаності шкіл та студентської молоді м.Ужгорода у питаннях Європейської інтеграції, популяризація та заохочення до поглиблення знань про Європу, а також підтримка євроклубівського руху.

Асоціація розвитку малого і середнього бізнесу та інновацій «Ужгород – XXI вік»

Віктор Феєр – президент Асоціації

880000 м.Ужгород, вул. Мукачівська, 75

тел./факс: +380 312 616 475 e-mail: mail@smbusiness.uzhgorod.ua

Асоціація є місцевою неприбутковою громадською організацією, що працює у сфері розвитку підприємництва з 1999 року. Асоціація є об'єднанням громадян і колективних членів, створеним на основі єдності інтересів для спільного задоволення та захисту своїх економічних, громадських і соціальних інтересів. Місія Асоціації – сприяння розвитку та захист інтересів суб'єктів підприємництва, активна участь у програмах місцевого і регіонального розвитку Закарпатської області, впровадження інновацій і передових технологій у сферах виробництва і послуг.

Напрямки діяльності

- розробка та реалізація проектів і програм розвитку та підтримки підприємництва у регіоні;
- залучення міжнародних і вітчизняних фінансових інституцій до участі у розвитку економіки області та активізації підприємницької та інноваційної діяльності;
- надання окремих видів послуг з розвитку бізнесу: інформування і консультування з питань підприємництва, розробка бізнес-планів та інвестиційних проектів, консультації з питань транскордонного економічного співробітництва, створення інформаційних баз даних та інше;
- захист і лобіювання інтересів суб'єктів підприємництва у регіональних та місцевих органах влади, контролюючих органах.

Виконані проекти:

- Проект USAID BIZPRO «Гаряча лінія», 2001-2005. У рамках проекту було створено консультативний офіс по типу «гарячої лінії», який надав більше 4000 консультацій та інформації з правових та економічних питань по телефону та через мережу інтернет для підприємців Закарпатської області.
- Проект програми добросусідства Угорщина-Словаччина-Україна HuSkUa 05/01/163 «Підтримка словацько-українського транскордонного ділового співробітництва», 2006-2007 рр. Проектом здійснено шість зустрічей підприємців, підготовлено та опубліковано Аналіз підприємницького середовища в Україні та Словаччині, видано «Бізнес-довідник: підприємництво в Україні та Словаччині» (формат – компакт-диски, веб-сторінка: www.cpkprojekt.ukrajina.sk)
- Проект програми добросусідства ЄС Румунія-Україна RO-2005/017-539.01.01.27 «Кваліфіковані людські ресурси – основа для розвитку місцевої та транскордонної економіки», 2007–2008 рр. Проект спрямований на підготовку кваліфікованих людських ресурсів, які активно залучені до розвитку місцевої економіки та транскордонної співпраці у даній сфері між прикордонними регіонами Румунії та України (Румунія: регіони Сату Марє, Марамуреш, Сучава та Ботосані; Україна: Закарпатська, Івано-Франківська та Чернівецька області).

Діючі проекти (2008-2009 роки):

- „Створення передумов для розвитку туристичної інфраструктури прикордонних територій на базі замкових комплексів”, проект TACIS CBC № 2008/ 150-733-2, співфінансований Європейською Комісією в рамках програми добросусідства Польща-Білорусь-Україна, 2008–2009. Головна мета Проекту – розробка на базі польського досвіду концепції взаємовигідного співробітництва органів влади, організацій замкової інфраструктури та бізнесу і створення передумов для розвитку замків Закарпаття як провідних об'єктів туристичної галузі регіону.
- «Транскордонне партнерство задля сталого розвитку громади», проект TACIS CBC 2005/017100, у рамках Програми добросусідства ЄС Румунія-Україна, 2008-2010. Загальна мета проекту полягає в активізації людських і ділових взаємин по обидва боки кордону для досягнення гармонійного, збалансованого і сталого розвитку місцевих громад українсько-румунського транскордонного регіону Потисся.

Міжнародна асоціація інституцій регіонального розвитку «МАІРР»

Олег Димитрієв - виконавчий директор

88000, м. Ужгород, вул. Швабська, 71а, офіс 7

Тел/факс: +38 (0312) 67-30-81; e-mail: iardi@ukr.net

Асоціація створена у вересні 2003 р. у рамках проекту «Карпати 2003-2011» з ініціативи інституцій регіонального розвитку і органів влади прикордонних регіонів Словаччини (Кошицький і Пряшівських країв), Угорщини (Саболч-Сатмар-Берегська область) і України (Закарпатська область) і вже у 2004 р. рекомєндована словацько-українською міжурядовою комісією для співпраці у сфері підготовки та реалізації міжнародних проектів та програм.

Діяльність МАІРР спрямована на сприяння здійсненню євроінтеграційних процесів, формування єдиного господарського комплексу на прикордонних територіях, налагодження і поглиблення прямих контактів з організаціями, об'єднаннями, органами влади, окремими регіонами України, країнами-членами і кандидатами в члени ЄС, керівними структурами ЄС, іншими міжнародними донорськими організаціями, сприяння синхронізації програми і процедур реалізації технічної допомоги ЄС.

Реалізовані проекти:

- „Центр українсько-польських ініціатив – створення стійкої платформи для розвитку прикордонних територій” за фінансовою підтримкою Європейської Комісії у рамках Програми Добросусідства „Польща – Білорусь – Україна” INTERREG III TACIS ТКС 2004-2006. Проект реалізований у співпраці з партнерськими організаціями – Фонд розвитку транскордонного співробітництва (м.Ужгород, Україна), Агенцією регіонального розвитку та європейської інтеграції «АРРЕІ» (м. Львів, Україна) та Європейським центром інтеграції та співпраці „Дім Європи” (м. Люблін, Польща). В рамках проекту створено Центр українсько-польського транскордонного співробітництва.
- Проект «Впровадження інноваційних методик формування і розвитку людських ресурсів в прикордонних регіонах». Проект здійснюється за фінансової підтримки Програми Добросусідства Польща - Білорусь-Україна INTERREG IIIA/Tacis ТКС. Метою проекту є забезпечення гармонізованого розвитку прикордонних територій за допомогою створення необхідних умов для стійкої і ефективної співпраці за допомогою впровадження освітніх програм в закладах прикордонних територій і формування нового покоління молоді, підготовленого і адаптованого до нових умов економічного і геополітичного розвитку. Виконавцями проекту, що здійснюється в напрямку розвитку освітньої галузі, є: аплікант Гімназія м. Ужгорода (Україна, Закарпатська область), а також партнери проекту Агентство регіонального розвитку і європейської інтеграції (м. Львів), Міжнародна асоціація «МАІРР» (м. Ужгород), Європейський Центр Трансграничних Ініціатив (м. Люблін), Гімназія №9 ім. Майора Запори (м. Люблін).
- Проект «Завітай та подивись: підтримка промоції та маркетингу агротуризму та екологічного землеробства на Українських Східних Карпатах», який фінансується в рамках програми «Polska Romos» Міністерства закордонних справ Республіки Польща. Виконавцями проекту є громадські організації Міжнародна асоціація інституцій регіонального розвитку „МАІРР” (м. Ужгород) та Товариство „В-4” (м. Жешув). Проект передбачає: підвищення рівня сільського туризму нашого краю, проведення промоційної кампанії.
- Проект „Промоція та розвиток агротуризму й екологічного землеробства на території Українських Східних Карпат і Молдовії”. Реалізаторами проекту, що впроваджувався за фінансової підтримки програми «Polska Romos» Міністерства закордонних справ Республіки Польща, з польської сторони стали Товариство „В-4” (м. Жешув), з української сторони – Міжнародна асоціація інституцій регіонального розвитку „МАІРР” (м. Ужгород), з молдавської - „Centrul Moldo-Polonez de Sustinere a Antreprenoriatului” (м. Балті). У рамках проекту, для представників з України було проведено ряд теоретичних занять, присвячених темам „Побудова та розвиток партнерства між гміною та регіоном у розвитку агротуризму”, „Агротуризм та екологічне землеробство як елемент регіонального та місцевого розвитку”, „Маркетинг і промоція агротуризму та екологічного землеробства”, „Місцева культурна спадщина – елемент промоції регіону”.

Фонд розвитку транскордонного співробітництва

Іван Устич – президент організації

88000, м. Ужгород, вул. Університетська, 21/506

Тел/факс: +38 (0312) 64-26-62

e-mail: ustich@ciefco.uzhgorod.ua

Фонд створено науковими співробітниками Інституту світової економіки та міжнародних відносин Національної Академії Наук України у 2002 році. Організація спеціалізується на науково-прикладних дослідженнях проблем розвитку міжнародного співробітництва на європейських прикордонних територіях, розробці концепцій залучення іноземного капіталу в Україну, виконанні маркетингових, експертних та консультативних послуг, організаційному забезпеченні міжнародних наукових зв'язків, включаючи проведення симпозіумів, конференцій, семінарів, міжнародних шкіл та мовних курсів.

Реалізовані проекти:

- „Центр українсько-польських ініціатив – створення стійкої платформи для розвитку прикордонних територій”. Проект реалізовувався у співпраці з партнерськими організаціями – Міжнародною асоціацією інституцій регіонального розвитку „МАІРР” (м.Ужгород, Україна), Агенцією регіонального розвитку та європейської інтеграції «APPEI» (м. Львів, Україна) та Європейським центром інтеграції та співпраці „Дім Європи” (м. Люблін, Польща). Реалізація проекту стала можливою завдяки фінансовій підтримці Європейської Комісії у рамках Програми Добросусідства „Польща – Білорусь – Україна” ІНТЕРРЕГ III TACIS ТКС 2004-2006. Проект передбачає створення умов для розвитку стійкого, ефективного та взаємовигідного партнерства між органами самоврядування, громадськими організаціями та бізнесовими структурами у прикордонних регіонах України (Закарпатська і Львівська області) та Польщі (Люблінське воєводство).
- «Новий рівень добросусідських відносин – розвиток польсько-української стратегії транскордонної співпраці» (Програма Добросусідства ІНТЕРРЕГ IIIA/TACIS 2004-2006). У ході реалізації проекту представники п'яти регіонів розробили спільну українсько-польську транскордонну стратегію, яка визначила майбутні вектори співпраці та деталізувала інвестиційні пріоритети і завдання регіонів, а у майбутньому стане основою для розробки нових механізмів, у тому числі й фінансових, які підтримуватимуть співробітництво між прикордонними територіями України та Польщі, між Україною та Польщею, а також між Україною та ЄС.

Агенція регіонального розвитку та європейської інтеграції (АРРЕІ)

Виконавчий директор – Любов Мочарська

79008, м.Львів, пл.Галицька, 7

т.: (322) 42-41-41

e-mail: www.ardei.lviv.ua

Незалежна неурядова неприбуткова організація заснована у 2002 році

Місія: провадити комплексну координацію діяльності у сфері регіонального розвитку та європейської інтеграції на обласному, районному та місцевому рівнях Львівщини.

Мета: сприяння соціально-економічному розвитку Львівщини.

АРРЕІ скеровує свою діяльність на підтримку транскордонної співпраці та на використання інших можливостей у зв'язку із розширенням ЄС. Зокрема АРРЕІ: ініціює і підтримує ефективну мережеву співпрацю між урядовими та неурядовими організаціями Львівщини, які працюють у сфері регіонального розвитку; генерує, впроваджує і координує програми на Львівщині, спрямовані на підтримку регіонального розвитку і транскордонної співпраці; стимулює і підтримує нові дієві партнерства між підприємствами та інституціями Львівщини і сусідніх прикордонних регіонів Польщі; збирає і розповсюджує інформацію про найкращий досвід ЄС у розробці і реалізації стратегій соціально-економічної політики, регіонального розвитку та охорони довкілля; сприяє інституційному розвитку організацій у сфері транскордонної співпраці з державами ЄС шляхом проведення навчань та обміну досвідом. У співпраці з українськими та європейськими партнерськими організаціями на сьогодні АРРЕІ реалізувала 14 проектів за фінансової підтримки Європейської Комісії, Агентства з міжнародного розвитку Великої Британії (DFID), Міністерства закордонних справ Королівства Данії та Проекту з розвитку ООН.

Окремі проекти АРРЕІ: «Центр українсько-польських ініціатив» - створення стійкої платформи для розвитку прикордонних територій (TACIS); Сталий розвиток Турківської прикордонної зони (TACIS); «Місцеві ініціативи – на вирішення проблем з енергозбереження» (Фонд Євразія); «Знайомство шляхом пізнання» (TACIS); «Для хмарин нема кордонів» (TACIS); «Українсько-польська стратегія транскордонної співпраці: нова якість добросусідських стосунків» (TACIS); Стальововольське Сан-Франциско (TACIS).

Основним іноземним партнером у транскордонній співпраці виступає Республіка Польща. Агенція тісно співпрацює з польськими органами влади та громадськими організаціями, серед яких Міністерство регіонального розвитку Республіки Польща, Уряд Маршалка Люблінського воєводства, Уряд Маршалка Підкарпатського воєводства, Міська рада міста Стальова Воля, «Дім Європи» м.Люблін, Європейський центр транскордонних ініціатив в м.Любліні, Сільськогосподарсько-промислове регіональне товариство «Долина Стругу» м.Блажова, Карпатський інститут регіонального розвитку м.Кросно, «Єврорегіон «Буг» м.Хелм, Карпатський Єврорегіон м.Жешів.

Західноукраїнський ресурсний центр (ЗУРЦ)

Полуйко Василь – президент

м.Львів, вул.Лисенка, 21, 1-й поверх т.: (0322) 97-66-24 e-mail: office@zurc.org

Створений наприкінці 1994 року. Місія: сприяти розвитку громадянського суспільства через підтримку громадських ініціатив. Завдання: розвивати та зміцнювати місцеві громади через сприяння місцевим громадським ініціативам, орієнтованих на результат; розвивати співробітництво між органами влади, бізнесом та організаціями громадянського суспільства; розвивати потенціал місцевих та регіональних НДО через надання їм високоякісних освітніх, консультаційних та інформаційних послуг. Центр брав участь у реалізації проекту «Громадське партнерство у плануванні та управлінні середовищем на місцевому рівні» (Програма закордонної допомоги Міністерства Закордонних Справ РП). ЗУРЦ є партнером, основним виконавцем є Кашубський народний університет: - допомога місцевим активістам та самоврядуванню (Західний регіон України та Поморське воєводство Польщі) у побудові громадського партнерства у процесі планування сталого розвитку своїх громад (2006).

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ<http://www.upcenter.org><http://www.ardei.lviv.ua><http://www.domeuropy.lubelskie.pl><http://www.ngo.pl><http://www.edudemo.org.pl/rita><http://www.wolontariat.biz.ua><http://www.administracja.ngo.pl><http://www.prawo.ngo.pl><http://www.pozytek.ngo.pl><http://www.bip.gov.pl><http://www.mrr.gov.pl><http://www.parp.gov.pl><http://www.2p.pl/nn/samorzad/raportyl><http://www.si.podkarpackie.pl><http://www.lubelskie.pl><http://www.euroregionbug.pl/><http://www.batory.org.pl><http://www.zagranica.gov.pl><http://www.msz.gov.pl><http://www.polskapomoc.gov.pl><http://www.fundusze-strukturalne.gov.pl><http://www.interreg.gov.pl>

Веб-сайт Відділу міжнародної технічної допомоги Європської Комісії (Europe Aid Cooperation Office)

<http://ec.europa.eu/europeaid/>

Веб-сторінка, окрім новин та оголошень, містить форму пошуку відкритих конкурсів на проекти. Інформацію можна шукати по країні, програмі, регіоні і посиланню. Інструмент європейського сусідства і партнерства — нові можливості для України. Також можна використати «швидкий пошук», де місти вся інформація з останніми можливостями.

Веб-сайт Міністерства економіки України

<http://www.me.gov.ua/>

Інформацію можна знайти в розділі Співробітництво між Україною та ЄС. ІЕСП — основи надання допомоги в рамках нового фінансового інструменту ЄС

Національне координаційне бюро

<http://www.ncu.kiev.ua/index/a77/b9/ua/dceu>

Сайт Національного координаційного бюро, що працює в межах Міністерства економіки України, містить інформацію про технічну допомогу, що надається Україні Європейським Союзом та базу даних проектів.

Зовнішня допомога розвитку для України

<http://www.oda-coordination.org.ua/ua/>

Сайт ініціативи Координації офіційної допомоги розвитку для України містить документи донорів, інформацію про ініціативи та ін.

Веб-сайт Європейської Комісії про Європську політику сусідства

http://ec.europa.eu/world/enp/index_en.htm

Веб-сайт, окрім останніх новин та інформації про Європську політику сусідства, містить основні документи, що стосують Інструменту європейського сусідства і партнерства, включаючи програмні документи по країнах (стратегічні документи та національні індикативні програми).

Веб-сайт Делегації Європської Комісії в Україні

http://www.delukr.ec.europa.eu/home_uk.html

Містить інформацію, що стосується двосторонніх відносин між Україною та Європейським Союзом в рубриці «Україна-ЄС». Розділ «Конкурси та гранти» містить оголошення із запрошеннями на подання проектів та вимоги щодо подання заявок та їх змісту. Проте, така інформація доступна лише англійською мовою.

Портал з фінансування ЄС

www.2007-2013.eu

Веб-сайт містить інформацію про фінансування Європейського Союзу в 2007-2013 роках, включаючи інформацію про Інструмент європейського сусідства і партнерства.

EU Funding for Environment, A Handbook for 2007-2013 programming period

<http://assets.panda.org/downloads/eufundingforenvironmentweb.pdf>

Посібник з фінансування Європейського Союзу з екологічних питань на 2007-2013 рр., підготовлений Всесвітнім фондом природи (WWF).

Seizing opportunities to support nature conservation and local development in the Carpathian Mountains

http://assets.panda.org/downloads/carthianshandbook_funding_wwf_final.pdf

Посібник з фінансування в Карпатському регіоні, підготовлений Всесвітнім фондом природи — Дунайсько-Карпатською програмою (WWF-DCP). Містить інформацію про окремі інструменти фінансування, включаючи для держав не-членів ЄС, зокрема про Інструмент європейського сусідства і партнерства.

Програмування допомоги ЄС для країн ІЕСП

<http://www.enpi-programming.eu/wcm/index.php>

Веб-сторінка, створена для громадських організацій для інформування і обговорення питань процесу програмування допомоги, що надається в рамках Інструменту європейського сусідства і партнерства. Громадські організації запрошують розмішувати свою інформацію щодо ІЕСП на цьому сайті.

Технічна допомога і обмін інформацією (TAIEX)

<http://taiex.ec.europa.eu>

Сайт містить інформацію про технічну допомогу й обмін інформацією — інструмент Генерального директора у розширення Європейської Комісії.

Програма транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна

<http://www.interreg.gov.pl/20072013/instrument+sasiedztwa/pl-bl-uk>

Основні пріоритети, розмір фінансування, документи (останній проект Програми, в тому числі і українською мовою) та контакт на інформація.

Програма транскордонного співробітництва Молдова-Румунія-Україна

<http://www.ro-ua-md.net/index.php?page=home&language=2>

Веб-сторінка містить основні документи, перелік прийнятих учасників, проекти, контактну інформацію та ін. щодо Програми транскордонного співробітництва Молдова-Румунія-Україна

Програма Чорного моря

<http://www.blacksea-cbc.net/index.php?page=home>
Веб-сторінка містить останні новини, програму, проекти, оголошення, контактну інформацію та ін. щодо Програми Чорного моря.

ПРОЕКТ
«Центр українсько-польських ініціатив» -
- створення стійкої платформи для розвитку
прикордонних територій.
Програма Добросусідства Польща–Білорусь-Україна
INTERREG IIIA/TACIS CBC

Даний проект здійснюється за фінансової підтримки
Європейського Союзу

PROJEKT

CENTRUM INICJATYW UKRAIŃSKO-POLSKICH:
STWORZENIE TRWAŁEJ PLATFORMY
DLA ROZWOJU TERENÓW PRZYGRANICZNYCH

Program Sąsiedztwa Unii Europejskiej Polska–Białoruś–Ukraina
Interreg IIIA / TACIS CBC 2004-2006

INFORMATOR BIZNESOWY dla przedstawicieli małego i średniego biznesu z terenów przygranicznych (Ukraina-Polska)

*INICJATYWY UKRAIŃSKO-POLSKIE:
stworzenie trwałej platformy
dla rozwoju terenów przygranicznych*

Informator analityczny został opracowany, uporządkowany i ułożony zgodnie z ideą i zadaniami projektu „Centrum Inicjatyw Ukraińsko-Polskich – stworzenie trwałej platformy dla rozwoju terenów przygranicznych” przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej (Program Sąsiedztwa „Polska – Białoruś – Ukraina” INTERREG III A / TACIS CBC 2004-2006), który był realizowany we wrześniu 2006 – grudniu 2008.

Podstawowym celem opracowania i wydania informatora jest maksymalne zmniejszenie wpływu istniejących barier informacyjnych, które obok reżimu wizowego i przeszkód w przekraczaniu granicy istotnie wstrzymują rozwój wzajemnie korzystnej transgranicznej współpracy biznesowej między Ukrainą a Polską.

Informator nie pretenduje do pełności zawartych w nim zasobów informacyjnych. Jest panoramicznym przedstawieniem ekonomicznych i normatywno-prawnych przesłanek do organizacji i prowadzenia działalności przedsiębiorczej na Ukrainie i w Polsce oraz zawiera szczegółową charakterystykę specyfiki regionów przygranicznych – Zakarpacia i Wschodniej Polski.

Ze względu na ciągłe zmiany narodowych normatywno-prawnych podstaw prowadzenia biznesu dane przedstawione w zbiorze należy rozpatrywać jako posiadające charakter wyłącznie informacyjny. W związku z tym decyzje biznesowe należy podejmować wyłącznie na podstawie obowiązującego prawa po szczegółowym zapoznaniu się i analizie wymagań prawnych.

Grupa ekspertów:

Łuksha Jewhen ekspert projektu, kierownik Sekcji Zarządzania Projektami Stowarzyszenia Rozwoju Małego i Średniego Biznesu oraz Innowacji „Użhorod – XXI wiek”

Nosa Natalia Prezes Międzynarodowego Stowarzyszenia Instytucji Rozwoju Regionalnego IARDI

Pylypenko Wadym koordynator projektu „Centrum Inicjatyw Ukraińsko-Polskich – stworzenie trwałej platformy dla rozwoju terenów przygranicznych”

Recenzenci:

Ustycz Iwan Prezes Funduszu Rozwoju Współpracy Transgranicznej

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	74
OGÓLNE INFORMACJE O UKRAINIE.....	75
CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA OBWODU ZAKARPACKIEGO	78
POZYCJA OBWODU ZAKARPACKIEGO WŚRÓD INNYCH REGIONÓW UKRAINY	79
PRIORYTETY ROZWOJU OBWODU ZAKARPACKIEGO.....	81
STRUKTURA GOSPODARKI OBWODU ZAKARPACKIEGO.....	81
INWESTYCJE ZAGRANICZNE I MIĘDZYNARODOWA DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA.....	85
POTENCJAŁ TURYSTYCZNO-REKREACYJNY	88
ŚRODOWISKO PRZEDSIĘBIORCZE: FORMY PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI PRZEDSIĘBIORCZEJ	89
ŚRODOWISKO PRZEDSIĘBIORCZE: OPODATKOWANIE.....	95
OGÓLNE INFORMACJE O RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ	107
GOSPODARKA POLSKI PO WEJŚCIU DO UE	108
WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE	111
WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE	114
ŚRODOWISKO PRZEDSIĘBIORCZE: FORMY PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI PRZEDSIĘBIORCZEJ	117
ŚRODOWISKO PRZEDSIĘBIORCZE: OPODATKOWANIE.....	123
POLSKO-UKRAIŃSKA WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA: ANALIZA RUCHU PRZYGRANICZNEGO	127
PODSUMOWANIE	132
ORGANIZACJE WSPIERAJĄCE MAŁY I ŚREDNI BIZNES W REGIONACH PRZYGRANICZNYCH	133
POMOCNE LINKI	138

WSTĘP

Informator analityczny został opracowany, uporządkowany i ułożony zgodnie z ideą i zadaniami projektu „Centrum Inicjatyw Ukraińsko-Polskich – stworzenie trwałej platformy dla rozwoju terenów przygranicznych” przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej (Program Sąsiedztwa „Polska – Białoruś – Ukraina” INTERREG III A / TACIS CBC 2004-2006), który był realizowany we wrześniu 2006 – grudniu 2008.

Projekt został zrealizowany we współpracy z organizacjami partnerskimi:

- Funduszem Rozwoju Współpracy Transgranicznej FRWT (Użhorod, Ukraina),
- Międzynarodowym Stowarzyszeniem Instytucji Rozwoju Regionalnego IARDI (Użhorod, Ukraina),
- Agencją Rozwoju Regionalnego i Integracji Europejskiej ARDEI (Lwów, Ukraina),
- Europejskim Centrum Integracji i Współpracy Samorządowej „Dom Europy” (Lublin, Polska).

Podstawowym celem opracowania i wydania informatora jest maksymalne zmniejszenie wpływu istniejących barier informacyjnych, które obok reżimu wizowego i przeszkód w przekraczaniu granicy istotnie wstrzymują rozwój wzajemnie korzystnej transgranicznej współpracy biznesowej między Ukrainą a Polską.

Informator nie pretenduje do pełności zawartych w nim zasobów informacyjnych. Jest panoramicznym przedstawieniem ekonomicznych i normatywno-prawnych przesłanek do organizacji i prowadzenia działalności przedsiębiorczej na Ukrainie i w Polsce oraz zawiera szczegółową charakterystykę specyfiki regionów przygranicznych – Zakarpacia i Wschodniej Polski.

Ze względu na ciągle zmiany narodowych normatywno-prawnych podstaw prowadzenia biznesu dane przedstawione w zbiorze należy rozpatrywać jako posiadające charakter wyłącznie informacyjny. W związku z tym decyzje biznesowe należy podejmować wyłącznie na podstawie obowiązującego prawa po szczegółowym zapoznaniu się i analizie wymagań prawnych.

Zespół projektu dziękuje wszystkim partnerom i przedstawicielom biznesu, którzy wzięli aktywny udział w realizacji projektu i wyraża nadzieję, że rozpoczęte inicjatywy przedsiębiorcze oraz utworzona w ramach projektu partnerska sieć wsparcia doradczego biznesu pozytywnie wpłyną na rozwój stosunków biznesowych między krajami-sąsiadami – Polską a Ukrainą.

OGÓLNE INFORMACJE O UKRAINIE

FLAGA UKRAINY

GODŁO UKRAINY

Nazwa państwa:

Położenie geograficzne:

Powierzchnia:

Stolica:

Ustrój polityczny:

Liczba ludności:

Średnia gęstość zaludnienia:

Narodowości przeważające:

Religia dominująca:

Waluta narodowa:

Język urzędowy:

Strefa czasowa:

Republika Ukraina

Europa Wschodnia

603,7 tys.km².

Kijów

unitarna republika parlamentarno-prezydencka

46,9 mln osób na rok 2006

80 osób na km²

Ukraińcy (73%), Rosjanie (23,5%), inne (3,5%)

chrześcijaństwo

hrywnia ukraińska

ukraiński

GMT+2

POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Pod względem powierzchni i liczby ludności w porównaniu z innymi krajami europejskimi jest krajem dużym. Powierzchnia Ukrainy – ponad 600 tys.km² – stanowi 5,7 % powierzchni Europy. Pod względem powierzchni Ukraina jest większy, niż Francja (544 tys. km²), Hiszpania (505 tys.km²), FRN (357 tys.km²), Polska (313 tys.km²). Ukraina jest ograniczona lądem i morzem, łączna długość granicy wynosi 7590 km. Długość granicy lądowej – 5361 km. Długość granicy morskiej – 1959 km. Na wschodzie Ukraina graniczy z Federacją Rosyjską

(2063 km), na północy – z Białorusią (975 km), na zachodzie – z Polską (542,5 km), Słowacją (98 km), Węgrami (135 km), Rumunią (608 km) oraz Republiką Mołdowy (1194 km).

Dostęp do krajów Europy Środkowej i Zachodniej jest zapewniony na odcinku granicy o długości 2590 km. Ukształtowanie terenu Ukrainy jest przeważnie nizinne, 95 % kraju to równina, 5% - tereny góryste (Karpaty, Góry Krymskie). Położenie geopolityczne Ukrainy charakteryzuje się oddziaływaniem zarówno kultury zachodniej, jak i wschodniej.

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Pod względem administracyjnym Ukraina jest podzielona na 24 obwody, 2 miasta o specjalnym statusie oraz republikę autonomiczną. Wielkość obwodów jest różna – mieści się w zakresie od 0,939 mln mieszkańców (obwód czerniowiecki) do 5 mln mieszkańców (obwód doniecki). Obok obwodów występują miasta o specjalnym statusie i własnych organach zarządzania publicznego – Kijów i Sewastopol.

Obwód/republika/ miasto	Stolica	Powierzchnia, km ²	Liczba ludności (tys.os.)	Mieszkańców/km ²
Winnicki	Winnica	26500	1862	70,3
Wołyński	Łuck	20200	1072	53,1
Dniepropetrowski	Dniepropetrowsk	31900	3700	116,0
Doniecki	Donieck	26500	5008	189,0
Żytomierski	Żytomierz	29900	1462	48,9
Zakarpacki	Użhorod	12800	1289	100,7
Zaporoski	Zaporoże	27200	2024	74,4
Iwanofrankowski	Iwano-Frankowsk	13900	1460	105,0
Kijowski (bez Kijowa)	Kijów	28400	1865	65,7
Kirowogradzki	Kirowograd	24600	1184	48,1
Ługański	Ługańsk	26700	2706	101,3
Lwowski	Lwów	21800	2800	128,4
Mikołajowski	Mikołajów	24600	1184	48,1
Odeski	Odessa	33300	2567	77,1
Połtawski	Połtawa	28800	1695	58,8
Rówieński	Równe	20100	1200	59,7
Sumski	Sumy	23800	1384	58,2
Tarnopolski	Tarnopol	13800	1169	84,7
Charkowski	Charków	31400	3170	101,0
Chersoński	Chersoń	28500	1247	43,7
Chmielnicki	Chmielnicki	20600	1486	72,1
Czerkaski	Czerkasy	20900	1464	70,0
Czerniowiecki	Czerniowce	8100	939	115,9
Czernihowski	Czernihów	30200	1320	26,6
Republika Krym	Symferopol	2700	2200	81,5
miasto Kijów		827	2600	3144,0
miasto Sewastopol		864	390	451,4

LUDNOŚĆ

Tereny Ukrainy na początek 2006 roku zamieszkiwało około 46,9 mln mieszkańców, co stanowi 7,3% ludności Europy lub 1% ludności świata. Pod względem liczby ludności Ukraina posiada piąte miejsce w Europie po Niemczech, Włoszech, Wielkiej Brytanii i Francji.

Średnia gęstość zaludnienia wynosi 80 mieszkańców na 1 km². Większość ludności (68 %) mieszka w miastach, których jest prawie 500.

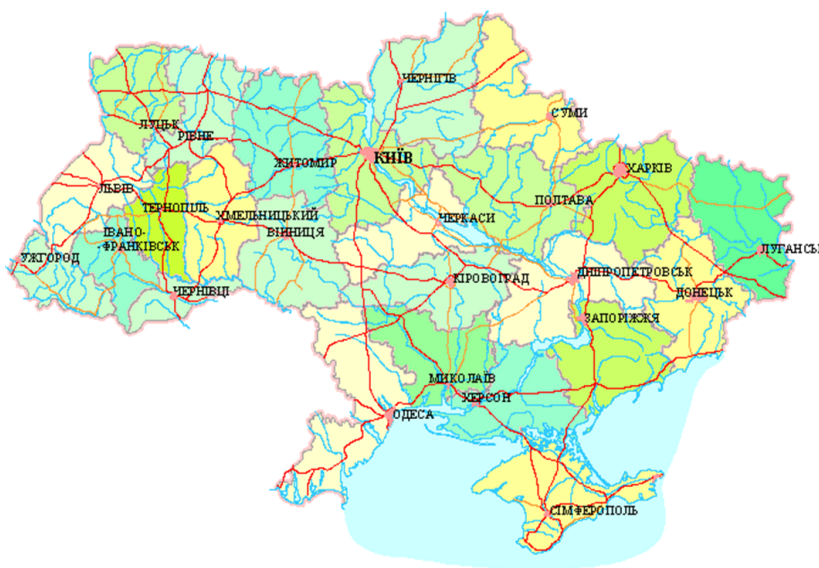
Narodowością dominującą są Ukraińcy (73%), którzy przeważają we wszystkich obwodach, z wyjątkiem Autonomicznej Republiki Krymu. W obwodzie wołyńskim, czerkaskim, poławskim, winnickim, czernihowskim i tarnopolskim Ukraińcy stanowią do 95 % ludności. Na Ukrainie mieszka 13 milionów przedstawicieli innych narodowości, wśród których najwięcej jest Rosjan (11 milionów), a także Żydzi, Białorusini, Mołdawianie, Bułgarzy, Węgrzy, Rumuni, Grecy, Ormianie, Cyganie, Niemcy, Słowacy i inni. Dużo Ukraińców mieszka za granicą. Na terenie byłego ZSRR – około 7 milionów, w krajach Europy, Ameryki i Australii – około 5 milionów. Największa diaspora ukraińska jest w USA, Kanadzie i Argentynie.

DROGI SAMOCHODOWE

Łączna długość dróg samochodowych na Ukrainie wynosi 169 tys. km. Najważniejsze autostrady - Kijów - Żytomierz – Równe - Lwów - Użhorod; Kijów - Połtawa - Charków; Kijów - Humań - Odessa; Charków - Zaporozże - Symferopol.

Pod względem długości autostrad Ukraina ustępuje wielu krajom europejskim. Jakość dróg i serwisu technicznego jest niska, co stanowi problem dla integracji ukraińskiej sieci transportowej do ogólnoeuropejskiej.

Duże węzły komunikacyjne to Kijów, Charków, Dniepropetrowsk, Donieck, Zaporozże, Humań, Lwów. Wzrasta rola transportu samochodowego na dalekie odległości oraz przewozów międzynarodowych. Główne „wyjścia” z Ukrainy to autostrady z Kowla, Lwowa, Użhoroda, Czerniowców, Odessy, Izmaïła, Mariupola, Charkowa, Sum, Głuchowa, Czernihowa.

KOLEJ

Pierwsze miejsce wśród wszystkich rodzajów transportu pod względem obrotu ładunków i ruchu pasażerów na Ukrainie zajmuje **transport kolejowy**. Odgrywa ważną rolę zarówno w komunikacji krajowej, jak i międzynarodowej na dalekie odległości. Długość kolei na Ukrainie wynosi 22,5 tys. km, prawie 2/5 to kolej zelektryfikowana. Średnia gęstość kolei 37 km na 1 tys. km² terytorium. Największa gęstość sieci kolejowej występuje w Donieckim Zagłębiu Węglowym, Naddnieprzu oraz zachodniej części Ukrainy.

z północy na południe – 80 km. Stolicą obwodu jest miasto Użhorod odległe od Kijowa o 788 km dróg samochodowych lub 898 km kolei.

Powierzchnia Zakarpacia wynosi 12,8 tys.km² lub 2,1% terenu Ukrainy. Powierzchnia regionu jest 1,7 razy mniejsza od średniej statystycznej powierzchni obwodu na Ukrainie, obwód jest prawie 3 razy mniejszy od największego pod względem powierzchni obwodu odeskiego (33,3 tys. km²) oraz nieco większy, niż najmniejszy obwód czerniowiecki (8,1 tys. km²). Liczba ludności na 01.01.2007 wynosiła 1 254 614 osób, co jest 1,4 razy mniej, niż w umownym średnim statystycznym obwodzie Ukrainy. Udział obwodu zakarpackiego w łącznej liczbie ludności Ukrainy wynosi 2,6%. Najwięcej mieszkańców jest w obwodzie donieckim (4,6 mln osób), najmniej – w czerniowieckim (0,9 mln osób). Około 80% powierzchni obwodu zakarpackiego to góry, w tym najwyższy szczyt Ukrainy – góra Howerla (2061 m). Najdłuższą rzeką Zakarpacia jest Cisa. Jej długość w granicach regionu wynosi 223 km. Oprócz Cisy przez region przepływają jeszcze trzy rzeki, których długość przekracza 100 km (Uż, Latorica, Borżawa). Największe jezioro Zakarpacia – Synewyr powstało 10 tysięcy lat temu na wysokości 989 m. Powierzchnia jeziora wynosi 7 ha, głębokość - 27 m, temperatura wody +12° do +18°.

Główne miejscowości obwodu zakarpackiego		
O znaczeniu obwodowym	O znaczeniu rejonowym	Centra rejonowe
Użhorod (118,0 tys.os.)	Wynohradiw (27,6 tys.os.)	Miżhiria (12,2 tys.os.)
Mukaczewo (83 tys.os.)	Swalawa (18,1 tys.os.)	Wołowec (7,1 tys.os.)
Chust (32 tys.os.)	Rachiw (15,2 tys.os.)	Wielki Berezny (7,0 tys.os.)
Berehowe (26 tys.os.)	Tiacziw (11,5 tys.os.)	
Czop (9,0 tys.os.)	Irszawa (10,2 tys.os.)	
	Pereczyn (7,4 tys.os.)	

Osobliwością charakterystyczną dla ludności obwodu jest wielonarodowość. Według danych Powszechnego Spisu Ludności z 2001 roku obwód zamieszkują przedstawiciele ponad 100 narodowości i narodów. Przeważającą większość (80,5%) stanowią Ukraińcy oraz Węgrzy, Rumuni, Rosjanie, Słowacy, Cyganie. Zakarpacie jest regionem nie tylko wieloetnicznym, lecz także wielowyznaniowym.

Poziom wykształcenia ludności jest dość wysoki. Zapewnia je rozgałęziona sieć szkół wyższych, zawodowo-technicznych i ogólnokształcących. Na początek 2005/2006 roku akademickiego w 19 uczelniach I-II oraz III-IV poziomu akredytacji studiowało 27,1 tys. studentów, w tym 1,5 tys. w 5 uczelniach prywatnych. W 2005 roku sieć szkół wyższych w obwodzie została rozszerzona. Otwarto Wydział Geografii i nowe kierunki na Narodowym Uniwersytecie w Użhorodzie: "geografia", "ustrój gospodarczy rolnictwa", "turystyka", "fizyka jądra", oraz "bankowość", "programowanie dla systemów zautomatyzowanych" i "biznes międzynarodowy" na Zakarpackim Państwowym Uniwersytecie.

POZYCJA OBWODU ZAKARPACKIEGO WŚRÓD INNYCH REGIONÓW UKRAINY

Zakarpacie jest jednym z mniejszych obwodów Ukrainy. Udział regionu w powierzchni wynosi 2,1 %, ludności – 2,7 %, co odpowiednio oznacza 24 i 17 pozycję wśród 27 regionów Ukrainy. Reforma wszystkich dziedzin życia społeczno-gospodarczego w pierwszych latach niepodległości Ukrainy, radykalne przekształcenie mechanizmu gospodarczego oraz popełnione przy tym błędy wywarły negatywny wpływ na rozwój regionów powodując powstanie depresyjnych terytorialnych układów społecznych, do których należy także Zakarpacie.

Mimo trudnych warunków, w których znalazł się obwód zakarpacki w okresie reformy, jako jeden z pierwszych na Ukrainie przeszedł od długotrwałego spadku do wzrostu gospodarczego.

Stało się to możliwe dzięki kształtowaniu skutecznego regionalnego mechanizmu działalności gospodarczej zorientowanego na przyciąganie inwestycji w gospodarce, stworzenie środowiska konkurencyjnego poprzez wspieranie rozwoju biznesu małego i średniego. Ogólnie rzecz biorąc prawie we wszystkich dziedzinach gospodarki osiągnięto stabilizacji. Zaszły zmiany strukturalne i jakościowe, bezpowrotny stał się proces umocnienia skutecznych form własności. Współczesny stan społeczno-gospodarczy obwodu zakarpackiego charakteryzuje się wysoką dynamiką wskaźników rozwoju prawie wszystkich sektorów społeczeństwa, przede wszystkim pod względem tempa wzrostu wartości dodanej brutto, produkcji przemysłowej, bezpośrednich inwestycji zagranicznych, wpływów do budżetów różnego poziomu, średniej pensji miesięcznej, detalicznego obrotu towarowego oraz obniżenia stopy bezrobocia.

RANKING OBWODU ZAKARPACKIEGO WŚRÓD REGIONÓW UKRAINY

Wskaźniki	2001	2002	2003	2004	2005
Powierzchnia	24	24	24	24	24
Liczba ludności	20	20	18	17	17
Stopa bezrobocia	5	5	9	11	11
Średnia pensja miesięczna pracownika etatowego	17	17	17	16	16
Produkcja brutto rolnictwa	24	24	24	24	25
Wielkość produkcji przemysłowej	25	25	24	*	*
Wielkość sprzedanej produkcji przemysłowej	*	*	*	24	24
Tempo produkcji przemysłowej względem poprzedniego roku	1	5	1	3	16
Na głowę mieszkańca:					
- wartość dodana brutto	25	25	24	23	*
- inwestycje w kapitał podstawowy	19	19	15	21	24
- bezpośrednie inwestycje zagraniczne na koniec roku	6	5	6	6	8
- detaliczny obrót towarowy	9	7	5	4	7
- usługi wyświadczone na rzecz ludności	26	25	25	18	20
Zaopatrzenie mieszkańców w przeliczeniu na 10 tys. osób:					
- w powierzchnię handlową w sklepach	15	16	18	17	23
- w miejsca w branży restauracyjnej	14	18	21	18	21
- dostęp do lekarzy	16	16	16	16	16
- dostęp do średniego personelu medycznego	20	24	19	19	14
- w łóżka szpitalne	23	23	23	23	24
- w powierzchnię mieszkalną (na jedną osobę)	21	20	21	21	10
Wskaźnik rozwoju ludzkiego	11	11	3	4	4

*Źródło: [Rocznik Statystyczny Zakarpacia z roku 2005]

PRIORYTETY ROZWOJU OBWODU ZAKARPACKIEGO

W systemie poziomów ogólnokrajowych i regionalnych Zakarpacie należy do regionów o niewykorzystanych możliwościach. Zastosowanie podejścia pozycyjnego w ramach analizy rankingu zbiorczego obwodu zakarpackiego wśród innych regionów Ukrainy pozwala na wyprowadzenie następujących wniosków:

1. Wariacja wskaźników w rankingu regionów Ukrainy pokazuje, że obwód zakarpacki posiada miejsca od 4 do 25, co wskazuje na wysokie potencjalne możliwości regionu w zakresie wyrównania i rozwoju obszarów problemowych.
2. Wykorzystanie zasobów pracy jest niewystarczające i nie zapewnia niezbędnego poziomu rozwoju gospodarki.
3. Pod względem wskaźnika rozwoju ludzkiego region należy do czołowej piątki, co świadczy o podwyższeniu dobrobytu mieszkańców oraz poprawie warunków życia, oświaty, pracy.

Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT do podstawowych przewag konkurencyjnych rozwoju obwodu zalicza się:

- korzystne położenie geograficzne obwodu;
- posiadanie unikatowych zasobów naturalnych i rekreacyjnych;
- wysoka kultura gospodarowania, tradycje i wprawa ludności miejscowej;
- pozytywne zmiany w gospodarce i aktywność przedsiębiorcza mieszkańców;
- wysoki poziom rozwoju ludzkiego;
- wysoka atrakcyjność inwestycyjna regionu, posiadanie doświadczenia współpracy ze znanymi firmami transnarodowymi;
- rozgałęzioną sieć transportową i telekomunikacyjną;
- stosunkowo niski poziom antropogenicznego zanieczyszczenia środowiska.

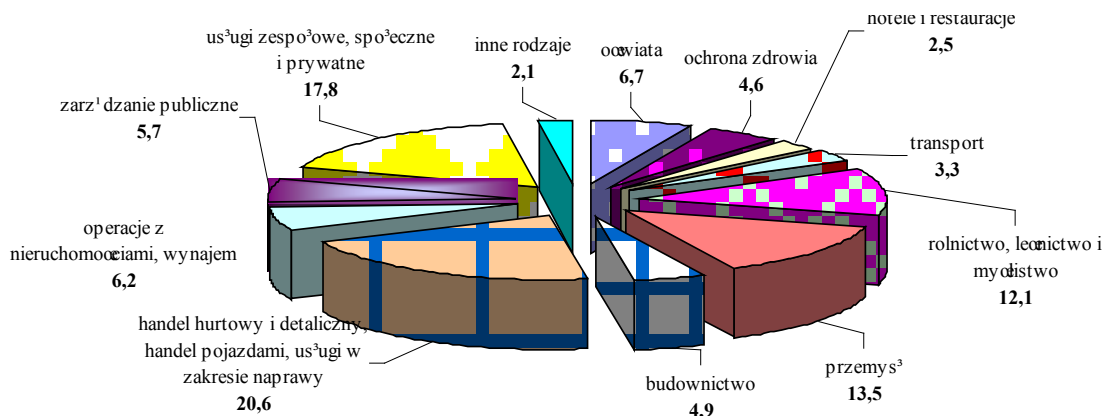
Obok występowania wymienionych przewag istotny wpływ na procesy gospodarcze, społeczne i ekologiczne wywierają następujące ograniczenia:

- małorolność, deficyt ziemi rolnej;
- terytorialne dysproporcje rozwoju i zaopatrzenia w zasoby;
- trudne warunki życia i prowadzenia działalności gospodarczej w rejonach górskich;
- wysokie ryzyko powstania niebezpiecznych klęsk żywiołowych;
- deficyt wewnętrznych zasobów finansowych i kredytowych;
- zależność gospodarki od dostaw nośników energii.

STRUKTURA GOSPODARKI OBWODU ZAKARPACKIEGO

Gospodarkę obwodu reprezentują rozmaite dziedziny działalności gospodarczej. W strukturze wartości dodanej brutto prawie równe udziały przypadają na rolnictwo i przemysł (po 18%). Dobrze jest rozwinięta dziedzina komunikacji i łączności, handlu i budownictwa. Jednak udział usług (55,2%) w wartości dodanej brutto jest większy, niż udział produkcji towarów (44,8%).

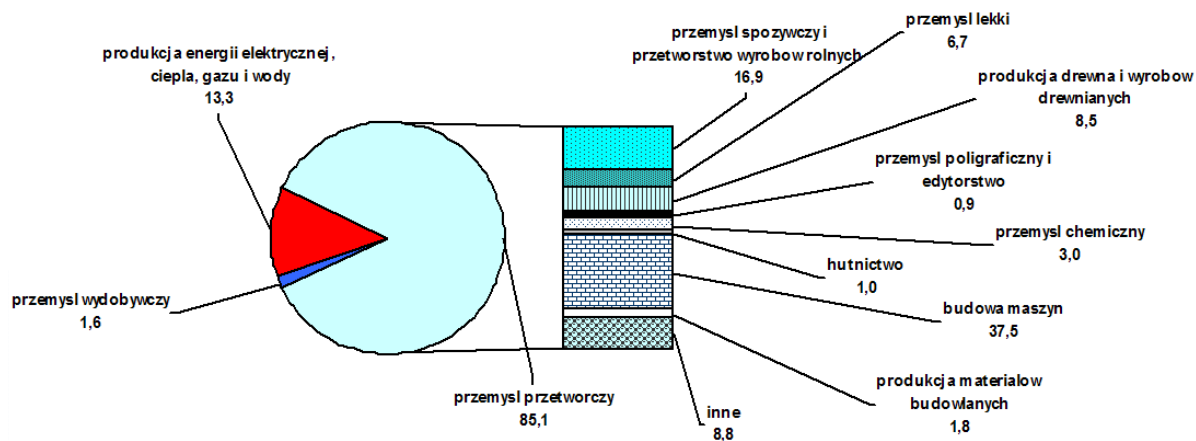
Struktura przedsiębiorstw i organizacji według rodzajów działalności gospodarczej jest przedstawiona niżej.

Struktura przedsiębiorstw i organizacji obwodu zakarpackiego według rodzajów działalności gospodarczej
 (na 01.01.2006, % 3 cznej liczby)

Przemysł

Podstawową dziedziną działalności jest przemysł przetwórczy, udział którego w łącznym zakresie produkcji sprzedanej wynosi ponad 85%. Wiodące branże przemysłu w obwodzie to budowa maszyn, przemysł spożywczy oraz przetwórstwo wyrobów rolnych, udział których w łącznym zakresie produkcji sprzedanej wynosi ponad połowę (odpowiednio 37,5% i 16,9%).

Struktura zakresu produkcji sprzedanej według rodzajów działalności przemysłowej w roku 2005, %

Przemysł skupia 21,2% środków trwałych i zatrudnia 24,8% osób pracujących.

Potencjał przemysłowy jest skoncentrowany przede wszystkim w miastach Użhorodzie i Mukaczewie oraz w rejonie użhorodzkim, których udział w zakresie produkcji sprzedanej w roku 2005 wyniósł 60,6%, w tym tylko rejonu użhorodzkiego – 39,1% (wyjaśnieniem tego jest działalność Specjalnej Strefy Ekonomicznej "Zakarpacie", w której zostały założone nowe konkurencyjne zakłady produkcyjne, w tym Zakłady Montażu Samochodów Eurocar S.A.).

Udział obwodu w sprzedaży ukraińskiej produkcji przemysłowej nie jest duży i wynosi mniej jednego procent. Jednak daje się zauważyć wysokie tempo przyrostu produkcji przemysłowej (7,7% wzglę-

dem ogólnokrajowego 3,1%). Specyfika większości przedsiębiorstw przemysłowych w obwodzie polega na orientacji na operacje z surowcami powierzonymi i sprzedaż gotowych wyrobów na eksport.

Udział produkcji inwestycyjnej w zakresie produkcji przemysłowej jest wysoki i wynosi około 50%, co jest spowodowane dużymi wpływami w dziedzinie inwestycji w kapitał podstawowy (26,5% łącznych wpływów) oraz bezpośrednich inwestycji zagranicznych (81,5% łącznych wpływów). W porównaniu z innymi regionami Ukrainy współczynnik zużycia środków trwałych w przemyśle obwodu jest najniższy i w roku 2006 wyniósł około 42 % (na Ukrainie - około 49 %).

Obwód należy do regionów o deficycie energii - z własnych źródeł zaspokaja zapotrzebowanie na energię elektryczną na poziomie 5 %, na gaz ziemny – na poziomie 1,5 %.

Sektor agrarny

Charakterystyczną osobliwością produkcji rolniczej obwodu jest małorolność: na głowę mieszkańca przypada 0,36 ha ziemi rolnej, w tym 0,15 ha roli, co jest odpowiednio 2,4 i 4,3 razy mniej, niż średni wskaźnik krajowy.

Mimo to rolnictwo obok przemysłu posiada wiodące pozycje w gospodarce obwodu - powstaje w nim około 19% wartości dodanej brutto. Przedsiębiorstwa rolnicze zatrudniają 8,7% osób pracujących, prywatne gospodarstwa rolne – jedną trzecią ludności aktywnej ekonomicznie. W sektorze agrarnym wprowadzono nowy podział własności ziemi i majątku na rzecz prywatnych gospodarstw rolnych, które produkuje prawie 95% produkcji brutto rolnictwa.

W strukturze produkcji rolniczej na hodowlę zwierząt przypada 43,4%, uprawę roślin – 56,6%. Zakarpacie jest jednym z regionów posiadających unikatowe warunki dla rozwoju ogrodnictwa i uprawy winorośli oraz możliwości produkcji wyrobów winiarskich o wysokiej jakości. Wina i koniaki Zakarpacia trafiły do katalogów najlepszych win i koniaków Ukrainy, wielokrotnie otrzymywały złote medale na międzynarodowych wystawach i targach.

Ważną część kompleksu agropromysłowego obwodu stanowi przemysł spożywczy i przetwórstwo wyrobów rolnych. Składa się z 13 osobnych branży, w których pracuje 345 przedsiębiorstw. Priorytetowe kierunki to butelkowanie wody mineralnej, winiarstwo, produkcja napojów bezalkoholowych, piekarnictwo oraz produkcja konserw.

Sektor budowlany obwodu dopiero się kształtuje. Czuć brak potężnych firm budowlanych posiadających nowoczesne maszyny budowlane oraz wykwalifikowany personel inżynierów. Branża budowlana rozwija się przede wszystkim kosztem małych przedsiębiorstw budowlano-montażowych i budowlano-naprawczych, które mogą wykonać małe zlecenia przeważnie o charakterze prywatnym (w obwodzie funkcjonuje ponad 600 firm budowlanych).

Dziedzina handlu odgrywa wiodącą rolę w gospodarce obwodu. Sieć placówek handlowych i zakładów żywienia zbiorowego rozszerza się co roku i w ogólności zaspokaja zapotrzebowanie mieszkańców obwodu na usługi handlowe. Ponadto podwyższa się jakość usług w dziedzinie handlu, w tym detalicznego. W latach 2004-2006 na rynku obwodu zakarpackiego pojawiły się placówki prawie wszystkich krajowych sieci handlu detalicznego, między innymi „Wielka kieśzeń”, „Silpo”, „Dastor”, „Wopak”, „Fourchette”, „Eldorado”, „Fokstrot”, „Megamax”. W warunkach ostrej konkurencji o nabywcę podwyższają jakość handlu regionalne i lokalne przedsiębiorstwa handlowe - „Barwa”, „Ambar” i inne. Przewiduje się aktywne wejście na rynek zakarpacki międzynarodowych sieci handlowych.

Przedsiębiorczość. Specyfika gospodarki obwodu zakarpackiego polega na tym, że prawie we wszystkich dziedzinach działalności przeważają małe i średnie przedsiębiorstwa, które szybko do-

stosowały się do nowych warunków rynkowych i przyczyniły się do strukturalnej reorganizacji gospodarki, kształtowania środowiska konkurencyjnego oraz wniosły ważny wkład w rozwiązanie problemu bezrobocia.

Mały i średni biznes odgrywa najważniejszą rolę w takich dziedzinach działalności, jak hotele i restauracje, handel, komunikacja, budownictwo, rolnictwo, przemysł spożywczy i przetwórstwo wyrobów rolnych.

Dynamiczne przemiany. Obwód jest liderem pod względem wskaźników rozwoju dynamicznego. Według danych Centrum Analitycznego "Instytut Reform" najbardziej dynamicznymi regionami Ukrainy w latach 2003 i 2004 były obwody kirowogradzki i zakarpacki.

Dynamiczny rozwój regionalnej gospodarki Zakarpacia przejawiał się przede wszystkim w wyższych, niż średnie ukraińskie wskaźnikach zmniejszenia liczby bezrobotnych, zwiększenia prywatnych depozytów oraz przyrostu produkcji przemysłowej. Przez dwa lata z rzędu obwód zajmował pierwszą pozycję w rankingu dynamiki, sporządzanym na podstawie współczynników 13 wskaźników. Zdaniem ekspertów dynamice gospodarki regionalnej sprzyjały preferencje w zakresie pozyskania inwestycji określone przez państwo w Ustawach Ukrainy o specjalnym trybie działalności inwestycyjnej w obwodzie zakarpackim oraz o Specjalnej Strefie Ekonomicznej „Zakarpacie”, które umożliwiły umocnienie potencjału gospodarczego obwodu, potwierdzeniem czego są wskaźniki zwiększenia udziału obwodu w gospodarce kraju w zakresie wartości dodanej oraz produkcji przemysłowej i rolniczej o 1-2 punkty procentowe. Zakarpacie wyprzedziło obwody zachodniego regionu Ukrainy pod względem wskaźnika bezpośrednich inwestycji zagranicznych na głowę ludności w dziedzinie budowy nowych oraz przebudowych i modernizacji istniejących zakładów produkcyjnych. W obwodzie pracują znane na całym świecie firmy: „Fischer”, „Philips”, „Flextronics”, „Skoda”, „Volkswagen”, „Audi”, „Leoni”, „Henkel”, „Yadzaki”, „Groclin”, „Jabil Surkit” i in. Jednak w latach 2006-2008 dynamiczny rozwój Zakarpacie nieco się zahamował w wyniku oddziaływania szeregu czynników obiektywnych, w tym braku wykwalifikowanych kadr, podwyższenia pensji (co zahamowało powstawanie nowych przedsiębiorstw zorientowanych na wykorzystanie taniej siły roboczej), moratorium na działalność specjalnych stref ekonomicznych i obszarów rozwoju priorytetowego, zmiany koniunktury na rynku światowym i in.

POTENCJAŁ GOSPODARCZY

Potencjał przestrzenny i gospodarczy obwodu zakarpackiego kształtują dziedziny życia dotyczące każdego mieszkańca i gościa regionu: łączność i infrastruktura transportowa, komunikacje i gospodarka komunalna i mieszkaniowa.

Sektor transportowy obwodu jest składnikiem potencjału tranzytowego Ukrainy. Region posiada rozgałęzioną sieć transportową składającą się z transportu kolejowego, samochodowego, lotniczego i rurociągowego. Przez teren obwodu przebiegają 2 drogi samochodowe o znaczeniu krajowym, w tym autostrada Kijów - Czop o długości 132,9 km i droga regionalna Mukaczewo – Rohatyn o długości 207,5 km, oraz międzynarodowy korytarz transportowy nr 5 Kreteński — Lizbona-Triest-Lublana-Budapeszt-Kijów-Wołgograd. W obwodzie funkcjonuje 18 przejść granicznych oraz punktów uproszczonego przekraczania granicy państwowej, w tym 8 przejść drogowych, 6 – kolejowych oraz 1 na lotnisku międzynarodowym „Użhorod”. W ostatnich latach dokonano dużych inwestycji w modernizację głównych autostrad, między innymi drogi samochodowej Czop-Kijów. Jednak jakość innych dróg, przede wszystkim o znaczeniu lokalnym, jest niska. Najgorsza jest sytuacja w rejonach górskich.

Niski poziom jakości usług daje się zauważyć w dziedzinie komunikacji miejskiej, szczególnie samochodowej. Pojazdy są w większości zużyte, a działalność przewoźników prywatnych nie jest do końca uregulowana.

Dziedzina łączności jest jedną z najbardziej stabilnych i dynamicznych dziedzin gospodarki obwodu zapewniającą szybkie tempo rozwoju i podwyższenia jakości usług oraz wdrożenie nowych technologii, co umożliwiło lepsze zaspokojenie potrzeb łącznościowych mieszkańców – wzrosła jakość łączności telefonicznej, rozwija się łączność komórkowa, funkcjonuje rozgałęziona sieć dostawców usług internetowych i klubów internetowych. Rynek usług łączności w obwodzie reprezentują przeważnie jednostki Ukrtelecom S.A., Utel S.A. oraz operatorzy łączności komórkowej MTS i Kyivstar.

W strukturze rodzajów łączności dominują usługi łączności komórkowej – 54,1%. Z łączności komórkowej można korzystać we wszystkich rejonach obwodu.

Gospodarka komunalna i mieszkaniowa stanowiąca podstawę funkcjonowania społeczeństwa na dzień dzisiejszy pozostaje jedną z najmniej wyposażonych w nowoczesne urządzenia i technologie dziedzin działalności oraz charakteryzuje się deficytem zasobów finansowych i niedostatecznym stanem technicznym wyposażenia. Zużycie środków trwałych w branży wynosi 53-57 %.

Zakarpacie charakteryzuje się wysokim wewnątrzregionalnym zróżnicowaniem poziomu rozwoju, co wpływa na rozmieszczenie i strukturę terytorialną gospodarki regionu. Dysproporcje terytorialne są związane przede wszystkim z występowaniem słabo rozwiniętych problemowych rejonów górskich i małych miast oraz dużą różnicą poziomu rozwoju jednostek ustroju administracyjnego obwodu.

Przejawem różnicy poziomu rozwoju jednostek ustroju administracyjnego obwodu jest przede wszystkim poziom aktywności biznesowej. Pod względem tego wskaźnika pozycje wiodące posiadają miasta Użhorod i Mukaczewo oraz rejony wynohradiwski, mukaczewski, rachiwski, tiacziwski i użhorodzki, w których jest najwięcej podmiotów gospodarowania. Najmniej podmiotów gospodarowania w rejonach wielkoberezniańskim, wołoweckim oraz pereczyńskim.

Inwestycje zagraniczne z reguły są dokonywane w bardziej ekonomicznie rozwiniętych rejonach. Ponad jedna trzecia przypada na Użhorod, około połowy – na miasta Mukaczewo, Berehowe oraz rejony wynohradiwski i użhorodzki.

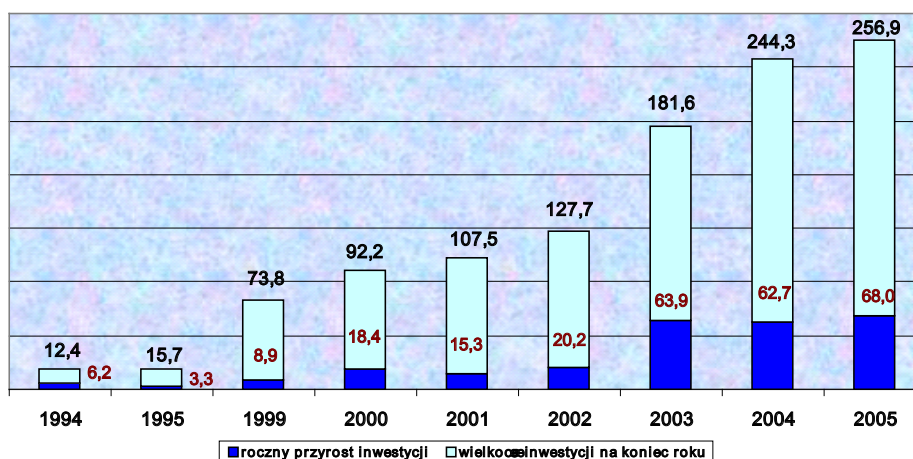
Dowodem występowania dysproporcji terytorialnych w regionie jest także wysoki udział zarejestrowanego bezrobocia, przede wszystkim w rejonach górskich – wołoweckim, wielkoberezniańskim, miżhirskim, rachiwskim oraz swalawskim. Najwyższą stopę bezrobocia na 01.01.2006 r. zarejestrowano w rejonie wołoweckim – 12,5%, najniższą – w rejonie użhorodzki – 1,1 %.

Dysproporcja rozwoju infrastruktury negatywnie oddziałuje na konkurencyjność regionu, obniża poziom atrakcyjności inwestycyjnej.

Osobnym obszarem problemowym rozwoju regionu są małe miasta. W obwodzie jest 9 małych miast: Berehowe, Wynohradiw, Irszawa, Pereczyn, Rachiw, Swalawa, Tiacziw, Chust oraz Czop, które zamieszkuje 156,9 tys. osób, tzn. 12,6% ludności obwodu. Problemy rozwoju małych miast obwodu zakarpackiego są związane z niskim udziałem dochodów własnych w budżetach lokalnych; niewystarczającym rozwojem infrastruktury społecznej, dziedziny usług, gospodarki komunalnej, mieszkaniowej, drogowej i transportowej oraz hotelarstwa; ograniczonym wyborem zawodu i miejsca zatrudnienia, co komplikuje sytuację na rynku pracy; zatrudnieniem niekonkurencyjnych na rynku pracy grup ludności (inwalidów, niepracującej młodzieży, osób w wieku przedemerytalnym); niskim poziomem modernizacji technicznej i działalności innowacyjnej; stworzeniem klimatu sprzyjającego pozyskaniu inwestycji.

INWESTYCJE ZAGRANICZNE I MIĘDZYNARODOWA DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Osiągnięto wysoką dynamikę pozyskiwania bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz międzynarodowej działalności gospodarczej. Szczyt przyrostu inwestycji zagranicznych w gospodarce regionu odnotowano w latach 2003-2004, przede wszystkim w wyniku wejścia w życie prawa o Specjalnej Strefie Ekonomicznej "Zakarpacie" oraz udzielenia ulg podatkowych inwestycjom w obwodzie. W 2005 roku ulgi zostały zniesione, co spowodowało spadek przyrostu inwestycji w regionie.

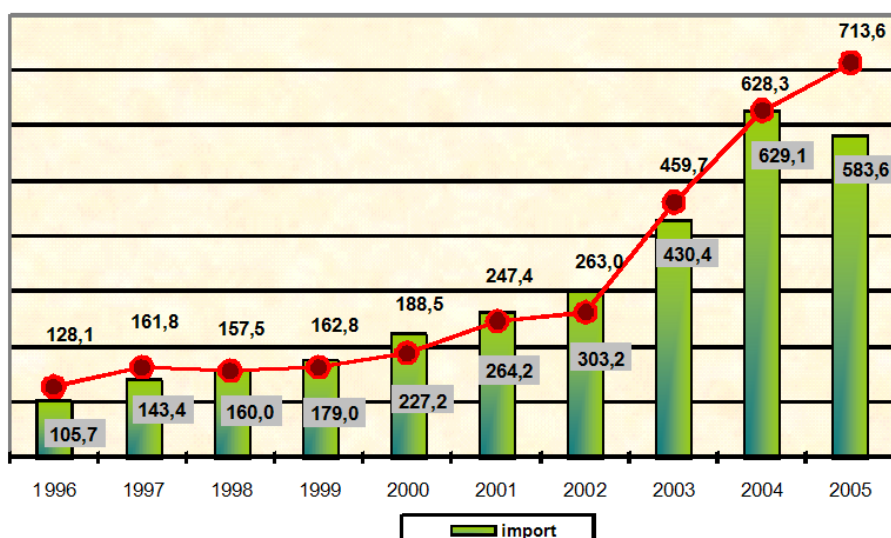
Dynamika pozyskania i przyrostu inwestycji zagranicznych,
mln USD

Na 01.01.2006 r. bezpośrednie inwestycje zagraniczne w gospodarce Zakarpacia wyniosły 261,3 mln USD (1,6% łącznej wielkości bezpośrednich inwestycji zagranicznych na Ukrainie). W przeliczeniu na głowę mieszkańca bezpośrednie inwestycje zagraniczne w obwodzie wyniosły 210,0 USD, dzięki czemu obwód zakarpacki zajął 8 miejsce wśród regionów Ukrainy pod względem tego wskaźnika.

Bezpośrednich inwestycji zagranicznych w gospodarce obwodu dokonali inwestorzy z 45 krajów świata, przy tym na pięć z nich przypada jedna trzecia łącznej wielkości inwestycji. Podstawowi inwestorzy to Stany Zjednoczone – 41,1 mln USD, Japonia – 31,3 mln USD, Niemcy – 29,6 mln USD, Węgry – 27,2 mln USD oraz Austria – 26,1 mln USD. Największą polską inwestycją jest założenie w Użhorodzie fabryki produkującej siedzenia samochodowe Groclin Karpaty.

W przemyśle najwięcej bezpośrednich inwestycji zagranicznych przypada na budowę maszyn – (30,4%), produkcję drewna i wyrobów drewnianych (20,3%), przemysł spożywczy i przetwórstwo wyrobów rolnych (17,7%) oraz przemysł lekki (10,8%).

Międzynarodowe kontakty gospodarcze obwodu zakarpackiego są dobrze rozwinięte. Obwód prowadzi międzynarodową działalność gospodarczą z 93 krajami świata. Jednak zakres międzynarodowych operacji handlowych nie jest duży. Między innymi wartość eksportu towarów w 2005 r. wyniosła 552,3 mln USD, tzn. 1,6% eksportu ukraińskiego. Import towarów wyniósł zaś ledwie 686,4 m (1,9%).

Zakres handlu zagranicznego towarami i usługami, mln USD

Prawie cały eksport przypada na kraje europejskie i wynosi 94,2%. Partnerami handlowymi Zakarpacia są Węgry, Austria, Niemcy i Słowacja, na kontakty z którymi przypada 71,7% ogólnego wskaźnika eksportu. Udział eksportu do krajów WNP wynosi 4,3%.

Istotny udział w eksporcie i imporcie posiadają surowce powierzone i wyroby z nich wyprodukowane. W roku 2005 przedsiębiorstwa obwodu otrzymały surowce powierzone na kwotę 305,4 mln USD, tzn. 44,5% ogólnej wielkości importu do obwodu. Eksport wyrobów gotowych wyprodukowanych w obwodzie z zagranicznych surowców wyniósł 362,1 mln USD, tzn. 65,6% łącznej wielkości eksportu.

W ostatnich latach w porównaniu z innymi regionami Ukrainy dość wysokie tempo wzrostu odnotowano w zakresie wpływów do budżetów różnego poziomu, detalicznego obrotu towarowego, realnej pensji oraz stworzenia nowych miejsc pracy.

Wzrost dochodów ludności w 2005 roku o 36,2 % sprzyjał kapitalizacji. Depozyty osób fizycznych wzrastały w szybszym tempie (o 78,4% do 676,0 mln UAH), niż depozyty osób prawnych (o 46,3% do 281,0 mln UAH) – prawie 2,5 razy więcej.

RYNEK PRACY

Liczba ludności obwodu zakarpackiego na dzień 1 stycznia 2006 r. wynosiła 1245,5 tys. osób (2,6% ludności Ukrainy), w tym 461,8 tys. ludności miejskiej oraz 783,7 tys. ludności wiejskiej. Około 250,0 tys. osób zamieszkiwało miejscowości posiadające status górskich.

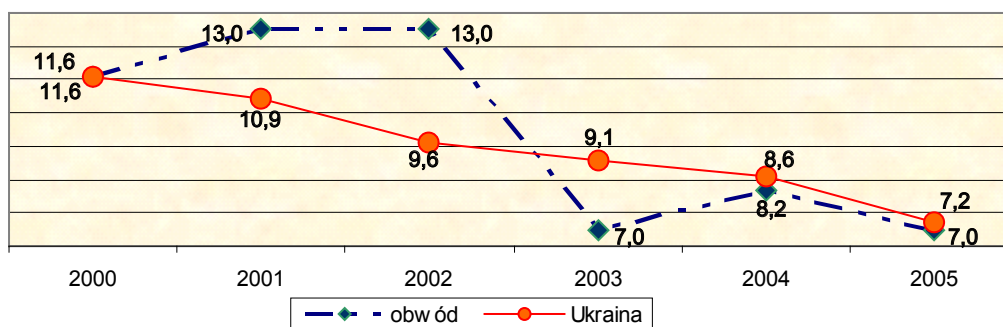
Mimo zmniejszenia liczby ludności obwodu zakarpackiego w ostatnich latach, w regionie odnotowano lepsze wskaźniki demograficzne, niż średnie na Ukrainie.

Najwyższym wskaźnikiem przyrostu liczby ludności charakteryzuje się Użhorod oraz rejony tyczewski, rachiwski i wynohradiwski.

Zmiany procesów odtwarzania ludności spowodowały gwałtowny wzrost liczby osób w wieku emerytalnych, która na początek 2005 r. osiągnęła ponad 290 tys.

Liczba ludności aktywnej ekonomicznie w roku 2005 wyniosła 592,3 tys. osób, tzn. prawie połowę (48,0%) ludności obwodu.

W 2005 roku **stopa bezrobocia** wśród osób w wieku 15 do 70 lat (wg metodyki Międzynarodowej Organizacji Pracy) wyniosła 7,0 procent, podczas gdy średnia na Ukrainie - 7,2%.

Dynamika stopy bezrobocia
(wg metodyki Międzynarodowej Organizacji Pracy)

Najwyższa stopa bezrobocia występuje w rejonach górskich – wołoweckim (13,5%), wielkobe-rezniańskim i miżhirskim (po 8,1%), rachiwskim (7,5%) oraz pereczyńskim (7,1%).

W ostatnich latach w wyniku prowadzenia aktywnej polityki w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy daje się zaobserwować stopniowe zmniejszenie liczby bezrobotnych zarejestrowanych w państwowych urzędach pracy, oraz podwyższenie popytu na siłę roboczą.

W 2006 roku odnotowano wyraźną dysproporcję na rynku pracy między równinnymi a górkami rejonami obwodu. Między innymi w dużych miastach obwodu (Użhorod, Mukaczewo, Chust, Wyhohradiw, Berehowe), w których z reguły jest skoncentrowany główny kapitał inwestycyjny oraz największe przedsiębiorstwa wiodących branż, występuje deficyt siły roboczej, podczas gdy w rejonach górskich charakteryzujących się najwyższą stopą bezrobocia - problem niskiej kwalifikacji potencjalnych pracowników przy braku docelowych państwowych programów przekwalifikowania. Istniejąca sytuacja zmusza inwestorów albo przystępować do ostrej walki konkurencyjnej na rynku pracy lub inwestować duże środki w zasoby ludzkie w przypadku rozmieszczenia przedsiębiorstwa w rejonach górskich.

Analiza retrospektywna tendencji ruchu migracyjnego w obwodzie zakarpackim świadczy o podwyższeniu jego intensywności. Przede wszystkim przejawia się to w zwiększeniu liczby migrantów zarobkowych opuszczających obwód. W 2005 r. dominował wyjazd mieszkańców do dalekich krajów – Włoch i Portugalii. Duża była także migracja międzyregionalna. Niezwykle rozwinięta jest migracja sezonowa: osoby w wieku produkcyjnym wyjeżdżają na zarobek sezonowy przeważnie do Rosji oraz do krajów sąsiednich.

Największe ujemne saldo migracji według danych oficjalnych odnotowano w rejonach taciwskim, irszawskim, rachiwskim i chustskim.

Podstawowym pozytywnym wynikiem migracji zarobkowej jest sprzyjanie stabilności społeczno-gospodarczej zarówno Ukrainy, jak i obwodu poprzez zapewnienie dodatkowych wpływów finansowych inwestowanych w gospodarce Zakarpacia (przeważnie w sposób założenia własnego małego biznesu) lub wydawanych na utrzymanie własnych rodzin w wyniku czego zwiększa się wielkość rynku wewnętrznego. **Jednak za negatywny wynik migracji zarobkowej** należy uznać brak stabilności (sezonowość) na rynku pracy spowodowany przez sezonowy odpływ istotnej części siły roboczej (pracownicy wolą niskokwalifikowaną lecz względnie dobrze w porównaniu z sytuacją na Ukrainie opłacaną pracę za granicą), brak „przywiązania” do miejsca pracy, a co za tym idzie wysokie wskaźniki płynności kadr na przedsiębiorstwach obwodu oraz niska kwalifikacja pracowników.

POTENCJAŁ TURYSTYCZNO-REKREACYJNY

Zasoby rekreacyjne Zakarpacia wynoszą 5,2% wielkości i 5,1% wartości potencjału naturalnych zasobów rekreacyjnych Ukrainy. Obejmują 75 zbadanych typów wody mineralnej o debicie dziennym około 3,3 tys. m³, z których 38 wpisano do Rejestru Wód Mineralnych Ukrainy. Wymienione wody mineralne są unikatowe i odpowiadają wodom typu „Essentuki” i „Borżomi”, natomiast pod względem składu chemicznego i właściwości leczniczych nie ustępują znanym wodom Kaukazu, Czech, Polski i Francji.

Ukształtowanie terenu, położenie geograficzne, lasy, woda mineralna, klimat umiarkowano-kontynentalny, dawne tradycje oraz oryginalna kultura wielonarodowościowej ludności razem tworzą unikatowy rekreacyjny i społeczny potencjał obwodu, na podstawie którego już funkcjonuje i ma obiecujące perspektywy kompleks sanatoryjno-uzdrowiskowy poziomu światowego.

Pod względem warunków fizyczno-geograficznych, klimatycznych, przyrodowo-zasobowych oraz społeczno-gospodarczych Zakarpacie należy do regionów najbardziej nadających się do rozwoju rekreacji. Decydują o tym takie czynniki, jak system górski Karpat Wschodnich (Ukraińskich), komfortowe warunki klimatyczne Niziny Zakarpackiej, unikatowe i rozmaite zasoby balneologiczne, bogactwo flory i fauny, rozwinięta sieć komunikacyjna oraz duża liczba zabytków historycznych i architektonicznych. W regionie są rozwinięte prawie wszystkie rodzaje działalności rekreacyjnej: od leczenia sanatoryjnego i uzdrowiskowego do wypoczynku i różnych rodzajów turystyki uprawianej praktycznie całorocznie.

Działalność turystyczno-rekreacyjna jest jednym z priorytetowych kierunków rozwoju gospodarki obwodu.

W ciągu ostatnich dziesięciu lat liczba ośrodków sanatoryjnych i uzdrowiskowych w obwodzie zakarpackim zwiększyła się o 17,2% wyłącznie dzięki nowym ośrodkom wypoczynkowym, których liczba wzrosła 1,7 razy – od 24 w 1995 r. do 44 w 2005 r. Przy tym miało miejsce istotne zmniejszenie liczby zakładów leczniczo-zapobiegawczych – od 14 w 1995 r. do 8 w 2005 r. To zmniejszenie ma aspekt pozytywny, ponieważ zlikwidowano przeważnie zakłady, które pod względem poziomu usług nie mogły konkurować w warunkach rynkowych. Natomiast istniejące zakłady lecznicze są najbardziej potężnymi jednostkami branży turystyczno-rekreacyjnej. Sanatoria Zakarpacia ulepszyły warunki zakwaterowania oraz zaplecze rzeczowo-techniczne i lecznicze, i cieszą się dużym popytem na usługi wysokiego i średniego poziomu cenowego, w znacznej mierze zapewniając obsługę zwiększającego się potoku turystycznego.

Liczba turystów zagranicznych odwiedzających obwód wzrasta co roku i w roku 2005 w porównaniu z 2000 zwiększyła się 2,5 razy.

Rozwój turystyki międzynarodowej ma pozytywny wpływ na rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, sprzyja zachowaniu i modernizacji sieci obiektów hotelowych. W ostatnich latach w szybkim tempie prowadzono budowę małych obiektów turystyczno-rekreacyjnych (campingów, mini hoteli, domów wypoczynku, pensjonatów itp.).

Obecnie najbardziej atrakcyjne z punktu widzenia inwestorów są obszary turystyczno-rekreacyjne nadające się do prowadzenia ośrodków narciarskich. Należą do nich góry Drahobrat i Błyznycja w rejonie rachiwskim, masyw górski Borżawa w rejonie miżirskim, góry Runa w rejonie pereczyńskim, góra Krasija w rejonie wielkoberezniańskim oraz Syniak w rejonie mukaczewskim.

ŚRODOWISKO PRZEDSIĘBIORCZE: formy prowadzenia działalności przedsiębiorczej

Definicja działalności przedsiębiorczej. W myśl art. 42 kodeksu gospodarczego Ukrainy *przedsiębiorczość to samodzielna, inicjatorska, systematyczna działalność prowadzona na własne ryzyko przez podmioty gospodarowania (przedsiębiorców) w celu osiągnięcia wyników ekonomicznych i społecznych oraz uzyskania zysku.* Prawna definicja pojęcia przedsiębiorczości ma nie tylko ważne teoretyczne, lecz także praktyczne znaczenie, ponieważ szereg przepisów prawa gospodarczego ma zastosowanie wyłącznie do tego rodzaju działalności. Nabywa to szczególnego znaczenia w przypadku stosowania norm imperatywnych, w tym regulujących kwestie sankcji za naruszenie przepisów ustaw o przedsiębiorczości.

Osobliwości prowadzenia poszczególnych rodzajów przedsiębiorczości określają akta prawne. Wykaz rodzajów działalności gospodarczej podlegających licencjonowaniu oraz wykaz rodzajów działalności, których prowadzenie jest zabronione, jest ustalony prawnie.

Działalności przedsiębiorczej nie mogą prowadzić organy administracji publicznej oraz samorządy. Działalność przedsiębiorcza osób oficjalnych i urzędników organów administracji publicznej i samorządów jest prawnie ograniczona w przypadkach określonych art. 64 ust. 2 Konstytucji Ukrainy.

Za podmiotów gospodarowania uznaje się uczestników stosunków gospodarczych, którzy prowadzą działalność gospodarczą realizując kompetencje gospodarcze (całokształt gospodarczych uprawnień i obowiązków), posiadają oddzielny majątek i ponoszą odpowiedzialność z tytułu swoich zobowiązań do wysokości tego majątku, z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez prawo.

Podmiotami gospodarowania są:

- organizacje gospodarcze – osoby prawne założone zgodnie z kodeksem cywilnym Ukrainy, przedsiębiorstwa państwowe, komunalne i inne założone zgodnie z kodeksem gospodarczym Ukrainy oraz inne osoby prawne prowadzące działalność gospodarczą i zarejestrowane w trybie ustalonym przez prawo;
- obywatele Ukrainy, cudzoziemcy oraz osoby bez obywatelstwa, którzy prowadzą działalność gospodarczą i są zarejestrowani zgodnie z prawem jako przedsiębiorcy.

Założenie i działalność osób prawnych – podmiotów gospodarowania wszelkiej formy organizacyjno-prawnej jest niemożliwe bez dokumentów założycielskich.

Dokumenty założycielskie podmiotu gospodarowania to decyzja o założeniu lub umowa założycielska oraz w przypadkach przewidzianych przez prawo statut (regulamin) podmiotu gospodarowania. Dokumenty założycielskie muszą zawierać nazwę podmiotu gospodarowania, cel i przedmiot działalności gospodarczej, skład i kompetencje organów zarządzania, tryb podejmowania decyzji, tryb kształtowania majątku, podziału zysków i strat oraz warunki reorganizacji i likwidacji, jeśli prawo nie przewiduje inaczej.

W umowie założycielskiej założyciele zobowiązują się założyć podmiot gospodarowania, określają tryb prowadzenia wspólnej działalności w zakresie założenia podmiotu, warunki przekazywania podmiotowi swojego majątku, tryb podziału zysków i strat, zarządzania działalnością podmiotu gospodarowania oraz udziału założycieli w zarządzaniu, tryb wystąpienia i przystąpienia nowych wspólników oraz inne warunki działalności podmiotu gospodarowania przewidziane przez prawo, a także tryb reorganizacji i likwidacji zgodnie z prawem. Statut podmiotu gospodarowania ma zawierać informacje o nazwie, celu i przedmiocie działalności, wysokości i trybie tworzenia kapitału zakładowego i funduszy, trybie podziału zysków i strat, organach zarządzania i kontroli, kompetencjach tych organów, warunkach reorganizacji i likwidacji podmiotu gospodarowania oraz inne informacje związane z osobliwościami organizacyjnej formy podmiotu gospodarowania przewidziane przez prawo. Statut może także zawierać inne informacje, które nie są sprzeczne z prawem.

Statut (regulamin) zatwierdza właściciel majątku (założyciel) podmiotu gospodarowania albo jego przedstawiciele, organy lub inne podmioty zgodnie z prawem.

Wykaz form organizacyjno-prawnych podmiotów gospodarowania prowadzących działalność na Ukrainie

Przedsiębiorstwa	• Przedsiębiorstwo prywatne • Przedsiębiorstwo państwowe • Przedsiębiorstwo skarbowe • Przedsiębiorstwo komunalne • Przedsiębiorstwo filialne • Przedsiębiorstwo zagraniczne • Przedsiębiorstwo zjednoczeń obywateli i organizacji religijnych • Spółdzielnia spożywców • Gospodarstwa farmerskie
Spółki gospodarcze	• Spółka akcyjna • Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością • Spółka z dodatkową odpowiedzialnością • Spółka komandytowa • Spółka jawna

Spółdzielnie	• Spółdzielnia produkcyjna • Spółdzielnia usługowa • Spółdzielnia spożywców • Rolnicza spółdzielnia produkcyjna • Rolnicza spółdzielnia usługowa • Bank spółdzielczy
Zjednoczenia przedsiębiorstw (osób prawnych)	• Stowarzyszenie • Korporacja • Konsorcjum • Koncern • Kompania holdingowa • Inne zjednoczenia osób prawnych
Jednostki wyodrębnione bez statusu osoby prawnej	• Oddział (dział wyodrębniony) • Przedstawicielstwo
Inne formy organizacyjno-prawne	• Przedsiębiorca – osoba fizyczna • Giełda towarowa • Giełda papierów wartościowych • Związek kredytowy • Stowarzyszenie konsumentów • Inne formy organizacyjno-prawne
Zjednoczenia obywateli, związki zawodowe, organizacje dobroczynne i inne	

Przedsiębiorstwo, nie mniej niż dziesięć procent kapitału zakładowego którego stanowi inwestycja zagraniczna uznaje się za **przedsiębiorstwo z inwestycjami zagranicznymi**. Przedsiębiorstwo nabywa statusu przedsiębiorstwa z inwestycjami zagranicznymi w dniu zaksięgowania inwestycji zagranicznej do bilansu. Inwestycja zagraniczna to dobra materialne, wnoszone przez inwestorów zagranicznych do kapitału podmiotów działalności inwestycyjnej zgodnie z prawem ukraińskim w celu uzyskania zysku lub osiągnięcia efektów społecznych. Inwestycje zagraniczne są możliwe w przypadku obiektów, inwestowanie w które nie jest zabronione przez prawo ukraińskie.

Przedsiębiorstwa z inwestycjami zagranicznymi są uprawnione do zakładania przedsiębiorstw filialnych, oddziałów i przedstawicielstw na terenie Ukrainy i za granicą z dotrzymaniem wymagań prawa ukraińskiego oraz prawa odpowiednich krajów.

Dokumenty założycielskie przedsiębiorstwa z inwestycjami zagranicznymi muszą zawierać informacje przewidziane przez obowiązujące prawo ukraińskie zależnie od formy organizacyjno-prawnej przedsiębiorstwa.

Inwestorom zagranicznym przysługuje prawo do prowadzenia działalności przedsiębiorczej w następujących formach:

- częściowy udział w przedsiębiorstwie założonym wspólnie z ukraińskimi osobami prawnymi lub fizycznymi, lub nabycie udziałów przedsiębiorstw istniejących (akcji przedsiębiorstw lub udziałów w kapitale zakładowym);
- założenie przedsiębiorstwa, które w całości należy do inwestora zagranicznego; założenie oddziałów lub innych jednostek wyodrębnionych innych osób prawnych; nabycie na własność przedsiębiorstwa istniejącego;
- inne formy przewidziane przez prawo ukraińskie, w tym bez powołania osoby prawnej na podstawie umów zawartych z podmiotami działalności gospodarczej.

Praktyka ukraińska pokazuje, że najbardziej rozpowszechnionymi organizacyjno-prawnymi formami prowadzenia działalności gospodarczej, w tym z udziałem inwestorów zagranicznych, są:

- Przedsiębiorca prywatny;
- Przedsiębiorstwo prywatne;
- Przedsiębiorstwo filialne;
- Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością;
- Oddział, przedstawicielstwo.

Przedsiębiorca prywatny – osoba fizyczna – obywatel Ukrainy lub cudzoziemiec prowadzący działalność przedsiębiorczą na Ukrainie. Obywatela uznaje się za podmiot gospodarowania w przypadku prowadzenia przez niego działalności przedsiębiorczej pod warunkiem państwowej rejestracji jako przedsiębiorcy nieposiadającego osobowości prawnej.

Opisana forma przedsiębiorczości nie jest szeroko rozpowszechniona wśród cudzoziemców na Ukrainie.

Przedsiębiorstwo prywatne – przedsiębiorstwo działające na podstawie własności prywatnej jednego lub kilku obywateli albo osób bez obywatelstwa oraz jego (ich) pracy lub pracy z najmu. Za prywatne uznaje się także przedsiębiorstwo działające na podstawie własności prywatnej podmiotu gospodarowania – osoby prawnej.

Przedsiębiorstwo filialne – przedsiębiorstwo, którego jedynym założycielem i właścicielem jest inne przedsiębiorstwo.

Niniejsza forma gospodarowania jest najbardziej udana dla inwestora zagranicznego, który chce w pełni kontrolować działalność gospodarczą założonego na terenie Ukrainy przedsiębiorstwa. Wskutek zależności przedsiębiorstwa filialnego od jedynego założyciela (inwestora zagranicznego) podjęcie ważnych decyzji odbywa się w najkrótszym terminie i w najbardziej korzystnym dla inwestora kierunku.

Jednak często powstaje konieczność prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Ukrainy w partnerstwie z ukraińskimi osobami prawnymi lub fizycznymi. W takim przypadku najbardziej udaną i rozpowszechnioną formą przedsiębiorczości jest założenie spółki gospodarczej.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – spółka gospodarcza, której kapitał zakładowy jest podzielony na udziały o wysokości określonej przez dokumenty założycielskie, i która ponosi odpowiedzialność z tytułu swoich zobowiązań do wysokości własnego majątku, natomiast w przypadku niewystarczalności majątku wspólnicy spółki ponoszą dodatkową odpowiedzialność solidarną w określonym w dokumentach założycielskich jednakowo podzielonym zakresie odpowiednio do wkładu każdego ze wspólników.

Oddział – wyodrębniona jednostka osoby prawnej znajdująca się poza jej siedzibą i pełniąca całość lub część jej funkcji.

Przedstawicielstwo – wyodrębniona jednostka osoby prawnej znajdująca się poza jej siedzibą i zapewniająca reprezentowanie i ochronę interesów osoby prawnej.

Oddziały i przedstawicielstwa nie są osobami prawnymi. Otrzymują majątek od osoby prawnej, która je zakłada, i działają na podstawie zatwierdzonego przez nią regulaminu. Działalność oddziałów, przedstawicielstw oraz innych wyodrębnionych jednostek przedsiębiorstw założonych na podstawie prawa krajów obcych, jest prowadzona na Ukrainie zgodnie z prawem ukraińskim.

Przepisy ustawodawstwa regulujące działalność przedsiębiorczą

Podstawę systemu prawnego regulującego działalność gospodarczą na Ukrainie stanowią ustawy i akty normatywno-prawne, z których główne przedstawiono niżej:

Nazwa dokumentu normatywnego	Data przyjęcia	Numer
KONSTYTUCJA UKRAINY	1996.06.28	254k/96-BP
Kodeks gospodarczy Ukrainy	2003.01.16	436-IV
Kodeks cywilny Ukrainy	2003.01.16	435-IV
Kodeks pracy Ukrainy	1971.12.10	
Kodeks ziemski Ukrainy	2001.10.25	2768-III
Kodeks celny Ukrainy	2002.07.11	92-IV
Kodeks Ukrainy o wykroczeniach administracyjnych	1984.12.07	8073-X
Ustawa Ukrainy o spółkach gospodarczych	1991.09.19	1576-XII
Ustawa Ukrainy o państwowej rejestracji osób prawnych oraz osób fizycznych - przedsiębiorców	2003.05.15	755-IV
Ustawa Ukrainy o ochronie pracy	1992.10.14	2694-XII
Ustawa Ukrainy o systemie opodatkowania	1991.06.25	1251-XII
Ustawa Ukrainy o opodatkowaniu dochodu przedsiębiorstw	1994.12.28	334/94-BP
Ustawa Ukrainy o podatku od wartości dodanej	1997.04.03	168/97-BP
Ustawa Ukrainy o międzynarodowej działalności gospodarczej	1991.04.16	959-XII
Ustawa Ukrainy o licencjonowaniu niektórych rodzajów działalności gospodarczej	2000.06.01	1775-III
Ustawa Ukrainy o patentowaniu niektórych rodzajów działalności przedsiębiorczej	1996.03.23	98/96-BP
Ustawa Ukrainy o urlopach	1996.11.15	504/96-BP
Ustawa Ukrainy o wynagrodzeniu za pracę	1995.03.24	108/95-BP
Ustawa Ukrainy o Jednolitej taryfie celnej	1992.02.05	2097-XII
Ustawa Ukrainy o księgowości i sprawozdawczości finansowej na Ukrainie	1999.07.16	996-XIV
Ustawa Ukrainy o postępowaniu układowym lub upadłościowym	1992.05.14	2343-XII
Ustawa Ukrainy o państwowej służbie podatkowej na Ukrainie	1990.12.04	509-XII
Ustawa Ukrainy o podatku dochodowym od osób fizycznych	2003.05.22	889-IV
Ustawa Ukrainy o trybie inwestowania zagranicznego	1996.03.19	93/96-BP
Ustawa Ukrainy o statusie prawnym cudzoziemców oraz osób bez obywatelstwa	1994.02.04	3929-XII
Ustawa Ukrainy o zasadach państwowej polityki regulacji w dziedzinie działalności gospodarczej	2003.09.11	1160-IV
Ustawa Ukrainy o systemie pozwoleń w dziedzinie działalności gospodarczej	2005.09.06	2806-IV
Ustawa Ukrainy o państwowym wspieraniu małej przedsiębiorczości	2000.10.19	2063-III
Rozporządzenie Państwowej Administracji Podatkowej Ukrainy o zatwierdzeniu Trybu ewidencji płatników podatków i opłat (należności)	1998.02.19	80
Rozporządzenie Państwowej Administracji Podatkowej Ukrainy o zatwierdzeniu Regulaminu rejestracji podatników podatku od wartości dodanej	2000.03.01	79
Uchwała Funduszu Emerytalnego Ukrainy o zatwierdzeniu Instrukcji obliczania i uiszczania przez ubezpieczycieli i ubezpieczających się składek na powszechne obowiązkowe państwowe ubezpieczenie emerytalne do Funduszu Emerytalnego Ukrainy	2003.12.19	21-1
Uchwała Narodowego Banku Ukrainy o zatwierdzeniu Instrukcji otwierania, wykorzystania i zamykania rachunków w walucie narodowej i obcej	2003.11.12	492

Nazwa dokumentu normatywnego	Data przyjęcia	Numer
Rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o zatwierdzeniu Instrukcji wydawania ministerstwom i innym centralnym organom władzy wykonawczej, przedsiębiorstwom, instytucjom, organizacjom, zjednoczeniom gospodarczym oraz obywatelom pozwoleń na prawo do organizacji i prowadzenia warsztatów grawerskich i stemplowych, produkcji pieczętek i stempli; o trybie wydawania pozwoleń na przyjmowanie zleceń i produkcję pieczętek i stempli; oraz o zatwierdzeniu Warunków i regulaminu prowadzenia działalności w zakresie organizacji i prowadzenia warsztatów grawerskich i stemplowych, produkcji pieczętek i stempli [MBC] [3557]	1999.01.11	17
Rozporządzenie Ministerstwa Międzynarodowych Kontaktów Gospodarczych i Handlu Ukrainy o zatwierdzeniu Instrukcji rejestracji przedstawicielstw zagranicznych podmiotów działalności gospodarczej na Ukrainie	1996.01.18	30
Dekret Gabinetu Ministrów Ukrainy o podatkach i opłatach lokalnych	1993.05.20	56-93
Dekret Gabinetu Ministrów Ukrainy o opłacie skarbowej	1993.01.21	7-93
Rozporządzenie Prezydenta Ukrainy o uproszczonym systemie opodatkowania, ewidencji i sprawozdawczości podmiotów małego biznesu	1998.07.03	727/98
Uchwała Gabinetu Ministrów Ukrainy o Ukraińskiej klasyfikacji towarów międzynarodowej działalności gospodarczej	1998.08.31	1354.

Państwowe wspieranie przedsiębiorczości. Prawne i organizacyjne podstawy realizacji państwowej polityki regulacji działalności gospodarczej określa Ustawa Ukrainy o zasadach państwowej polityki regulacji w dziedzinie działalności gospodarczej z dnia 11.09.2003 r. Państwowe wspieranie przedsiębiorczości jest zorientowana na realizację przewidzianego przez Konstytucję Ukrainy prawa obywateli do działalności przedsiębiorczej za pomocą różnych form i metod stymulowania i rozwoju podmiotów przedsiębiorczości wszelkich form organizacyjno-prawnych i form własności niezależnie od przedmiotu i celów ich działalności.

Państwo gwarantuje wszystkim przedsiębiorcom niezależnie od wybranych przez nich form organizacyjnych działalności przedsiębiorczej równe prawa i równe możliwości pozyskania i wykorzystania zasobów materialnych, technicznych, finansowych, pracy, informacyjnych, naturalnych i innych.

Państwo gwarantuje nietykalność majątku i zapewnia ochronę praw majątkowych przedsiębiorcy.

Straty przedsiębiorcy spowodowane w wyniku naruszenia przez obywateli lub osoby prawne oraz organy administracji publicznej lub samorządy jego praw majątkowych podlegają odszkodowaniu zgodnie z kodeksem gospodarczym i innymi ustawami. Ochrona przedsiębiorców przed naruszeniem praw majątkowych przez organy administracji publicznej i samorządy opiera się na Konstytucji. W myśl **artykułów 55, 56 Konstytucji Ukrainy:**

- Każdemu gwarantuje się prawo do zaskarżenia do sądu decyzji, działań lub bezczynności organów władzy publicznej, samorządów oraz osób oficjalnych i urzędników.
- Każdemu przysługuje prawo zwrócić się o ochronę swoich praw do Upoważnionego Rady Najwyższej Ukrainy do spraw praw człowieka. Każdemu przysługuje prawo po zastosowaniu wszystkich narodowych środków ochrony prawnej zwrócić się o ochronę swoich praw i wolności do odpowiednich międzynarodowych instytucji sądowych lub do odpowiednich organów organizacji międzynarodowych, których członkiem lub uczestnikiem jest Ukraina.

- Każdemu przysługuje prawo do ochrony swoich praw i wolności przed naruszeniami i sprzecznymi z prawem zamachami, za pomocą wszelkich nie zabronionych przez prawo środków.
- Każdemu przysługuje prawo do odszkodowania kosztem państwa lub samorządów lokalnych szkody materialnej i moralnej wyrządzonej wskutek sprzecznych z prawem decyzji, działań lub bezczynności organów władzy państwowej, samorządów oraz ich osób oficjalnych i urzędników w czasie realizacji przez nich swoich upoważnień.

Podmioty działalności przedsiębiorczej są z kolei zobowiązane do nie wyrządzania szkody środowisku, nie naruszania praw i prawnych interesów obywateli i zjednoczeń obywateli, innych podmiotów gospodarowania, instytucji i organizacji oraz praw samorządów i państwa.

ŚRODOWISKO PRZEDSIĘBIORCZE:

opodatkowanie

Podstawowe dokumenty normatywne regulujące opodatkowanie na Ukrainie to:

- Konstytucja Ukrainy;
- Ustawa Ukrainy o systemie opodatkowania,
- Ustawa Ukrainy o podatku od wartości dodanej,
- Ustawa Ukrainy o podatku dochodowym od osób fizycznych,
- Ustawa Ukrainy o opodatkowaniu dochodu przedsiębiorstw,
- Rozporządzenie Prezydenta Ukrainy o uproszczonym systemie opodatkowania i in.

Całokształt podatków i opłat (należności) uiszczanych do budżetów i państwowych funduszy docelowych Ukrainy tworzy system opodatkowania.

System opodatkowania

Ustawa Ukrainy z dnia 18 lutego 1997 roku nr 77/97-BP o zmianie Ustawy Ukrainy o systemie opodatkowania zawiera podział podatków i opłat na **ogólnopaństwowe i lokalne**.

Główne podatki ogólnopaństwowe:

- podatek od wartości dodanej – **stawka podstawowa 20 %**;
- podatek akcyzowy – w zależności od rodzaju towaru (**stawka maksymalna 300%**);
- podatek dochodowy od przedsiębiorstw – **od 01 stycznia 2004 roku stawka 25%**;
- podatek dochodowy od osób fizycznych - **od 01 stycznia 2007 roku jednolita stawka bazowa 15 %**; (więcej szczegółów – patrz następny rozdział);
- cło (**w zależności od konkretnego towaru i kraju pochodzenia**);
- opłata (podatek) gruntowa;

Ogólnopaństwowe opłaty obowiązkowe związane z wypłatą wynagrodzenia za pracę:

- składka na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne;
- składka na obowiązkowe państwowe ubezpieczenie emerytalne;

Rodzaj opłaty	Narzuty (płaci pracodawca)	Potrącenia (z wynagrodzenia pracowników)
Składki na Fundusz Emerytalny	33,2 % kwoty faktycznych kosztów wynagrodzenia pracowników	0,5 % kwoty wynagrodzenia lub części wynagrodzenia nie przekraczającego minimum egzystencji osób zdolnych do pracy; 2 % części kwoty wynagrodzenia w wysokości przekraczającej minimum egzystencji osób zdolnych do pracy
Składki na powszechne obowiązkowe państwowe ubezpieczenie społeczne w związku z tymczasową utratą zdolności do pracy	1,5 % kwoty kosztów wynagrodzenia pracowników najemnych	0,5 % kwoty wynagrodzenia pracowników najemnych, których pensja jest niższa, niż minimum egzystencji określone dla osoby zdolnej do pracy; 1,0 % kwoty wynagrodzenia pracowników najemnych, których pensja jest wyższa, niż minimum egzystencji określone dla osoby zdolnej do pracy
Składki na powszechne obowiązkowe państwowe ubezpieczenie społeczne na wypadek bezrobocia	1,3 % kwoty faktycznych kosztów wynagrodzenia pracowników najemnych	0,5 % kwoty wynagrodzenia pracowników najemnych
Składki na powszechne obowiązkowe państwowe ubezpieczenie społeczne następstw nieszczęśliwych wypadków w pracy oraz chorób zawodowych, które spowodowały utratę zdolności do pracy	Taryfy ubezpieczeniowe określa się dla klas zawodowego ryzyka produkcyjnego oraz niektórych branż gospodarki (od 0,84% do 13,8%)	

Inne ogólnopaństwowe podatki i opłaty:

- opłata skarbową;
- podatek od nieruchomości;
- opłaty rentowe;
- podatek od posiadaczy pojazdów i innych maszyn i mechanizmów samojezdnych;
- podatek od chałupnictwa;
- opłata za prace geologiczno-poszukiwawcze wykonane ze środków budżetu państwa;
- opłata za specjalne wykorzystanie zasobów naturalnych;
- opłata za zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego;
- opłata za patent handlowy dla niektórych rodzajów działalności przedsiębiorczej;
- ryczałtowy podatek rolny;
- opłata na rzecz rozwoju upraw winorośli, ogrodnictwa i chmielarstwa;
- opłata jednolita pobierana na przejściach granicznych na Granicy Państwowej Ukrainy;
- opłata za wykorzystanie częstotliwości radiowych Ukrainy;
- opłata w postaci docelowego dodatku do aktualnej taryfy energii elektrycznej i ciepłej.

W myśl artykułu 14 Ustawy Ukrainy z dnia 18 lutego 1997 roku nr 77/97-BP o zmianach Ustawy Ukrainy o systemie opodatkowania ogólnopaństwowe podatki, opłaty i należności ustala Rada Najwyższa Ukrainy, są one pobierane na terenie całej Ukrainy niezależnie od tego, do jakiego budżetu wpływają.

Rząd i władze lokalne nie są uprawnione do zniesienia tych podatków, opłat i należności lub wprowadzenia innych, do ustalenia stawek opodatkowania lub udzielenia ulg z wyjątkiem przewidzianych przez obowiązujące prawo ukraińskie.

W ramach ogólnej charakterystyki systemu podatkowego Ukrainy należy zaznaczyć, że do podatków, które kształtują budżet, należy tylko pięć. Duża liczba „drobnych” podatków raczej powoduje zbędne kłopoty związane z pobieraniem i kontrolą. Dlatego dzisiaj rozpatruje się propozycje dotyczące uproszczenia ukraińskiego systemu podatkowego. Ponadto są rozpatrywane propozycje w zakresie połączenia licznych państwowych opłat społecznych związanych z wypłatą wynagrodzenia i wprowadzenia jednolitego podatku społecznego.

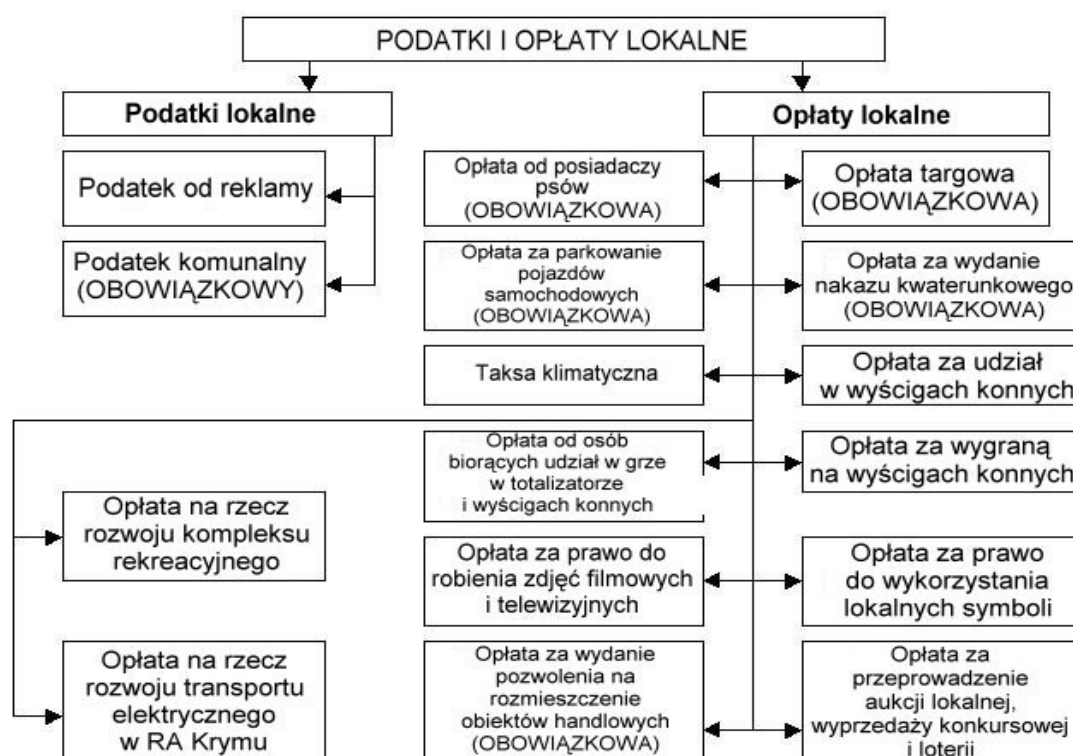
Podatki i opłaty lokalne

System podatków i opłat lokalnych jest składnikiem systemu podatkowego Ukrainy i stanowi źródło dochodu własnego budżetów lokalnych.

Obecnie Ustawa Ukrainy z dnia 25.06.91 r. nr 1251-XII o systemie opodatkowania (ze zmianami i uzupełnieniami, zwana dalej Ustawą nr 1251-XII) ustala, że na Ukrainie oprócz podatków ogólnopństwowych są pobierane podatki i opłaty (należności) lokalne, których wykaz zawiera art. 15 wymienionej Ustawy.

Wykaz podatków i opłat lokalnych ustala się na poziomie krajowym, dlatego samorządy lokalne nie są uprawnione do wprowadzenia na swoim terytorium własnych podatków i opłat.

Wykaz można przedstawić w postaci następującego schematu:

Podatki i opłaty lokalne, mechanizm pobierania oraz tryb zapłaty ustalają rady delegatów ludowych wsi, osiedla lub miasta zgodnie z wykazem i w ramach maksymalnej wysokości stawek określonej przez prawo ukraińskie dotyczące podatków i opłat lokalnych. Nie dotyczy to tylko opłaty za przejazd przez terytorium obwodów przygranicznych pojazdami samochodowymi jadącymi za granicę. Tę opłatę ustalają obwodowe rady deputowanych ludowych.

Podatek komunalny, opłata za parkowanie pojazdów samochodowych, opłata targowa, opłata za wydanie nakazu kwaterunkowego, opłata za wydanie pozwolenia na rozmieszczenie obiektów

handlowych i usługowych oraz opłata od posiadaczy psów w myśl artykułu 15 Ustawy Ukrainy z dnia 18 lutego 1997 roku nr 77/97-BP o zmianach Ustawy Ukrainy o systemie opodatkowania w przypadku występowania obiektów lub warunków, z którymi związane jest wprowadzenie wymienionych podatków i opłat, są konieczne do ustalenia przez rady delegatów ludowych wsi, osiedla lub miasta.

Podatek od wartości dodanej (VAT)

Reguluje Ustawa Ukrainy o podatku od wartości dodanej nr 168/97-BP z dnia 03 kwietnia 1997 roku ze zmianami i uzupełnieniami.

Podatnikiem podatku jest osoba, która:

1. prowadzi lub planuje prowadzenie działalności gospodarczej i według własnej dobrowolnej decyzji rejestruje się jako podatnik tego podatku;
2. podlega obowiązkowej rejestracji jako podatnik tego podatku (*jeśli łączna kwota dokonania operacji w zakresie dostawy towarów (usług) w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy kalendarzowych przekracza 300000 hrywni bez uwzględnienia podatku od wartości dodanej*).
3. importuje towary (usługi towarzyszące) w zakresie podlegającym opodatkowaniu tym podatkiem zgodnie z postanowieniami Ustawy.

Obiektem opodatkowania są operacje podatnika w zakresie:

- dostawy towarów i usług na terytorium celnym Ukrainy;
- wwóz towarów (usług towarzyszących) w trybie celnym importu lub reimportu (zwanego dalej importem).

Podstawę opodatkowania VATem operacji w zakresie dostawy towarów (usług) określa się w oparciu o wartość umowną (kontraktową) ustaloną według cen wolnych, lecz nie niższej cen zwykłych, z uwzględnieniem podatku akcyzowego, cła wwozowego oraz innych podatków i opłat (należności) ogólnopaństwowych. Do wartości umownej (kontraktowej) zalicza się wszelkie kwoty środków oraz wartość aktywów materialnych i niematerialnych przekazanych podatnikowi podatku bezpośrednio przez kupującego w związku z otrzymaniem zapłaty (odszkodowania) wartości towarów (usług).

Jeśli cena zwykła towarów (usług) przekracza cenę umowną takich towarów (usług) o ponad 20 procent, podstawę opodatkowania operacji w zakresie dostawy tych towarów (usług) określa się według cen zwykłych. Ustawa zawiera szczegółowe wyjaśnienie tego, w jaki sposób określa się zwykłe ceny towarów (usług).

Stawki podatku. Obiekty opodatkowania, z wyjątkiem operacji, które w myśl art. 5 Ustawy są zwolnione z opodatkowania, oraz operacji, do których stosuje się stawkę zerową zgodnie z Ustawą, podlegają opodatkowaniu według stawki 20 procentowej.

Podatek wynosi 20 procent podstawy opodatkowania określonej zgodnie z artykułem 4 Ustawy i dodaje się do ceny towarów (robót, usług).

W przypadku eksportu towarów oraz usług towarzyszących eksportowi stawka podatku wynosi „0” procent podstawy opodatkowania.

Kredyt podatkowy określa się na podstawie umownej (kontraktowej) wartości towarów (usług) i składa się z kwot podatków obliczonych (zapłaconych) przez podatnika w związku z nabyciem lub produkcją towarów (w tym przy imporcie) i usług w celu dalszego wykorzystania w operacjach podlegających opodatkowaniu w ramach działalności gospodarczej podatnika.

Innymi słowy, do kredytu podatkowego zalicza się kwoty podatku od wartości dodanej zapłacone przez podatnika w cenie towarów i usług nabytych od dostawców pod warunkiem wyda-

nia przez dostawców faktury podatkowej – specjalnego dokumentu potwierdzającego fakt wliczenia kwoty VATu w cenę dostarczonego towaru. W przypadku importu VAT płaci się w czasie odprawy celnej towarów, przy tym podstawę dla załatwienia kredytu podatkowego stanowi odpowiednia deklaracja celna z notatką o dokonaniu zapłaty VAT w urzędzie celnym. Niezbędnym warunkiem kredytu podatkowego jest także wykorzystanie nabytych towarów i usług przez podatnika w swojej działalności gospodarczej.

Kwoty podatku zapłaconego w okresie podatkowym określa się jako różnicę między zobowiązaniami podatkowymi płatnika (określonymi w oparciu o podstawę opodatkowania w okresie podatkowym) a kredytem podatkowym z tego okresu (tzn. kwot odszkodowania budżetowego, do którego uzyskania płatnik jest uprawniony zgodnie z prawem).

Saldo obliczone w wyżej opisany sposób nie zawsze jest dodatnie, tzn. pokazuje zobowiązanie płatnika z tytułu podatku do budżetu. Ujemne saldo VAT z reguły występuje w przypadku przedsiębiorstw zorientowanych na eksport, które eksportują wyroby według stawki 0%, natomiast kupują części zamienne, surowce oraz usługi na terenie Ukrainy płacąc 20% VAT w cenie zakupionego towaru i uzyskując przy tym prawo do kredytu podatkowego. Należy także zaznaczyć, że prawo do uzyskania odszkodowania budżetowego nie przysługuje osobom, które:

- zostały zarejestrowane jako płatnik VAT mniej, niż na 12 miesięcy kalendarzowych przed złożeniem wniosku o odszkodowanie budżetowe i/lub w ciągu ostatnich 12 miesięcy kalendarzowych miały mniejszą wielkość operacji podlegających opodatkowaniu, niż zgłoszona kwota odszkodowania budżetowego wskutek nabycia lub budowy środków trwałych;
- nie prowadziły działalności przez ostatnie dwanaście miesięcy kalendarzowych;
- są podatnikami podatku ryczałtowego w ramach uproszczonego systemu opodatkowania, ewidencji i sprawozdawczości, przewidującego zapłatę tego podatku w inny sposób, niż określony przez Ustawę, lub zwolnienie z zapłaty.

Osobno należy zwrócić uwagę na to, że VAT na Ukrainie jest jednym z najbardziej skomplikowanych podatków. Złożony charakter ewidencji, ogromna ilość dokumentów normatywnych regulujących zapłatę oraz ustalona praktyka opóźnienia odszkodowania budżetowego to powody, dla których VAT jest podstawowym tematem dyskusji dotyczącej racji istnienia tego podatku na Ukrainie.

Podatek dochodowy od przedsiębiorstw

Reguluje Ustawa Ukrainy o opodatkowaniu dochodu przedsiębiorstw nr 334/94-BP z dnia 28 grudnia 1994 roku ze zmianami i uzupełnieniami.

Obiektem opodatkowania jest dochód obliczony w sposób zmniejszenia kwoty skorygowanego dochodu brutto podatnika uzyskanego w okresie sprawozdawczym o kwotę kosztów brutto oraz kwotę odpisów amortyzacyjnych tego płatnika.

Przy tym Ustawa nr 334/94-BP szczegółowo określa, jakie kwoty tworzą dochód brutto przedsiębiorstwa (artykuł 4), jakie koszty mogą zostać wliczone w koszty brutto (artykuł 5 Ustawy) oraz w jakim trybie określa się kwoty odpisów amortyzacyjnych (art. 8 i 9 Ustawy nr 334/94-BP).

Podatnikami podatku są:

- rezydenci – podmioty działalności gospodarczej, przedsiębiorstwa, instytucje i organizacje budżetowe, społeczne i inne, prowadzące działalność zorientowaną na uzyskanie zysku zarówno na terenie Ukrainy, jak i za granicą;
- nierezydenci – osoby fizyczne lub prawne niezależnie od formy organizacyjno-prawnej, uzyskujące dochody pochodzące z Ukrainy, z wyjątkiem instytucji i organizacji posiadających status dyplomatyczny lub immunitet zgodnie z umowami międzynarodowymi Ukrainy lub prawem;

- oddziały, działy oraz inne jednostki wyodrębnione płatników podatku, które nie posiadają statusu osoby prawnej i znajdują się na terenie innej, niż płatnik podatku, wspólnoty terytorialnej.

Stawki podatku. Zysk płatników podatku, w tym przedsiębiorstw założonych na podstawie własności pojedynczej osoby fizycznej, podlega opodatkowaniu według stawki 25 procent obiektu opodatkowania.

Podatek dochodowy od osób fizycznych

Tryb i warunki opodatkowania osób fizycznych na Ukrainie (w tym nierezydentów) reguluje Ustawa Ukrainy o podatku dochodowym od osób fizycznych nr 889- IV z dnia 22.05.2003 r. ze zmianami i uzupełnieniami.

Podatnikami podatku są osoby fizyczne – obywatele Ukrainy, osoby fizyczne bez obywatelstwa lub obywatele kraju obcego.

Na Ukrainie przewidziano dwie kategorie podatników podatku:

- rezydenci, którzy uzyskują zarówno dochody pochodzące z Ukrainy, jak i dochody zagraniczne;
- nierezydenci, którzy uzyskują dochody pochodzące z Ukrainy.

Dochód pochodzący z Ukrainy to każdy dochód uzyskany przez płatnika podatku lub naliczony na jego rzecz w wyniku prowadzenia wszelkich rodzajów działalności na terenie Ukrainy, w tym, lecz nie tylko, w postaci:

- odsetek z tytułu roszczeń dłużnych lub zobowiązań wyemitowanych przez rezydenta;
- dywidend naliczonych przez rezydenta – emitenta praw korporacyjnych;
- dochodów w postaci zysku inwestycyjnego z dokonania operacji z papierami wartościowymi i prawami korporacyjnymi wyemitowanymi w innej, niż papiery wartościowe, formie;
- dochodów w postaci opłaty licencyjnej oraz innej opłaty za wykorzystanie praw własności intelektualnej (w tym przemysłowej) uzyskanej od rezydenta;
- dochodów w postaci wynagrodzeń za pracę, naliczonych (wypłaconych, przekazanych) w wyniku prowadzenia przez płatnika podatku działalności zawodowej na terenie Ukrainy;
- dochodów z oddania w dzierżawę (leasing) nieruchomości znajdujących się na terenie Ukrainy oraz majątku ruchomego, jeśli oddający w dzierżawę jest rezydentem Ukrainy lub jeśli użytkowanie takiego majątku odbywa się na terenie Ukrainy, niezależnie od tego, czy oddający w dzierżawę jest rezydentem, czy nierezydentem;
- dochodów ze sprzedaży majątku nieruchomego znajdującego się na terenie Ukrainy;
- dochodów ze sprzedaży majątku ruchomego, jeśli fakt zmiany właściciela (sprzedaży obiektu majątku ruchomego) podlega rejestracji państwowej i/lub poświadczeniu przez notariusza zgodnie z prawem ukraińskim, lub jeśli miejsce przekazania majątku ruchomego odbiorcy znajduje się na terenie Ukrainy;
- dochodów z prowadzenia działalności gospodarczej oraz niezależnej działalności zawodowej na terenie Ukrainy;
- dochodów wypłaconych (przekazanych) przez rezydentów w postaci wygranych i nagród, w tym na loterii (z wyjątkiem państwowej); pomocy charytatywnej, prezentów;
- dochodów w postaci aktywów przekazanych w spadku, jeśli te aktywa lub źródło ich wypłaty znajduje się na terenie Ukrainy;
- innych dochodów, w tym zapłat lub wynagrodzeń z tytułu umów cywilnoprawnych, uzyskanych przez rezydenta lub nierezydenta, jeśli źródło wypłaty (naliczenia) tych dochodów

znajduje się na terenie Ukrainy, niezależnie od rezydenckiego statusu osoby, która je wypłaciła (naliczyła).

Prawo określa trzy rodzaje stawek podatku od osób fizycznych:

- stawka podstawowa – 15 % (do 1.01.2007 r. – 13 %) obiektu opodatkowania;
- stawka obniżona – 5 %;
- stawka podwójna – 30 % (do 1.01.2007 r. – 26 %).

Stawka podstawowa podatku jest stosowana dla opodatkowania wszelkich rodzajów dochodów podatników podatku, z wyjątkiem tych rodzajów dochodów, dla których została określona obniżona lub podwójna stawka podatku.

Stawka podatku wynosi 5% obiektu opodatkowania naliczonego przez agenta podatkowego jako:

- odsetki z bieżącego lub depozytowego rachunku (wkładu) bankowego (w tym rachunku kartkowego);
- dochód odsetkowy lub dyskontowy na podstawie certyfikatu oszczędnościowego (dyskontowego);
- odsetki z wkładu (wpłaty) w spółce kredytowej założonej zgodnie z prawem;
- dochód inwestycyjny wypłacony przez firmę zarządzającą aktywami instytucji wspólnego inwestowania zgodnie z prawem;
- dochód na podstawie hipotecznego certyfikatu udziału, certyfikatu hipotecznego o ustalonej intratności zgodnie z prawem.

Stawka podwójna jest stosowana w przypadku uzyskania przez płatnika podatku takich dochodów, jak wygrana lub nagroda (z wyjątkiem loterii państwowej w wyrazie pieniężnym) na rzecz rezydentów lub nierezydentów oraz wszelkich innych dochodów naliczonych na rzecz nierezydentów – osób fizycznych.

Istnieje także stawka podatku w wysokości 0%. Opodatkowaniu według stawki 0% w przypadku otrzymania spadku przez małżonka podlegają:

- obiekty nieruchomości;
- obiekty majątku ruchomego, w tym: antyki lub dzieła sztuki, naturalne kamienie szlachetne lub metale szlachetne oraz pojazdy i wyposażenie pojazdów;
- kwoty świadczeń z tytułu umów ubezpieczeniowych zawartych przez spadkodawcę oraz kwoty znajdujące się na rachunku emerytalnym spadkodawcy zgodnie z umową niepaństwowego ubezpieczenia emerytalnego;
- środki, w tym gotówka lub środki na rachunkach spadkodawcy otworzonych w bankach i niebankowych instytucjach finansowych, oraz certyfikaty depozytowe.

Naliczenie i zapłata podatku. Naliczenia, pobrania i przekazania do budżetu podatku dochodowego od osób fizycznych dokonują przedsiębiorstwa, instytucje i organizacje wszelkich form własności oraz osoby fizyczne – podmioty działalności przedsiębiorczej wypłacające dochody (nazywane w prawie agentami podatkowymi).

Ulgowe opodatkowanie osób fizycznych. Osobliwością prawnej regulacji ulg przez Ustawę Ukrainy o podatku dochodowym od osób fizycznych jest ich rozproszenie po wielu artykułach Ustawy. Należy zaznaczyć, że jedną z podstawowych zmian w mechanizmie opodatkowania osób fizycznych było zniesienie z dnia 1 stycznia 2004 roku minimum nieopodatkowanego dochodu obywateli oraz wprowadzenie podatkowej ulgi społecznej. Określono grupę osób, które nie są podatnikami po-

datku. Są to nierezydenci posiadający przywileje dyplomatyczne i immunitet oraz uzyskują dochody bezpośrednio z prowadzenia działalności dyplomatycznej lub przyrównanej do niej, pochodzące z Ukrainy.

Określono dochody, które nie zalicza się do składu ogólnego miesięcznego lub rocznego dochodu opodatkowanego. Ustawa ustala także ulgi dotyczące stawki podatku. Podatnik podatku jest uprawniony do obniżenia kwoty miesięcznego dochodu podlegającego opodatkowaniu, w przypadku:

- uzyskania dochodu ze źródeł ukraińskich;
- uzyskania dochodu od jednego pracodawcy;
- uzyskania dochodu w postaci pensji.

Prawo ustala pewne ulgi społeczne, których wysokość jest różna w zależności od kategorii ludności. Ulgę społeczną w wysokości jednej pensji minimalnej ustala się dla każdego płatnika podatków.

Ponadto prawo określiło wykaz rodzajów dochodów nie podlegających opodatkowaniu oraz wprowadziło pojęcie kredytu podatkowego: podatnik podatku – osoba fizyczna może uzyskać z budżetu odszkodowanie pieniężne niektórych kosztów poniesionych w ciągu roku podatkowego.

Opodatkowanie dochodów osób fizycznych - nierezydentów. Art. 9 pkt. 9.11 Ustawy nr 889-IV jest rozdziałem specjalnym, regulującym opodatkowanie dochodów nierezydentów. Zgodnie z tym punktem dochody pochodzące z Ukrainy naliczone (wypłacone, przekazane) na rzecz nierezydentów podlegają opodatkowaniu na zasadach określonych dla rezydentów, z uwzględnieniem osobiowości przewidzianych przez poszczególne postanowienia Ustawy. Na ten przepis należy zwrócić szczególną uwagę, ponieważ wymienione osobiowości poszczególnych przepisów Ustawy dotyczące nierezydentów obejmują także stawki opodatkowania ustalone specjalnie dla opodatkowania dochodów nierezydentów.

W tabeli przedstawiono rodzaje dochodów cudzoziemców (nierezydentów) oraz odpowiednie stawki podatku.

Rodzaj dochodu	Stawka podatku od 01.01.2007 r.	Podstawa prawna
Pensja	15 %	Art. 7 ust. 7.1 Ustawy nr 889-IV
Dochody nierezydentów pochodzące z Ukrainy, przyrównane do pensji w celach podatkowych, mianowicie nierezydentów, którzy:	15 %	--/--
pracują na obiektach znajdujących się na terenie Ukrainy, w tym w przedstawicielstwach nierezydentów – osób prawnych, niezależnie od źródeł wypłaty takich dochodów	15 %	--/--
są członkami organów zarządzania rezydenta – osoby prawnej lub osoby fizycznej – podmiotu działalności przedsiębiorczej, albo ich przedstawicielstw za granicą, oraz otrzymują pensję i inne wypłaty i wynagrodzenia ze środków takiego rezydenta	15 %	--/--
są podmiotami działalności przedsiębiorczej lub prowadzą niezależną działalność zawodową na terenie Ukrainy, niezależnie od źródeł wypłaty takich dochodów	15 % lub ustalona stawka podatku jednolitego lub ryczałtowego	--/-- Rozdział czwarty Dekretu Gabinetu Ministrów Ukrainy nr 13-92, Rozporządzenie nr 727/98
Dochody w postaci:		Art. 9 ust. 9.11 pkt 9.11.3 Ustawy nr 889-IV
odsetek	5 % (do 2010 r. nie podlegają opodatkowaniu)	Art. 7 ust. 7.2 Ustawy nr 889-IV
dywidend i opłat licencyjnych	15 %	Art. 7 ust. 7.1 Ustawy nr 889-IV

Inne dochody, w tym uzyskane ze sprzedaży nieruchomości lub majątku ruchomego, otrzymania prezentu i/lub spadku, umów cywilno-prawnych, dzierżawy, wygranych, dochodów inwestycyjnych itd.	30 %	Art. 7 ust. 7.3 Ustawy nr 889-IV
--	------	----------------------------------

Zgodnie z Ustawą o Państwowym Rejestrze osób fizycznych – płatników podatków oraz innych należności z dnia 22.12.94r. nr 320/94-BP (ze zmianami i uzupełnieniami) przedsiębiorstwom, instytucjom, organizacjom wszelkich form własności, w tym urzędowi Banku Narodowego Ukrainy, bankom handlowym i innym jednostkom finansowo-kredytowym należy posługiwać się numerem identyfikacyjnym z Państwowego Rejestru osób fizycznych w przypadku:

- wypłaty dochodów, z których potrąca się podatki oraz inne należności zgodnie z obowiązującym prawem ukraińskim;
- zawierania umów cywilnoprawnych, których przedmiotem są obiekty opodatkowania oraz co do których powstaje obowiązek uiszczenia należności;
- otwarcia rachunków w bankach.

Ze względu na to, nerezzydent (cudzoziemiec), który zamierza uzyskać dochód lub otworzyć rachunek w banku na Ukrainie, ma uzyskać **numer identyfikacyjny** z Rejestru Państwowego.

Przy tym, jeśli dochody nierezydentowi wypłaca rezydent Ukrainy (ukraińska osoba fizyczna lub prawna), to rezydenta uznaje się za agenta podatkowego nierezydenta w zakresie przedmiotowych dochodów. Oznacza to, że obowiązek naliczenia i zapłaty podatku leży po stronie przedsiębiorstwa, które wypłaca dochód nierezydentowi (cudzoziemcowi). Nie oznacza to, że podatek uiszcza się kosztem pracodawcy (rezydenta Ukrainy wypłacającego dochód na rzecz cudzoziemca) - podatek zostaje zapłacony kosztem i ze środków nierezydenta z kwoty uzyskanych przez niego dochodów. Wobec w przypadku zawarcia umów (kontraktów) cywilnoprawnych z nierezydentami nie jest dozwolone wpisanie do nich zastrzeżeń podatkowych ustalających, że osoby wypłacające dochody podejmują zobowiązania w zakresie zapłaty podatków (art. 21 ust. 21.2 Ustawy nr 889-IV).

W myśl art. 21 wymienionej Ustawy, jeśli umowa międzynarodowa ratyfikowana przez Radę Najwyższą Ukrainy ustala inne normy, niż przewidziane przez Ustawę, normy te mają zastosowanie do podmiotów objętych umową międzynarodową. Między Ukrainą a Słowacją taka umowa została zawarta dnia 23 stycznia 1996 roku i nabrała mocy w dniu 22 listopada 1996 roku.

Przy tym koniecznym warunkiem zastosowania postanowień umów międzynarodowych o uniknięciu podwójnego opodatkowania jest wykonanie przepisów Uchwały Gabinetu Ministrów Ukrainy o zatwierdzeniu Trybu zwolnienia (zmniejszenia) z opodatkowania dochodów pochodzących z Ukrainy zgodnie z umowami międzynarodowymi Ukrainy o unikaniu podwójnego opodatkowania z dnia 06.05.2001 r. nr 470. Między innymi koniecznym warunkiem zastosowania postanowień umowy międzynarodowej jest przedstawienie przez nierezydenta osobie, która wypłaca mu dochody, certyfikatu rezydencji potwierdzającego status rezydenta kraju obcego.

Uproszczony system opodatkowania

Od 1999 roku na terenie Ukrainy wprowadzono uproszczony system opodatkowania, ewidencji i sprawozdawczości niektórych podmiotów małej przedsiębiorczości (Rozporządzenie Prezydenta Ukrainy o uproszczonym systemie opodatkowania, ewidencji i sprawozdawczości podmiotów małej przedsiębiorczości z dnia 03.07.98 r. nr 727/98 w wydaniu z dnia 28.06.99 r. nr 746/99). Zastosowanie systemu jest najbardziej rozpowszechnionym sposobem opodatkowania podmiotów małej przedsiębiorczości. Te podmioty mogą wybrać opodatkowanie według systemu powszechnego lub uproszczonego.

Uproszczony system opodatkowania (podatek jednolity) mogą stosować:

- osoby fizyczne prowadzące działalność przedsiębiorczą bez założenia osoby prawnej. Przy tym liczba pracowników najemnych nie może przekroczyć 10 osób, a wysokość rocznych wpływów ze sprzedaży wyrobów (usług) - 500 tysięcy hrywni. Wykaz rodzajów działalności, których prowadzenie jest możliwe z zastosowaniem uproszczonego systemu opodatkowania, ustala miejscowy organ władzy na terenie swojej właściwości;
- osoby prawne – podmioty działalności przedsiębiorczej wszelkiej formy organizacyjno-prawnej, średnia roczna liczba pracowników których nie przekracza 50 osób, wysokość rocznych wpływów ze sprzedaży wyrobów (towarów, robót, usług) – 1 mln hrywni. Przy tym dla podatników podatku jednolitego występują ograniczenia dotyczące podmiotów i rodzajów działalności.

Niektóre kategorie osób nie mogą być podatnikami podatku jednolitego. Należą do nich:

- podmioty działalności przedsiębiorczej, które dla swojej działalności – zgodnie z Ustawą Ukrainy o patentowaniu niektórych rodzajów przedsiębiorczej – muszą nabyć specjalny patent;
- spółki powiernicze, zakłady ubezpieczeń, banki oraz inne jednostki finansowo-kredytowe i finansowe niebankowe;;
- podmioty działalności przedsiębiorczej, w których kapitale zakładowym liczba udziałów należących do osób prawnych, będących wspólnikami i założycielami tych podmiotów i nie będących podmiotami małej przedsiębiorczości, przekracza 25 procent;
- osoby fizyczne — podmioty działalności przedsiębiorczej prowadzące działalność przedsiębiorczą bez założenia osoby prawnej w zakresie handlu wyrobami alkoholowymi i tytoniowymi oraz paliwem i smarami;
- podmioty prowadzące działalność wspólną, tzn. na podstawie umowy o wspólnej działalności przewidującej połączenie środków lub majątku wspólników dla osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego.

Podmiot działalności przedsiębiorczej – osoba prawna, która wykorzystuje uproszczony system opodatkowania, ewidencji i sprawozdawczości, samodzielnie wybiera jedną z następujących stawek podatku jednolitego:

- 6 % kwoty wpływów ze sprzedaży wyrobów (towarów, robót, usług) bez uwzględnienia podatku akcyzowego. Przy tym przedsiębiorstwo jest podatnikiem podatku od wartości dodanej w myśl Ustawy Ukrainy o podatku od wartości dodanej;
- 10 % kwoty wpływów ze sprzedaży wyrobów (towarów, robót, usług) bez uwzględnienia podatku akcyzowego. Przy tym przedsiębiorstwo nie jest podatnikiem podatku od wartości dodanej (VAT jest wliczony w podatek jednolity).

Jednak nie zawsze uproszczony system opodatkowania jest bardziej korzystny, niż powszechny. W każdym razie wybór sposobu opodatkowania zależy wyłącznie od decyzji podjętej przez podmiot gospodarowania.

Wady i zalety powszechnego systemu opodatkowania. Powszechny system opodatkowania jest najbardziej elastycznym wśród istniejących. Jeśli wybrałeś powszechny system opodatkowania, musisz być gotowy do zapłaty wszelkich podatków i opłat przewidzianych przez obowiązujące prawo w przypadku występowania warunków decydujących o konieczności zapłaty. Jednak powszechny system opodatkowania maksymalnie uwzględnia ekonomiczne wskaźniki działalności przedsiębiorstwa – w większości przypadków podatnicy o niskich wskaźnikach dochodu nie mają dużych zobowiązań podatkowych. Przedsiębiorstwa mające straty w okresie sprawozdawczym często w ogóle

nie płać podatków podstawowych (do porównania: jeśliby te przedsiębiorstwa płaciły podatek jednolity w ramach systemu uproszczonego, to zobowiązania podatkowe powstawałyby niezależnie od występowania lub braku strat, i bezpośrednio zależały od wysokości wpływów).

Podstawowe wady powszechnego systemu opodatkowania to:

- nadmierna łączna liczba należności podatkowych (podatek dochodowy, VAT, podatek dochodowy od przedsiębiorstw i organizacji oraz inne podatki i opłaty przewidziane przez obowiązujące prawo);
- duża liczba podstaw opodatkowania (dochód, utarg, marża handlowa, zysk, fundusz wynagrodzeń i in.);
- pracochłonność ewidencji dodatkowej. Należy wypełniać dużą liczbę formularzy ewidencyjnych, których terminy i miejsca składania są różne. Sprawę także komplikuje niewystarczająca automatyzacja ewidencji na przedsiębiorstwach powodująca pomyłki - i co za tym idzie – kary za niedotrzymanie dyscypliny podatkowej.
- konieczność dokonania zaliczek podatkowych. W celu prowadzenia działalności przedsiębiorczej podatnik ma zapłacić kwotę podatku na podstawie oczekiwanego dochodu lub wartości patentu, i może prowadzić działalność gospodarczą dopiero po uzyskaniu patentu. Przedsiębiorstwo jeszcze nie rozpoczęło działalność, a już ma zobowiązania wobec państwa - dla wielu potencjalnych przedsiębiorców staje się to niepokonaną przeszkodą dla organizacji własnego biznesu.

Do uproszczonego sposobu opodatkowania obok podatku jednolitego można zaliczyć **podatek ryczałtowy, ryczałtowy podatek rolny oraz podatek od chałupnictwa**.

Ryczałtowy podatek rolny

Ryczałtowy podatek rolny to alternatywny system opodatkowania, który miał być stosowany do 1.01.2004 roku, lecz ten okres przedłużono do 31.12.2009 roku. Ustawa Ukrainy o ryczałtowym podatku rolnym precyzyjnie określa obiekt opodatkowania. Obiektem opodatkowania jest powierzchnia ziemi rolnej, przekazanej producentowi rolniczemu na własność lub do użytkowania, w tym na warunkach dzierżawy, oraz powierzchni wodnej wykorzystywanej przez gospodarstwa hodowli ryb i rybactwie w celu hodowli i odłowu ryby w wewnątrzlądowych zbiornikach wodnych (jeziorach, stawach itp.).

Podatek ryczałtowy

Podatek ryczałtowy to jeden z rodzajów uproszczonego opodatkowania dochodów osób fizycznych – podmiotów działalności przedsiębiorczej. Podatek ryczałtowy został wprowadzony przez Dekret Gabinetu Ministrów Ukrainy o podatku dochodowym od obywateli. Od 1.01.2004r. nabrała mocy Ustawa Ukrainy o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 22.05.2003, która utrzymała prawo do zapłaty podatku ryczałtowego, tzn. rozdział IV Dekretu zachowuje czynność do chwili nabrania mocy przez specjalną ustawę o opodatkowaniu osób fizycznych – podmiotów działalności przedsiębiorczej. W związku z przyjęciem Ustawy Ukrainy o podatku dochodowym od osób fizycznych przepisy dotyczące zapłaty podatku ryczałtowego praktycznie się nie zmieniły.

Zwracamy uwagę na to, że podatnikami podatku ryczałtowego mogą być wyłącznie osoby fizyczne – przedsiębiorcy prywatni. Prawo określa pewne warunki, w których osoba fizyczna – przedsiębiorca prywatny może wybrać uproszczony system opodatkowania podatkiem ryczałtowym, między innymi:

- liczba osób, posiadających stosunki pracy z przedsiębiorcą prywatnym, w tym członków jego rodziny, nie może przekroczyć 5 osób;

- dochód brutto z działalności przedsiębiorczej za ostatnie 12 miesięcy poprzedzające miesiąc nabycia patentu, nie może przekroczyć 7000 nieopodatkowywanych minimów dochodu obywateli (119 000 UAH);
- działalność przedsiębiorcza ma być związana ze sprzedażą towarów i świadczeniem towarzyszących tej sprzedaży usług na targu oraz zapłatą opłaty targowej.

Płatnicy podatku ryczałtowego nie mogą prowadzić handlu wyrobami alkoholowymi i tytoniowymi. W przypadku wybrania podatku ryczałtowego jako sposobu opodatkowania dochodów przedsiębiorca prywatny ma uzyskać patent – w tym celu ma zapłacić opłatę stałą, której wysokość ustalają rady miejscowe, oraz sporządzić i złożyć do urzędu skarbowego wniosek o wydanie patentu.

Podatek od chałupnictwa

Zasady prawne uiszczania podatku od chałupnictwa reguluje Dekret Gabinetu Ministrów Ukrainy o podatku od chałupnictwa.

Płatnikami podatku od chałupnictwa są obywatele Ukrainy, obywatele zagraniczni oraz osoby bez obywatelstwa niezależnie do tego, czy mają oni stały pobyt na Ukrainie, jeśli nie są zarejestrowani jako podmioty przedsiębiorcze i dokonują niesystematycznej – nie więcej czterech razy w ciągu roku kalendarzowego – sprzedaży wyprodukowanych, przetworzonych i nabytych wyrobów, rzeczy, towarów. Obiektem opodatkowania jest sumaryczna wartość towarów według cen rynkowych, przedstawiona przez obywatela w deklaracji złożonej do urzędu skarbowego dzielnicy (miasta) zamieszkania, oraz przez obywatela nie posiadającego stałego pobytu na Ukrainie – do urzędu skarbowego właściwego dla miejsca sprzedaży towarów.

OGÓLNE INFORMACJE O RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

FLAGA POLSKI

Nazwa państwa:
Położenie geograficzne:
Powierzchnia:
Stolica:
Ustrój polityczny:
Liczba ludności:
Średnia gęstość zaludnienia:
Narodowości dominujące:
Religia dominująca:
Jednostka monetarna:
Język urzędowy:
Strefa czasowa:

GODŁO POLSKI

Rzeczpospolita Polska
Europa Środkowa
312,7 tys. km²
Warszawa
republika parlamentarna
36,6 mln. osób na rok 2006
123 os/km²
Polacy (87,5%), inni (12,5)
katolicyzm
złoty polski
polski
GMT+3

POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Kraj jest położony na wschód od Niemiec i na północny wschód od Czech. Na południu Polska graniczy ze Słowacją, na północy ma linię brzegu Morza Bałtyckiego. Na północnym wschodzie - krótki odcinek granicy z Litwą, na wschodzie graniczy z Białorusią i Ukrainą. Sumaryczna długość granic Polski wynosi 3 504 km. Granica z Białorusią (418 km), obwód kaliniński Rosji (210 km) oraz Ukrainą (535 km) stanowi granicę zewnętrzną Unii Europejskiej, której łączna długość na terenie Polski wynosi 1 163 km.

Granice Polski ze Słowacją (539 km), Republiką Czeską (790 km), Niemcami (467 km) oraz Litwą (104 km) to granice wewnętrzne Unii Europejskiej, łącznie 1 902 km.

Klimat Polski jest kontynentalny z chłodną zimą i ciepłym latem. Kraj leży w środkowoeuropejskiej strefie czasowej.

INFORMACJE OGÓLNE

Polska jest republiką parlamentarną. Tradycja nazwy urzędowej – Rzeczpospolita Polska – sięga początku wieku XVI. Godłem jest wizerunek orła białego – symbol liczący ponad siedemset lat – w czerwonym polu. Barwy narodowe Polski to biel i czerwień.

Najwyższą władzą ustawodawczą Polski jest dwuizbowy parlament składający się z Sejmu i Senatu, wybierany na 4-letnią kadencję. Sejm składa się z 460 posłów, Senat - z 100 senatorów. Na czele państwa stoi Prezydent wybierany w wyborach powszechnych na 5-letnią kadencję. Organem wykonawczym władzy państwowej jest Rada Ministrów (Rząd), na czele którego stoi Prezes Rady Ministrów (premier).

Polska należy do krajów o średniej wielkości. Powierzchnia kraju wynosi 312 683 km², zajmując 9 miejsce w Europie i 66 na świecie. Polska jest nieco większa, niż, na przykład, Wielka Brytania lub Włochy. Zajmuje 3% powierzchni Europy. Większą część Polski stanowią tereny nizinne – średnie wzniesienie wynosi około 173 m nad poziomem morza. W wielu regionach Polski rzeźba terenu jest falista, z malowniczymi pasmami podgórskimi i górskimi.

Najwyższym punktem kraju są Rysy – szczyt górski na południu kraju sięgający 2499 metrów. Regiony podgórskie i górskie odwiedza wiele turystów. Piękne krajobrazy, rozmaite trasy dla spacerów i wycieczek turystycznych, wspaniałe warunki dla uprawiania sportów zimowych, liczne pensjonaty, ośrodki wypoczynkowe i hotele oraz wyciągi i kolejki linowe są warte tego, żeby przyjeżdżać tutaj o każdej porze roku. Tak samo atrakcyjne krajobrazy można znaleźć w północnej „krajnie tysiąca jezior” połączonych ze sobą kanałami.

Roślinność Polski nie należy do skąpych, chociaż nie jest tak bogata, jak w przeszłości, kiedy olbrzymie puszcze i lasy pokrywały 3/4 terytorium kraju. Obecnie obszary leśne stanowią 28% powierzchni. Wśród kompleksów leśnych zachowanych w stanie niezmiennym należy wymienić jedyną takiego rodzaju w Europie Puszcę Białowieską (około 58 tys. ha w granicach Polski). Ochroną prawną objęto rezerваты oraz parki narodowe i krajobrazowe - wyjątkowo cenne pod względem właściwości przyrodniczych oraz bogate w różne gatunki roślin i zwierząt.

Polska jest bogata w kopaliny użyteczne. Główne surowce to węgiel kamienny na południu kraju, który pod względem jakości jest jednym z najlepszych w Europie, węgiel brunatny, rudy metali nieżelaznych, szczególnie cynku i ołowiu, rudy miedzi, niklu, kobaltu, oraz siarka, sól kamienna i potasowa. Ponadto Polska jest jednym z największych na świecie producentem srebra, co dzisiaj jest bardzo ważne. Najbardziej rozwinięte branże polskiej gospodarki to budowa maszyn, przemysł spożywczy, lekki (szczególnie włókienniczy), chemiczny, elektroniczny oraz paliwowo-energetyczny. Co dotyczy rolnictwa, to jego podstawę stanowią małe i średnie prywatne gospodarstwa rolne. Polska jest jednym z niewielu krajów, w których najwięcej roli przeznaczono na uprawę żyta, ziemniaków, roślin paszowych, buraków cukrowych, rzepaku oraz warzyw i owoców. Również dobrze rozwija się hodowla świń, bydła oraz drobiu. Według standardów europejskich Polska należy do krajów o średniej gęstości zaludnienia. W kraju mieszka około 36,6 milionów osób - pod tym względem Polska zajmuje 7 miejsce w Europie i 25 na świecie. Za granicą, w różnych krajach świata, w tym w Stanach Zjednoczonych, Rosji, Niemczech, Kazachstanie, Czechach, Słowacji, Francji, Kanadzie i Ukrainie mieszka ponad dziesięć milionów Polaków i osób polskiego pochodzenia.

Mniejszości narodowe (Białorusini, Litwini, Niemcy, Żydzi) stanowią mniejszą część ludności kraju. Większość ludności mieszka w miastach. Największe z nich to Warszawa, Łódź, Kraków, Wrocław, Poznań, Gdańsk, Szczecin, Bydgoszcz, Katowice i Lublin.

GOSPODARKA POLSKI PO WEJŚCIU DO UE

Szeroko rozpowszechnione w Polsce obawy dotyczące wejścia kraju do UE nie sprawdziły się, z wyjątkiem niektórego podwyższenia cen po integracji. Jednak polityka walutowa pozwoliła utrzy-

mać stabilność cen w latach 2004-2006. W tym samym czasie mały miejsce nie prognozowane zjawiska pozytywne. Wbrew pesymistycznym oczekiwaniom tempo wzrostu eksportu wyprzedziło tempo wzrostu importu. Wyraźnie zwiększył się polski eksport towarów spożywczych do krajów UE. Rzeczą nieoczekiwaną okazało się także to, że wsparcie społeczne członkostwa Polski w UE stale i aktywnie wzrastało, poczynając od chwili integracji.

Integracja Polski do UE była procesem stopniowym i długotrwałym nie zakończonym do dziś. Należy zaznaczyć, że o osiągnięciach polskiej gospodarki w latach 2004 – 2007 w znacznej mierze zdecydował charakter reform instytucjonalnych i normatywno-prawnych przeprowadzonych jeszcze przed wejściem Polski do UE.

Adaptacja do norm ustawodawstwa UE pozwoliła Polsce dokonać głębokich przemian w dziedzinie regulacji gospodarki oraz ograniczyć ingerencję państwa w sektor prywatny. Reforma rynków finansowych, prawa korporacyjnego i antymonopolowego, sprawozdawczości finansowej oraz prawa do własności intelektualnej sprzyjała ulepszeniu klimatu biznesowego i rozwojowi gospodarczemu. Polska także zyskała na dostępie do funduszy strukturalnych UE umożliwiających udoskonalenia infrastruktury społecznej.

Różne badania przeprowadzone przed wejściem Polski do UE prognozowały dodatkowy wzrost produktu krajowego brutto o 1,3%-2,1% co roku. Oceny Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych (CASE) pokazały, że liberalizacja handlu oraz zmniejszenie przeszkód technicznych w przyszłości pozwolą na podwyższenie wskaźnika produktu krajowego brutto w Polsce do 3,4%. Przewidywano, że rzeczywista pensja pracowników niewykwalifikowanych w kraju zwiększy się o 1,7%.

Lecz już w pierwszych dwóch latach członkostwa Polski w UE odnotowano trwały rozwój gospodarczy średnio o 4,2% co roku, i ta tendencja występowała także w 2006 r. Pod względem tego wskaźnika Polska zajmowała ósme miejsce wśród krajów UE, pozostając w tyle za krajami bałtyckimi i Słowacją.

Wbrew pesymistycznym oczekiwaniom tempo eksportu wyprzedziło tempo importu – w ciągu ostatnich sześciu lat deficyt w handlu zewnętrznym ciągle się zmniejszał. W latach 2005-2006 r. bilans handlowy Polski z krajami UE był dodatni, tzn. że bieżący deficyt handlowy jest uwarunkowany obrotem handlowym z krajami nie będącymi członkami UE. Wprowadzenie wspólnych taryf celnych w zakresie handlu z krajami spoza Unii Europejskiej spowodowało obniżenie średnich taryf od 8,9% do 4,1%. Wskutek tego gwałtownie wzrósł import z krajów rozwijających się (przede wszystkim z Chin). Zakres eksportu do krajów trzecich (głównie do Rosji i Ukrainy) także osiągnął rekordowego poziomu dzięki udostępnionym Polsce subsydiom eksportowym na towary spożywcze. Liberalizacja handlu tymi towarami spowodowała wzrost polskiego eksportu w UE.

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne. Jak prognozowano, po wejściu do UE odbyło się znaczne zwiększenie napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych w porównaniu z r. 2003. W 2004 r. w gospodarkę kraju zainwestowano 10,29 mld euro, to znaczy prawie tyle samo, co i w r. 2000, w którym zawarto większość umów prywatyzacyjnych.

Do dziś Polska była głównym odbiorcą bezpośrednich inwestycji zagranicznych wśród nowych członków UE i jest to całkiem zrozumiałe ze względu na wielkość polskiej gospodarki. Jednak z punktu widzenia wskaźników względnych łączne inwestycje zagraniczne w Polsce były mniej znaczne i wyniosły zaledwie 31% produktu krajowego brutto, odsuwając Polskę na koniec listy (niżej tylko Słowenia i Rumunia).

Głównymi inwestorami w gospodarkę Polski były kraje UE (w formacie przed rozszerzeniem), na które przypadało ponad 83% łącznego zakresu bezpośrednich inwestycji zagranicznych na koniec roku 2005. Pozycje lidera zajmowały Holandia, Niemcy i Francja, zapewniając łącznie prawie 61% kwoty bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce. W ostatnich latach zwiększają się inwestycje z krajów, które weszły do UE, chociaż wciąż pozostają one na dość niskim poziomie – zaledwie 2% łącznej kwoty inwestycji. Ponadto gwałtownie wzrosły polskie inwestycje za granicą – prawie dwukrotnie w roku 2004 (do 636 mln euro) w porównaniu z rokiem poprzednim, oraz do 2493 mln euro w roku 2005.

Migracja zarobkowa. Zgodnie z prognozami po wejściu Polski do UE wzrosła mobilność zewnętrzna zasobów pracy, której wektor miał trzy podstawowe kierunki – do krajów UE, które otworzyły swoje rynki pracy, mianowicie do Wielkiej Brytanii, Irlandii i Niemiec. W 2004 r. około 250 000 Polaków znajdowało się za granicą przez ponad dwa miesiące, większość z nich pracowała. Jest to o 20% więcej, niż w 2003 r., przy tym udział młodzieży (przed 35 rokiem życia) wśród migrantów zwiększył się od 51% w 2000 r. do 61% w 2004 r.

Jednak często migranci otrzymują pracę, która nie odpowiada ich kwalifikacjom. Obawy dotyczące tego, że masowa migracja z krajów Europy Środkowej i Wschodniej do UE będzie miała negatywny wpływ na rynki pracy krajów unijnych okazały się bezpodstawne. Według danych Banku Światowego możliwości Wielkiej Brytanii, Irlandii i Niemiec w zakresie przyjęcia potoku migrantów nie zostały wyczerpane. Napływ pracowników zagranicznych raczej uzupełnił zasoby pracy tych krajów, lecz nie zmienił go i nie spowodował obniżenia poziomu wynagrodzeń.

Z drugiej strony w Polsce występuje brak wykwalifikowanej kadry dla niektórych sektorów, szczególnie ochrony zdrowia. Ponadto nasiliły się wymagania dotyczące podwyższenia pensji, między innymi w rolnictwie i budownictwie. Wskutek tego Polska złagodziła swoją politykę imigracyjną wobec krajów nieunijnych (2006 rok).

Zagospodarowanie środków UE. W 2004 r. Polska była beneficjentem środków budżetowych UE. Dotacje osiągnęły 1,7 mld euro i wyniosły 0,75% produktu krajowego brutto. Przewiduje się, że w 2008 r. dotacje UE osiągną 3,25% PKB. Większość instrumentów finansowych udostępnionych Polsce po wejściu do UE jest zorientowana na rozwój rolnictwa i terenów wiejskich oraz na wsparcie reform strukturalnych, i wynosi odpowiednio 27% i 23%.

Poprawa stosunku społeczeństwa do wejścia do UE. Udział ludności pozytywnie oceniającej członkostwo Polski w UE stale wzrasta. Po dwóch latach z chwili integracji 54% respondentów uważało, że członkostwo w UE przyniosło więcej korzyści, niż strat. Jest to o 15 punktów procentowych więcej, niż po pierwszym roku członkostwa.

WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE

KRÓTKI OPIS I INFORMACJE OGÓLNE

Województwo znajduje się w środkowo-wschodniej części Polski, granicząc na wschodzie z Ukrainą i Białorusią. Województwo lubelskie jest jednym z największych polskich regionów (pod względem powierzchni zajmuje trzecie miejsce). Powierzchnia obwodu wynosi 25,1 tys. km² i stanowi 8% powierzchni kraju. Granica wschodnia jest jednocześnie granicą Unii Europejskiej. Województwo lubelskie graniczy z województwem podkarpackim, świętokrzyskim, mazowieckim i podlaskim. Tereny województwa zamieszkuje około 2,2 mln osób, co stanowi ponad 5% liczby ludności kraju. Podział ludności jest praktycznie równy – w miastach mieszka 1,05 mln osób, na wsi - 1,1 mln osób.

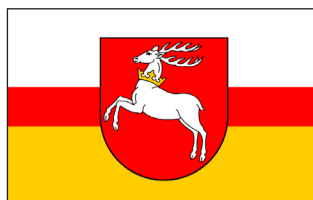
HERB WOJEWÓDZTWA

Stolica województwa
Lubelski Urząd Wojewódzki

Wojewoda
Marszałek
Powierzchnia
Liczba ludności
Gęstość zaludnienia
Ludność miejska

FLAGA WOJEWÓDZTWA

Lublin
Lublin, ul. Spokojna 4
20-914 Lublin
tel.: (0-81) 532-45-43, fax 532-85-40
Wojciech Żukowski
Jarosław Zdrojkowski
25 155 km²
2 185 000 osób (na 1 stycznia 2006 r.)
87 os./km²
47%

Środowisko przedsiębiorcze. W ostatnich latach gospodarka województwa lubelskiego systematycznie się rozwija. Zmienia się jej struktura - obecnie przeważają małe i średnie przedsiębiorstwa, które imponują dynamiką rozwoju i działają głównie w branży usługowo-handlowej. Poza tą branżą dominują: przetwórstwo rolno-spożywcze, przemysł maszynowy, samochodowy, energetyczny, meblarski.

Z uwagi na rolniczy charakter regionu przetwórstwo rolno-spożywcze stanowi tradycyjnie podstawową gałąź lubelskiego przemysłu. Najważniejsze gałęzie przemysłu spożywczego to: cukrowni-

czy, mleczarski, mięsny, piwowarski, zbożowo-młynarski, tytoniowy, spirytusowy, cukierniczy, zielarski, owocowo-warzywny.

Korzystne położenie województwa sprzyja współpracy z państwami Europy. Przyciąga wielu zagranicznych inwestorów, którzy znajdują tutaj przychylność i dogodne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej. Wysokie kwalifikacje zawodowe mieszkańców województwa lubelskiego, niskie koszty prowadzenia działalności gospodarczej, ułatwiony dostęp do innych rynków zbytu oraz korzystne warunki dla eksportu stanowią istotne kryterium wyboru miejsca dla inwestorów. Uzupełnieniem są atrakcyjne tereny pod inwestycje oraz pozytywne doświadczenia innych inwestorów.

Do zasobów naturalnych występujących w regionie należą: węgiel kamienny, gaz ziemny, kreda oraz fosforyty. Na rynku lubelskim funkcjonują firmy, których działalność jest wysoko oceniana w krajowych konkursach i rankingach. Są to firmy nieprzeciętne, kreatywne, rzetelne, łączące często bogatą tradycję z nowoczesnością. Międzynarodowe Targi Lubelskie S.A. organizują największe we wschodniej Polsce branżowe imprezy targowe i wystawiennicze. Dysponując nowoczesną bazą lokalową oraz szeroką gamą kontaktów stwarzają możliwość wymiany doświadczeń, technologii, promocji produktów i firm.

Rozwojowi regionu służą zachęty i ulgi zainicjowane przez lokalne władze, między innymi:

- ulgi w podatku od nieruchomości dla przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy, u których stan średniorocznego zatrudnienia wzrośnie o co najmniej 10% w stosunku do średniorocznego zatrudnienia w ubiegłym roku (Uchwała nr 827/XXXV/2005 Rady Miasta Lublin z dnia 17 listopada 2005 r.);
- dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy budynkach zabytkowych (Uchwała nr 791/XXXIII/2005 Rady Miasta Lublin z dnia 8 września 2005 r.);
- Program Pomocy Regionalnej dla przedsiębiorców inwestujących w Strefie Aktywizacji Gospodarczej "Lublin-Zadębie" (Uchwała nr 321/XIII/2003 Rady Miasta Lublin z dnia 18 grudnia 2003 r. oraz Uchwała nr 364/XVI/2004 Rady Miasta Lublin z dnia 4 marca 2004 r.);
- ulgi w podatku od nieruchomości zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej w formie stołówek, bufetów i kiosków szkolnych, będących w posiadaniu placówek działających na podstawie ustawy o systemie oświaty (Uchwała nr 827/XXXV/2005 Rady Miasta Lublin z dnia 17 listopada 2005 r.);
- ulgi w podatku od nieruchomości zajętych na działalność gospodarczą w zakresie prowadzenia parkingów wielopoziomowych i garaży wielopoziomowych (Uchwała nr 827/XXXV/2005 Rady Miasta Lublin z dnia 17 listopada 2005 r.);
- granty na zatrudnianie bezrobotnych.

Priorytety rozwoju województwa lubelskiego. Zarówno każdy kraj, jak i poszczególne regiony dąży do poprawy i podwyższenia jakości życia oraz powszechnego rozwoju gospodarki, zrównoważenia społeczno-politycznego, pomocy społecznej, odpowiednio do tych potrzeb opracowując pewne modele, podejścia systemowe oraz strategie wszechstronnego rozwoju. Otóż posługuje się określonymi dla siebie priorytetami, którymi dla województwa lubelskiego są:

- ochrona zdrowia i opieka społeczna;
- likwidacja problemu bezrobocia;
- rozwój infrastruktury;
- podwyższenie poziomu wykształcenia;
- ochrona środowiska i zasobów naturalnych;
- głęboka analiza problemów społecznych;

- współpraca transgraniczna;
- przyciąganie i współpraca z inwestorami.

Ze względu na wyżej wymienione priorytety należy zaznaczyć, że województwo lubelskie posiada wszelkie warunki dla skutecznej współpracy. Ponadto korzystne położenie geograficzne pozwala na realizację programów wymiany doświadczenia z terenami przygranicznymi, na zmianę istniejących i znalezienie nowych kontaktów dla przyszłej współpracy.

W województwie lubelskim występują warunki sprzyjające produkcji rolniczej. Należą do nich gleby o wysokiej jakości – czarnoziemy powstałe na glebach żółtych, gleby bielcowe, gleby bure leśne oraz urodzajne gleby węglanowe. Region jest ważnym dostawcą mleka, miodu i ziół. Województwo lubelskie jest największym polskim producentem owoców miękkich. Ponadto dobrze jest rozwinięta hodowla świń, bydła i koni (słynna Stadnina Koni w Janowie Podlaskim). W województwie dobrze rozwija się przemysł (spożywczy, chemiczny, samochodowy, budowa maszyn i urządzeń, wydobywanie węgla kamiennego) oraz mały i średni biznes skoncentrowany przede wszystkim w stolicy regionu oraz w miastach. Ten sektor gospodarki posiada pozycję lidera także w takich dziedzinach, jak handel i naprawy, obsługa nieruchomości i firm, budownictwo oraz działalność hotelowa i restauracyjna. Województwo lubelskie posiada rozwiniętą sieć szkół i ośrodków oświatowych różnego poziomu. W Lublinie jest 5 uczelni wyższych: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Politechnika Lubelska, Akademia Medyczna oraz Akademia Rolnicza. W stolicy regionu funkcjonuje także Europejskie Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów. Województwo lubelskie jako teren współistnienia i wzajemnego przenikania się różnych kultur i religii oraz miejsce ważnych wydarzeń historycznych zajmuje ważne miejsce w kulturze Polski i Europy. Na terenie Lubelszczyzny znajdują się między innymi liczne zabytki architektoniczne: zamki, pałace, posiadłości i obiekty sakralne. Między innymi należy wymienić kaplicę Św. Trójcy na zamku w Lublinie wpisaną na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, klasztor Dominikanów w Lublinie oraz rezydencję Zamoyckich w Kozłowie. Wielką popularnością wśród turystów przyjeżdżających na Lubelszczyznę cieszą się także Kazimierz Dolny nad Wisłą – miejsce przeprowadzenia festiwali folklorystycznych i filmowych, Puławy – była posiadłość Czartoryskich, Nałęczów – dobrze znane uzdrowisko oraz bogaty w walory przyrodnicze region Roztocza.

WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE

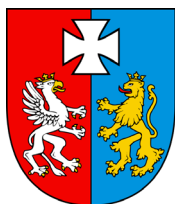

KRÓTKI OPIS I INFORMACJE OGÓLNE

Województwo podkarpackie znajduje się na południowym wschodzie i zostało utworzone stosunkowo niedawno – w 1999 r. w wyniku reformy administracyjnej. Stolicą województwa jest Rzeszów. Powierzchnia wynosi 17 844 km².

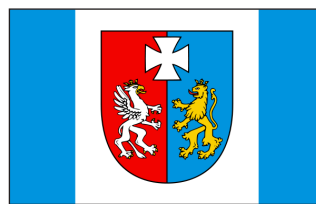
Na południu województwo graniczy ze Słowacją i Ukrainą, na wschodzie – z Ukrainą. Na zachodzie i północy – z województwem małopolskim, świętokrzyskim i lubelskim. Tereny Podkarpacia od dawna były miejscem, gdzie spotykały się narodowości, kultury i religie. Właśnie dlatego region może pochwalić się niepowtarzalną różnorodnością dziedzictwa kulturowego.

HERB WOJEWÓDZTWA

Stolica województwa
Podkarpacki Urząd Wojewódzki
Wojewoda
Marszałek
Powierzchnia
Ludność
Gęstość zaludnienia
Ludność miejska

FLAGA WOJEWÓDZTWA

Rzeszów
Rzeszów, ul. Grunwaldzka 15
Mirosław Karapyta
Zygmunt Cholewiński
17 844 km²
2 120 237 osób (na 1 stycznia 2006 r.)
118 os./km²
40,44 %

Województwo podkarpackie to jeden z najbardziej tajemniczych zakątków Polski. Nagrodą dla doświadczonych turystów będzie pierwotna przyroda: krajobrazy górskie oszałamiają, burzliwe rzeki zadziwiają temperamentem, puszcze są fantastyczne.

Wysokie i dzikie szczyty Bieszczad i Niskiego Beskidu na południu, malownicze stoki pogórza Przemyskiego, Dynowskiego, Strzyżowskiego, Ciężkowickiego oraz Roztocza w centrum, rozłożyste równiny na północy. Terytorium przecinają największe rzeki regionu - San i Wisłok.

Prawie połowę powierzchni województwa stanowią lasy. Prawie wszystkie są chronione. Tutaj znajdują się Bieszczadzki i Magurski Parki Narodowe, 10 parków krajobrazowych, 16 obszarów chronionego krajobrazu, 70 rezerwatów. W województwie jest dużo źródeł wody mineralnej. Czyste

powietrze i wyjątkowy mikroklimat przyciągają turystów: można zgubić się w górach, a można spokojnie odpoczywać w sanatorium (Iwonicz, Rymanów, Polańczyk i Horyniec Zdrój).

Bieszczadzki Park Narodowy założony w 1973 roku chroni wschodniokarpacką przyrodę w polskiej części Bieszczadów Zachodnich. W 1999 roku powierzchnia Parku została zwiększona do 29201,62 ha. Jest to trzeci pod względem wielkości park narodowy w Polsce i jednocześnie największy górski park narodowy w kraju. Najwyższym szczytem polskiej części Bieszczadów jest Tarnica (1346 metrów nad poziomem morza).

Powierzchnia Magurskiego Parku Narodowego wynosi 19439 ha. Park zajmuje środkową część Beskidu Niskiego – jednego z dwóch regionów ery mezozoicznej, które tworzą makroregion Beskidów Środkowych. Park rozciąga się na 100 km od Przełęczy Tylickiej (688 m nad poziomem morza) na zachodzie do Przełęczy Łupkowskiej (640 m nad poziomem morza) na wschodzie pasmem o szerokości 30-40 km, po obu stronach granicy polsko-słowackiej.

Dzięki czystemu środowisku województwo jest bardzo atrakcyjnym regionem turystycznym. Województwo posiada charakter raczej rolniczy, chociaż niektóre branże przemysłu rozwijają się dość dobrze. Od końca XIX wieku na obecnych terenach województwa podkarpackiego wydobywano ropę naftową. Najbardziej atrakcyjną częścią województwa są położone w części południowej tereny górskie. Dzikie góry Bieszczady nie są wysokie, lecz bardzo rozległe i bez wątpienia malownicze, pokryte gęstymi lasami i dużymi łąkami. W 1973 roku w celu ochrony rzadkich gatunków dzikich zwierząt występujących na terenie województwa – wilków, rysiów, niedźwiedzi i dzików – założono Bieszczadzki Park Narodowy. Jest to miejsce docelowe dla wszystkich poszukujących spokoju i kontaktu z dziką przyrodą. Miłośnicy sportów wodnych mogą dobrze spędzić czas nad Jeziorem Solińskim (jeziorem zaporowym na rzece San). Na terenie Podkarpacia wszędzie można spotkać stare prawosławne cerkwie i synagogi, ponieważ przed drugą wojną światową tutaj mieszkali Ukraińcy, Łemkowie, Bojkowie i Żydzi. W województwie podkarpackim można także zwiedzić piękne zamki i pałace, w tym zamek w Baranowie Sandomierskim zbudowany na wzór pałacu królewskiego na Wawelu, renesansowy zamek w Krasiczynie oraz barokowy – w Łańcucie.

Potencjał gospodarczy. Kontakty regionu z zagranicą rozwijają się systematycznie. Współpraca gospodarcza Podkarpacia, między innymi handel ze Słowacją, Węgrami, Czechami, Rumunią i Słowenią, realizuje się na zasadach CEFTA oraz Światowej Organizacji Handlu. Na strukturę handlu zagranicznego województwa podkarpackiego wpływa także bliskość rynku Ukrainy i Rosji. W zakresie eksportu podstawowymi partnerami handlowymi województwa podkarpackiego są Ukraina, Niemcy, Rosja, Stany Zjednoczone, Francja, Włochy, Dania, Słowacja oraz Austria. Większa część importu pochodzi z Niemiec, Włoch, Stanów Zjednoczonych, Belgii, Holandii, Węgier, Francji, Słowacji i Wielkiej Brytanii.

Województwo podkarpackie oferuje inwestorom krajowym i zagranicznym stabilność sytuacji politycznej i gospodarczej, dostęp do rynków Europy Środkowej w Wschodniej, niskie koszty produkcji i dystrybucji, niewysokie nakłady inwestycyjne związane z rozpoczęciem działalności gospodarczej oraz dodatkowe ulgi w specjalnych strefach ekonomicznych.

Współpraca transgraniczna. Województwo podkarpackie rozwija współpracę międzyregionalną z obwodem lwowskim. W marcu 2000 roku podpisano Umowę o współpracę. Ten ważny dla obu stron dokument pojawił się dzięki zrozumieniu, że stosunku sąsiedzkie oraz współpraca w dziedzinie gospodarki, nauki i kultury mają olbrzymie znaczenie dla każdego mieszkańca regionu. Formą realizacji współpracy gospodarczej są między innymi misje gospodarcze, których zadanie polega na przekazaniu doświadczenia województwa podkarpackiego w zakresie budowy gospodarki rynkowej.

Coraz to lepsze wyniki demonstruje współpraca w ramach Euroregionu Karpackiego. Obejmuje preszowski i koszycki kraje Słowacji, lwowski, zakarpcki, iwanofrankowski i czerniowiecki obwo-
dy Ukrainy, okręgi Szabocs-Szatmár-Bereg (Nyíregyháza), Hajdú-Bihar (Debreczyn), Borsod-Abaúj-Zemplén (Miskolc), Heves (Eger) i Jász-Nagykun-Szolnok (Szolnok) Węgier oraz okręgi Satu Mare, Maramureș, Bihor, Sălaj, Botoșani i Suczawa Rumunii.

ŚRODOWISKO PRZEDSIĘBIORCZE: formy prowadzenia działalności przedsiębiorczej

Podmioty gospodarcze na rynku polskim

Prawo polskie przewiduje następujące formy prawne prowadzenia działalności przedsiębiorczej:

- Działalność przedsiębiorcza osób fizycznych (przedsiębiorcy prywatni) – podlega rejestracji zgodnie z rodzajem działalności;
- Spółki cywilne – podlegają rejestracji zgodnie z przepisami kodeksu cywilnego;
- Spółki handlowe osób fizycznych lub prawnych – podlegają rejestracji zgodnie z przepisami polskiego kodeksu spółek handlowych;
- Spółdzielnie założone przez osoby fizyczne lub prawne;
- Przedsiębiorstwa państwowe.

Działalność przedsiębiorczą mogą także prowadzić różne stowarzyszenia społeczne, fundacje oraz związki zawodowe.

Przedstawiamy bardziej szczegółową charakterystykę wymienionych form organizacyjno-prawnych.

Przedsiębiorcy prywatni oraz jednostki nieposiadające osobowości prawnej

Przedsiębiorcy prywatni. W myśl Ustawy z dnia 19.11.1999 roku - Prawo działalności gospodarczej, podmiotem prowadzącym działalność gospodarczą może być osoba fizyczna lub spółka nieposiadająca osobowości prawnej. Wymieniona osoba/spółka ma zostać wpisana do ewidencji (przejść państwową rejestrację) w niżej opisanym trybie.

Przepisy wymienionego prawa nie mają zastosowania do działalności produkcyjnej w rolnictwie w zakresie uprawy roli, hodowli, ogrodnictwa, leśnictwa, rybołówstwa rzeczno- i jezioro- oraz wynajmu pomieszczeń rolniczych i działek gruntu dla ich budowy, sprzedaży żywienia domowego i świadczenia przez przedsiębiorstwa rolnicze innych usług związanych z zakwaterowaniem turystów.

Przedsiębiorca może rozpocząć działalność gospodarczą w chwili dokonania odpowiedniego wpisu w Rejestrze Przedsiębiorców. Rejestry prowadzą sądy rejonowe znajdujące się w stolicach województw i realizują swoje upoważnienia na terenie województwa ("sądy rejestracyjne"). Urzędy skarbowe i gminy prowadzą działalność wspomagającą prowadzenie rejestru polegającą na udzieleniu osobom zainteresowanym informacji o Europejskiej Klasyfikacji Działalności (EKD), formularzy wniosków, informacji o wysokości i trybie zapłaty opłat i należności przewidzianych przez prawo oraz o właściwości sądów rejestracyjnych.

Rejestracja odbywa się na podstawie wypełnionego formularza wniosku KRS-W(nr), który ma zawierać:

- nazwę przedsiębiorcy/spółki i miejsce zamieszkania (siedzibę);
- miejsce prowadzenia działalności;
- datę rozpoczęcia działalności.

Do wniosku należy załączyć informację o przedmiocie działalności (KRS-WM) oraz o strukturze oddziałów firmy (KRS-WA).

W przypadku zmiany wymienionych danych przedsiębiorca/spółka musi w ustalonej formie poinformować o tym organ prowadzący ewidencję.

Spółka cywilna. Tę formę organizacyjno-prawną reguluje kodeks cywilny Polski. Stanowi ona formę organizacji działalności bardzo podobną do działalności na podstawie umowy wspólnej dzia-

łałości (spółki cywilnej) w interpretacji prawa ukraińskiego. Różnica polega przede wszystkim na tym, że jednostka założona w ten sposób w Polsce może prowadzić działalność pod własną firmą, być stroną umów, posiadać odpowiednie prawa i obowiązki, odpowiadać za niewykonanie zobowiązań. Jednak taka jednostka nie jest osobą prawną i rejestruje się w tym samym trybie, co i przedsiębiorcy prywatni.

Zgodnie z kodeksem wspólnicy zawierają pisemną umowę o prowadzeniu wspólnej działalności w celu osiągnięcia wspólnych celów gospodarczych oraz wnoszą przewidziane przez umowę wkłady pieniężne i/lub majątkowe. Każdy ze wspólników jest uprawniony do reprezentacji jednostki oraz udziału w zyskach i stratach na równi z innymi wspólnikami. Wspólnicy ponoszą solidarną odpowiedzialność, każdy wspólnik odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie z innymi wspólnikami spółki. Umowa może ustalić inne warunki rozgraniczenia praw i obowiązków stron.

Spółki handlowe posiadające osobowość prawną

Kodeks spółek handlowych z dnia 15 września 2000 roku określa dwie grupy spółek:

- spółki osobowe (spółka jawna, spółka komandytowa, spółka partnerska (zawodowa), spółka komandytowo-akcyjna),
- spółki kapitałowe (spółka akcyjna i spółka z ograniczoną odpowiedzialnością).

Spółki osobowe mogą we własnym imieniu nabywać prawa, w tym prawo własności i inne prawa rzeczowe, ponosić obowiązki, być powodem i pozwanym przed sądem. Należą do nich:

Spółka jawna. Tę formę organizacyjno-prawną reguluje kodeks spółek handlowych, przypomina ona formę spółki cywilnej. Kodeks gospodarczy Polski ustala normę, według której różnica między spółką cywilną a jawną polega na „zakresie prowadzonej działalności” (spółka jawna powinna mieć większy). Zgodnie z polskim prawem spółka cywilna ma przekształcić się w spółkę jawną, jeśli jej roczny utarg netto wynosi nie mniej 800 000 euro w ciągu ostatnich dwóch lat.

Ponadto regulacja prawna działalności spółki zarejestrowanej w rejestrze handlowym odbywa się już nie na podstawie przepisów kodeksu cywilnego, lecz odpowiedniego rozdziału kodeksu spółek handlowych.

Umowa spółki ma zostać zawarta w formie pisemnej. Nazwa spółki ma zawierać nazwiska wszystkich wspólników lub nazwisko i minimalnie pierwszą literę imienia jednego lub kilku wspólników oraz oznaczenie formy spółki. Wspólnicy wnoszą wkłady pieniężne i/lub majątkowe, przy czym każdy wspólnik jest uprawniony do równego udziału w zyskach i stratach spółki, niezależnie od wysokości i rodzaju wkładu, jeśli umowa założycielska nie przewiduje inaczej. Każdy wspólnik jest uprawniony do reprezentacji spółki wobec osób trzecich. Z tytułu zobowiązań spółki każdy wspólnik ponosi odpowiedzialność całym swoim majątkiem solidarnie z innymi wspólnikami spółki. Obecnie w Polsce działa bardzo mało takich spółek.

Spółka partnerska (zawodowa) to rodzaj spółki osobowej założonej w sposób zjednoczenia się wspólników (partnerów) posiadających jednakowy zawód w celu wykonywania wolnego zawodu w spółce prowadzącej przedsiębiorstwo pod własną firmą. Partnerami w spółce mogą być wyłącznie osoby fizyczne uprawnione do prowadzenia samodzielnej działalności, w tym adwokaci, aptekarze, architekci, audytorzy, brokerzy ubezpieczeniowi, doradcy podatkowi, księgowi, lekarze, stomatolodzy, weterynarze, notariusze, radcy prawni, rzecznicy patentowi, eksperci rzeczoznawcy oraz tłumacze. Partner takiej spółki nie ponosi odpowiedzialności z tytułu zobowiązań spółki powstałych w wyniku samodzielnej działalności innych partnerów oraz wskutek działań lub bezczynności pracowników spółki działających na podstawie umowy o pracę lub innej podstawie prawnej pod kierownictwem innych partnerów. Statut spółki może przewidywać, że jeden lub kilka partnerów ponosi odpo-

wiedzialność za zobowiązania tak samo jak wspólnicy spółki jawnej. Każdy partner jest uprawniony do jednoosobowej reprezentacji spółki.

Spółka komandytowa. Komandytowa jest to spółka, w której za zobowiązania spółki wobec wierzycieli odpowiada w sposób nieograniczony (całym swoim majątkiem) co najmniej jeden wspólnik, a odpowiedzialność co najmniej jednego wspólnika jest ograniczona.

Umowa spółki powinna zostać zawarta na piśmie, w formie aktu notarialnego. Spółka powstaje z chwilą wpisu do rejestru sądowego. Ponadto do rejestru wpisuje się informacje o wkładzie każdego komplementariusza oraz pieniężne określenie wysokości odpowiedzialności każdego komandytariusza wobec wierzycieli (suma komandytowa). Komandytariusze odpowiadają za zobowiązania spółki tylko do określonej sumy komandytowej. Komandytariusze mogą reprezentować spółkę wyłącznie na podstawie specjalnie udzielonego pełnomocnictwa. Tryb udziału w zyskach i stratach spółki określa umowa spółki.

Spółka komandytowo-akcyjna to spółka mająca na celu prowadzenie działalności gospodarczej pod własną firmą, przy czym za zobowiązania spółki wobec wierzycieli co najmniej jeden założyciel odpowiada bez ograniczenia (komplementariusz), a co najmniej jeden założyciel jest akcjonariuszem. Nazwa spółki ma zawierać nazwiska jednego lub kilku komplementariuszy oraz oznaczenie "spółka komandytowo-akcyjna". W sprawach bezpośrednio nie uregulowanych przez prawo spółek komandytowo-akcyjnych należy kierować się:

- w zakresie statusu prawnego komplementariuszy, stosunków między nimi bez udziału akcjonariuszy lub osób trzecich oraz udziału takich założycieli w działalności spółki, z wyjątkiem wniesienia wkładów na kapitał zakładowy – przepisami dotyczącymi spółek komandytowych;
- w innych sprawach – przepisami prawa o spółkach akcyjnych, szczególnie dotyczącymi kapitału zakładowego, wkładów akcjonariuszy, akcji, rady nadzorczej oraz walnego zgromadzenia.

Minimalna wysokość kapitału zakładowego spółki komandytowo-akcyjnej wynosi 50 000 złotych.

Do **spółek kapitałowych (albo korporacji)** zalicza się spółki akcyjne oraz spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Od chwili podpisania umowy założycielskiej spółki gospodarczej do chwili wpisania spółki do rejestru występuje ogniwo pośrednie – tak zwana „spółka gospodarcza w organizacji”. Spółki w organizacji mogą we własnym imieniu nabywać prawa, w tym prawo własności i inne prawa majątkowe, ponosić obowiązki, być powodem i pozwany przed sądem. Do stosunków prawnych z udziałem spółki gospodarczej w organizacji ma zastosowanie prawo odpowiedniego rodzaju spółek. Nazwa spółki gospodarczej w organizacji ma zawierać oznaczenie „w organizacji”. W chwili wpisania do rejestru spółka akcyjna w organizacji lub spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji nabywa całkowitą zdolność do czynności prawnych i staje się odpowiednio spółką akcyjną lub spółką z ograniczoną odpowiedzialnością. Odpowiedzialność za zobowiązania spółki gospodarczej w organizacji ponoszą osoby (prawne i fizyczne), które działały w jej imieniu.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością może zostać założona przez jednego lub kilku założycieli, z tym zastrzeżeniem, że założycielem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie może być jednoosobowa spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Nie występują szczególne wymagania dotyczące nazwy spółki, z wyjątkiem koniecznego oznaczenia formy organizacyjno-prawnej («sp. z o.o.»).

Założyciele sp. z o.o. nie odpowiadają za zobowiązania spółki, lecz tylko pełnią obowiązki przewidziane przez statut.

Kapitał zakładowy spółki składa się z udziałów wspólników o równej lub nierównej wartości nominalnej. Statut spółki określa, czy może wspólnik posiadać tylko jeden, czy też większą liczbę

udziałów. Jeśli wspólnik może posiadać większą liczbę udziałów, udziały muszą być równe i niepodzielne. Minimalna wysokość kapitału zakładowego sp. z o.o. wynosi 50 000 złotych. Wartość nominalna udziału nie może wynosić mniej, niż 500 złotych. Udział może zostać nabyty według wartości niższej, niż nominalna. W spółce jednoosobowej jedyny wspólnik samodzielnie realizuje wszelkie uprawnienia walnego zgromadzenia.

Zarząd spółki prowadzi jej sprawy oraz reprezentuje spółkę wobec osób trzecich. Zarząd może być jednoosobowy lub kolegialny. Zarząd może składać się zarówno z członków wybranych z grona wspólników spółki, jak i z osób trzecich (nie będących założycielami). Członków zarządu powołuje i zwalnia ze stanowiska walne zgromadzenie na podstawie decyzji, jeśli statut nie przewiduje inaczej.

Na podstawie uzasadnionego jednomyślnego wniosku wspólników spółki posiadających ponad 50% kapitału zakładowego wspólnik może zostać wykluczony ze spółki zgodnie z wyrokiem sądu.

Spółka akcyjna (S.A.) może zostać założona zarówno przez jedną, jak i przez kilka osób. S.A. nie może zostać założona przez jednoosobową spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością. Nazwa spółki powinna zawierać oznaczenie formy organizacyjno-prawnej – „spółka akcyjna”.

Wysokość minimalna kapitału zakładowego S.A. wynosi 500 000 złotych; wartość nominalna jednej akcji nie może być mniejsza, niż 1 złoty. Kapitał zakładowy może mieć formę zarówno pieniężną, jak i niepieniężną. Akcje nabyte kosztem wniesienia wkładów niepieniężnych muszą zostać w całości opłacone maksymalnie w ciągu roku z dnia rejestracji spółki. Akcje nabyte za pieniądze muszą zostać opłacone nie mniej, niż na 50% wartości przed chwilą rejestracji.

Akcje S.A. są niepodzielne; mogą być imienne lub na okaziciela. Na życzenie akcjonariusza może zostać dokonana wymiana akcji imiennych na akcje na okaziciela. Akcje mogą zostać wywłaszczone przez akcjonariusze, lecz specjalne umowy mogą czasowo ograniczyć wywłaszczenie akcji.

Oddziały i przedstawicielstwa przedsiębiorców zagranicznych

Tryb tworzenia na terenie Polski oddziałów i przedstawicielstw firm zagranicznych ustala Ustawa z dnia 19.11.1999 r. - Prawo działalności gospodarczej.

Przedsiębiorca zagraniczny, który stworzył oddział jest uprawniony do prowadzenia działalności wyłącznie w zakresie przedmiotu działalności. Przedsiębiorca zagraniczny jest zobowiązany powołać pełnomocnika upoważnionego w oddziale do reprezentowania jego interesów na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Oddział może podjąć działalność gospodarczą po uzyskaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców. W tym celu przedsiębiorca zagraniczny jest zobowiązany do:

- podania imienia i nazwiska oraz adresu osoby upoważnionej w oddziale polskim do reprezentowania przedsiębiorcy zagranicznego;
- dołączenia poświadczanego notarialnie wzoru podpisu osoby upoważnionej;
- dołączenia zaświadczenia właściwego polskiego przedstawicielstwa za granicą stwierdzającego, że polscy przedsiębiorcy są dopuszczeni do działalności gospodarczej w kraju podmiotu zagranicznego na takich samych zasadach, jak przedsiębiorcy miejscowi;
- złożenia aktu założycielskiego (statutu, umowy) zagranicznej osoby prawnej wraz z uwierzytelnionym tłumaczeniem na język polski; jeśli przedsiębiorca zagraniczny utworzył w Polsce więcej niż jeden oddział, wystarczy złożyć te dokumenty w aktach jednego z oddziałów (w aktach rejestrowych pozostałych oddziałów należy dodatkowo wskazać ten oddział, w którym złożono wskazane dokumenty, wraz z oznaczeniem sądu, który przeprowadził rejestrację, oraz numeru oddziału w rejestrze);

- złożenia odpisu z rejestru handlowego (lub jego odpowiednika – na Ukrainie jest to świadectwo rejestracji) wraz z uwierzytelnionym tłumaczeniem na język polski;
- jeśli oddział tworzy spółka zagraniczna nie z państw członkowskich Unii Europejskiej – do złożenia dowodu stworzenia kapitału zakładowego lub jego części, jeśli prawo rejestracji spółki (na przykład Ukrainy) zezwala na częściowe wniesienie kapitału.

Ministerstwo Gospodarki na podstawie wniosku ministra kontrolującego działalność przedsiębiorców zagranicznych, jest uprawnione do podjęcia decyzji w sprawie zakazania działalności oddziału w przypadku:

- naruszenia przepisów prawa polskiego lub warunków działalności oddziału;
- likwidacji przedsiębiorcy zagranicznego lub utraty przez niego prawa do prowadzenia działalności gospodarczej albo dysponowania swoim majątkiem;
- jeśli działalność przedsiębiorcy zagranicznego stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa i zdolności państwa do obrony, dla zachowania tajemnicy państwowej lub innych ważnych interesów publicznych.

Przedstawicielstwo może prowadzić działalność wyłącznie w zakresie reklamy i promocji towarów (robót, usług) przedsiębiorcy zagranicznego. Utworzenie przedstawicielstwa wymaga wpisu do ewidencji przedstawicielstw przedsiębiorców zagranicznych, prowadzonej przez ministra właściwego do spraw gospodarki.

Do wniosku o wpis do ewidencji należy załączyć:

- dokumenty założycielskie (statut, umowę) przedsiębiorcy zagranicznego;
- wypis z rejestru handlowego lub jego odpowiednika,
- oświadczenie przedsiębiorcy zagranicznego o ustanowieniu przedstawicielstwa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- potwierdzenie stworzenia kapitału zakładowego lub jego części, jeśli prawo kraju rejestracji zezwala na częściowe wniesienie kapitału;
- dokument potwierdzający prawo przedsiębiorcy zagranicznego do pomieszczenia (nieruchomości), w którym będzie prowadzona działalność przedstawicielstwa.

Dokumenty sporządzone w języku obcym należy złożyć wraz z uwierzytelnionym tłumaczeniem na język polski.

O dokonaniu wpisu przedstawicielstwa do ewidencji wydaje się odpowiednie zaświadczenie, zawierające dane przedstawicielstwa oraz numer i datę wpisu do ewidencji.

Koszty rejestracji przedsiębiorstwa

Koszty związane z wpisem (rejestracją) przedsiębiorców do Krajowego Rejestru Sądowego określa Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1996 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych (Dz.U. nr 154 poz. 756), a wartość ogłoszenia w „Monitorze Sądowym i Gospodarczym” – Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 kwietnia 1996 r. w sprawie organizacji, sposobu wydawania i rozpowszechniania oraz podstawy ustalania ceny numerów Monitora Sądowego i Gospodarczego i wysokości opłat za zamieszczenie w nim ogłoszenia lub obwieszczenia (Dz. U. nr 45, poz. 204).

Orientacyjne koszty mogą wynosić:

- rejestracja podmiotu nie będącego osobą fizyczną, w rejestrze przedsiębiorców – 1 000 złotych;

- publikacja ogłoszenia - 500 złotych;
- wniosek o wprowadzenie zmian do wpisu podmiotu wpisanego do rejestru przedsiębiorców, nie będącego osobą fizyczną - 400 złotych;
- publikacja zmian w Monitorze Sądowym i Gospodarczym - 250 złotych;
- w przypadku jednoczesnej rejestracji lub zmian w Krajowym Rejestrze Sądowym na kilku formularzach przez jednego wnioskodawcę pobiera się opłatę jak za jeden wpis, jeśli dla tego typu spraw jest przewidziana różna wysokość opłaty – pobiera się opłatę według stawki maksymalnej;
- wniosek osoby prawnej o skreślenie podmiotu z ewidencji przedsiębiorców lub z Krajowego Rejestru Sądowego - 300 złotych.

Koszty wpisu przedstawicielstwa do ewidencji przedstawicielstw przedsiębiorców zagranicznych

Wniosek o dokonanie wpisu przedstawicielstwa przedsiębiorcy zagranicznego do ewidencji przedstawicielstw przedsiębiorców zagranicznych prowadzonej przez ministra właściwego do spraw gospodarki – opłata skarbową w wysokości 5 zł od wniosku oraz 0,5 zł za każdy załącznik.

Za dokonanie wpisu (rejestrację) przedstawicielstwa przedsiębiorcy zagranicznego do ewidencji pobiera się opłatę skarbową w wysokości 6 000 zł. Za wydanie zaświadczenia dokonania wpisu przedstawicielstwa przedsiębiorcy zagranicznego pobiera się opłatę skarbową w wysokości 11 zł.

Inne koszty

Oprócz wymienionych kosztów przedsiębiorcy uiszczają także inne należności związane z funkcjonowaniem podmiotów gospodarowania, na przykład podatki, opłaty skarbowe, opłaty notarialne oraz zapłatę za usługi radców prawnych i adwokatów. W przypadku założenia spółek kapitałowych założyciele pokrywają także koszty wniesienia kapitału zakładowego. Wysokość kapitału zakładowego:

- spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – min. 50 000 złotych z zastrzeżeniem, że wartość nominalna udziału nie może być mniejsza niż 50 złotych;
- spółka akcyjna - min. 500 000 złotych z zastrzeżeniem, że wartość nominalna udziału nie może być mniejsza niż 0,01 zł.

Cudzoziemcy w Polsce — prawo pobytu i zatrudnienia

Aspekty prawne związane z zasadami i warunkami wjazdu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przejazdu przez terytorium RP, pobytu i wyjazdu reguluje Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach. Cudzoziemcem jest każda osoba nie posiadająca obywatelstwa polskiego. Dla legalnego pobytu na terenie Rzeczypospolitej Polskiej taka osoba ma uzyskać kartę pobytu. Można ją uzyskać po spełnieniu następujących warunków:

- osoba ma posiadać ważny paszport i wizę (chyba że z tym krajem została zawarta umowa międzynarodowa o ruchu bezwizowym) uprawniającą do legalnego przekroczenia granicy, oraz
- środki niezbędne do pokrycia kosztów związanych z wjazdem, przejazdem, pobytem i wyjazdem z RP oraz zezwolenie na wjazd do innego kraju lub na powrót do kraju pochodzenia, jeśli takie zezwolenie jest wymagane; fakt posiadania środków finansowych może zostać potwierdzony w sposób przedstawienia zaproszenia.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia ustaliła nowe zasady zatrudniania cudzoziemców. Cudzoziemiec ma uzyskać pozwolenie na pracę, które wydaje wojewoda właściwy ze względu na siedzibę pracodawcy. Warunkiem udzielenia cudzoziemcowi pozwolenia na pracę jest wstępne uzyskanie przez cudzoziemca odpowiedniej wizy lub zezwolenia na pobyt czasowy na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Złożenie wniosku o udzielenie pozwolenia ma zostać poprzedzone złożeniem zgłoszenia wolnego miejsca pracy do właściwego ze względu na siedzibę pracodawcy rejonowego urzędu pracy. Urzędy pracy mają specjalny formularz „Zgłoszenia wolnego miejsca pracy”. Pozwolenie wydaje się na okres podany w wizie lub na okres ważności zezwolenia na pobyt czasowy na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Do wniosku o udzielenie pozwolenia na pracę (wypełnia się w 2 egzemplarzach) należy załączyć następujące dokumenty (zgodnie z informacją z Wojewódzkiego Urzędu Pracy):

- odpis z Krajowego Rejestru Sądowego potwierdzający wpis do ewidencji przedsiębiorców, lub zaświadczenie o dokonaniu wpisu do ewidencji działalności gospodarczej,
- zaświadczenie o nadaniu statystycznego numeru identyfikacyjnego REGON pracodawcy,
- zaświadczenie o nadaniu numeru identyfikacji podatkowej NIP pracodawcy,
- umowa wynajmu pomieszczenia,
- oświadczenie o stanie zatrudnienia,
- pokwitowanie zapłaty,
- kopię paszportu cudzoziemca,
- dokument potwierdzający zawodowe kwalifikacje cudzoziemca,
- oświadczenie pracodawcy:
 - ✓ o stanie zatrudnienia w ciągu ostatnich 6 miesięcy,
 - ✓ o tym, że pracodawca nie jest w procesie upadłościowym lub likwidacyjnym,
 - ✓ o dotrzymaniu obowiązujących przepisów prawnych w okresie zatrudnienia,
 - ✓ o nienaruszeniu przez cudzoziemca obowiązujących w Polsce przepisów, zwłaszcza w zakresie porządku publicznego.
- potwierdzenie zameldowania czasowego cudzoziemca przy uzyskaniu pozwolenia.

ŚRODOWISKO PRZEDSIĘBIORCZE: opodatkowanie

Prawną podstawę nakładania obowiązków podatkowych stanowi obowiązująca od dnia 17 października 1997 roku Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. Nr 78, poz.483).

Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Ordynacja podatkowa (Dz.U. Nr 137, poz.926 ze zm.) podatki to publicznoprawne, nieodpłatne, przymusowe i bezzwrotne świadczenia pieniężne na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu lub gminy, wynikające z ustawy podatkowej.

Począwszy od wczesnych lat 90-tych XX st. polski system podatkowy przechodzi stopniową reformę. Intencją jest, ażeby system ten zachęcał do inwestowania w Polsce oraz, w konsekwencji, ułatwiał tworzenie nowych miejsc pracy. Na reformę systemu podatkowego nałożony został proces dostosowawczy prawa polskiego do prawa Unii Europejskiej. Zaowocowało to harmonizacją prawa podatkowego z prawem unijnym. Pseudopodatki (opłaty niepodatkowe, przede wszystkim składki na ubezpieczenie społeczne) także stanowią element polskiego systemu podatkowego. Podatki w Polsce dzieli się na bezpośrednie i pośrednie.

Na polski system podatkowy składa się 12 rodzajów podatków:

Podatki bezpośrednie dotyczą indywidualnego dochodu, zysku lub majątku. Podstawowe podatki bezpośrednie:

- podatek dochodowy od osób fizycznych;
- podatek dochodowy od osób prawnych;
- podatek od czynności cywilnoprawnych;
- podatek rolny;
- podatek leśny;
- podatek od nieruchomości;
- podatek od środków transportowych;
- podatek od posiadania psów;
- podatek od spadków i darowizn.

Podatek rolny, leśny, od nieruchomości, od środków transportowych oraz od posiadania psów to podatki lokalne stanowiące dochód własny gmin.

Podatki pośrednie są wliczone w cenę towarów lub usług. Płatnikami tych podatków są sprzedawcy, lecz faktycznie ciężar podatkowy ponoszą konsumenci. W ramach tej kategorii należy wymienić:

- podatek od towarów i usług;
- podatek akcyzowy;
- podatek od gier.

Krótką charakterystyka podatków podstawowych

Podatek od dochodów osób prawnych. Od 2004 roku stawka tego podatku wynosi 19%.

Podatek od towarów i usług. Pełny wykaz towarów opodatkowywanych według stawki ulgowej zawiera Załącznik nr 3 i Załącznik nr 4 do Ustawy o podatku od towarów i usług. Eksport towarów podpada pod stawkę zerową VAT (z wyjątkiem usług wyświadczonych w Polsce). Przedsiębiorstwa są zobowiązane zarejestrować się jako podatnicy VAT, jeśli roczny obrót towarowy przekracza 10 tys. euro.

Opodatkowaniu podlegają:

- odpłatna dostawa towarów i odpłatne świadczenia usług,
- eksport i import towarów,
- wewnątrzpółnotowy odpłatny zakup towarów,
- wewnątrzpółnotowa dostawa towarów.

Stawką podstawową jest stawka 22%. Ponadto przewidziano stawkę obniżoną 7% obejmującą towary i usługi, wymienione w Załączniku nr 3 do ustawy (na przykład, zboża, jarzyny, mięso, rybę, wyroby piekarnicze, obuwie dziecięce, książki oznaczone symbolem ISBN, towary o przeznaczeniu przeciwpożarowym, usługi hotelarskie). Stawka obniżona 3% ma zastosowanie do towarów i usług wymienionych w Załączniku nr 6 do ustawy, dla których określono w Polsce okres przejściowy. Ta stawka obowiązuje do 30 kwietnia 2008 r.

Zwolnienie z podatku od towarów i usług przysługuje:

- podatnikom, jeśli wartość sprzedaży opodatkowywanej podatkiem w poprzednim roku podatkowym nie przekroczyła kwoty w złotych dorównującej 10 000 euro. Do wartości sprzedaży nie zalicza się kwoty podatku,

- podatnikom, którzy podejmują działalność podlegającą opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług w ciągu roku podatkowego, jeśli przewidywana wartość sprzedaży opodatkowywanej proporcjonalnie do okresu dokonywania sprzedaży nie przekroczy kwoty w złotych dorównującej 10 000 euro.

Podatek akcyzowy. Potrąca się na podstawie Ustawy z dnia 23 stycznia 2004 roku o podatku akcyzowym. Opodatkowaniu akcyzą podlega około 60 grup towarowych, w tym samochody osobowe, broń myśliwska, paliwo, spirytus, wyroby tytoniowe, futro, perfumy itd. Pełny wykaz towarów akcyzowych zawiera Załącznik nr 1 i nr 2 do ustawy.

Podatek od dywidendy. Został wprowadzony na podstawie Ustawy z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych. Jest obowiązkowy dla osób będących akcjonariuszami spółek. Stawka podatku wynosi 19%, jeśli nie podpada pod umowę o unikaniu podwójnego opodatkowania.

Podatek dochodowy od osób fizycznych. Wprowadzony na podstawie Ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz Ustawy z dnia 20 listopada 1998 roku o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. Opodatkowaniu podlegają dochody osób fizycznych niezależnie od źródła pochodzenia. Podatek oblicza się według progresywnej skali podatkowej:

Podstawa opodatkowania (zł)	Podatek (zł)
Mniej 37024	19%- 530,08
37024 do 74048	6504,48 + 30% dochodu ponad 37024
Ponad 74048	17611,68 + 40% dochodu ponad 74048

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą mogą wybrać podatek liniowy w wysokości 19%. Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych przewiduje ponad 100 rodzajów działalności zwolnionych z podatku dochodowego lub objętych ulgami podatkowymi.

Podatki lokalne

Funkcjonujący system podatków i opłat lokalnych ustalanych na poziomie gmin obejmuje podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek leśny, podatek od środków transportu, podatek od posiadania psów, opłatę targowiskową oraz opłatę miejscową i administracyjną. Dochód z wymienionych podatków stanowi dochód własny gmin, na który składają się także wpływy z podatków dochodowych osób fizycznych, które prowadzą działalność gospodarczą i uiszczają podatki w formie karty podatkowej, podatek od spadków i darowizn oraz opłata skarbową ustalana przez urzędy skarbowe.

Podatek od nieruchomości. Podatek regulują przepisy Ustawy o podatkach i opłatach lokalnych. Podstawę prawną określenia kwoty podatku stanowią także decyzje rady gminy. Podatek od nieruchomości płacą osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki nieposiadające osobowości prawnej. W myśl wymienionej Ustawy obiektem opodatkowania jest jednostka majątku, własność prywatna lub bezterminowe prawo do nieruchomości oraz majątek lub własność prywatna do budowli nie związana z posiadaniem gruntu. Podstawą opodatkowania w przypadku budynków jest powierzchnia użytkowa (w metrach kwadratowych); w przypadku budowli – wartość stanowiąca podstawę obliczania amortyzacji niepomniejszona o odpisy amortyzacyjne; w przypadku gruntów – powierzchnia. Wysokość stawek podatkowych na poszczególne lata podatkowe ustala rada gminy w sposób podjęcia odpowiedniej decyzji. Zmieniono sposób obliczenia podatków i terminy zapłaty. Podatek od nieruchomości osób fizycznych ustala w drodze decyzji właściwy organ podatkowy, osoby prawne są zobowiązane do wpłacania podatku bez wezwania.

W 2005 roku obowiązywały następujące stawki maksymalne:

Rodzaj nieruchomości	Stawka roczna za 1 m2 (зл.)
Mieszkalna	0,54
Handlowa	17,98
Inna	6,01
Grunty pod placówkami handlowymi	0,66
Inne grunty	0,32

Podatek rolny. Wprowadzony od dnia 1 stycznia 1985 roku w myśl Ustawy o podatku rolnym. Opiera się na dochodach i zastępuje opodatkowanie obrotu i dochodu w rolnictwie. Podatnikami podatku są osoby fizyczne i prawne oraz jednostki nieposiadające osobowości prawnej, które na 1 stycznia konkretnego roku podatkowego są właścicielami lub użytkownikami obiektów rolnictwa. Przedmiotem opodatkowania są grunty sklasyfikowane jako użytki rolne lub jako grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych, z wyjątkiem gruntów zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej innej niż działalność rolnicza. Podstawę opodatkowania stanowi liczba hektarów przeliczeniowych ustalana na podstawie powierzchni. Hektar przeliczeniowy jest to jednostka produkcyjna, która odzwierciedla zdolność gospodarstwa rolnego do generowania zysku. Przeliczenie rzeczywistej powierzchni gruntu odbywa się za pomocą ustalonych przeliczników. Wartość przelicznika zależy od typu użytków rolnych, ich klasy i położenia gospodarstwa rolnego w jednym z czterech rejonów podatkowych. Stawkę podatku ustala się na konkretny rok podatkowy od 1 ha przeliczeniowego w postaci równowartości pieniężnej 250 kg żyta za pierwsze trzy kwartały roku poprzedzającego rok podatkowy.

Podatek leśny. Wprowadzony Ustawą o lasach. Podatnikami podatku są osoby fizyczne i prawne oraz jednostki nieposiadające osobowości prawnej będące posiadaczami lasów stanowiących własność Skarbu Państwa lub gminy. Podstawą opodatkowania jest liczba hektarów przeliczeniowych lasu, która zależy od rodzaju lasu oraz od klasyfikacji lasu pod względem jakości. Stawka od 1 ha przeliczeniowego lasu stanowi równowartość 0,200 m³ drewna drzew iglastych.

Podatek od posiadania psów. Podatek regulują przepisy Ustawy o podatkach i opłatach lokalnych oraz decyzje odpowiednich rad gmin podejmowane na podstawie ustawy i ustalające wysokość podatku oraz warunki zwolnienia z opodatkowania. Obowiązek podatkowy ciąży na osobach fizycznych posiadaczach psów.

Podatek od środków transportowych. Podatek regulują przepisy Ustawy o podatkach i opłatach lokalnych. Podatnikami podatku są osoby fizyczne i prawne oraz jednostki nieposiadające osobowości prawnej będące posiadaczami środków transportowych z uwzględnieniem udzielonych ulg.

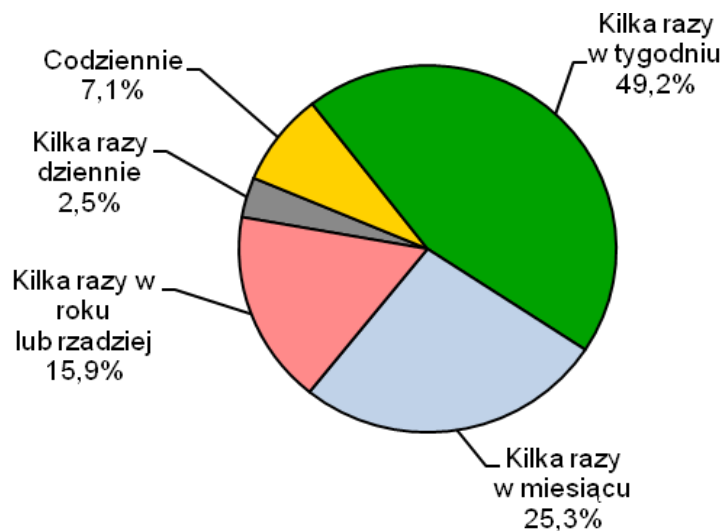
Podatek od spadków i darowizn. Podatek regulują przepisy Ustawy o podatku od spadków i darowizn. Przedmiotem opodatkowania są także obiekty znajdujące się za granicą lub realizowane za granicą prawa własności, jeśli na dzień nabycia własności lub zawarcia kontraktu nabywca jest obywatelem Polski lub jest na stałe zamieszkały w Polsce. Podstawę opodatkowania stanowi wartość nabytych rzeczy i praw majątkowych po potrąceniu długów i ciężarów - czysta wartość, ustalona według stanu rzeczy i praw majątkowych w dniu nabycia i cen rynkowych z dnia powstania obowiązku podatkowego. Wysokość podatku ustala się zależnie od grupy podatkowej, do której zaliczony jest nabywca. Zaliczenie do jednej z trzech grup podatkowych odbywa się na podstawie osobistego stosunku między osobą nabywcą i zbywcą. Podatek oblicza się na podstawie kwoty wolnej od podatku oraz skal podatkowych obowiązujących na dzień powstania obowiązku podatkowego.

POLSKO-UKRAIŃSKA WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA: ANALIZA RUCHU PRZYGRANICZNEGO

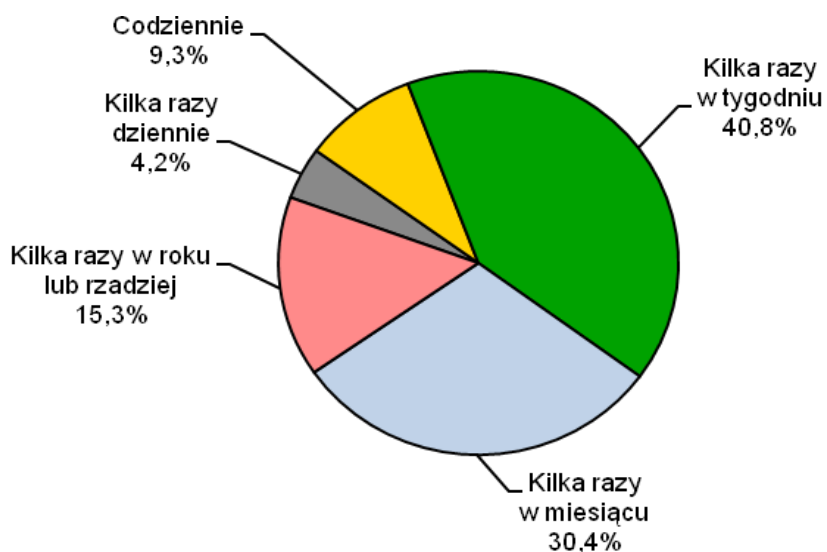
(na podstawie badań Urzędu Statystycznego w Rzeszowie, Polska)

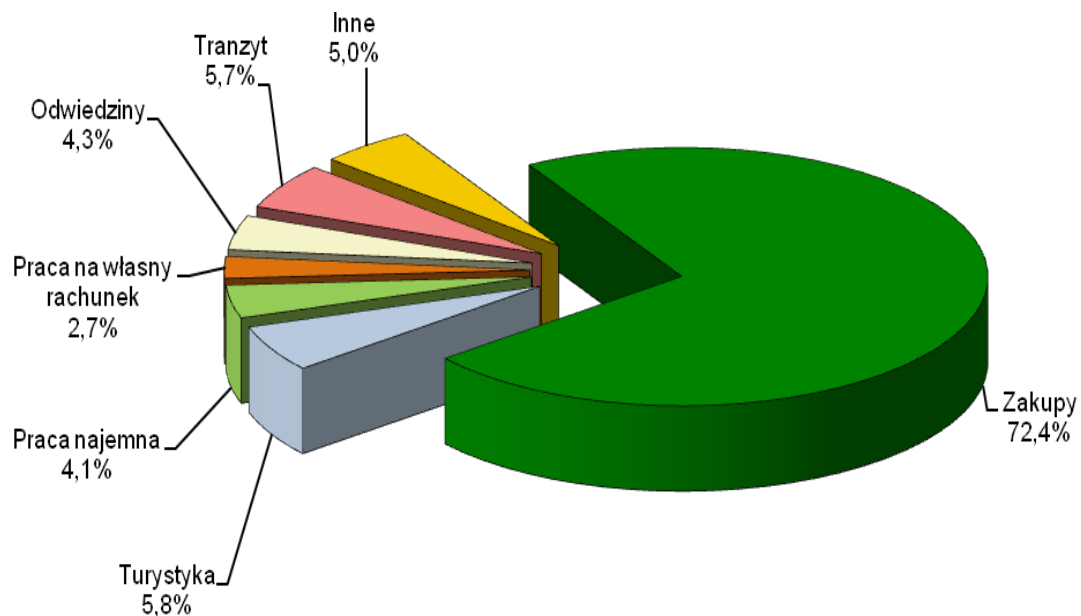
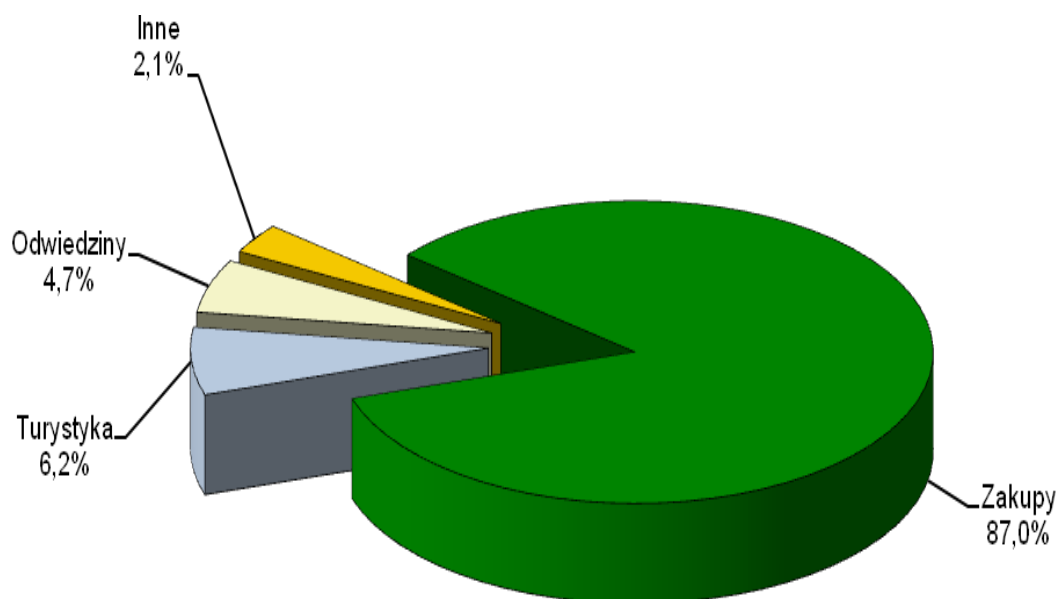
Struktura rezekekrazających granicę polsko-ukraińską według częstotliwości jej przekraczania

Cudzoziemcy

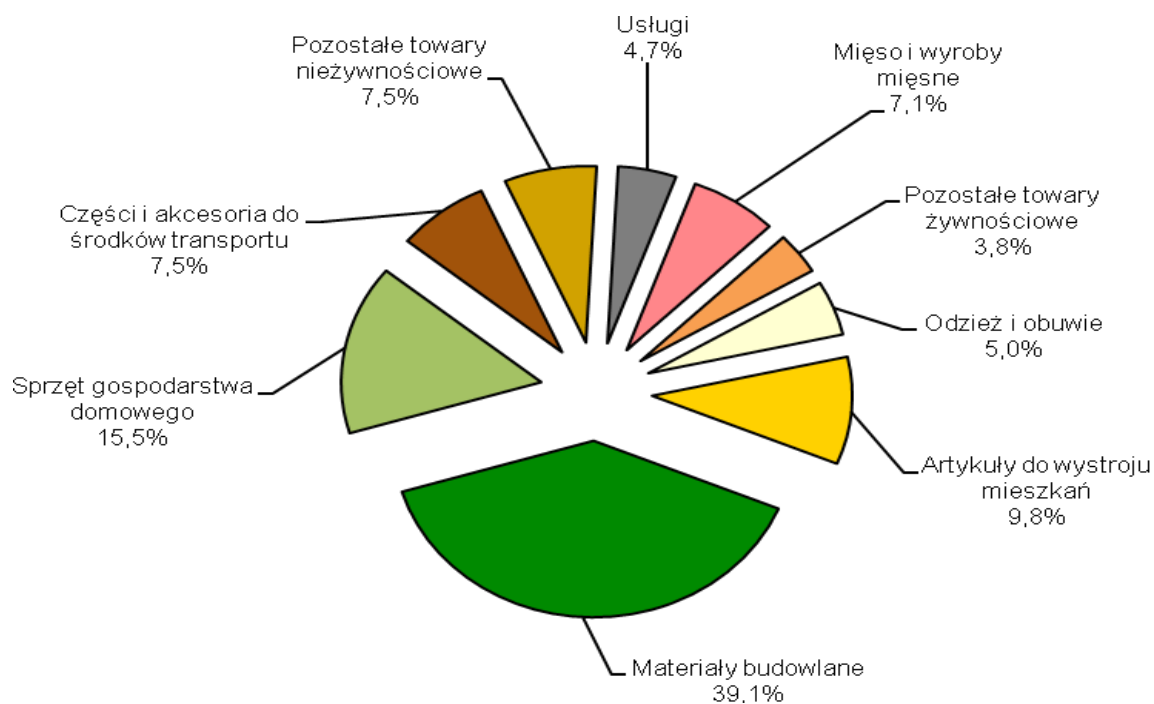
Polacy

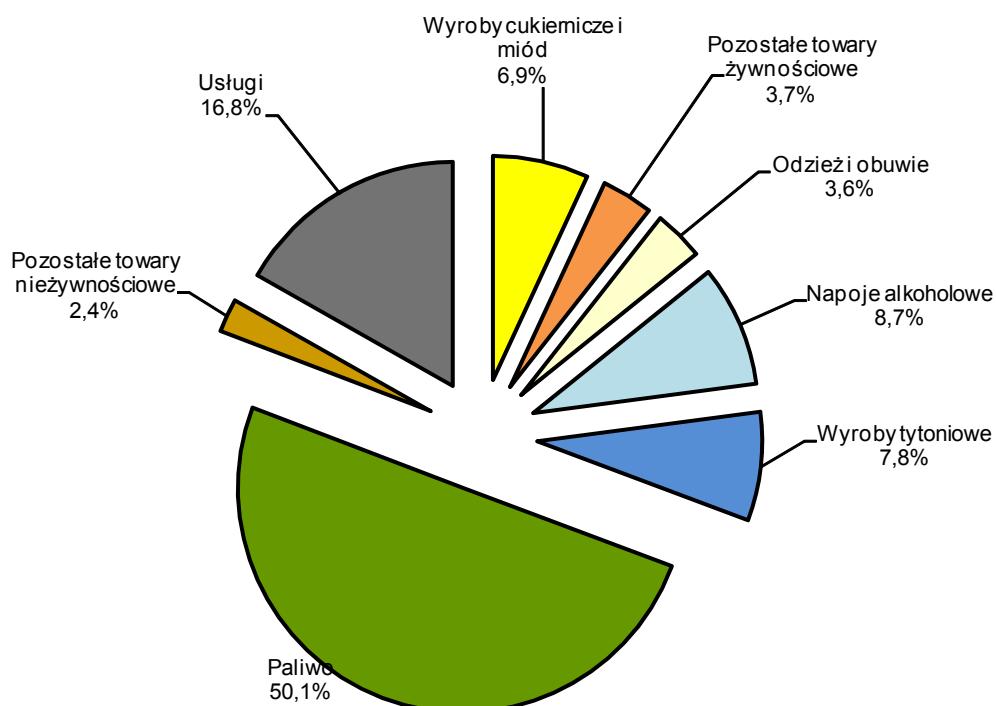
**Struktura cudzoziemców przekraczających granicę
polsko-ukraińską według celu wizyty w Polsce****Struktura Polaków przekraczających granicę
polsko-ukraińską według celu robytu za granicą**

Struktura wydatków poniesionych przez osoby przekraczające granicę polsko-ukraińską

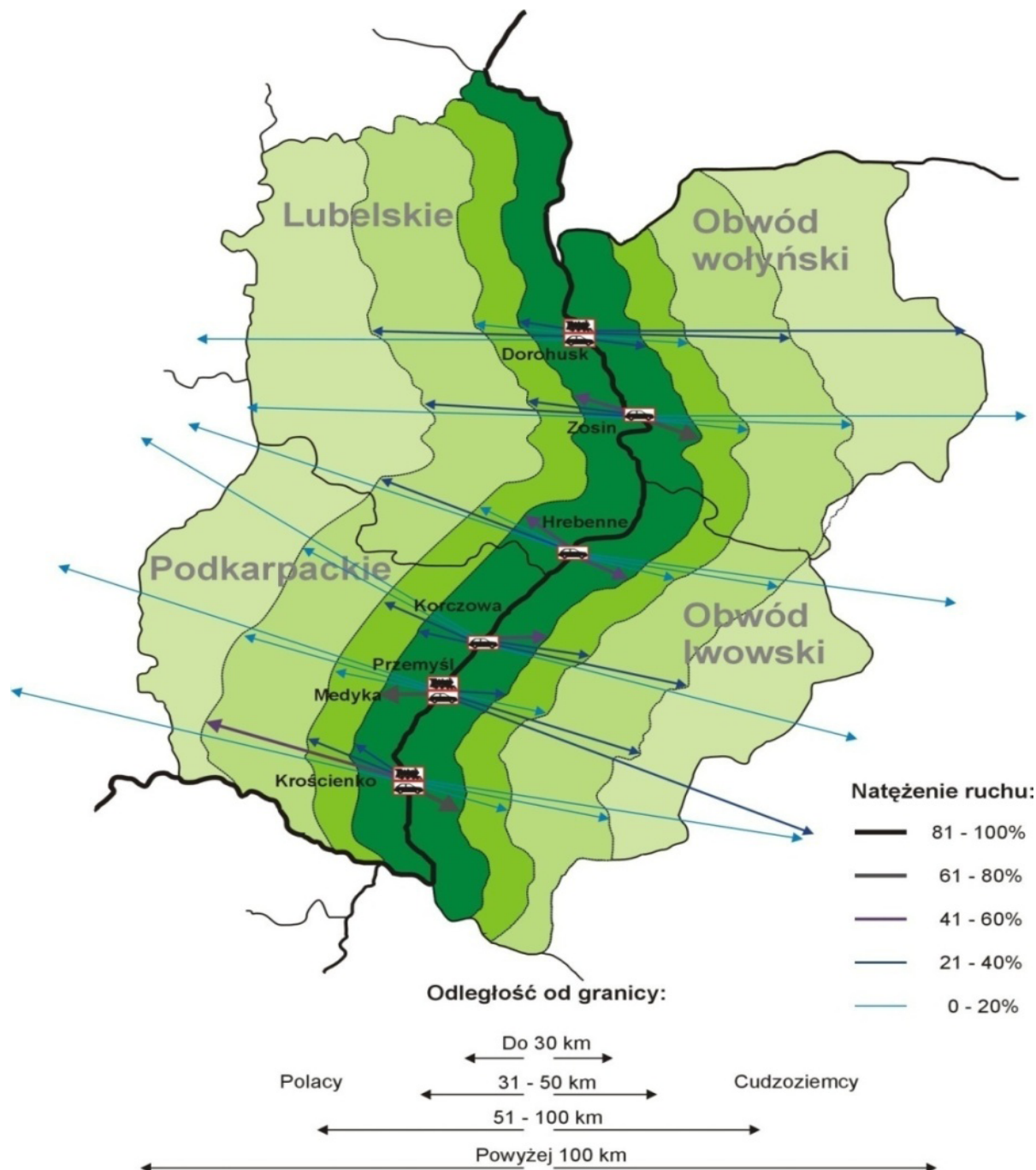
Cudzoziemców w Polsce

Polaków za granicą

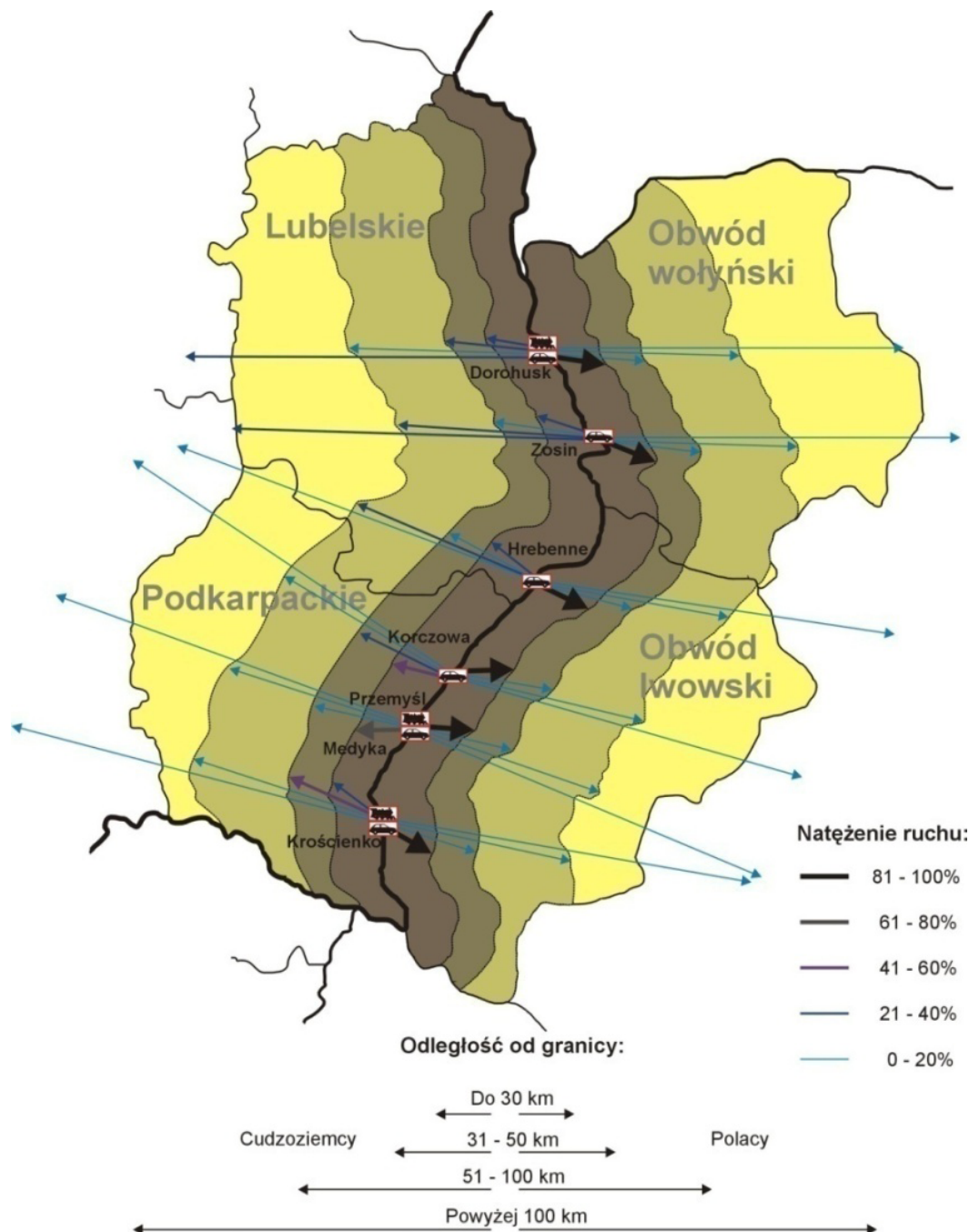

**Delimitacja obszarów oddziaływania granicy na podstawie odległości
od granicy miejsca zamieszkania Polaków a cudzoziemców przekraczających
granicę polsko-ukraińską**

Największa liczba cudzoziemców i Polaków przekraczających granicę polsko-ukraińską zamieszkiwała do 30 km od granicy. Niewielki odsetek wśród badanych, zarówno Polaków jak i cudzoziemców, mieszkał w odległości powyżej 100 km od granicy

**Delimitacja obszarów oddziaływania granicy na podstawie odległości
od granicy miejsca dokonania zakupów przez Polaków i cudzoziemców
przekraczających granicę polsko-ukraińską**

Zarówno Polacy jak i cudzoziemcy przekraczający granicę polsko-ukraińską najczęściej dokonywali zakupów w odległości do 30 km od granicy, a tylko niewielki odsetek cudzoziemców i Polaków objętych badaniem dokonywał zakupów powyżej 100 km.

PODSUMOWANIE

- Największa intensywność zjawisk związanych z ruchem granicznym występuje na obszarach położonych w pasie do 50 km wzdłuż granicy:
 - ✓ odsetek podróżujących osób ponoszących wydatki w tym pasie (ponad 70% cudzoziemców i ponad 90% Polaków),
 - ✓ mieszkańcy miejscowości zlokalizowanych na tym obszarze stanowili zdecydowaną większość wśród przekraczających granicę (ponad 66% Polaków i prawie 60% cudzoziemców).
- Relacja wydatków poniesionych przez Ukraińców w Polsce do eksportu Polski na Ukrainę wyniosła około 13% średniej wartości kwartalnego eksportu z Polski na Ukrainę w 2007 r.
- Relacja wydatków poniesionych przez Polaków na Ukrainie do importu Polski z Ukrainy wyniosła około 15% średniej wartości kwartalnego importu do Polski z Ukrainy w 2007 r.
- Rozwój ruchu granicznego i handlu przygranicznego pociąga za sobą rozwój przedsiębiorczości i jest ważnym elementem wpływającym korzystnie na koniunkturę w obszarach przygranicznych.
- Specyfikacja najważniejszych czynników egzogenicznych mających wpływ na gospodarkę i rozwój regionów;
- Współpraca pomiędzy krajami w zakresie:
 - ✓ wyznaczenia obszarów badań uwzględniających najważniejsze zjawiska społeczno-gospodarcze występujące na terenach przygranicznych, biorąc pod uwagę specyfikę danego regionu (przedsiębiorczość, rynek pracy, handel przygraniczny, ochrona środowiska, warunki życia, migracje, turystyka etc.),
 - ✓ standaryzacji metod i form monitoringu i badań;
- Prowadzenie wspólnych badań na obszarach transgranicznych;
- Stworzenie jednolitej infrastruktury informacyjnej obszarów transgranicznych – metainformacje, banki danych, raporty metodologiczne;
- Prowadzenie działań mających na celu stworzenie nowoczesnego zaplecza analitycznego do badań obszarów transgranicznych;
- Podejmowanie inicjatyw, przygotowywanie i realizowanie projektów z wykorzystaniem środków finansowych Unii Europejskiej.

ORGANIZACJE WSPIERAJĄCE MAŁY I ŚREDNI BIZNES W REGIONACH PRZYGRANICZNYCH

Centrum ukraińsko-polskiej współpracy transgranicznej

Dmytro Mirosznikow – Prezes Zarządu

88018 Użhorod, ul. Szwabska 71a, l. 8

tel./faks: +38 (0312) 673593

e-mail: upcenter@ukr.net hptt: www.UPCenter.org

Od września 2006 roku na terenie obwodu zakarpackiego i lwowskiego (Ukraina) oraz województwa lubelskiego (Polska) w ramach Programu Sąsiedztwa Polska-Białoruś-Ukraina INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006 był realizowany projekt „Centrum Inicjatyw Ukraińsko-Polskich – stworzenie trwałej platformy dla rozwoju terenów przygranicznych”. W toku wdrażania projektu w kwietniu 2007 roku została założona Miejska Organizacja Społeczna Centrum Ukraińsko-Polskiej Współpracy Transgranicznej w Użhorodzie w celu zapewnienia warunków sprzyjających rozwojowi kontaktów ukraińsko-polskich na poziomie regionalnym i międzynarodowym oraz wspierania instytucjonalnej stabilności i stałości osiągnięć współpracy dwustronnej. Podstawowym zadaniem Centrum jest aktywizacja stosunków ukraińsko-polskich poprzez stworzenie instytucjonalnych podstaw zapewnienia i wspierania partnerstwa.

Kierunki działalności Centrum:

- Informowanie abonentów w sposób udzielania informacji docelowych przedstawicielom administracji rządowej i samorządowej, sektora naukowego, małego i średniego biznesu, organizacji społecznych itp.
- Działalność szkoleniowa w celu przygotowania zawodowych kadr niezbędnych dla rozwoju współpracy transgranicznej na terenach przygranicznych.
- Pozyskiwanie alternatywnych źródeł finansowania w celu zapewnienia rozwoju społecznego i gospodarczego przygranicznych obszarów Ukrainy.

Projekty zrealizowane:

- Razem z Fundacją Rozwoju Współpracy Transgranicznej (Użhorod) Centrum zostało zaangażowane do realizacji projektu „O nową jakość stosunków dobrosąsiedzkich – uzupełnienie Polsko-Ukraińskiej Strategii Współpracy Transgranicznej” (Program Sąsiedztwa Polska-Białoruś-Ukraina INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006). W ramach projektu została opracowana Polsko-Ukraińska Strategia Współpracy Transgranicznej na lata 2007-2015.
- Projekt informacyjnego i metodycznego wsparcia szkół ogólnokształcących w Użhorodzie „Krok po kroku do Europy” współfinansowany przez Międzynarodową Fundację „Odrodzenie”. Główny cel projektu – podwyższenie poziomu wiedzy uczniów i młodzieży studenckiej Użhoroda z zakresu integracji europejskiej, promowanie i pobudzanie zdobywania wiedzy o Europie oraz wspieranie ruchu Eu-roklubu.

**Stowarzyszenie Rozwoju Małego i Średniego Biznesu oraz Innowacji
„Użhorod – XXI wiek”**

Wiktor Fejer – Prezes Stowarzyszenia

880000 Użhorod, ul. Mukacziwska 75

tel./faks: +380 312 616 475 e-mail: mail@smbusiness.uzhgorod.ua

Stowarzyszenie to lokalna niedochodowa organizacja społeczna działająca w dziedzinie rozwoju przedsiębiorczości od roku 1999. Jest to zrzeszenie obywateli i członków zbiorowych na podstawie spójności interesów w celu wspólnego zaspokojenia i ochrony legalnych interesów społecznych, obywatelskich i ekonomicznych. Misja Stowarzyszenia: sprzyjanie rozwojowi i ochrona interesów podmiotów działalności przedsiębiorczej, aktywny udział w programach lokalnego i regionalnego rozwoju obwodu zakarpackiego, wdrażanie innowacji i nowoczesnych technologii w dziedzinie produkcji i usług.

Kierunki działalności:

- opracowanie i realizacja projektów i programów rozwoju i wspierania przedsiębiorców w regionie;
- pobudzanie międzynarodowych i krajowych instytucji finansowych do udziału w rozwoju gospodarki obwodu oraz aktywizacji działalności przedsiębiorczej i innowacyjnej;
- świadczenie usług w zakresie rozwoju biznesu; informowanie i doradztwo w sprawach dotyczących działalności przedsiębiorczej, opracowanie biznes-planów i projektów inwestycyjnych, doradztwo z zakresu gospodarczej współpracy transgranicznej, tworzenie informacyjnych baz danych itp.;
- ochrona i lobbing na rzecz interesów podmiotów działalności przedsiębiorczej wobec władz regionalnych i lokalnych oraz organów nadzorujących.

Projekty zrealizowane:

- Projekt USAID BIZPRO „Gorąca linia”, 2001-2005. W ramach projektu otworzono biuro konsultacyjne typu „gorąca linia”, które udzieliło ponad 4000 konsultacji i informacji dotyczących zagadnień prawnych i gospodarczych przez telefon i sieć internetową dla przedsiębiorców obwodu zakarpackiego.
- Projekt Programu Sąsiedztwa Węgry-Słowacja-Ukraina HuSkUa 05/01/163 „Wspieranie słowacko-ukraińskiej transgranicznej współpracy biznesowej”, 2006-2007. W ramach projektu przeprowadzono sześć spotkań przedsiębiorców, przeprowadzono i opublikowano wyniki Analizy środowiska przedsiębiorczego Ukrainy i Słowacji, wydano „Informator biznesowy: działalność przedsiębiorcza na Ukrainie i w Słowacji” (w formie płyt CD, witryna internetowa: www.cpkprojekt.ukrajina.sk)
- Projekt Programu Sąsiedztwa UE Rumunia-Ukraina RO-2005/017-539.01.01.27 „Wykwalifikowane zasoby ludzkie podstawą dla rozwoju gospodarki lokalnej i transgranicznej”, 2007-2008. Projekt miał na celu przygotowanie wykwalifikowanych zasobów ludzkich, aktywnie uczestniczących w rozwoju lokalnej gospodarki i współpracy transgranicznej w tym zakresie między przygranicznymi regionami Rumunii i Ukrainy (Rumunia: regiony Satu Mare, Maramureş, Suczawa i Botoşani; Ukrainy: obwód zakarpacki, iwanofrankowski, czerniowiecki).

Projekty realizowane (lata 2008-2009):

- „Stworzenie przesłanek rozwoju infrastruktury turystycznej na terenach przygranicznych na podstawie kompleksów zamkowych” – projekt TACIS CBC nr 2008/ 150-733-2 współfinansowany przez Komisję Europejską w ramach Programu Sąsiedztwa Polska-Białoruś-Ukraina w latach 2008-2009. Główny cel projektu – opracowanie na podstawie polskiego doświadczenia koncepcji wzajemnie korzystnej współpracy władz, zakładów infrastruktury zamkowej i biznesu oraz stworzenie przesłanek rozwoju zamków na Zakarpaciu jako wiodących obiektów turystycznych w regionie.
- „Partnerstwo transgraniczne na rzecz trwałego rozwoju społeczności” - projekt TACIS CBC 2005/017100 w ramach Programu Sąsiedztwa UE Rumunia-Ukraina, 2008-2010. Ogólny cel projektu polega na aktywizacji stosunków ludzkich i biznesowych po obu stronach granicy dla osiągnięcia harmonijnego, zrównoważonego i stałego rozwoju społeczności lokalnych ukraińsko-rumuńskiego regionu transgranicznego w dorzeczu Cisy.

Międzynarodowe Stowarzyszenie Instytucji Rozwoju Regionalnego IARDI

Ołeh Dymytrijew – Dyrektor Wykonawczy

88000 Užhorod, ul. Szwabska 71a, l. 7

tel./faks: +38 (0312) 67-30-81;

e-mail: iardi@ukr.net

Stowarzyszenie zostało założone we wrześniu 2003 r. w ramach projektu „Karpaty 2003-2011” z inicjatywy instytucji rozwoju regionalnego i władz regionów przygranicznych Słowacji (kraje koszycki i preszowski), Węgier (okręg Szabolcs-Szatmár-Bereg) i Ukrainy (obwód zakarpacki) i już w 2004 r. zostało polecone przez Słowacko-Ukraińską Komisję Międzyrządową dla współpracy w dziedzinie przygotowania i realizacji projektów i programów.

Działalność IARDI ma na celu sprzyjanie realizacji procesu integracji europejskiej, stworzenie wspólnego kompleksu gospodarczego na terenach przygranicznych, nawiązanie i wzmocnienie bezpośrednich kontaktów z organizacjami, zrzeszeniami, władzami, poszczególnymi regionami Ukrainy, krajami członkowskimi i kandydującymi do UE, strukturami zarządzania UE oraz innymi międzynarodowymi organizacjami sponsorskimi, a także sprzyjanie synchronizacji programu i procedur realizacji wsparcia technicznego UE.

Projekty zrealizowane:

- „Centrum Inicjatyw Ukraińsko-Polskich – stworzenie trwałej platformy dla rozwoju terenów przygranicznych” przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej w ramach Programu Sąsiedztwa „Polska – Białoruś – Ukraina” INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006. Projekt został zrealizowany we współpracy z organizacjami partnerskimi – Funduszem Rozwoju Współpracy Transgranicznej (Użhorod, Ukraina), Agencją Rozwoju Regionalnego i Integracji Europejskiej (Lwów, Ukraina) oraz Europejskim Centrum Integracji i Współpracy Samorządowej „Dom Europy” (Lublin, Polska). W ramach projektu zostało założone Centrum Ukraińsko-Polskiej Współpracy Transgranicznej.
- Projekt „Wdrożenie innowacyjnych metod kształcenia i rozwoju zasobów ludzkich w regionach przygranicznych”. Projekt jest realizowany przy wsparciu finansowym Programu Sąsiedztwa „Polska – Białoruś – Ukraina” INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006. Celem projektu jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju terenów przygranicznych za pomocą stworzenia warunków niezbędnych dla stałej i skutecznej współpracy poprzez wdrożenie programów edukacyjnych w szkołach rejonów przygranicznych i kształtowanie nowego pokolenia młodzieży gotowego i adaptowanego do nowych warunków rozwoju gospodarczego i geopolitycznego. Wykonawcami projektu ukierunkowanego na rozwój dziedziny oświaty są: wnioskodawca – Gimnazjum w Užhorodzie (obwód zakarpacki, Ukraina) oraz partnerzy projektu - Agencja Rozwoju Regionalnego i Integracji Europejskiej (Lwów), Międzynarodowe Stowarzyszenie IARDI (Użhorod), Europejskie Centrum Inicjatyw Transgranicznych (Lublin) oraz Gimnazjum Nr 9 im. cc. Majora Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora” (Lublin).
- Projekt „Przyjedźcie i zobaczcie: wsparcie promocji i marketingu agroturystyki i rolnictwa ekologicznego na terenie Ukraińskich Karpat Wschodnich” finansowany w ramach Programu „Polska Pomoc” Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej. Wykonawcami projektu są organizacje społeczne Międzynarodowe Stowarzyszenie Instytucji Rozwoju Regionalnego IARDI (Użhorod) i Stowarzyszenie „B-4” (Rzeszów). Projekt przewiduje podwyższenie poziomu turystyki wiejskiej w naszym regionie, przeprowadzenie kampanii promocyjnej.
- Projekt „Promocja i rozwój agroturystyki oraz rolnictwa ekologicznego na terenie Ukraińskich Karpat Wschodnich i Mołdawii”. Realizatorzy projektu wdrażanego przy wsparciu finansowym Programu „Polska Pomoc” Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej po stronie polskiej to Stowarzyszenie „B-4” w Rzeszowie, po stronie ukraińskiej - Międzynarodowe Stowarzyszenie Instytucji Rozwoju Regionalnego w Užhorodzie, po stronie mołdawskiej - „Centrul Moldo-Polonez de Sustinere a Antreprenoriatului” w Bălți. W ramach projektu dla przedstawicieli Ukrainy zorganizowano szereg zajęć teoretycznych na temat „Budowa i rozwój partnerstwa między gminą a regionem w dziedzinie rozwoju turystyki”, „Agroturystyka i rolnictwo ekologiczne elementem rozwoju regionalnego i lokalnego”, „Marketing i promocja agroturystyki i rolnictwa ekologicznego”, „Lokalne dziedzictwo kulturowe elementem promocji regionu”.

Fundusz Rozwoju Współpracy Transgranicznej

Iwan Ustycz – Prezes organizacji

88000 Użhorod, ul. Uniwersytecka 21/506

tel./faks: +38 (0312) 64-26-62

e-mail: ustich@ciefco.uzhgorod.ua

Fundusz został założony przez pracowników naukowych Instytutu Gospodarki Światowej i Stosunków Międzynarodowych Narodowej Akademii Nauk w 2002 roku. Organizacja jest wyspecjalizowana w naukowych i stosowanych badaniach problemów rozwoju współpracy międzynarodowej na europejskich terenach przygranicznych, opracowaniu koncepcji przyciągnięcia inwestycji zagranicznych do Ukrainy, świadczeniu usług marketingowych, eksperckich i doradczych, organizacji międzynarodowych kontaktów naukowych, w tym sympozjów, konferencji, seminariów, szkół międzynarodowych i językowych.

Projekty zrealizowane:

- „Centrum Inicjatyw Ukraińsko-Polskich – stworzenie trwałej platformy dla rozwoju terenów przygranicznych”. Projekt został zrealizowany we współpracy z organizacjami partnerskimi – Międzynarodowym Stowarzyszeniem Instytucji Rozwoju Regionalnego IARDI (Użhorod, Ukraina), Agencją Rozwoju Regionalnego i Integracji Europejskiej (Lwów, Ukraina) oraz Europejskim Centrum Integracji i Współpracy Samorządowej „Dom Europy” (Lublin, Polska). Wdrożenie projektu umożliwiło wsparcie finansowe Komisji Europejskiej w ramach Programu Sąsiedztwa „Polska – Białoruś – Ukraina” INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006. Projekt przewidywał stworzenie warunków dla rozwoju stałego, skutecznego i wzajemnie korzystnego partnerstwa między samorządami, organizacjami społecznymi i biznesem w przygranicznych regionach Ukrainy (obwody zakarpacki i lwowski) i Polski (województwo lubelskie).
- «O nową jakość stosunków dobrosąsiedzkich – uzupełnienie Polsko-Ukraińskiej Strategii Współpracy Transgranicznej” (Program Sąsiedztwa Polska-Białoruś-Ukraina INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006). W ramach realizacji projektu przedstawiciele pięciu regionów opracowali wspólną Polsko-Ukraińską Strategię Transgraniczną, która wyznaczyła wektory przyszłej współpracy i przedstawiła w szczególności priorytety inwestycyjne i zadania regionów, a w przyszłości będzie stanowiła podstawę dla opracowania nowych mechanizmów, w tym finansowych, wspierających współpracę między terenami przygranicznymi Ukrainy i Polski oraz Ukrainy i UE.

Agencja Rozwoju Regionalnego i Integracji Europejskiej ARDEI

Sołomija Rożko – Dyrektor wykonawczy

79008 Lwów, pl. Halicki 7

tel: (322) 42-41-41

e-mail: www.ardei.lviv.ua

Niezależna pozarządowa organizacja niedochodowa założona w roku 2002.

Misja: prowadzenie kompleksowej koordynacji działalności w zakresie rozwoju regionalnego i integracji europejskiej na poziomie obwodowym, rejonowym i lokalnym w obwodzie lwowskim.

Cel: sprzyjanie rozwojowi społecznemu i gospodarczemu Ziemi Lwowskiej.

ARDEI orientuje swoją działalność na wspieranie współpracy transgranicznej oraz wykorzystanie innych możliwości w związku z rozszerzeniem UE. Między innymi inicjuje i wspiera skuteczną współpracę sieciową między organizacjami publicznymi i pozarządowymi obwodu lwowskiego działającymi na rzecz rozwoju regionalnego; generuje, wdraża i koordynuje w obwodzie lwowskim programy ukierunkowane na wspieranie rozwoju regionalnego i współpracy transgranicznej; pobudza i wspiera nowe aktywne partnerstwa między przedsiębiorstwami i instytucjami Ziemi Lwowskiej i sąsiednich regionów przygranicznych Polski; zbiera i rozpowszechnia informację o najlepszym doświadczeniu EU w zakresie opracowania i realizacji strategii polityki społeczno-gospodarczej, rozwoju regionalnego oraz ochrony środowiska; sprzyja rozwojowi instytucjonalnemu organizacji w dziedzinie współpracy transgranicznej z krajami UE poprzez organizację szkoleń i wymiany doświadczenia. We współpracy z ukraińskimi i europejskimi organizacjami partnerskimi na dzień dzisiejszy ARDEI zrealizowała 14 projektów współfinansowanych przez Komisję Europejską, Brytyjski Departament Rozwoju Międzynarodowego DFID, Ministerstwo Spraw Zagranicznych Królestwa Danii oraz Program ONZ ds. rozwoju.

Wybrane projekty ARDEI: „Centrum Inicjatyw Ukraińsko-Polskich – stworzenie trwałej platformy dla rozwoju terenów przygranicznych” (TACIS); „Stały rozwój Turczańskiego regionu przygranicznego” (TACIS); „Lokalne inicjatywy na rzecz rozwiązania problemu oszczędzania energii” (Fundusz Eurazja); „Zapoznanie się w sposób poznania” (TACIS); „Dla obłoków nie ma granic” (TACIS); „Ukraińsko-Polska strategia współpracy transgranicznej: o nową jakość stosunków sąsiedzkich” (TACIS); „Stalowowolskie San Francisco” (TACIS).

Głównym partnerem zagranicznym w zakresie współpracy transgranicznej jest Rzeczpospolita Polska. Agencja ściśle współpracuje z polskimi władzami i organizacjami społecznymi, między innymi Ministerstwem Rozwoju Regionalnego Rzeczypospolitej Polskiej, Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubelskiego, Urzędem Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego, Radą Miasta Stalowa Wola, „Domem Europy” w Lublinie, Europejskim Centrum Inicjatyw Transgranicznych w Lublinie, Regionalnym Towarzystwem Rolno-Przemysłowym „Dolina Strugu” w Błazowej, Karpackim Instytutem Rozwoju Regionalnego w Krośnie, Euroregionem Bug w Chełmie, Euroregionem Karpackim w Rzeszowie.

Zachodnioukraińskie Centrum Zasobowe

Wasyl Połujko – Prezes

Lwów, ul. Łysenki 21

tel.: (0322) 97-66-24

e-mail: office@zurc.org

Założone pod koniec 1994 roku. Misja: sprzyjanie rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego poprzez wspieranie inicjatyw społecznych. Zadanie: rozwijać i wzmacniać społeczności lokalne poprzez wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych zorientowanych na wynik; rozwijać współpracę między władzami, biznesem i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego; rozwijać potencjał lokalnych i regionalnych NGO poprzez udzielanie oświatowych, doradczych i informacyjnych usług wysokiej jakości. Centrum brało udział w realizacji projektu "Partnerstwo obywatelskie w planowaniu i zarządzaniu środowiskiem na poziomie lokalnym" (Program Polskiej Pomocy Ministerstwa Zagranicznych Spraw RP). Centrum jest partnerem głównego realizatora projektu – Kaszubskiego Uniwersytetu Ludowego i udziela pomocy miejscowym aktywistom i samorządom (zachodni region Ukrainy i pomorskie województwo Polski) w zakresie budowy partnerstwa obywatelskiego w procesie planowania stałego rozwoju społeczności (2006).

POMOCNE LINKI<http://www.upcenter.org><http://www.ardei.lviv.ua><http://www.domeuropy.lubelskie.pl><http://www.ngo.pl><http://www.edudemo.org.pl/rita><http://www.wolontariat.biz.ua><http://www.administracja.ngo.pl><http://www.prawo.ngo.pl><http://www.pozytek.ngo.pl><http://www.bip.gov.pl><http://www.mrr.gov.pl><http://www.parp.gov.pl><http://www.2p.pl/nn/samorzad/raporty><http://www.si.podkarpackie.pl><http://www.lubelskie.pl><http://www.euroregionbug.pl/><http://www.batory.org.pl><http://www.zagranica.gov.pl><http://www.msz.gov.pl><http://www.polskapomoc.gov.pl><http://www.fundusze-strukturalne.gov.pl><http://www.interreg.gov.pl>

Strona internetowa Biura Pomocy Zewnętrznej Komisji Europejskiej (EuropeAid Cooperation Office)

<http://ec.europa.eu/europeaid/>

Poza wiadomościami i ogłoszeniami witryna zawiera formularz poszukiwania otwartych konkursów projektowych. Informacje można wyszukiwać według kraju, programu, regionu i odsyłacza. Także można skorzystać z "szybkiego szukania" w celu znalezienia aktualnych możliwości.

Strona internetowa Ministerstwa Gospodarki Ukrainy

<http://www.me.gov.ua/>

Informację można znaleźć w części Współpraca między Ukrainą a UE.

EISP – podstawy udzielenia wsparcia w ramach nowego instrumentu finansowego UE.

Narodowe Biuro Koordynacyjne

<http://www.ncu.kiev.ua/index/a77/b9/ua/dceu>

Strona Narodowego Biura Koordynacyjnego działającego przy Ministerstwie Gospodarki Ukrainy zawiera informacje o pomocy technicznej udzielanej Ukrainie przez Unię Europejską oraz bazę danych projektów.

Zewnętrzna Pomoc Rozwojowa dla Ukrainy

<http://www.oda-coordination.org.ua/ua/>

Strona Inicjatywy Koordynacji Pomocy Rozwojowej dla Ukrainy zawiera dokumenty donatorów, informacje o inicjatywach itd.

Strona internetowa Komisji Europejskiej poświęcona Europejskiej Polityce Sąsiedztwa

http://ec.europa.eu/world/enp/index_en.htm

Poza aktualnymi wiadomościami i informacjami o Europejskiej Polityce Sąsiedztwa witryna zawiera podstawowe dokumenty dotyczące Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa, w tym dokumenty programowe dla poszczególnych krajów (dokumenty strategiczne i narodowe programy wiodące).

Strona internetowa przedstawicielstwa Komisji Europejskiej na Ukrainie

http://www.delukr.ec.europa.eu/home_uk.html

Zawiera informacje dotyczące stosunków dwustronnych między Ukrainą a Unią Europejską w rubryce «Ukraina-UE». Rozdział «Konkursy i granty» zawiera ogłoszenia i zaproszenia do składania projektów oraz wymagania dotyczące treści i formy wniosków (informacje tylko w języku angielskim).

Strona finansowania UE

www.2007-2013.eu

Strona zawiera informacje o finansowaniu Unii Europejskiej w latach 2007-2013, w tym dotyczące Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa.

EU Funding for Environment, A Handbook for 2007-2013 programming period

<http://assets.panda.org/downloads/eufundingforenvironmentweb.pdf>

Informator o finansowaniu przez Unię Europejską rozwiązań ekologicznych w latach 2007-2013, opracowany przez Światowy Fundusz na rzecz Przyrody (WWF).

Seizing opportunities to support nature conservation and local development in the Carpathian Mountains

http://assets.panda.org/downloads/carpathianshandbook_funding_wwf_final.pdf

Informator o finansowaniu regionu Karpackiego, opracowany przez Światowy Fundusz na rzecz Przyrody – Program Dunajsko-Karpacki (WWF-DCP). Zawiera informacje o poszczególnych instrumentach finansowania, w tym dla krajów nie będących członkami UE oraz o Europejskim Instrumencie Sąsiedztwa i Partnerstwa.

Programowanie pomocy UE dla krajów EISP

<http://www.enpi-programming.eu/wcm/index.php>

Strona internetowa dla organizacji społecznych mająca na celu informowanie i omawianie procesu programowania pomocy, udzielanej w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa. Organizacje społeczne mogą розміścić na stronie własne informacje dotyczące EISP.

Pomoc techniczna i wymiana informacji (TAIEX)

<http://taiex.ec.europa.eu>

Strona zawiera informacje o pomocy technicznej i wymianie informacji – instrument Dyrektoriatu Generalnego Komisji Europejskiej ds. Rozszerzenia.

Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina

<http://www.interreg.gov.pl/20072013/instrument+sa-siedztwa/pl-bl-uk>

Podstawowe priorytety, wysokość finansowania, dokumenty (aktualny projekt Programy, w tym w języku ukraińskim) oraz kontakty.

Program Współpracy Transgranicznej Rumunia-Ukraina-Mołdawia

<http://www.ro-ua-md.net/index.php?page=home&language=2>

Strona zawiera podstawowe dokumenty, listę uczestników, projekty, kontakty oraz inne informacje dotyczące Programu Współpracy Transgranicznej Rumunia-Mołdawia-Ukraina.

Program «Morze Czarne»

<http://www.blacksea-cbc.net/index.php?page=home>

Strona zawiera wiadomości, program, projekty, ogłoszenia, kontakty i inne informacje dotyczące Programu «Morze Czarne».

PROJEKT
“Centrum Inicjatyw Ukraińsko-Polskich -
stworzenie trwałej platformy
dla rozwoju terenów przygranicznych”.
Program Sąsiedztwa Polska-Białoruś-Ukraina
INTERREG IIIA/TACIS CBC

Projekt realizowany przy wsparciu finansowym
Unii Europejskiej

